

Peel en Maas, oktober 2018

Begroting 2019

Inhoudsopgave:

Pagina:

Algemeen

1. Inleiding	5
2. Uitgangspunten begroting 2019	7
3. Kerngegevens en indicatoren	9
4. Overzicht thema's, programma's en producten	14

Financiële begroting 2019

5. Financiële positie Peel en Maas 2019 – 2022	16
a. Baten en lasten 2019 – 2022	16
b. Toelichting op financiële positie	19
c. Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	20
d. Ombuigingsmaatregelen	20
e. Overhead en treasury	22
f. Investeringslijst en claims 2019	32
g. EMU saldo en geprojecteerde balans 2019	32

Beleidsbegroting 2019

6. Programmabeschrijvingen:	34
1 Thema Ruimte	35
1.1 Vitale leefomgeving	38
1.2 Beheer Fysieke leefomgeving	40
2 Thema Sociaal domein	42
2.1 Werk en inkomen	44
2.2 Zorg en ondersteuning	50
2.3 Jeugd en onderwijs	55
3 Thema Vitale gemeenschappen	61
3.1 Gemeenschapsontwikkeling	62
3.2 Onderwijshuisvesting	67
3.3 Sport en bewegen	69
3.4 Kunst en cultuur	72
4 Thema Economie	76
4.1 Toekomstbestendige economie	77
4.2 Bedrijven en promotie	78
5 Thema Integrale veiligheid	80
5.1 Integrale veiligheid	82
6 Thema Bestuur, communicatie en dienstverlening	87
6.1 Bestuur, communicatie en dienstverlening	91
7. Paragrafen:	94
A. Weerstandvermogen en risicobeheersing	95
B. Onderhoud kapitaalgoederen	105
C. Financiering	110
D. Bedrijfsvoering	113
E. Verbonden partijen	115
F. Grondbeleid	131
G. Lokale heffingen	136
H. Demografische verschuivingen	143

Bijlagen:

A. Overzicht baten en lasten 2019 op productniveau	146
B. Overzicht incidentele en structurele baten en lasten	148
C. Overzicht reserves en voorzieningen 2019 – 2022	151
D. Specificatie algemene uitkering 2019	156
E. Overzicht baten en lasten 2019 op taakveldniveau	159

1. Inleiding

Geachte leden van de gemeenteraad,

Voor u ligt de eerste begroting die tot stand is gekomen in deze nieuwe bestuursperiode. Een begroting waarmee wij onze bijdrage willen leveren aan ontwikkeling en groei. Deze bijdrage leveren wij op een rolzuivere manier. Enerzijds door – als betrokken partner - ruimte te geven voor waardevolle ontwikkeling. Anderzijds leveren we onze bijdrage door met ambitie uitvoering te geven aan de taken waarvoor wij zelf aan de lat staan.

Verantwoord investeren in ontwikkeling en groei

Door te investeren in ontwikkeling en groei willen wij ook de komende jaren bijdragen aan het goede leven in Peel en Maas. Ons voorstel is om voor een bedrag van circa zes miljoen aan investeringen te plegen in 2019. Gelijktijdig met het plegen van deze investeringen zijn wij – zoals het er nu naar uit ziet – in staat om ook voor de komende periode ‘zwarte cijfers’ te schrijven en zijn wij in staat om onze reservepositie op peil te houden. Bovenal zijn we in staat om voor 2019 de lastenontwikkeling voor onze inwoners onder het niveau van de ontwikkeling van de prijsinflatie te houden.

We zetten in op een lokale woningmarkt waarin vraag en aanbod kwantitatief en kwalitatief in overeenstemming zijn. Dat doen we uiteraard in gesprek met relevante partijen zoals woningbouwcorporaties en de kernen zelf. We investeren hierbij ook in 2019 weer in een openbare ruimte met kwaliteit, zodat we hier op een prettige manier met elkaar samen wonen. Hoogwaterbescherming heeft hierbij onze nadrukkelijke aandacht. We sturen tevens op een leefbaar buitengebied, waarbij we zoeken naar een gedragen balans tussen ruimtelijke kwaliteit en een divers economisch gebruik. Bij dit alles houden wij rekening met onze ambitie om in 2050 klimaat- en energieneutraal te zijn.

Wij zijn een gemeente van gemeenschappen en daar zijn wij trots op. We zijn intensief in gesprek met gemeenschappen en hebben het daarbij onder andere over hun verlangen om, in lijn met Zelfsturing 3.0 en het Manifest van de Dorpsoverleggen, verantwoordelijkheid te nemen voor de economie die nodig is om allerlei trajecten binnen de vitale gemeenschap te ontwikkelen en in de lucht te houden. We onderzoeken of gemeenschappen die middelen besparen, deze in overleg en onder af te spreken voorwaarden, aan kunnen wenden om andere maatschappelijke initiatieven een impuls te geven.

Vanwege de waarde die sport en bewegen heeft voor een vitale gemeenschap, investeren wij hier ook in 2019 in. Hierbij kijken we zorgvuldig naar het eigenaarschap van activiteiten en voorzieningen. De voorgestelde investeringsbijdragen aan LTV Kessel en LTC Maasbree zorgen er bijvoorbeeld voor dat deze sportaccommodaties ook de komende jaren weer van toegevoegde waarde kunnen zijn voor de lokale gemeenschap.

We blijven vol inzetten op de benodigde transformatie in het sociaal domein. Lokaal sturen we bijvoorbeeld op een beweging van concurrentie naar coöperatie tussen zorgaanbieders door de ervaringen die we met onze pilot ‘Hendig Jeugdhulp’ hebben opgedaan breder in te zetten. Verder zetten we de pilot Hulp bij de Huishouding met kracht voort en zetten we het Leerwerkhuys - een ontwikkel- en ontmoetingsplek voor burgers van Peel en Maas met een grote afstand tot de arbeidsmarkt – op. Ook de overheveling van het zogenaamde ‘beschermd wonen’ krijgt in 2019 nadrukkelijk onze aandacht, waarbij we gebruik maken van de waardevolle ervaringen die we bij eerdere decentralisaties hebben opgedaan.

We leveren onze bijdrage aan een duurzame en solide economische ontwikkeling; lokaal en regionaal. Dit doen we onder andere door te investeren in onze economische infrastructuur; de investering in het industrieterrein in Beringe is hier een voorbeeld van. Gelet op het tekort aan personeel in een aantal sectoren - zoals bijvoorbeeld de agri-business, de logistiek, de maakindustrie en de zorg – heten wij arbeidsmigranten op een warme manier welkom.

We zetten in op een Peel en Maas waarin we veilig met elkaar kunnen samenleven. Dit doen we onder andere door in nauwe dialoog met betrokken brancheorganisaties te werken aan een weerbaar Peel en Maas dat betstand is tegen ondermijnende criminaliteit en door te investeren in een goede relatie met netwerkpartners die met ons bijdragen aan een veilig Peel en Maas.

Last, but not least, zetten we in op een toekomstbestendig lokaal bestuur. Voor ons betekent dit bijvoorbeeld dat we met elkaar in gesprek zijn over de verworvenheden van ruim 15 jaar ervaring met zelfsturing en stellen we onszelf constant de vraag wat het van ons eigen leren en ontwikkelen vraagt om een ‘Raad van de Toekomst’ te zijn.

Leeswijzer

Deze begroting kent een opbouw die gelijk is aan het vorige jaar. We onderscheiden voor de Begroting 2019 zes thema's die als het ware de kapstok van onze begroting vormen. Dan gaat het om de thema's Ruimte, Sociaal Domein, Vitale Gemeenschappen, Economie, Bestuur, Integrale Veiligheid en Bestuur, Communicatie en Dienstverlening. Voor ieder van deze zes thema's hebben wij de kern van de in de afgelopen jaren vastgestelde kaderstellingen opgenomen. Kaderstellingen die zijn gebaseerd op waardevolle ontwikkelingen in de lokale samenleving. U ziet dan ook voor ieder thema de waardenoriëntaties, omgevingsdoelen en programmadoelen terug zoals ze stonden opgenomen in de door u vastgestelde herijkte kaderstellingen. Vervolgens geven wij op programmaniveau aan welke middelen wat ons betreft nodig zijn voor de realisatie van onze inhoudelijke ambities,

Voor wat betreft de programmatekst van thema 5 'Integrale Veiligheid' hebben we – zonder vooruit te willen lopen op besluitvorming door u als raad – de vrijheid genomen om uit te gaan van de teksten zoals opgenomen in de concept kaderstelling 'Integrale Veiligheid' die ten tijde van het opstellen van deze begroting in de raadsbesluitvormingsprocedure werd gebracht. Indien bij de raadsbesluitvorming blijkt dat u als raad deze kaderstelling wenst te wijzigen, dan kunnen deze wijzigingen uiteraard via begrotingswijziging doorgevoerd worden.

Burgemeester en wethouders van Peel en Maas
oktober 2018

2. Uitgangspunten begroting 2019

De voorliggende begroting is gebaseerd op de uitgangspunten die zijn benoemd in de kadernota die afgelopen juli in uw raad werd behandeld. Verder zijn de onderstaande uitgangspunten van toepassing:

Overhead

De regelgeving (Besluit Begroting en Verantwoording) is vanaf de begroting 2017 gewijzigd en dat betekent ook voor deze begroting 2019 onder andere dat de overheadkosten niet langer worden doorbelast naar de producten in de begroting. De overhead blijft als apart onderdeel (taakveld) zichtbaar in de begroting. Alleen de overheadkosten die samenhangen met investeringen en projecten worden nog doorbelast.

Er is een algemeen overheadtarief berekend op basis van de totale overheadkosten en het verwachte aantal 'productieve' uren in 2019. In de paragraaf Lokale heffingen staat de exacte berekening en een nadere toelichting.

Investerings en kapitaallasten

De nota activabeleid is door de gemeenteraad vastgesteld en vormt het uitgangspunt voor de wijze waarop investeringen worden geactiveerd en kapitaallasten worden berekend. De onderstaande uitgangspunten met betrekking tot de waardering en afschrijving van de gemeentelijke eigendommen worden in acht genomen:

- Er wordt geactiveerd voor investeringen boven de € 25.000. Investerings onder de € 25.000 worden ten laste van de exploitatie in het jaar van aanschaf gebracht. Indien externe richtlijnen anders voorschrijven worden deze gevolgd.
- Voor nieuwe investeringen wordt in principe uitgegaan van een lineair afschrijvingssysteem.
- Bij de kapitaallasten wordt rekening gehouden met het moment van realisatie van de investeringen, zodat kapitaallasten naar rato worden opgenomen. In de begroting wordt voor het jaar van investering rekening gehouden met een bepaalde onderuitputting op basis van de verwachte datum van ingebruikname.
- Voor het bepalen van de afschrijvingstermijnen gelden de volgende afschrijvingstermijnen tenzij anders is bepaald:

Omschrijving	Jaar
Gebouwen	40
Verbetering aan gebouwen	25
Rioleringen	40
Vrachtwagens	10
Auto's	6
Openbare verlichting	15
Wegen	40
Kunstwerken infrastructuur	25
Tractoren	10
Vuilnisauto's	8
Bladvegers	8
Vorkheftrucks	10
Gladheidbestrijdingsmiddelen	12
Beveiligingssystemen	8
Centrale hardware automatisering	4
Software	4
Telefooninstallaties	8

- Voor de bepaling van het rentepercentage in 2019 over de boekwaarde van de nieuwe investeringen is het rentepercentage gesteld op 2,0% zijnde de gemiddelde rentelasten over onze leningen.
- In de kadernota 2019 is aangegeven dat de vrije ruimte voor kapitaallasten van nieuwe investeringen in 2019 € 250.000 bedraagt. Naast de investeringen, waarvan de kapitaallasten ten laste van de vrije begrotingsruimte komen, zijn er ook investeringen mogelijk waarvan de kapitaallasten worden gedekt uit bestaande budgetten, reserves en voorzieningen of via direct aan de investering verbonden inkomsten.

De verwerking van de geactiveerde uren

Uit de capaciteitsplanningen van de verschillende teams komt naar voren dat een deel van de uren besteed wordt aan investeringen en projecten. Deze doorberekende uren en kosten hebben dus geen directe invloed op het begrotingssaldo. In 2019 wordt een bedrag van € 1.293.530 (zijnde 11.383 uur) doorbelast naar investeringen en projecten.

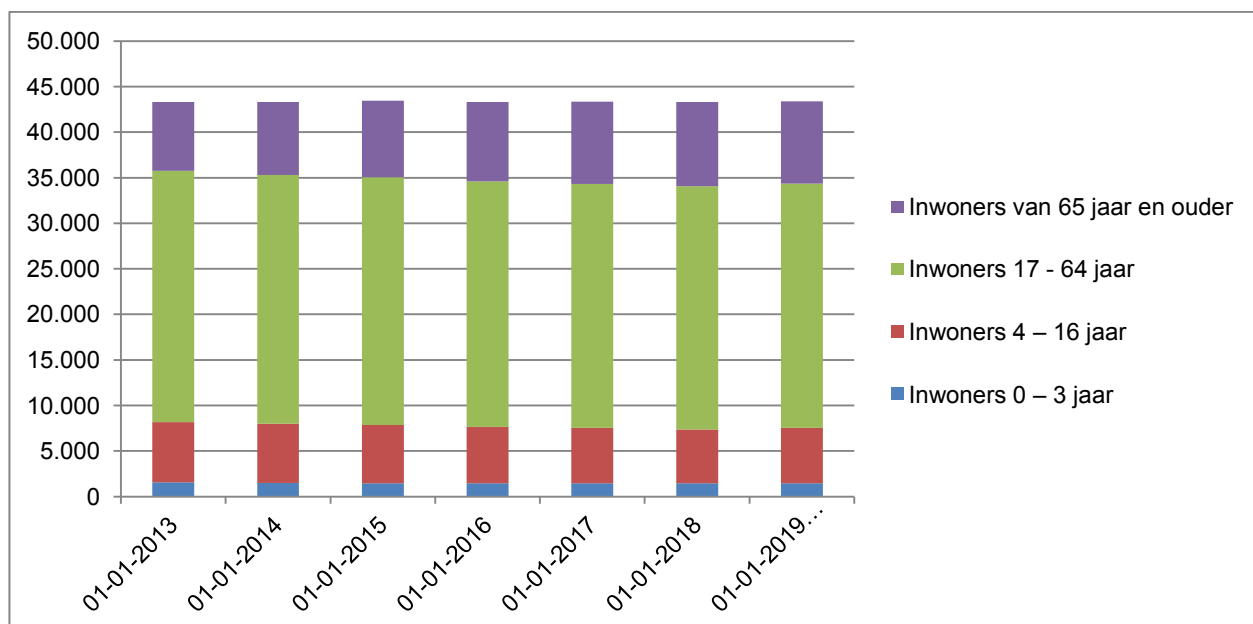
Reserves en voorzieningen

In bijlage C wordt een meerjarig overzicht verstrekt van de aanwezige reserves en voorzieningen. In dit meerjarig verloop is uitgegaan van de op dit moment vastgestelde dotaties en onttrekkingen aan reserves en mutaties die met deze begroting worden voorgelegd.

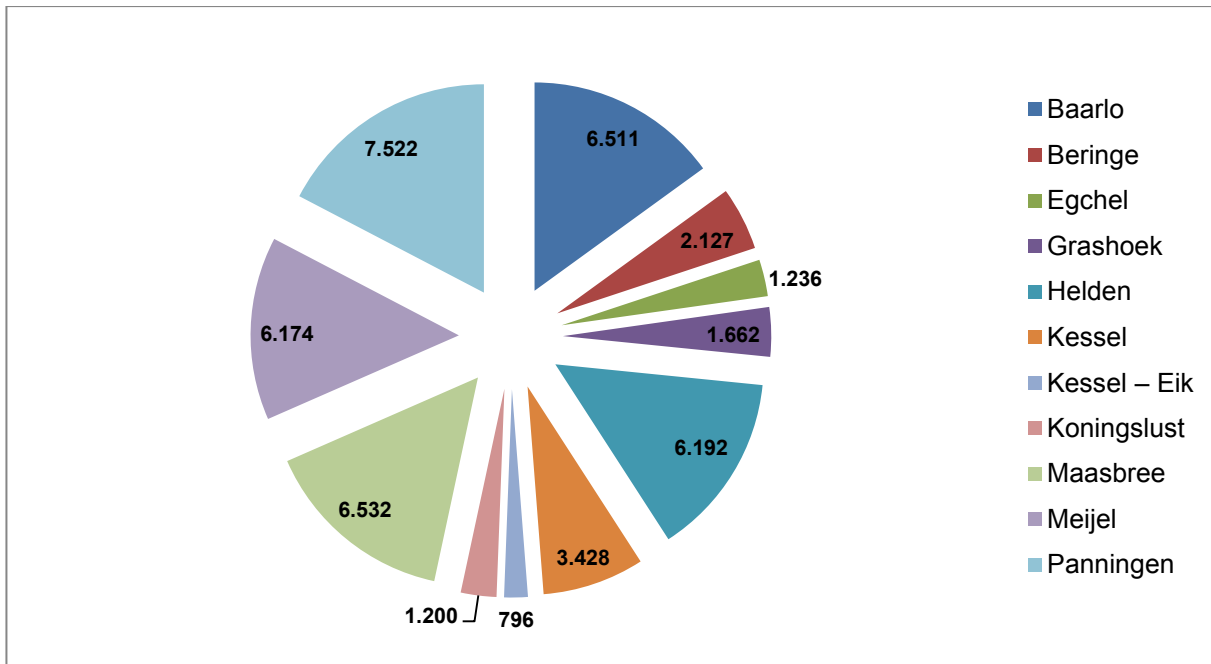
3. Kerngegevens en indicatoren

INWONERS PEEL EN MAAS	01-01-2013	01-01-2014	01-01-2015	01-01-2016	01-01-2017	01-01-2018	01-01-2019 (verwacht)
Inwoners 0 – 3 jaar	1.560	1.512	1.469	1.476	1.476	1.456	1.478
Inwoners 4 – 16 jaar	6.600	6.492	6.387	6.183	6.063	5.907	6.069
Inwoners 17 - 64 jaar	27.600	27.306	27.191	26.940	26.788	26.717	26.805
Inwoners van 65 jaar en ouder	7.540	8.004	8.397	8.718	9.024	9.239	9.028
Inwoners totaal	43.300	43.314	43.444	43.317	43.351	43.319	43.380

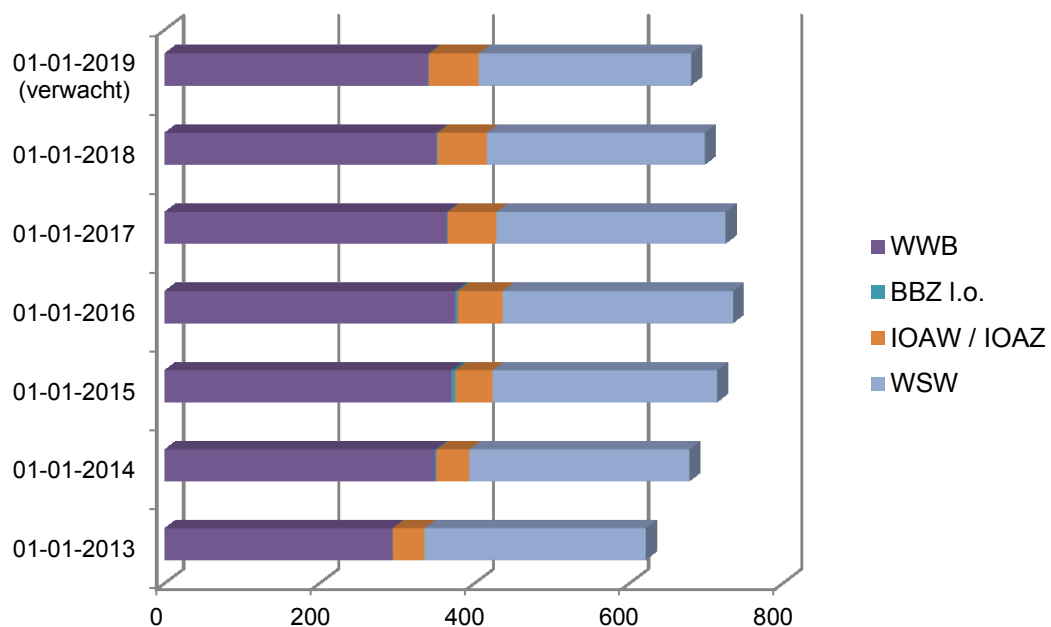
INWONERS PER KERN							
Baarlo	6.593	6.623	6.548	6.498	6.540	6.502	6.511
Beringe	2.110	2.111	2.109	2.122	2.134	2.124	2.127
Egchel	1.085	1.141	1.169	1.177	1.224	1.235	1.236
Grashoek	1.714	1.707	1.704	1.682	1.683	1.661	1.662
Helden	6.142	6.156	6.186	6.185	6.138	6.185	6.192
Kessel	3.493	3.474	3.468	3.458	3.453	3.423	3.428
Kessel – Eik	832	807	805	795	805	795	796
Koningslust	1.239	1.218	1.227	1.222	1.227	1.199	1.200
Maasbree	6.503	6.542	6.600	6.561	6.519	6.522	6.532
Meijel	6.073	6.079	6.159	6.205	6.187	6.164	6.174
Panningen	7.516	7.456	7.469	7.412	7.441	7.509	7.522
	43.300	43.314	43.444	43.317	43.351	43.319	43.380

INWONERS PER KERN 1-1-2019 (verwacht)

UITKERINGSGERECHTIGDEN	01-01-2013	01-01-2014	01-01-2015	01-01-2016	01-01-2017	01-01-2018	01-01-2019 (verwacht)
WWB	294	349	370	375	364	351	340
BBZ l.o.	0	2	5	3	1	1	1
IOAW / IOAZ	41	42	48	58	63	64	64
WSW	286	285	291	299	297	282	275

Indicatoren

Met ingang van de begroting 2017 is de wetgeving met betrekking tot begroting en verantwoording (BBV) op een aantal onderdelen aangepast. Gemeenten zijn onder andere verplicht om in de begroting en jaarstukken een aantal voorgeschreven prestatie-indicatoren op te nemen. Die indicatoren worden door de gemeenten niet zelf gevuld maar op landelijk niveau worden op uniforme wijze de gegevens verzameld en ingevuld. Op die manier zijn voor elke gemeente de indicatoren op dezelfde wijze samengesteld en gedefinieerd en is een betere vergelijkbaarheid tussen gemeenten mogelijk.

Via de website www.waarstaatjegemeente.nl worden deze gegevens ontsloten.

Naast deze landelijk ter beschikking gestelde indicatoren zijn er nog vijf indicatoren die op basis van eigen gemeentelijke informatie moeten worden ingevuld.

Dat betreft:

- Formatie: Fte. per 1.000 inwoners (*toegestane formatie*)
- Bezetting: Fte. per 1.000 inwoners (*werkelijke bezetting*)
- Apparaatskosten: Kosten per inwoner
- Externe inhuur: Kosten als % van de totale loonsom + totale kosten externe inhuur
- Overhead: % van de totale kosten

EIGEN INDICATOREN:

Indicator	Eenheid	Peel en Maas		
		Begroting 2019	Begroting 2018	Jaarstukken 2017
Formatie	<i>FTE per 1.000 inwoners</i>	7,38	7,03	7,12
Bezetting	<i>FTE per 1.000 inwoners</i>	7,33	6,73	6,97
Apparaatskosten*	<i>Kosten per inwoner</i>	€ 619,69	€ 583,85	€ 562,83
Externe inhuur	<i>Kosten in euro's</i>	€ 1.409.250	€ 1.062.073	€ 2.340.908
Externe inhuur	<i>% van totale loonsom</i>	6,17%	4,94%	11,44%
Overhead	<i>% van de totale kosten</i>	13,1%	12,0%	10,6%

* *apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken. Apparaatskosten zijn dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.*

In de begroting 2019 is de formatie en de bezetting gestegen t.o.v. de begroting 2018. De reden hiervan is dat er een aantal medewerkers in dienst zijn genomen voor het inzamelen van afval in de loop van 2018. Deze werkzaamheden werden voorheen op inhuurbasis uitgevoerd.

De stijging van het bedrag voor externe inhuur t.o.v. de begroting 2018 is te verklaren doordat we in deze begroting specifiek op deze kostensoort hebben geraamd. In vorige begrotingen werden bepaalde budgetten als algemeen aangemerkt terwijl in de praktijk bleek dat die ook (groten)deels werden ingezet voor inhuur van extern personeel. In deze begroting hebben we die algemene budgetten meer gespecificeerd waardoor er al een gedeelte specifiek voor inhuur wordt geraamd.

LANDELIJKE INDICATOREN:

INDICATOR	Eenheid	PEEL EN MAAS			Gemeenten van 25.000 - 50.000 inwoners	Oorsprong cijfers begroting 2019	Toelichting indicator
		BEGROTING 2017	BEGROTING 2018	BEGROTING 2019	BEGROTING 2019		
Woonlasten éénpersoonshuishouden	€	648	655	662	660	2018	
Woonlasten meerpersoonshuishouden	€	698	705	712	735	2018	
WOZ-waarde woningen	x € 1.000	223	225	228	224	2017	
Nieuwbouw woningen	aantal per 1.000 woningen	7,4	13,6	8,4	6,6	2016	
Fijn huishoudelijk restafval	kg per inwoner	130	130	97	onbekend	2016	<i>Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.</i>
Hernieuwbare elektriciteit	%	2,9	3,8	4,4	onbekend	2016	<i>Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.</i>
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inw.	0,5	0,3	0,5	1	2017	
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inw.	2,7	2,5	2,2	3,6	2017	
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inw.	3,7	2,3	2,1	2,3	2017	
Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inw.	4,5	2,7	4,6	4	2017	
Verwijzingen Halt	per 10.000 inw. 12-17 jr	94,2	37,6	83	115	2017	
Harde kern jongeren	per 10.000 inw.	0,4	0,4	0,4	0,8	2014	
Jongeren met delict voor rechter	%	1,04	0,71	0,73	1,06	2015	
Ziekenhuisopname n.a.v. verkeersongeval met een motorvoertuig	%	10	9	9	7	2015	
Ziekenhuisopname n.a.v. vervoersongeval met een fietser	%	14	10	10	10	2015	
Demografische druk	%	54,5	71,8	72,4	77,4	2018	<i>De som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 15 tot 65 jaar.</i>

INDICATOR	Eenheid	PEEL EN MAAS			Gemeenten van 25.000 - 50.000 inwoners	Oorsprong cijfers begroting 2019	Toelichting indicator
		BEGROTING 2017	BEGROTING 2018	BEGROTING 2019	BEGROTING 2019		
Niet-sporters	%	-	-	46,6	49,1	2016	Het percentage niet-wekelijks sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder.
Banen	per 1.000 inw 15-64 jr	595,3	603,1	608,6	678	2017	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
Vestigingen	per 1.000 inw 15-64 jr	127,7	132,7	136,9	137	2017	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
Netto arbeidsparticipatie	%	68,4	69,2	69,9	67,5	2017	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.
Funcziemenging	%	48,4	48,4	48,4	49,4	2017	De funcziemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
Bijstandsuitkeringen	per 1.000 inw 18 jr eo	15,7	15,7	15,6	26,9	2017	
Lopende re-integratievoorzieningen	per 1.000 inw 15-65 jr	31,4	32,8	46	25,3	2017	
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	per 1000 inw	49	50	43	51	2017	
% kinderen in armoede	%	1,79	2,39	2,39	4,3	2015	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
% jeugdwerkloosheid	%	0,71	0,57	0,57	1,21	2015	
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	%	1,7	-	1,2	1,3	2016	
Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	1	0,63	1,13	1,2	2017	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen.
Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	27	11,28	8,52	23,5	2017	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen.
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	8	8,1	8,3	9,3	2017	
Jongeren met jeugdreclassering	%	0,4	0,3	0,2	0,3	2017	
Jongeren met jeugdbescherming	%	1	0,8	0,9	1	2017	

4. Overzicht thema's / programma's / producten

	Programma	Product
1	Vitale leefomgeving	
1.1	Vitale leefomgeving	
100		Beleidskader ruimtelijke ontwikkeling
101		Plattelandsontwikkeling
102		Ruimtelijke ontwikkeling kernen
103		Gronden
104		Uitvoering ruimtelijke ontwikkeling
105		Beleidskader wonen
106		Wonen - volkshuisvesting
107		Grondexploitatie wonen
108		Beleidskader vergunning en toezicht
109		Integrale vergunningverlening
110		Toezicht fysieke leefomgeving
1.2	Beheer fysieke leefomgeving	
120		Beleidskader openbare ruimte
121		Afvalinzameling
122		Wegen
123		Wijk, natuur en landschap
124		Water en riolering
125		Verkeer, vervoer en ondergrondse infrastructuur
126		Openbare verlichting
2	Sociaal domein	
2.1	Werk en Inkomen	
212		Werk
213		Inkomen
214		Minima
2.2	Zorg en Ondersteuning	
222		Huishoudelijk werk
223		Woonvoorzieningen
224		Leef- en vervoersvoorzieningen
225		WMO begeleiding
226		Uitvoeringsprogramma WWZ
227		Maatschappelijke opvang
228		Volksgezondheid
229		Bedrijfsvoering sociaal domein
2.3	Jeugd en Onderwijs	
231		Jeugdhulp
232		Jeugd en gezin
233		Onderwijs
3	Vitale gemeenschappen	
3.1	Gemeenschapsontwikkeling	
311		Beleidskader gemeenschapsontwikkeling
312		Samenlevingsopbouw
313		Gemeenschapsaccommodaties
3.2	Onderwijshuisvesting	
325		Onderwijshuisvesting
3.3	Sport en Bewegen	
331		Beleidskader Sport en bewegen
332		Sport en bewegen
333		Sportvoorzieningen en –accommodaties
3.4	Kunst en Cultuur	
341		Beleidskader kunst en cultuur
342		Cultuurstimulering
343		Cultuurbehoud
344		Culturele voorzieningen / accommodaties

	Programma	Product
4	Economie	
4.1	Toekomstbestendige economie	
411		Beleidskader economische ontwikkeling
412		Regionale economische samenwerking
4.2	Bedrijven en Promotie	
421		Beleidskader bedrijven
422		Bedrijventerreinen
423		Platteland
424		Detailhandel
425		Grondexploitatie werklocaties
426		Ondernemersloket
427		Beleidskader toerisme en promotie
428		Recreatie en toerisme
429		Evenementen
5	Integrale veiligheid	
5.1	Integrale veiligheid	
510		Openbare orde en veiligheid
515		Brandweerdistrict Peel en Maas
520		Handhaving fysieke leefomgeving
6	Bestuur, Communicatie en Dienstverlening	
6.1	Bestuur, Communicatie en Dienstverlening	
611		Gemeenteraad
612		Burgemeester en wethouders
613		Ondernemingsraad
614		Rekenkamercommissie
615		Regionale bestuurlijke samenwerking
616		Verkiezingen
620		Burgerzaken
7	Algemene dekkingsmiddelen en overige taakvelden	
711		Algemene dekkingsmiddelen
712		Mutaties reserves
713		Onvoorzien
714		Overhead
715		Treasury

5. Financiële positie Peel en Maas 2019 - 2022

A. Baten en lasten op programmaniveau 2019 – 2022*

Programma		2019		2020		2021		2022	
		LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN
1.1	Vitale leefomgeving	4.622.419	1.254.363	4.563.100	1.160.588	4.601.499	1.168.252	4.641.773	1.178.417
1.2	Beheer vitale leefomgeving	15.104.624	9.817.797	15.647.080	10.158.291	15.789.764	10.261.185	15.824.385	10.261.855
2.1	Werk en inkomen	16.287.410	7.025.000	16.138.445	7.025.000	16.014.149	7.025.000	15.792.785	7.025.000
2.2	Zorg en ondersteuning	10.725.275	200.000	11.076.818	200.000	11.364.321	200.000	11.764.131	200.000
2.3	Jeugd en onderwijs	11.627.169	348.337	11.739.432	349.301	11.721.289	350.527	11.767.813	352.695
3.1	Gemeenschaps-ontwikkeling	3.199.793	32.757	3.152.311	33.031	3.165.596	33.307	3.182.878	33.586
3.2	Onderwijshuisvesting	1.978.990	50.322	1.769.023	50.825	1.762.531	51.334	1.743.938	51.848
3.3	Sport en bewegen	2.719.771	458.588	2.707.901	462.819	2.705.890	467.366	2.666.457	472.012
3.4	Kunst en cultuur	2.728.614	184.266	2.747.265	186.082	2.765.895	187.942	2.786.496	189.795
4.1	Toekomstbestendige economie	380.696	0	384.159	0	388.108	0	392.128	0
4.2	Bedrijven en promotie	827.869	242.293	834.192	244.915	841.494	247.564	849.971	249.777
5.1	Integrale veiligheid	3.624.962	193.297	3.647.477	195.229	3.529.722	197.182	3.494.919	199.154
6.1	Bestuur, communicatie en dienstverlening	3.857.682	742.365	3.794.418	750.539	3.875.911	757.544	3.910.691	764.620
	Algemene Dekkingsmiddelen	238.068	67.696.246	519.641	69.575.341	771.356	71.150.216	1.023.089	72.756.821
	Overhead	12.031.243	61.000	12.259.414	61.000	12.109.586	61.000	12.053.828	61.000
	Treasury	-475.514	213.113	-567.936	213.113	-466.473	213.113	-370.945	213.113
	Onvoorzien	150.000	0	150.000	0	150.000	0	150.000	0
Resultaat voor bestemming		89.629.072	88.519.744	90.562.740	90.666.074	91.090.639	92.371.532	91.674.337	94.009.693
TOTAAL SALDO BATEN EN LASTEN		-1.109.328		103.334		1.280.893		2.335.356	
Dotaties en onttrekkingen aan reserves		1.199.940	2.411.036	1.702.292	2.008.664	1.962.182	1.792.750	1.975.600	1.472.358
Resultaat baten lasten		90.829.012	90.930.780	92.265.032	92.674.738	93.052.821	94.164.282	93.649.937	95.482.051
GERAAMD RESULTAAT		101.768		409.706		1.111.461		1.832.114	

* Door afrondingsverschillen kunnen kleine afwijkingen ontstaan in de totaaltellingen.

B. Toelichting financiële positie

De begroting van Peel en Maas vertoont meerjarig positieve begrotingssaldi. Als basis voor de begroting is de kadernota 2019 gebruikt. In de tussenliggende periode heeft een actualisatie van diverse onderdelen plaatsgevonden en zijn (waar mogelijk) bepaalde aannames uit de kadernota vervangen door specifieke cijfers. Deze actualisatie leidt uiteindelijk tot de begrotingssaldi zoals die onderstaand zijn weergegeven. De aansluiting met dealdi uit de kadernota is als volgt:

	2019	2020	2021	2022
Saldi kadernota 2019	473.313	750.827	2.081.098	2.413.777
Meicirculaire 2018	240.326	416.323	-294.995	26.652
Personeelskosten 2019 e.v.	-539.020	-494.561	-582.592	-603.529
Rente en afschrijvingen	-109.974	-456.151	-262.550	-315.838
Actualisatie diverse budgetten	-135.474	155.573	496.692	557.418
Nieuwe claims begroting 2019	-140.000	-140.000	-135.000	-85.000
Mutaties algemene reserve	500.000	250.000	0	0
Effect septembercirculaire 2018	-187.403	-72.305	-191.191	-161.366
SALDI BEGROTING 2019	101.768	409.706	1.111.461	1.832.114

De afzonderlijke posten worden op de volgende pagina nader toegelicht.

Meicirculaire 2018

Bij het opstellen van de kadernota 2019 is uitgegaan van de voorlopige cijfers zoals die uit de meicirculaire 2018 bleken. De definitieve doorrekening van die meicirculaire leidt tot aanpassingen die in de begroting 2019 zijn verwerkt. Uiteindelijk is de begroting 2019 gebaseerd op de septembercirculaire 2018.

Personeelskosten

Hoewel er nog geen CAO-akkoord voor de gemeentelijke overheid is de algemene verwachting dat er een hogere salarisstijging uit zal komen dan de 1% waar in de kadernota mee is gerekend. Ook de overige werkgeverslasten (zoals pensioenpremies) zullen in 2019 naar verwachting stijgen t.o.v. het niveau dat in de kadernota is aangehouden. Om zo reëel mogelijk te begroten zijn de personeelskosten en de bijbehorende werkgeverslasten (o.a. pensioenpremies) voor 2019 met 3,5% gestegen. Dat effect werkt ook structureel door in de jaren ná 2019.

Effect rente en afschrijvingen:

Afgelopen periode zijn enkele langlopende leningen afgelost en is van enkele leningen de rente herzien. Dat heeft tot gevolg dat het gemiddelde rentepercentage is gedaald naar ca. 2,0%. Daardoor is het bedrag dat we mogen doorrekenen naar grondexploitatieprojecten gedaald wat een nadelig effect heeft op de begrotingssaldi.

Actualisatie diverse budgetten

Sinds de totstandkoming van de kadernota en de besluitvorming daarover hebben zich diverse ontwikkelingen voorgedaan die invloed hebben op de begrotingssaldi. Zo is bijvoorbeeld het effect van de nieuwe begroting van o.a. de Veiligheidsregio verwerkt en zijn stelposten v.w.b. prijsindexatie e.d. aangepast. Ook de verwachte opbrengst van de OZB is aangepast op basis van de opbrengst die in 2018 zal worden gerealiseerd. Per saldo ontstaat in 2019 nog een nadelig effect maar vanaf 2020 ontstaat een voordeel.

Nieuwe claims 2019

Bij de kadernota is als bijlage een overzicht opgenomen van verwachte investeringen 2019 en claims voor 2019 e.v.. De financiële effecten van die investeringen en claims waren al meegenomen in de saldi van de kadernota. In deze begroting zijn ook enkele nieuwe claims opgenomen waarvan de financiële consequenties dus nog niet in de saldi van de kadernota waren verwerkt. Dit betreft o.a. claims m.b.t. ICT en digitalisering milieuvergunningen. De investeringen en claims worden nader toegelicht in paragraaf F van dit hoofdstuk.

Mutaties algemene reserve

In de kadernota waren er voor alle jaren toevoegingen aan de algemene reserve opgenomen in de saldi om zo de vermogenspositie verder te versterken. Bij deze begroting moeten we de toevoegingen die waren voorzien in 2019 en 2020 bijstellen. Desondanks blijft er elk jaar een toevoeging aan de algemene reserve in de begroting staan. Dat betreft nu de volgende bedragen:

2019: € 250.000

2020: € 750.000

2021: € 1.000.000

2022: € 1.000.000

Effect septembercirculaire 2018;

De saldi in de kadernota zijn gebaseerd op de voorlopige algemene uitkering volgens de meicirculaire 2018. Bij de begroting gaan we uit van de septembercirculaire 2018 waarin o.a. de effecten van de rijksbegroting 2019 zijn opgenomen. De doorrekeningen voor de algemene uitkering n.a.v. de septembercirculaire 2018 zijn nadelig omdat het rijk o.a. uitgaat van een lagere loon- en prijsindexatie dan bij de meicirculaire 2018. Daardoor stijgen de rijksuitgaven minder hard en groeit ook het gemeentefonds minder hard dan in de meicirculaire 2018 aangekondigd.

Reserves

Het resultaat van de begroting wordt mede bepaald door de verwachte toevoegingen en onttrekkingen aan reserves. In 2019 zal naar verwachting € 2,4 miljoen worden onttrokken aan diverse reserves. Die onttrekkingen hebben merendeels betrekking op posten waarvoor in het verleden via een raadsbesluit is aangegeven dat dekking via reserves plaats zal vinden zoals (kapitaal)lasten onderwijshuisvesting, kapitaallasten huis van de gemeente etc. In 2019 wordt een toevoeging aan diverse reserves verwacht van ca. € 1,2 miljoen. De toevoegingen en onttrekkingen voor 2019 kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Mutaties reserves	2019		Toelichting reserves
	Lasten begroting	Baten begroting	
Reserve risico's grondexploitatie	50.000		Reguliere dekking lasten project Hart van Maasbree
Reserve fonds strategische verwervingen		5.000	Afroming maximumsaldo reserve
Reserve materialen OW	13.073		Reguliere toevoeging
Reserve Risico's grondexploitatie	5.000		Toevoeging n.a.v. afroming maximumsaldo fonds strategische verwervingen
Reserve herziening bestemmingsplannen	56.000		Toevoeging n.a.v. beheerplan bestemmingsplannen
Reserve herziening bestemmingsplannen		160.000	Onttrekking n.a.v. beheerplan bestemmingsplannen
Reserve riolering		82.251	Onttrekking t.b.v. compensatie rioolheffing
Reserve thema 2		20.000	Onttrekking t.b.v. claim integratie (2016)
Reserve sociaal domein		350.000	Onttrekking t.b.v. budgetten sociaal domein
Reserve onderwijshuisvesting		440.007	Onttrekking t.b.v. lasten onderwijshuisvesting 2019
Reserve onderwijshuisvesting	215.671		Toevoeging n.a.v. rijksmiddelen onderwijshuisvesting en IHP
Reserve thema 3		40.000	Onttrekking t.b.v. claim integratie (2016)
Reserve Mixed hockeyclub Helden	4.202		Reguliere toevoeging ter dekking kosten vervanging velden
Reserve ontsluiting glastuinbouwgebieden	50.000		Reguliere toevoeging ter dekking kosten ontsluiting
Reserve ontsluiting glastuinbouwgebieden		41.000	Onttrekking t.b.v. dekking kapitaallasten ontsluiting
Algemene reserve	250.000		Toevoeging algemene reserve ter versterking vermogenspositie
Reserve dekking kapitaallasten		594.486	Reguliere onttrekking ter dekking specifieke kapitaallasten
Reserve dekking kapitaallasten	17.218		Reguliere toevoeging
Reserve uitgezette middelen		658.792	Reguliere onttrekking ter dekking kosten Huis van de gemeente
Reserve ICT	85.000		Toevoeging reserve ICT ter egalisatie kosten onderhoud ICT
Reserve ICT		19.500	Onttrekking reserve ICT ter egalisatie kosten onderhoud ICT
Diverse reserves rente toerekening	453.776		Reguliere toevoeging aan diverse reserves m.b.t. rente / indexatie
Totaal lasten / baten	1.199.940	2.411.036	
Per saldo mutaties reserves 2019	1.211.096		

Het totaaloverzicht van de reserves voor de periode 2019 – 2022 is opgenomen in bijlage C.

Vennootschapsbelastingplicht

Per 1 januari 2016 is er voor de lokale overheid ook vennootschapsbelastingplicht ontstaan. Dit heeft tot gevolg dat bepaalde activiteiten vennootschapsbelastingplichtig worden. Een inventarisatie en nadere analyse van de activiteiten van de gemeente Peel en Maas heeft plaatsgevonden en is getoetst aan een aantal criteria. De analyse geeft voorsnog het beeld dat alleen de projecten m.b.t. grondexploitatie vennootschapsbelastingplichtig zijn. Bij de actualisatie van de grondexploitatieprojecten is daar rekening mee gehouden maar zal naar verwachting geen vennootschapsbelasting verschuldigd zijn over 2019. Voor de overige onderdelen uit de gemeentelijke begroting heeft de vennootschapsbelasting voorsnog geen effect.

C. Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Bij de algemene dekkingsmiddelen zijn voornamelijk baten opgenomen die niet toegerekend worden aan een specifiek programma. Indien er opbrengsten zijn die wel specifiek samenhangen met een bepaald programma zijn deze binnen het betreffende programma verantwoord. Onderstaand worden de belangrijkste onderdelen nader toegelicht.

	2019		2020		2021		2022	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Lokale heffingen	178.346	8.535.152	180.129	8.730.169	181.930	8.948.972	183.750	9.152.952
Algemene uitkering	0	57.444.553	0	59.112.182	0	60.443.393	0	61.828.365
Dividenden en rente	33.730	739.467	33.735	740.499	33.740	741.541	33.745	742.594
Overige	25.992	977.074	305.777	992.491	555.686	1.016.310	805.594	1.032.910
	238.068	67.696.246	519.641	69.575.341	771.356	71.150.216	1.023.089	72.756.821

Lokale heffingen

De lokale heffingen die zijn opgenomen bij de rubriek algemene dekkingsmiddelen betreffen de OZB-opbrengsten, verblijfsbelasting en forensenbelasting. De waardering, heffing en inning van de gemeentelijke belastingen zijn uitbesteed aan BSGW. Dit samenwerkingsverband voert deze taken uit voor de aangesloten gemeenten en waterschappen. BSGW is beschreven in de paragraaf verbonden partijen. Een nadere specificatie van de tarieven is opgenomen bij de paragraaf lokale heffingen. De verwachte opbrengst OZB en verblijfsbelasting is afgestemd op de prognoses die in samenwerking met BSGW zijn opgesteld.

Specificatie lokale heffingen

	2019		2020		2021		2022	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
OZB	152.808	7.727.318	154.336	7.921.274	155.879	8.120.099	157.438	8.323.914
Verblijfs- en forensenbelasting	11.327	791.704	11.440	792.604	11.554	812.419	11.670	812.419
Overige kosten en opbrengsten	14.211	16.130	14.353	16.291	14.497	16.454	14.642	16.619
	178.346	8.535.152	180.129	8.730.169	181.930	8.948.972	183.750	9.152.952

Algemene uitkering

Het belangrijkste algemene dekkingsmiddel voor de gemeentelijke begroting vormt de algemene uitkering. De hoogte van de algemene uitkering is afhankelijk van de omvang van het gemeentefonds dat door de rijksoverheid jaarlijks beschikbaar wordt gesteld o.a. op basis van de omvang van de rijksuitgaven (samen trap op, samen trap af).

Deze begroting is gebaseerd op de gegevens uit de septembercirculaire 2018. In die circulaire zijn de gevolgen van de miljoenennota 2019 verwerkt. Als bijlage D is een specificatie van de algemene uitkering 2019 op basis van de septembercirculaire 2018 opgenomen.

Dividenden / renteopbrengsten

Door de verkoop van de Essentaandelen in 2009 is een groot deel van de dividendinkomsten komen te vervallen. De nog resterende onderdelen van het voormalige Essent zoals bijv. Enexis waar de gemeente nog wel aandeelhouder van is, keren jaarlijks dividend uit. Verder zijn er nog leningen verstrekt aan Enexis waarvan de rente ook ter compensatie dient voor de vervallen Essentdividenden. De provincie Limburg geeft in haar richtlijnen voor de begroting aan welke bedragen aan dividend in de begroting mogen worden opgenomen voor Enexis en de BNG.

De specificatie van deze post voor 2019 is als volgt:

	2019
Dividend BNG	159.810
Rente / Dividend Enexis	579.657
	739.467

Overige algemene dekkingsmiddelen:

Onder deze post zijn voor 2019 o.a. de volgende onderdelen opgenomen:

- bespaarde rente eigen reserves en voorzieningen
- kapitaallasten van de nieuwe investeringen in 2019 en volgende jaren

Onvoorzien:

Volgens de begrotingsrichtlijnen van de provincie Limburg en de wetgeving van het Besluit Begroting en Verantwoording moet in de gemeentelijke begroting een post onvoorzien worden opgenomen. Deze post dient voor uitgaven in het begrotingsjaar die onvermijdbaar zijn en niet konden worden voorzien. De omvang van deze post is niet voorgeschreven. Gemeenten kunnen op basis van hun eigen afweging bepalen hoe groot de post onvoorzien moet zijn.

De gemeente Peel en Maas heeft de post onvoorzien voor 2019 e.v. gesteld op € 150.000.

D. Ombuigingsmaatregelen

In deze begroting zijn geen nieuwe ombuigingsmaatregelen opgenomen gezien de positieve begrotingssaldi in de jaren 2019 – 2022.

E. Overhead en treasury

Overhead

Met ingang van de begroting 2017 zijn nieuwe regels m.b.t. de gemeentelijke begroting en verantwoording van toepassing. Als gevolg van die nieuwe regels mogen de overheadkosten van de gemeente niet langer worden doorbelast naar de producten in de begroting. Voorheen werden de overheadkosten verzameld op een kostenplaats en dan doorverdeeld naar de diverse producten in de begroting op basis van de urenramingen van de teams. Nu is dat niet meer het geval en blijven de overheadkosten 'hangen' in de begroting. Er worden alleen nog overheadkosten doorbelast naar projecten en investeringen. In de paragraaf lokale heffingen staat een toelichting op de wijze hoe die doorbelasting is bepaald. Uit welke onderdelen de overhead bestaat is ook landelijk in regelgeving vastgelegd zodat gemeenten allemaal dezelfde onderdelen in de overhead hebben, voor zover die in de eigen gemeente van toepassing zijn.

De overheadkosten 2019 van Peel en Maas zijn als volgt opgebouwd:

Overheadkosten 2019		
Kosten management	<i>betreft directie, MT en strategie en ontwikkeling</i>	1.695.364
Kosten advies & control	<i>betreft o.a. P&O, inkoop, juridisch control, P&C</i>	1.866.504
Kosten beheer en uitvoering	<i>betreft o.a. facilitaire zaken, financiële administratie, bestuurssecretariaat , algemene kosten BsGW</i>	2.510.518
Kosten informatisering en automatisering	<i>incl. kapitaallasten en kosten voor licenties en onderhoud, telefonie</i>	4.306.798
Kosten huisvesting	<i>betreft kosten huis van de gemeente (netto kosten)</i>	1.311.320
Overige kosten overhead	<i>communicatie, algemene personeelskosten</i>	900.568
Bruto overheadkosten		12.591.072
Doorbelasting naar investeringen / projecten		-620.829
Overheadkosten t.l.v. begroting		11.970.243

Treasury

Naast de overheadkosten moeten ook de kosten m.b.t. treasury apart worden opgenomen. Het taakveld / onderdeel treasury is daarom in deze begroting apart opgenomen en kan als volgt worden gespecificeerd:

Treasury 2019	
Te betalen rente m.b.t. opgenomen geldleningen	1.526.461
Bespaarde rente over eigen reserves en voorzieningen	977.076
Afschrijvingskosten investeringen en projecten	6.510.901
Kosten treasury 2019	9.014.438
Doorbelaste kapitaallasten naar producten	-9.489.952
Doorbelaste kapitaallasten naar projecten grondexploitatie	-213.113
Saldo treasury	-688.627

Het saldo op dit taakveld is administratief van aard en ontstaat doordat er meer kapitaallasten worden doorbelast op basis van rekenrente 2,0%) dan er aan kosten voor rente en afschrijving ontstaat.

F. Investeringslijst en claims 2019

Investerings 2019

Bij de kadernota is een investeringsoverzicht opgenomen waarbij als rente een percentage van 2,5% is gehanteerd. Doordat we in de tussentijd een rente op een langlopende lening hebben herzien is het gemiddelde rentepercentage van al onze leningen bij elkaar gedaald naar 2%. Vanwege wettelijke voorschriften zijn we verplicht om dus ook onze rekenrente naar beneden bij te stellen. Voor deze begroting gaan we uit van een rekenrente van 2%. Dat heeft tot gevolg dat de kapitaallasten van de investeringen lager uitvallen. In de begroting wordt jaarlijks rekening gehouden met een bedrag van € 250.000 voor kapitaallasten van nieuwe investeringen.

Als gevolg van de economische ontwikkelingen afgelopen periode zijn de prijzen voor bouwprojecten flink gestegen. Nieuwe investeringskredieten (uit deze begroting) zijn uiteraard op dat hogere prijspeil gebaseerd maar de gestegen prijzen zetten investeringskredieten die bijvoorbeeld vorig jaar zijn afgeroepen wel onder druk. Dit wordt in eerste instantie getracht binnen het project / krediet op te vangen maar wanneer dat niet (volledig) mogelijk is kan een aanvullend krediet nodig blijken. Mocht dat het geval zijn zullen we dit via een raadsvoorstel aan de gemeenteraad voorleggen.

Aanvulling investeringsoverzicht

Bij de begroting 2019 zijn er, in aanvulling op het investeringsoverzicht uit de kadernota, nog enkele nieuwe investeringen opgevoerd. Dat betreft:

- De jaarlijkse (vervangings)investeringen voor tractie en WMO. De lasten van deze investeringen worden gedekt binnen de al beschikbare ruimte in de (meerjaren)begroting en hebben dus geen invloed op de begrotingssaldi.

(Mogelijke) Toekomstige investeringen

Naast de investeringen die we al concreet kunnen benoemen in het overzicht zijn er ook enkele onderwerpen waarvan verwacht wordt dat die in de (nabije) toekomst tot een investeringsaanvraag kunnen / zullen leiden. Op dit moment zijn die echter nog niet zo concreet dat we ze bijvoorbeeld met bedragen kunnen onderbouwen. Het gaat daarbij om de volgende onderwerpen:

Gemeenschapshuis D'n Binger - Meijel

Stichting Gemeenschapshuis D'n Binger is voornemens om het gemeenschapshuis begin 2019 te renoveren en intern te verbouwen met als doel om de functionaliteit en de daarmee samenhangende exploitatie te optimaliseren. De Stichting heeft al de contouren omtrent de noodzaak van de renovatie in beeld gebracht en zal voor de zomer komen met een definitief renovatieplan met bijbehorende investeringsbegroting. De duurzaamheidsmaatregelen die voor rekening zijn van de Stichting krijgen ook een plek in dit renovatieplan.

Gemeenschapshuis De Paort – Kessel

In de dorpsontwikkelingsvisie 2025 van Kessel is opgenomen dat er een werkgroep gaat onderzoeken wat aan ruimtebeslag nodig is voor verenigingen en sociaal culturele verenigingen voor de komende 30 jaren. In dit verhaal wordt ook het gemeenschapshuis meegenomen. Hoe dit er precies uit komt te zien is momenteel nog niet duidelijk. Het kan gaan om nieuwbouw of verbouw van het huidige gemeenschapshuis.

Sporthal Kazing en Trefcentrum - Baarlo

De visie over de toekomst van de sporthal dient integraal opgepakt te worden in de nieuwe dorpsontwikkelvisie van Baarlo.

Sporthal Maasbree

In een brede werkgroep in Maasbree wordt nagedacht over het toekomstperspectief van de binnensport en de hiermee samenhangende voorzieningen die hiervoor nodig zijn. Dit wordt ook afgezet tegen de doelstellingen van de brede sportieve omgeving Maasbree. Uitgangspunt is om op termijn te komen tot een adequate duurzame voorziening die een dusdanige flexibiliteit in vorm en bouw kent dat hij ook op de lange termijn qua gebruik en exploitatie in de behoefte voorziet. Gedurende dit proces zal de huidige sporthal low profile in stand worden gehouden.

Investerings 2019:

	Omschrijving van de investeringen	Betreft kern	Afschrijvings-termijn	Investerings-bedrag	TOTAAL kapitaallasten rente 2,0%	Kapitaallasten gedekt via o.a. GRP / reserves	Kapitaallasten ten laste van exploitatie
1	Herontwikkeling omgeving school Meijel	Meijel	40	300.000	13.500	0	13.500
2	Reconstructie Industrierrein Beringe	Beringe	40	680.000	30.600	0	30.600
3	Herinrichting Merwijck e.o.	Kessel	40	1.639.000	73.755	0	73.755
4	Mechanisch/elektrische renovatie/vervanging gemalen vrijvervalriolering	Algemeen	15	269.000	23.313	23.313	0
5	Mechanisch/elektrische renovatie/vervanging gemalen drukriolering	Algemeen	15	452.000	39.173	39.173	0
6	Renovatie/vervanging IBA's	Algemeen	15	114.000	9.880	9.880	0
7	Verbeteringsmaatregelen (KRW)	Algemeen	60	1.024.000	37.547	37.547	0
8	Renovatie/vervanging vrijvervalriolering	Algemeen	60	953.000	34.943	34.943	0
9	Bijdrage bovenbouw aan renovatie/vervanging riolering (wegen)	Algemeen	40	96.000	4.320	4.320	0
10	Toplaag renovatie 5 tennisbanen LTC Maasbree	Maasbree	15	90.000	7.800	0	7.800
11	LTV Kessel; vervanging hekwerk	Kessel	30	38.000	2.027	0	2.027
12	Vervangingsinvesteringen tractiemiddelen 2019	Algemeen	7	305.000	49.671	49.671	0
13	Aanschaf vervoersvoorzieningen WMO 2019	Algemeen	5	500.000	110.000	110.000	0
				6.460.000	436.529	308.847	127.682

INVESTERINGEN DIE VIA EEN SEPARAAT VOORSTEL AAN DE GEMEENTERAAD WORDEN VOORGELEGD							
	Herontwikkeling Piushof	Panningen	40	1.654.000	74.453	33.750	40.680
	Verbeteren verkeersveiligheid	Algemeen	40	1.500.000	67.500	0	67.500
Totale kapitaallasten t.l.v. begroting 2019							235.862

Toelichting investeringen 2019

1. Herontwikkeling omgeving school Meijel

Door nieuwbouw van de school in Meijel moet ook de omgeving worden heringericht. De buurt ervaart overlast door overloop parkeren bij sporthal, school en kindcentrum. Door het vervallen (binnenkort) van particuliere parkeerplaatsen (Jaspers, van Tilborg) wordt parkeerprobleem nog groter en neemt de overlast waarschijnlijk verder toe. Dit vraagt om een integrale aanpak en visie voor een groter gebied.

2. Reconstructie Industrierrein Beringe

De kwaliteit van de rijbanen en het 'groen' is slecht. Daarnaast zijn er de nodige parkeerproblemen met vrachtwagens in de bermen. Met dit project worden de wegen voorzien van een nieuwe laag asfalt en wordt het 'groen' op een duurzame manier opnieuw ingericht. Tevens worden er parkeervoorzieningen aangelegd voor vrachtwagens om zo het probleem op te lossen.

3. Herinrichting Merwijck e.o.

De openbare ruimte heeft onderhoud en de inrichting is gedateerd. Middels dit project wordt de openbare ruimte geheel vernieuwd, denk hierbij aan het vernieuwen van alle trottoirs, het asfalt wordt vervangen door klinkers en het vervangen van oude rioolaansluitingen.

Naast het vernieuwen van de openbare ruimte gaan we ook het hemelwater afkoppelen van de vuilwaterriolering. Uit recente berekeningen is gebleken dat met name rond de Keverbergstraat water op straat wordt berekend en dat er een kans is op water in panden. In de praktijk wordt water op straat al gesignaleerd maar water in panden (nog) niet. De verwachting is dat de kans op wateroverlast toeneemt door de veranderende intensiteiten van regenbuien. Om de kans op wateroverlast te verlagen wordt de openbare ruimte en de voorzijden van de woningen afgekoppeld. Het water proberen we zoveel mogelijk in de wijk te houden en te laten infiltreren. De aard van een gedeelte van de werkzaamheden (riolering) leent zich om onder het GRP te brengen maar in het huidige versie is met deze kosten geen rekening gehouden en dus kunnen we die kosten vooralsnog ook niet dekken uit het GRP. Er wordt onderzocht in hoeverre het mogelijk is om bij de actualisatie van het GRP in 2020 alsnog een deel van de kosten op te nemen.

Het Keverbergplein ligt in het projectgebied en zal dan ook onderdeel gaan uitmaken van de grote herinrichting. De noodzakelijke financiële middelen voor de herinrichting van het plein zijn opgenomen in het 'overall' investeringskrediet Merwijck e.o..

4. Mechanisch/ elektrische renovatie / vervanging gemalen vrijvervalriolering

Maatregel uit GRP

5. Mechanisch / elektrische renovatie / vervanging gemalen drukriolering

Maatregel uit GRP

6. Renovatie/vervanging IBA's

Maatregel uit GRP. Bij de renovatie van de bestaande IBA's wordt gekeken naar de economisch meest voordelige oplossing. De nieuwe generaties IBA's zijn de best mogelijke oplossing.

7. Verbeteringsmaatregelen (KRW)

Maatregel uit GRP

8. Renovatie/vervanging vrijvervalriolering

Maatregel uit GRP

9. Bijdrage bovenbouw aan renovatie/vervanging riolering (wegen)

Maatregel uit GRP

10. Toplaag renovatie 5 tennisbanen LTC Maasbree

De toplaag van de tennisbanen is versleten en conform meerjarig onderhoudsplan wordt deze in 2019 vervangen.

11. LTV Kessel; vervanging hekwerk

In de begroting 2017 is een krediet beschikbaar gesteld voor de vervanging van de onderbouw en de toplaag van 5 gravelbanen. Vanwege verontreiniging van de ondergrond is de vervanging uitgesteld. Het was in eerste instantie de bedoeling om het oude hekwerk terug te plaatsen. De kosten van het terugplaatsen zijn echter onevenredig hoog ten opzichte van het plaatsen van een nieuw hekwerk zodat het verstandig is om nu het gehele hekwerk te vervangen. In het meerjarenonderhoudsplan van 2014 is de vervanging van het hekwerk opgenomen in 2028. Volgens de notitie Activabeleid is de afschrijvingstermijn 30 jaren. Omdat de vervanging 9 jaren naar voren wordt gehaald, wordt 21/30 van de kosten vergoed; oftewel € 38.000.

12. Vervangingsinvesteringen tractiemiddelen 2019

Diverse tractiemiddelen zijn aan vervanging toe en moeten in 2019 worden vervangen. In de begroting is al rekening gehouden met de kapitaallasten die de jaarlijkse vervanging van tractiemiddelen met zich mee brengt.

13. Aanschaf vervoersvoorzieningen WMO 2019

De door Peel en Maas aangeschafte WMO-vervoersvoorzieningen worden als investering opgenomen. Dat heeft tot gevolg dat er jaarlijks kapitaallasten ontstaan waarmee de aanschafkosten worden 'uitgesmeerd' over een periode van 5 jaar. De dekking van die kapitaallasten vindt plaats uit het budget voor WMO vervoersvoorzieningen.

Onderstaande investeringen zijn al opgenomen omdat deze binnen de 'vrije' ruimte van € 250.000 aan kapitaallasten voor nieuwe investeringen vallen. Het betreft echter projecten van een zodanige omvang dat deze separaat aan de gemeenteraad worden voorgelegd en er op dat moment besloten wordt over het al dan niet vaststellen van het investeringskrediet.

Herontwikkeling Piushof

Het gaat hier om een gezamenlijke ontwikkeling door gemeente Peel en Maas en Wonen Limburg m.b.t. de herinrichting en invulling van het gebied omgeving Piushof. Het project, dat samen met Wonen Limburg is opgestart, is passend binnen de prestatieafspraken met woningcorporaties en bewonersbelangengroepen en passend in de kaderstelling Ruimte en economie. Het project behelst de herinrichting van het gebied Piushof waarbij een substantieel deel van de nu aanwezige 72 sociale huurwoningen worden teruggebouwd. Voor de overige huurwoningen wordt gekeken naar andere locaties zoals bijv. de VMBO-locatie. Wonen Limburg zal, naar rato van de woonoppervlakte, € 750.000 bijdragen aan dit project.

Verbeteren verkeersveiligheid

Ter verbetering van de verkeersveiligheid in Peel en Maas worden diverse projecten voorbereid. Naar verwachting gaat het maximaal om een bedrag van € 1.500.000. Middels een separaat raadsvoorstel waarin de projecten benoemd worden, wordt een besluit van de gemeenteraad gevraagd over dit investeringskrediet. De bijbehorende kapitaallasten worden in deze begroting meegenomen ten laste van de 'vrije ruimte' voor kapitaallasten van € 250.000.

Claims 2019

Claims zijn uitgaven die we niet als investering mogen / kunnen verwerken maar die wel een financieel effect hebben op de begroting. Voor zover de claims niet worden gedekt uit een reserve, voorziening of anderszins hebben deze kosten dus rechtstreeks effect op de begrotingssaldi in 2019 en verder.

Nieuwe claims t.o.v. kadernota 2019

Bij de kadernota zijn , ter informatie, al claims opgenomen die in deze begroting terugkomen. Ten opzichte van de claims uit de kadernota zijn nog enkele nieuwe claims opgenomen.

Dat betreft de volgende claims:

- Actualisatie ideaalcomplex ICT
- Bijdrage aanschaf en implementatie gezamenlijke VTH applicatie AVE
- Budgetten sociaal domein
- Digitalisering milieuvergunningen

Op de volgende pagina's worden deze claims uitgebreid toegelicht.

(Mogelijke) Toekomstige claims

Er zijn naast de concrete claims die in het overzicht zijn opgenomen ook nog enkele ontwikkelingen die binnen afzienbare tijd mogelijk zullen leiden tot een claim maar die op dit moment nog onvoldoende concreet zijn om al volledig (financieel) te kunnen onderbouwen. Het gaat daarbij om de volgende ontwikkelingen / onderwerpen:

Gebiedsontwikkeling Baarlo / Hout-Blerick m.b.t. Hoogwaterbeschermingsprogramma.

Het waterschap is in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma bezig met een proces om de dijk te versterken, verleggen en tevens te onderzoeken of een hoogwatergeul haalbaar is. Binnen deze opgave wordt ook gekeken naar beekherstel en kansrijke gebiedsontwikkelingen. Zowel in het gedeelte Laerbroek liggen kansen voor gebiedsontwikkeling als op de Hummerenweg in het zuiden van het gebied. De versterkingsopgave en verlegging kunnen een katalysator vormen voor de gebiedsontwikkeling. Hoewel het nog de vraag is of en in welke mate andere partijen bij willen dragen aan deze ontwikkelingen (denk aan provincie, Rijkswaterstaat en waterschap) zal dat altijd onder de voorwaarde van cofinanciering gebeuren.

Leer-werkhuis voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt

In 2018 wordt in Panningen een leerwerkhuis opgezet. Dit wordt een ontwikkel- en ontmoetingsplek voor burgers van Peel en Maas met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Te denken valt aan mensen die langdurig in de uitkering zitten, maar ook statushouders. Centraal element in het leer-werkhuis wordt een taalschool. Deelnemers worden actief begeleid op basis van een individueel ontwikkelplan. Op termijn stroomt niet alleen een aantal deelnemers uit naar een reguliere baan, ook kunnen anderstaligen en laaggeletterden hun beheersing van de Nederlandse taal vergroten. Er wordt zoveel mogelijk gewerkt met lokaal aanwezige partners zoals maatschappelijke organisaties, dorps-overleggen, bedrijven en stichtingen. Duurzaamheid, zowel sociaal als ecologisch, is de rode draad binnen dit initiatief. Het leerwerkhuis is een duurzame investering: wordt in de loop van 2018 opgezet en loopt door in de jaren die volgen als het goed werkt / bevalt. Zodra meer duidelijkheid is over de verwachte kosten zal dit aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

Onderzoek grafheuvels

In 2016 is een grafheuvelgroep in Baarlo herontdekt doordat er nieuwe technieken voorhanden zijn. De verwachting is dat het basisonderzoek dat in 2018 wordt gedaan meer informatie geeft over de bijzonderheid van dit gebied. Er zijn een kleine honderd jaar geleden al diverse vondsten gedaan. Mocht dit gebied inderdaad zo bijzonder zijn als we nu verwachten dan willen we graag het gebied de aandacht geven die het verdient. Het gebied kan dan een transformatie ondergaan van eenvoudig bosgebied naar een landschap van betekenis vol met verhalen. De inrichting hiervan, de bijbehorende communicatie en educatie willen we vorm geven als de informatie over het gebied beter bekend is.

Omroep P&M

De lokale Omroep P&M heeft aangegeven dat de huidige bijdrage van de gemeente niet voldoende is om een volwaardige en professionele organisatie overeind te houden. Wij gaan onderzoeken welke rol en meerwaarde we zien voor een lokale omroep en welke financiële consequenties daaraan verbonden moeten / kunnen worden. Daarbij zal nadrukkelijk ook gekeken worden naar de mogelijkheden van regionale samenwerking. Zodra dit onderzoek is afgerond zullen we dit uiteraard ook delen met de gemeenteraad.

Duurzaamheid:

De gemeente Peel en Maas sluit aan bij de doelstelling om in 2050 klimaat- en energieneutraal te zijn.

Oplossingen voor klimaatverandering moeten vooral door de samenleving worden vormgegeven: energiebesparing, duurzaam bouwen en renoveren, duurzaam inkopen, verminderen en hergebruik van afval, circulaire economie, duurzame mobiliteit en duurzame opwekking van energie. Hiertoe wordt een duurzaamheidsagenda opgesteld. Daarbij is oog voor het faciliteren van nieuwe vormen van collectieven die gericht zijn op een duurzame ontwikkeling waarmee de burger bijvoorbeeld ondersteuning kan krijgen in het gasloos maken een bestaande woningen. In het kader van de uitwerking van de duurzaamheidsagenda en de keuzes die de raad gaat maken zijn er financiële consequenties die op dit moment nog niet inzichtelijk zijn en waarvoor we op een later moment met een separaat voorstel terugkomen bij de gemeenteraad.

De gemeente krijgt naast de duurzaamheidsagenda de regierol in het kader van het klimaatakkoord welke onder andere betekent het opstellen van warmteplannen en een regionale energiestrategie. Ook hiervan zijn de financiële consequenties nog niet in beeld maar zodra we concrete voorstellen hebben zullen we die aan de gemeenteraad voorleggen.

Claims 2019 en verder

Voor het begrotingsjaar 2019 en verder zijn de volgende claims opgenomen:

Omschrijving van de claim		2019		2020		2021		2022	
		Kosten	Dekking (bijv. reserve)	Kosten	Dekking (bijv. reserve)	Kosten	Dekking (bijv. reserve)	Kosten	Dekking (bijv. reserve)
1	Verhogen kredieten beheer en onderhoud openbare ruimte	235.000		325.000		325.000		325.000	
2	Voorbereidingskrediet verbouwen Kloosterstraat 14 - Helden tot school	208.000	208.000						
3	Aanpak verwarde personen	75.000		75.000		75.000		75.000	
4	Aanleg parkeerplaats Tonido	19.000							
5	Actualisatie ideaalcomplex ICT	85.000		85.000		85.000		85.000	
6	Bijdrage aanschaf en implementatie gezamenlijke VTH applicatie AVE			265.000	265.000				
7	Budgetten sociaal domein	350.000	350.000	250.000	250.000	150.000	150.000		
8	Digitalisering milieuvergunningen	55.000		55.000		50.000			
Totaal		1.027.000	558.000	1.055.000	515.000	685.000	150.000	485.000	0
Netto lasten begroting		469.000		540.000		535.000		485.000	

1. Verhogen kredieten beheer en onderhoud openbare ruimte

Sinds de fusie in 2010 zijn er vele uitbreidingsplannen gerealiseerd zoals Giel Petershof, Schrames, Egchel Hook, In den Bosch, Startebos, Stox, enz., enz. Dat betekent dat ook het te onderhouden areaal is toegenomen. Tot op heden is het gelukt om met de beschikbare budgetten de gewenste onderhoudskwaliteit kunnen leveren inclusief die areaaluitbreidingen. Dat kwam mede door de economische crisis waardoor het onderhoud tegen lage prijzen uitgevoerd kon worden en dus voor het beschikbare budget ook de areaaluitbreidingen onderhouden konden worden. Inmiddels is de economie weer aangetrokken en worden de onderhoudskosten aanzienlijk hoger worden waardoor het kwaliteitsniveau van het onderhoud onder druk komt te staan. Het is op korte termijn (2019) noodzakelijk om voornamelijk de budgetten voor groenonderhoud (gazons, bomen etc.) bij te stellen. Op middellange termijn (v.a. 2020) zal ook het budget voor wegenonderhoud moeten worden verhoogd om de door de gemeenteraad vastgestelde kwaliteitsniveaus te kunnen waarborgen. Het totale onderhoudsbudget voor de openbare ruimte (excl. afval en riolering) bedraagt € 3,6 miljoen en voorgesteld wordt om dit in 2019 te verhogen met € 235.000 en vanaf 2020 (structureel) met € 325.000 omdat dan ook het wegenonderhoud erbij komt.

2. Voorbereidingskrediet verbouwen Kloosterstraat 14 tot school (Odaschool-Helden)

In het IHP is opgenomen dat de voormalige Odaschool (Kloosterstraat 14, Helden) op termijn wordt omgebouwd naar een basisschool. In het IHP is hiervoor een investeringsbedrag opgenomen van € 2.080.000. De ervaring leert dat het bedrag waarschijnlijk hoger zal uitvallen (o.a. door gestegen bouwkosten). Ter voorbereiding van deze investering is een krediet noodzakelijk van € 208.000. Dit bedrag wordt gedekt uit de reserve Onderwijshuisvesting. Zodra dit zal leiden tot een definitieve investering zal dit separaat worden voorgelegd aan de gemeenteraad.

3. Aanpak verwarde personen

De doelgroep verwarde personen vraagt steeds meer aandacht en neemt toe in omvang en problematiek. Wij zijn als gemeente verantwoordelijk voor de aanpak en opvang van verwarde personen. Daarvoor zijn we bezig met het opstellen van een regionaal en lokaal plan van aanpak hiervoor. Regionaal kijken we naar de mogelijkheden voor passend vervoer en een 24-uurs (niet acuut) telefoonnummer. Lokaal zijn we bezig met het organiseren van opvangmogelijkheden en een goede toegang voor deze doelgroep.

Wat een en ander precies gaat kosten is nu nog niet duidelijk. We gaan hier de komende jaren ervaringen mee opdoen. Vooralsnog gaan we er van uit dat er maximaal € 75.000 nodig zal zijn voor zowel de lokale als de regionale aanpak.

4. Aanleg parkeerplaats Tonido

De parkeerplaats bij Tennisclub Tonido in Baarlo is op dit moment nog onverhard. Het is wenselijk om hier een verharde parkeerplaats van te maken. Hierdoor wordt voorkomen dat er telkens grote gaten in ontstaan met een risico op schade aan auto's.

5. Actualisatie ideaalcomplex ICT

Enkele jaren geleden is gestart met het inrichten van een zogenaamd 'ideaalcomplex' waarbij een jaarlijks budget in de begroting wordt opgenomen dat voldoende is om de lopende kosten en toekomstige vervangingsinvesteringen van diverse ICT-voorzieningen te dekken. Daardoor zijn de budgetten jaarlijks ongeveer gelijk en worden kosten voor nieuwe aanschaffingen gedekt door de vrijval van de afgeschreven hard- en software. Dat geldt in principe ook voor de licentie- en beheerkosten die meerjarig zijn bepaald en in de begroting opgenomen. Nu blijkt dat er binnen dat 'ideaalcomplex' krapte ontstaat doordat o.a.

- steeds verdergaande digitalisering van dienstverlening vanuit onze eigen behoefte en vanuit VNG realisatie (programma Digitale Agenda 2020);
- strengere wetgeving betreffende privacy- en gegevensbescherming;
- licentie- en beheerkosten meer worden verhoogd dan de gemiddelde inflatie;
- uitbreidingen (nieuwe applicaties of modules bij bestaande) van softwarepakketten plaatsvinden waarbij ook jaarlijks beheerkosten moeten worden betaald die niet geraamd waren / konden worden;
- applicaties en andere software, meer "revisie"-upgrades kennen en om de twee-drie jaar nodig zijn. Dit vraagt dan de nodige extra-inspanningen van de leverancier en onze overige dienstverleners.

Om de kosten in de begroting zo gelijkmatig te verdelen en niet jaarlijks te worden geconfronteerd met schommelende ICT uitgaven wordt voorgesteld een egaliseringsreserve ICT in te stellen. Aan die reserve wordt jaarlijks een bedrag toegevoegd en worden jaarlijks de eventuele meerkosten m.b.t. ICT uit gedekt.

Door jaarlijks een bedrag van € 85.000 aan de reserve toe te voegen kunnen de komende jaren de 'pieken' in de ICT uitgaven vanwege bijv. grootschalige revisies van applicaties worden opgevangen.

6. Gezamenlijke VTH applicatie AVE

De provincie Limburg is samen met alle Limburgse gemeenten en de Veiligheidsregio's in Limburg bezig met voorbereidingen op de aanbesteding en aanschaf van een gezamenlijke VTH-applicatie.

Die applicatie dient als vervanging van onze lokale applicatie die wordt gebruikt voor het behandelen en registreren van vergunningen, toezicht, handhaving van ruimtelijke ordening, milieu, bouwen APV en bijzondere wetten (Squit). Door de gezamenlijke applicatie is de verwachting dat er kwalitatief betere en efficiëntere taakuitvoering ontstaat, dat uitwisseling van informatie (ook in crisisinformatie) probleemloos verloopt en dat (op termijn) kosten bespaard kunnen worden. Bovendien zal de nieuwe applicatie al zodanig worden ingericht dat deze gereed is voor de nieuwe Omgevingswet. De kosten voor aanschaf en implementatie zijn nog niet definitief maar zullen volgens de huidige opgave € 265.000 (incidenteel) bedragen.

De structurele kosten zijn naar verwachting ongeveer gelijk aan de kosten van de huidige applicatie, met mogelijk een kleine besparing. Er zal ook lokaal nog het een en ander moeten gebeuren aan koppelingen en implementatie maar die kosten zijn meegenomen in de actualisatie van het 'ideaal-complex ICT'.

De uitgaven zullen waarschijnlijk vanaf 2020 gaan plaatsvinden en aangezien het gaat om een incidentele bijdrage en de structurele kosten al binnen de huidige begrotingsruimte gedekt kunnen worden is het voorstel om deze kosten te dekken uit de algemene reserve.

7. Budgetten Sociaal domein

In 2015 zijn de drie decentralisaties ingevoerd en de budgetten van het rijk overgedragen aan gemeenten (in een aantal gevallen voorzien van 'efficiencykortingen'). Aangezien er toen nauwelijks informatie was over de te verwachten uitgaven zijn in Peel en Maas (net als bij de meeste andere gemeenten) de rijksmiddelen taakstellend als uitgavenbudget opgevoerd in de begroting. In de jaren 2015, 2016 en 2017 is daarbij ook nog een stelpost opgenomen die kon worden ingezet als bleek dat de budgetten niet toereikend waren. Vanaf 2018 is geen stelpost meer beschikbaar, maar is er wel nog een reserve sociaal domein die in incidentele gevallen kan worden ingezet om tekorten te dekken.

Uit de realisatiecijfers 2015 – 2017 en de voorlopige prognose 2018 blijkt, dat de rijksmiddelen duurzaam niet voldoende zijn om alle kosten in het sociaal domein te dekken. In Peel en Maas zijn diverse pilots (huisartsen, jeugdhulp) gestart om de uitgaven te beheersen maar desondanks blijken de uitgaven hoger dan de rijksbudgetten. Dat wordt o.a. ook veroorzaakt doordat (tegen demografische gegevens in) blijkt dat het beroep op jeugdhulp nog steeds toeneemt (ook een landelijk beeld) en dat de resultaten van de pilots pas de komende jaren zichtbaar worden.

Naar verwachting lukt het daarom ook in de komende jaren niet om zonder aanvullende middelen een 'sluitende' begroting te krijgen binnen het sociaal domein. Daarbij speelt ook mee dat de rijksbudgetten vanaf 2019 niet meer rechtstreeks zijn gekoppeld aan de landelijke zorguitgaven maar aan de totale uitgaven van de rijksoverheid. Het thans geldende uitgangspunt dat de rijksmiddelen leidend zijn voor de uitgavenbudgetten, leidt dan ook in de toekomst tot grotere afwijkingen.

We stellen in deze begroting voor de uitgavenbudgetten reëel te gaan ramen en daarbij niet meer de relatie met de rijksmiddelen leidend te laten zijn. Dat wil niet zeggen dat er meteen forse bedragen bij worden geraamd, omdat het financiële doel binnen het sociale domein blijft, om zonder extra middelen de begroting 'sluitend' te krijgen.

Aangezien de prognose voor het sociaal domein 2018 ook een tekort vertoont en de verwachting is dat de financiële voordelen van de diverse pilots zich geleidelijk in de loop van de komende jaren manifesteren, wordt voorgesteld de budgetten voor het sociaal domein te verhogen. Daarbij gaan we er van uit dat we onszelf op de langere termijn nog steeds ten doel stellen om de tekorten in het sociaal domein volledig terug te dringen. Een belangrijke onzekerheid daarbij blijft het gegeven dat het binnen het sociaal domein veelal gaat om open-einde regelingen, en individuele casussen financieel van (grote) invloed kunnen zijn op het al dan niet ontstaan van een tekort in enig jaar. Specifiek krijgen we in 2019 te maken met een lagere rijksuitkering voor de bijstandsuitkeringen (BUIG) dan in 2018 waardoor de financiële ruimte in het sociaal domein kleiner wordt.

Voorgesteld wordt om het sociaal domein als volgt bij te stellen in de komende jaren:

2019:	+ € 350.000
2020 :	+ € 250.000
2021:	+ € 150.000
2020:	+ € 0

Omdat het hierbij gaat om incidentele verhogingen kan als dekking voor deze kosten de reserve sociaal domein worden ingezet. Deze reserve bevat per 1-1-2019 (naar verwachting) een saldo van € 1.310.000. Na de dekking van deze aanvullende budgetten bevat de reserve nog een saldo van ruim € 500.000. Uiterlijk in 2021 zullen we evalueren of de reserve sociaal domein van voldoende omvang is om eventuele tekorten ná 2021 op te vangen.

8. Digitalisering milieuvergunningen

In 2009 bij de voorbereiding van de organisatie gemeente Peel en Maas had VTH al behoefte aan gedigitaliseerde bouwvergunningendossiers, milieudossiers en bodemdossiers. De inhoud van de vergunningen blijft een rol spelen in de huidige VTH-vergunningsprocessen en door verdergaande regionale samenwerking is het noodzakelijk om verder te digitaliseren. Bovendien hebben historici ook een blijvend belang bij het beschikbaar hebben van deze dossiers. Daarom is landelijk voorgeschreven dat deze dossiers blijvend op papier / of digitaal worden bewaard.

De digitalisering van bouwvergunningen is via het MOB – digitaliseren bouwvergunningen goed opgepakt. Dit proces is redelijk eenvoudig. De digitalisering van milieuvergunningen is een stuk ingewikkelder. Met name het opschonen van dossiers is een specialisme en kost veel tijd. De kleinere collecties zijn al door tijdelijke medewerkers opgeschoond en scan-klaar gemaakt, maar de grotere collecties (Maasbree en Helden) moeten nog helemaal worden opgeschoond.

Een deel van de kosten kan worden gedekt uit de huidige begrotingsbudgetten en door besparingen op inzet van eigen personeel. Door het digitaal maken van de dossiers kunnen structureel 30 arbeidsuren per week bespaard worden. Deze uren worden nu nog ingezet door diverse teams (VTH, DIV, B&U) voor het uitlezen van papieren milieudossiers.

Dit leidt tot de volgende opstelling:

	2019	2020	2021	TOTAAL
Kosten scannen (<i>cf. offerte</i>)	85.000	85.000	80.000	250.000
Besparing huidige begroting	- 30.000	- 30.000	- 30.000	- 90.000
Nog te dekken / claim begroting 2019	55.000	55.000	50.000	160.000

G. EMU saldo en geprognoteerde balans 2019

De begroting van Peel en Maas is gebaseerd op het stelsel van baten en lasten hetgeen bijvoorbeeld betekent dat kosten van investeringen niet volledig ten laste van het begrotingsjaar worden gebracht maar middels kapitaallasten worden 'uitgesmeerd' over meerdere jaren. De rijksoverheid werkt op basis van het kasstelsel en alle kosten komen daarbij volledig ten laste van het jaar van uitgave. Het gevolg daarvan is dat, om te kunnen bepalen in hoeverre gemeenten een tekort hebben in het kader van de EMU, de begroting van de gemeente moet worden 'vertaald' naar het kasstelsel. Op die wijze kan worden bepaald of er een tekort is en in welke mate dat binnen (of buiten) de gestelde normen valt. Het EMU saldo wordt ook het jaar T-1 (2018) en T+1 (2020) opgenomen in het EMU overzicht.

Daarnaast wordt in deze begroting ook een geprognoteerde balans opgenomen van 2019. Die balans is opgesteld op basis van de werkelijke eindbalans 2017 en vervolgens 'doorgerekend' met de cijfers uit de begrotingen 2018 en 2019.

EMU overzicht (bedragen x € 1.000)			2018	2019	2020
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	+	-576	-1.109	103
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	+	6.208	6.511	6.704
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	+	1.487	1.487	1.487
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-/-	9.000	9.614	9.000
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4		0	0	0
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord		0	0	0
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	-/-	1.675	1.395	796
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voor zover transacties niet op exploitatie verantwoord	+	5.548	4.091	3.050
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	-/-	1.962	1.321	1.195
10	Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten		0	0	0
11	Verkoop van effecten:				
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)		Nee	Nee	Nee
b	Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?				
Berekend EMU-saldo			+ 30	- 1.350	+ 353

In septembercircular 2018 worden de referentiewaarden EMU-saldo voor individuele gemeenten 2019 weergegeven. Dit is een indicatie van het aandeel dat een individuele gemeente maximaal mag hebben met betrekking tot de EMU-tekortnorm.

Ons maximale aandeel in het nationale EMU-tekort zou € 1.566.000 mogen bedragen in 2019. Volgens de bovenstaande tabel blijft het tekort 2019 van Peel en Maas onder die maximumnorm.

Om het inzicht in de financiële positie van gemeenten te vergroten is het BBV voorgeschreven dat in de begroting ook een geprognoteerde balans voor het begrotingsjaar moet worden opgenomen. Die balans voor 2019 is gebaseerd op de werkelijke eindbalans 2017 en vervolgens zijn de individuele posten doorgerekend naar het boekjaar 2019. Dat betekent dat deze balans dus deels is gebaseerd op ramingen aangezien van bepaalde posten niet kan worden ingeschat hoe hoog ze zullen zijn op een toekomstig ijkmoment (bijv. saldo crediteuren op 31-12-2019). Daarom moet de balans met enige terughoudendheid worden gebruikt als het gaat om de informatiewaarde er van.

GEPROGNOTISEERDE BALANS 2019

Activa	31-12-2019	01-01-2019	Passiva	31-12-2019	01-01-2019
Immateriële vaste activa	6.074.502	6.397.631	Eigen vermogen	50.340.930	51.374.855
Materiële vaste activa	126.321.966	130.767.386	Vreemd vermogen	95.848.322	103.952.606
Financiële vaste activa	7.864.824	9.537.877			
Totaal vaste activa	140.261.292	146.702.894	Totaal vaste passiva	146.189.252	155.327.461
Voorraden	9.678.928	12.375.535			
Uitzettingen met een rente-typische looptijd < 1 jaar	10.680.035	10.680.035	Netto vlottende schuld met rentetypische looptijd < 1 jaar	15.116.686	15.116.686
Liquide middelen	1.620.196	1.620.196			
Overlopende activa	3.294.436	3.294.436	Overlopende passiva	4.228.949	4.228.949
Totaal vlottende activa	25.273.595	27.970.202	Totaal vlottende passiva	19.345.635	19.345.635
Totaal activa	165.534.887	174.673.096	Totaal passiva	165.534.887	174.673.096

6. Programmabeschrijvingen

De begroting 2019 is opgebouwd uit 6 thema's met 13 programma's. In de programma's komen de drie 'W' vragen aan de orde:

- 1) Wat willen we bereiken?
- 2) Wat doen we ervoor?
- 3) Wat gaat het kosten?

Bij de thema 5 Integrale Veiligheid is de raadsbehandeling van de nieuwe kaderstelling voorzien in oktober 2018. In deze begroting is, zonder vooruit te willen lopen op besluitvorming van de gemeenteraad, uitgegaan van de indeling en teksten zoals opgenomen in die nieuwe kaderstelling.

Als gevolg van de nieuwe kaderstellingen van het thema Bestuur, Communicatie en Dienstverlening en het thema Integrale Veiligheid ontstaan 6 in plaats 5 thema's uit de voorgaande begrotingen. Dit is in deze begroting al gehanteerd als indeling en rubricering.

Mocht bij de vaststelling van de kaderstelling Integrale Veiligheid anders worden besloten dan in deze begroting is opgenomen dan zal dit via een addendum of begrotingswijziging aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

Als onderdeel van "Wat mag het kosten?" is bij de betreffende programma's opgenomen welke investeringen en claims in 2019 worden voorgesteld in deze begroting.

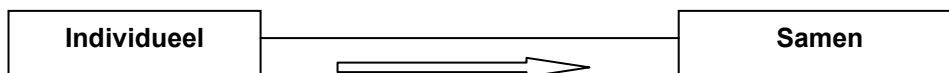
Thema 1: Ruimte

Het thema Ruime betreft de programma's 1.1 Vitale leefomgeving en 1.2 Beheer fysieke leefomgeving. We zien een duidelijke link met het Thema Sociaal Domein en het Thema Vitale Gemeenschappen. De fysieke leefomgeving staat immers ten dienste van en draagt bij aan het goede leven in Peel en Maas en draagt bij aan behoud en ontwikkeling van vitale gemeenschappen.

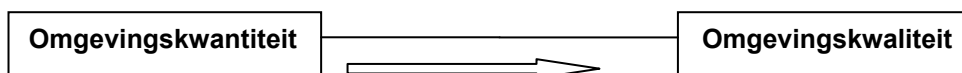
Samen met onze partners hebben we verkend welke bewegingen zich voordoen binnen dit thema. Deze verkenning is gecombineerd met het thema Economie. Concreet gaat het om de volgende bewegingen:

1. Van Individueel naar Samen

De samenleving maakt het verschil. Het gemeenschapsbelang gaat daarbij voor ons voor op het individuele belang. We proberen elkaar ook uit te dagen en te ontmoeten in de vorm van proeftuinen. Samen leren en ontdekken, wat werkt wel en wat niet als het gaat om samenwerking. Daarbij staat de mens centraal en hebben we oog voor iedereen. Communicatie is hierbij van groot belang. Het gaat om de verhalen, verhalen scheppen immers begrip. We willen nieuwe vormen van collectieven. Voorbeelden waarbij de bundeling van krachten, kennis en expertise loont is het initiatief ThuisIN PannINgen, Wij maken Werk van Werk en Techno Valley. Dat laatste is een initiatief van internationaal opererende Noord-Limburgse bedrijven, dat samenwerkt en ontwikkelt met als doel om toegevoegde waarde te creëren. Durf en probeer samen te innoveren, met als motto: 'ik heb het nog nooit gedaan, dus ik denk dat ik het kan'.

2. Van omgevingskwantiteit naar omgevingskwaliteit

Identiteit en ruimte

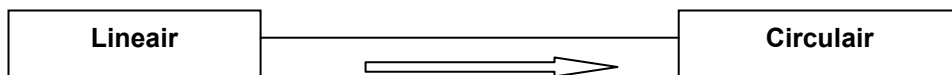
De demografische ontwikkelingen zorgen ervoor dat de focus niet langer ligt op kwantiteit en ontwikkelen. We willen niet meer van hetzelfde, maar juist verscheidenheid mogelijk maken en ruimte creëren voor initiatief. Onze gemeenschap Peel en Maas heeft veel kwaliteiten waar we trots op kunnen zijn.

We zijn trots op de kwaliteiten in het landschap en dragen dit uit. Voorbeelden van deze kwaliteiten zijn de Maas en de Peel. We maken deze kwaliteiten zichtbaar. We proberen daarbij ook het verleden aan de toekomst te verbinden. Er vindt een verschuiving plaats van het denken in functies naar het denken in kwaliteiten. Daardoor ontstaat een nog sterker gevoel van gemeenschapszin. We koesteren de kwaliteiten in de samenleving en sluiten hierbij aan. Mensen maken immers het verschil. Het is vervolgens belangrijk om daarbij focus aan te brengen. Verscheidenheid in bijvoorbeeld de culturen van dorpen moet daarbij worden gekoesterd. Een van de omgevingskwaliteiten is het zorgen voor leefbaarheid: van kwantiteit naar kwaliteit van leven. We spelen hierop in met een duidelijke visie en focus. Dit zodat er een antwoord kan worden gevonden op de uitdagingen van de toekomst.

Iedereen doet mee

De notie is aanwezig dat we nieuwe wegen moeten bewandelen en kwaliteiten moeten zoeken. Samen, alle belanghebbenden in een gebied, verkennend bezig te laten zijn.

3. Van Lineair naar Circulair

Circulaire economie

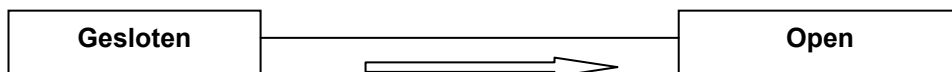
We hebben oog voor duurzame initiatieven in de gemeenschap en laten de kernwaarden duurzaamheid, zelfsturing en diversiteit leidend zijn. De wenselijkheid van deze initiatieven zit opgesloten in deze kernwaarden. We hebben oog voor nieuwe vormen van collectieven/netwerken die gericht zijn op een duurzame ontwikkeling. We zijn trots op bestaande initiatieven en gaan op zoek naar nieuwe duurzaamheidspilots. We investeren in de lokale diversiteit, die aansluit bij het karakter van het dorp, gemeenschap, de bestaande kwaliteiten. Om in te spelen op de uitdagingen van de toekomst is het ook zaak om de horizon te verleggen en in te spelen op de uitdagingen van de toekomst. Dit gebeurt ondermeer door middel van een circulaire economie. Hier liggen kansen voor ons als gemeenschap en voor ons als ondernemers.

Produceren moet waardevol zijn. Monotoon, het inzetten op bulk als middel om als bedrijf te overleven, heeft geen toekomst. In de gemeenschap wordt al – zij het op beperktere schaal – nagedacht over circulaire productie. Denk daarbij aan nieuwe innovaties welke zoveel mogelijk vanuit de inspiratie van natuurlijke, biologische systemen zijn opgebouwd, zodat we ook wat betreft duurzaamheid door evalueren van het voorkomen van belastingen van natuurlijke systemen naar het leren van de ecosystemen dan is dat een volgende stap in technologische vernieuwing. Een voorbeeld is ZERegIO, een initiatief van het GLOEI-platform, dat zich inzet voor een afvalvrij Peel en Maas.

Netwerken

Wij hebben behoefte aan een platform om ideeën uit te wisselen tussen sectoren met als doel synergie. Het streven is zoveel mogelijk mensen aan te laten haken.

4. Van Gesloten naar Open

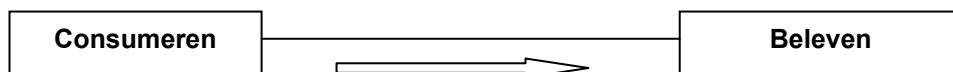

Kennis ontwikkelt zich wereldwijd in een enorm tempo. Het is dus absoluut niet nodig en zelfs contraproductief om zelf als individu / als solitair bedrijf alle benodigde kennis te ontwikkelen. Waar het op aan komt, is in netwerkverband kennis te adapteren en naar behoefte te integreren. Daarbij is het hebben van relaties juist buiten je eigen productkolom essentieel om zoveel mogelijk beïnvloed te worden. Dit vraagt om ook zelf kennis te willen delen. We zien deze notie, denk aan een netwerk als Gloei of de ontwikkeling van het Brightlands Innovation Network Greenport Venlo.

Trots

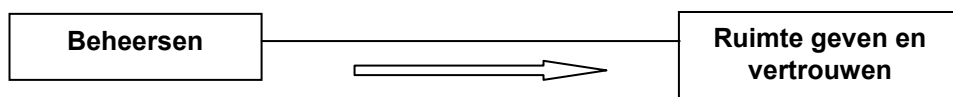
De gemeenschap en de streek waarin we leven heeft veel kwaliteiten, zoals landschap, ondernemingen, centra en mensen, waar we trots op kunnen zijn. Maak hier gebruik van en maak mensen trots. Als ondernemers, inwoners en gemeente hier samen aan werken ontstaat een nog sterker gevoel van gemeenschapszin. We mobiliseren de kwaliteiten van onze samenleving, dit brengt ons naar een hoger level. Dit betekent ook dat iedereen meedoet, bijvoorbeeld door het creëren van kansen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

5. Van Consumeren naar Beleven

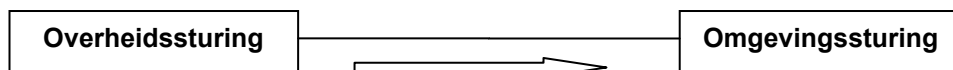

Plat consumentisme heeft zijn langste tijd gehad. Mensen zoeken het goede leven, leven bewuster en bedachtzamer. Een trend waarin we uitdagingen zien. We hebben daarbij wel behoefte aan een verbindende factor, bijvoorbeeld gezondheid en gezonde voeding. Dit thema sluit goed aan bij het DNA van onze gemeente/regio. In onze regio worden veel gezonde producten geteeld (asperges, blauwe en rode bessen, champignons). Daarnaast wordt er veel gefietst en is de sportdeelname in onze gemeente hoog. Het thema heeft ook raakvlakken met de Brightlands Campus Greenport Venlo.

6. Van beheersen naar ruimte geven en vertrouwen

7. Van overheidssturing naar omgevingssturing

In het verleden werd een heel gebied ontwikkeld vanuit een bepaald idee, geboren op de tekentafel van overheden en projectontwikkelaars. Wat we nu voorstaan is dat mensen die uiteindelijk de bewoners of gebruikers zijn van een gebied zelf gaan ontwikkelen als mentaal eigenaar en daarbij de overheid uitdrukkelijk als partner ontmoeten in het ontwikkelproces. Begrip voor ieders rol is daarbij essentieel. Duidelijkheid, verwachtingenmanagement en flexibiliteit van alle spelers in het speelveld zijn eveneens zaken die een rol spelen. De notie is aanwezig dat we moet loslaten en ruimte moeten geven aan elkaar zodat verantwoordelijkheid en mentaal eigenaarschap ontstaat. Er ontstaat veel creativiteit en dynamiek in gemeenschappen wanneer er écht losgelaten wordt/ ruimte wordt gegeven aan elkaar. Vertrouwen in elkaar is dan essentieel. Dit vraagt om een duidelijke visie die ruimte biedt en een faciliterende rol van de overheid. Daarbij is het belangrijk dat we de energie in de samenleving opzoeken en vasthouden.

Programma 1.1 Vitale leefomgeving

Missie

In Peel en Maas zijn we trots op de kwaliteiten die onze leefomgeving vitaal maken en dragen dit uit. De fysieke leefomgeving ondersteunt een vitale gemeenschap. Gemeenschappen wonen, werken en verblijven er aangenaam met elkaar en geven zelf mee inhoud aan de ontwikkelingen en behoeftes in hun omgeving. We stellen onszelf en elkaar bij nieuwe ontwikkelingen de vraag of deze ook daadwerkelijk bijdragen aan een vitale gemeenschap.

Vanuit de gemeente leveren we een bijdrage aan het behouden en versterken van een vitale gemeenschap, onder andere door het scheppen van ruime kwalitatieve kaders met oog voor diversiteit die aansluiten bij het karakter van het dorp, gemeenschap en bestaande kwaliteiten. Dit doen we met inbreng van de gemeenschap aan de hand van een duidelijke integrale gebiedsgerichte visie met focus, die gemeenschappen uitnodigt zich verder te ontwikkelen. Tevens spelen we daarbij in op uitdagingen voor de toekomst die noodzakelijk zijn voor behoud van een vitale gemeenschap. Soms doen we dit als regisseur, vaak als partner en soms als ondersteuner van processen in de dorpen.

Daarbij zoeken we naar en staan we open voor de creativiteit en kwaliteit van de mensen in de omgeving en laten dat meewegen bij de uiteindelijke vormgeving. We geloven in deze dynamische tijden meer en meer in tijdelijkheid en flexibiliteit door uit te gaan van doelen, in plaats van uitgaan van in beton gegoten regels. We geven inwoners en bedrijven vanuit hun gemeenschap de gelegenheid zelf te komen met initiatieven die passend zijn binnen de kwalitatieve kaders. Daarbij stellen we ons uitnodigend, ondersteunend, faciliterend waar nodig en als vraagbaak op in de planontwikkeling en coöperatief in de uitvoering.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR?</u>
1. We koesteren het goede wat we hebben en bieden ruimte voor het betere met het oog op overmorgen.	1.1 We ondersteunen de beweging om de identiteit van de dorpen en het landschap te behouden en te versterken. 1.2 We benutten bestaande bebouwing en sturen op hergebruik boven uitbreiding en nieuwvestiging en daar waar dit niet mogelijk is wordt er zorg gedragen voor hetgeen achterblijft. 1.3 We gaan op een duurzame, bewuste wijze om met onze fysieke leefomgeving en koesteren de diversiteit hiervan. 1.4 We zorgen voor verbindingen en balans tussen de verschillende functies en waarden. 1.5 Daar waar dit wettelijk nodig is verlenen we toestemmingen en maken hierdoor, klantgericht en vraaggestuurd, activiteiten mogelijk van inwoners en bedrijven en zien daarop toe.
2. Wij, gemeente en gemeenschap, geven samen inhoud aan onze fysieke leefomgeving.	2.1 We dagen gemeenschappen uit om mee inhoud te geven aan hun fysieke leefomgeving. 2.2 We sluiten met onze beleidsprocessen aan op deze beweging. 2.3 We stimuleren dialoog over invulling van ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving. 2.4 We werken aan partnership en netwerkontwikkeling.
3. We dragen bij aan de beweging dat bedrijvigheid in balans is met de omgeving.	3.1 We zorgen voor verbindingen en balans tussen economische en ruimtelijke waarden. 3.2 We hebben oog voor de transitie in het landelijk gebied.
4. We werken aan een klimaat adaptieve en klimaat neutrale fysieke leefomgeving.	4.1 We passen onze fysieke leefomgeving aan het klimaat aan. 4.2 We zijn klimaat- en energieneutraal in 2050.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR?</u>
5. We stimuleren gezonde, veilige, toegankelijke en slimme(re) mobiliteit.	5.1 We zorgen voor een goede bereikbaarheid van voorzieningen. 5.2 We behouden en verbeteren de verkeersveiligheid. 5.3 We stimuleren en faciliteren initiatieven die betrekking hebben op het verbeteren van het milieu en het versnellen van de energietransitie op het gebied van mobiliteit.
6. We werken samen met de samenleving aan een woningbestand duurzaam in balans.	6.1 De juiste woning: we brengen vraag en aanbod <u>kwalitatief</u> in overeenstemming. Dat doen we in samenwerking met gemeenschappen en overige betrokkenen / stakeholders. Daarbij hebben we met name oog voor de langere termijn. 6.2 Het juiste aantal woningen: we brengen vraag en aanbod <u>kwantitatief</u> in overeenstemming. Dat doen we in samenwerking met gemeenschappen en overige betrokkenen / stakeholders. Daarbij hebben we met name oog voor de langere termijn. 6.3 We bouwen op de juiste plek: op duurzame locaties.
7. We faciliteren de beweging om te zorgen voor elkaar.	7.1 We werken aan (aantrekkelijke) centra mede vanwege de toeristische en culturele functie. 7.2 We stimuleren de beweging om te zorgen voor voldoende diversiteit aan voorzieningen passend bij de beweging in de kernen. 7.3 We dragen bij aan het realiseren van een passend en voldoende huuraanbod. 7.4 We hebben extra oog voor doelgroepen met bijzondere aandacht.

WAT MAG HET KOSTEN?

De baten en lasten van dit programma zijn als volgt:

	2019		2020		2021		2022	
	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>
1.1 Vitale leef-omgeving	4.622.419	1.254.363	4.563.100	1.160.588	4.601.499	1.168.252	4.641.773	1.178.417

Welke claims en investeringen zijn er in 2019 m.b.t. dit programma?

In hoofdstuk 5 worden alle investeringen en claims voor 2019 specifiek toegelicht. M.b.t. programma 1.1 zijn er geen specifieke investeringen of claims opgenomen.

Programma 1.2 Beheer fysieke leefomgeving

Missie

Een goed toegankelijke, kwalitatief goede, duurzaam ingerichte en onderhouden openbare ruimte is van grote waarde voor vitale gemeenschappen. De openbare ruimte staat ten dienste van de gemeenschap en nodigt inwoners en bedrijven uit zich te ontwikkelen. Het is de plek waar mensen elkaar ontmoeten, waar gemeenschappen hun activiteiten ontplooiën en draagt bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor mensen en bedrijven. Het eigenaarschap van de openbare ruimte mag dan mogelijk juridisch bij de overheid liggen, mentaal is de omgeving – straat, buurt, wijk, dorp – eigenaar van de openbare ruimte. Die visie op de openbare ruimte is een uitdaging voor de overheid, maar ook voor de mensen die gewend zijn zich in hun eigen privé domein terug te trekken. Die visie schept letterlijk een ruimte waar een ieder vrij in kan stappen, die ook beleefd en gevoeld wordt als gemeenschappelijk, als openbaar, als van ons allen. Als gemeente kunnen wij dat gevoel niet afdwingen of opdringen, maar we kunnen samen met inwoners wel manieren bedenken om dat mentaal eigenaarschap weer meer terug te geven aan de omgeving, waarbij we oog hebben voor de diversiteit aan dorpen, wijken en buurten. We stellen ons meedenkend en meewerkend op wat betreft zaken waar mensen om vragen, waar ze enthousiast over zijn. We sluiten aan op ontwikkelingen in kernen en op de behoefte van mensen om betekenis te hebben. Door de omgeving invloed uit te laten oefenen op ontwerp en beheer kan een leef-, werk- en vrijetijds- omgeving ontstaan die van en voor iedereen is en waar inwoners actief gebruik van maken en zich mentaal eigenaar voelen. Bij het maken van keuzes over het beheer van de openbare ruimte speelt duurzaamheid en klimaatadaptatie uitdrukkelijk een rol.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR?</u>
1. We werken samen aan een kwalitatief goede, duurzaam ingerichte en onderhouden openbare ruimte die de eigen identiteit versterkt.	1.1 We nemen de eigen identiteit als uitgangspunt bij de herinrichting van de openbare ruimte. 1.2 We zorgen gebiedsgericht voor een kwalitatief goed onderhouden openbare ruimte.
2. We werken samen aan een openbare ruimte die van en voor iedereen is.	2.1 De openbare ruimte is goed toegankelijk voor iedereen.
3. We stimuleren een fysieke leef-omgeving waarvan de gebruikers zich 'mentaal eigenaar' voelen.	3.1 We dagen gemeenschappen uit om mee vorm te geven aan de inrichting van hun fysieke leefomgeving vanuit het perspectief van gemeenschapsontwikkeling.
4. We werken aan een klimaat adaptieve en klimaat neutrale fysieke leef-omgeving	4.1 De openbare ruimte wordt duurzaam ingericht en beheerd. 4.2 We geven zelf het goede voorbeeld en kopen duurzaam in. 4.3 Afval is een grondstof.

WAT MAG HET KOSTEN?

De baten en lasten van dit programma zijn als volgt:

	2019		2020		2021		2022	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1.2 Beheer vitale leefomgeving	15.104.624	9.817.797	15.647.080	10.158.291	15.789.764	10.261.185	15.824.385	10.261.855

Welke claims en investeringen zijn er in 2018 m.b.t. dit programma?

In hoofdstuk 5 worden alle investeringen en claims voor 2018 specifiek toegelicht. M.b.t. programma 1.2 gaat het om de volgende investeringen en claims:

Investerings 2019:

Omschrijving van de investeringen	Investerings-bedrag	TOTAAL kapitaal-lasten rente 2,0%	Kapitaal-lasten gedekt via o.a. GRP / reserve	Kapitaal-lasten t.l.v. exploitatie
Herontwikkeling omgeving school Meijel	300.000	13.500	0	13.500
Reconstructie Industrierrein Beringe	680.000	30.600	0	30.600
Herinrichting Merwijck e.o.	1.639.000	73.755	0	73.755
Mechanisch / elektrische renovatie / vervanging gemalen vrijvervalriolering	269.000	23.313	23.313	0
Mechanisch / elektrische renovatie / vervanging gemalen drukriolering	452.000	39.173	39.173	0
Renovatie/vervanging IBA's	114.000	9.880	9.880	0
Verbeteringsmaatregelen (KRW)	1.024.000	37.547	37.547	0
Renovatie/vervanging vrijvervalriolering	953.000	34.943	34.943	0
Bijdrage bovenbouw aan renovatie/vervanging riolering (wegen)	96.000	4.320	4.320	0

Claims 2019 e.v.

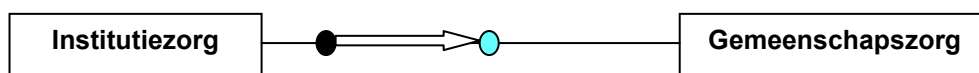
Omschrijving claims	2019		2020		2021		2022	
	Kosten	Dekking	Kosten	Dekking	Kosten	Dekking	Kosten	Dekking
Verhogen kredieten beheer en onderhoud openbare ruimte	235.000		325.000		325.000		325.000	
Aanleg parkeerplaats Tonido	19.000							

Thema 2: Sociaal Domein

Het Sociaal Domein is een verzamelbegrip voor een aantal vormen van zorg en ondersteuning. Het gaat dan om zorg en ondersteuning voor mensen die een steuntje in de rug nodig hebben om aan de maatschappij deel te nemen. Maar ook om zorg en ondersteuning voor mensen die op een wat grotere afstand tot de arbeidsmarkt staan en zorg en ondersteuning voor kinderen, jongeren, ouders en opvoeders die hulp en ondersteuning nodig hebben bij opvoeden. Met de inzet die wij vanuit dit thema als overheid plegen vullen we de kracht en eigen inzet van Vitale Gemeenschappen aan. Onder dit thema vallen de programma's 2.1 Werk en Inkomen, 2.2 Zorg en Ondersteuning en 2.3 Jeugd en Onderwijs.

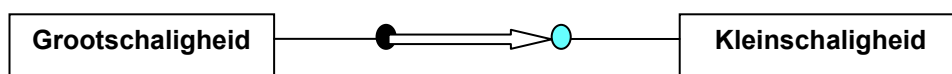
Vanaf 2017 laten we een aantal – door bondgenoten uit de samenleving benoemde – bewegingen (we noemen deze bewegingen 'waardenoriëntaties') sturend zijn op alles wat we denken en doen binnen het sociaal domein. Deze bewegingen zijn in de navolgende pagina's doorvertaald naar de programma's die onder dit thema vallen. Concreet gaat het om de volgende bewegingen:

1. Van Institutiezorg naar Gemeenschapszorg

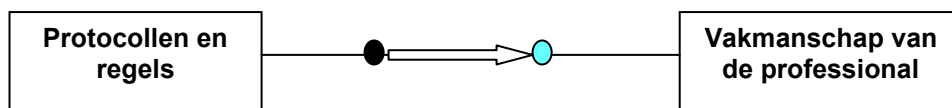
We zijn allen opgegroeid in de verzorgingsstaat, waarin zorg en ondersteuning in de loop van de tijd werd weggeorganiseerd naar organisaties en instituties. Er ontstonden verstatelijke organisaties die gedreven werden door wet- en regelgeving en overheidsgeld en die werden gekenmerkt door een technocratische aansturing. 'Omzien naar elkaar' en 'zorgen voor elkaar' werden hierdoor minder en minder vanzelfsprekend. Zorg en ondersteuning werden steeds anoniemer; de menselijke maat verdween. En bij dit alles rezen de zorgkosten de pan uit. We willen toe naar een situatie waarin gemeenschapszorg weer meer praktijk is en waarin we omzien naar elkaar en zorgen voor familie, buurtgenoten en andere naasten. Een situatie waarin professionele zorg die wordt aangeboden door zorgorganisaties aanvullend is aan gemeenschapszorg.

2. Van grootschaligheid naar kleinschaligheid

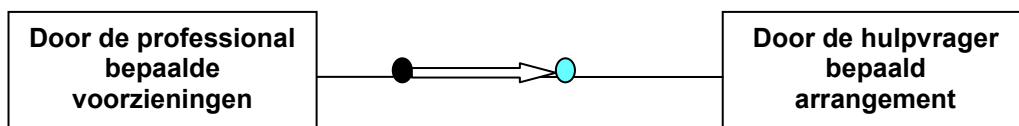
De afgelopen 25 jaar zijn maatschappelijke organisaties vaak gegroeid, omdat omvang robuustheid opleverde. De kleine organisaties werden vaak door de grotere overgenomen vanuit economische belangen. Met onze bondgenoten geloven wij in een toekomst waarin de menselijke maat, vaste relaties, 'dichtbij', 'ont-anonimisering' en kleinschaligheid en kleinschalige werkwijzen leidend zijn. Het besef klinkt door dat we toe moeten naar een nieuw zorgsysteem met deze waarden en overtuigingen als pijlers.

3. Van protocollen en regels naar vakmanschap van de professional

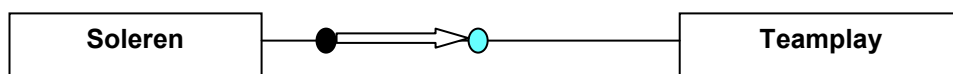
Met onze bondgenoten vertrouwen wij in het vakmanschap van de professional. Samen met een burger met een bepaalde ondersteunings- of zorgvraag kan de professional het best bepalen welke oplossing het meest passend is. Hiervoor zijn geen vuistdikke protocollen en ellenlange vinklijsten nodig. Sterker nog, deze frustreren alleen maar en zorgen ervoor dat er te veel tijd gaat zitten in overbodige administratie en verantwoording. Bijvoorbeeld tijdens de expertgesprekken die wij voerden, hoorden wij pleidooien voor meer ruimte voor de professional. Dit vraagt dat we de beweging van kwantitatieve naar kwalitatieve regels verder intensiveren; we bewegen van beperkende protocollen naar kaders die op doelen zijn gebaseerd.

4. Van door professional bepaalde voorzieningen naar een door zorgvrager bepaald arrangement

We komen van een situatie waarin hulpverleners geregeld – met alle goede bedoelingen – dachten voor de cliënt en de regie voerden over de situatie van de cliënt. Zorg werd dan vaak verleend in de vorm van een voorziening. We bewegen ons al richting een situatie waarin deze regie weer meer en meer bij de cliënt zelf ligt. Voorzieningen op zich lossen vaak het probleem niet op, maar bestrijden symptomen. Het is beter om te spreken van een persoonlijk zorgplan, dat veel beter aansluit bij de persoonlijke behoeften en mogelijkheden van een burger met een bepaalde ondersteunings- of zorgbehoefte en hiermee een meer kwalitatieve oplossing biedt. Een plan waar de zorgvrager zelf eigenaar van is.

5. Van Soleren naar Teamplay

Tijdens de expertgesprekken die we in 2014 en 2015 voerden over dit thema, hoorden wij terug dat zorg en ondersteuning niet gebaat zijn bij een economisch georiënteerd systeem waarin concurrentie tussen zorgaanbieders dominant is. Deze concurrentie leidt tot een overmatige focus op efficiency en daarmee bijvoorbeeld tot professionals die niet meer de ruimte voelen om 'gewoon even een praatje te maken' met een zorgvrager; om te investeren in persoonlijk contact. Dit leidt ertoe dat relevante zorgwaarden als 'continuïteit van zorg en aanbieder' en 'persoonlijke relaties tussen zorgvrager en professional' ernstig in het gedrang komen.

Programma: 2.1 Werk en inkomen

Missie

Peel en Maas is een vitale gemeenschap waar iedereen naar vermogen in kan participeren. Wij organiseren de ondergrens. Dat betekent dat we bepalen vanaf welk moment door de overheid hulp wordt geboden. Alleen deze ondergrens is onvoldoende om het Goede Leven te behouden. Daarom sluiten wij aan bij de krachten van onze gemeenschap om dit te realiseren. We stimuleren en faciliteren collectieven in onze gemeenschap om het goede leven in samenspraak en samenwerking met alle belanghebbenden – inwoners, organisaties, bedrijven, overheid – te bereiken, uit te bouwen en in stand te houden.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN ?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR ?</u>
1: Re-integratie en participatie We doen wat in onze macht ligt om iedereen te laten deelnemen aan de gemeenschap, door het inzetten van vormen van werk die aansluiten bij de capaciteiten van mensen.	1.1 <u>We ondersteunen netwerken en initiatieven die zich ontwikkelen, en die gericht zijn op (re)integratie en participatie.</u> Deze netwerken kunnen er heel verschillend uitzien. Regionaal participeren we in het Werkgever Servicepunt en zijn zodoende aangesloten bij mogelijkheden die regionale projecten voor onze burgers kunnen bieden. Zo'n netwerk heeft niet per definitie regionaal te worden georganiseerd. Juist het benutten van de lokale kracht zorgt voor meer verbinding en draagvlak bij lokale partners - in het samen -, voor onze burgers meer kansen creëren om te participeren. In dat kader faciliteren we de burger initiatieven in Kessel en Baarlo gericht op de integratie van nieuwkomers. We ondersteunen samenwerkingsverbanden als " Wij maken werk van werk" en initiatieven in kernen, zoals het breder inzetten van dorpsdagvoorzieningen ook t.b.v. re-integratie. Hiermee kunnen mensen lange tijd in de eigen omgeving betekenisvol werk doen. Dat kan als dagbesteding, maar ook met betaald werk, eventueel ondersteund met een loonkostensubsidie. 1.2 <u>We sturen zoveel mogelijk op betaald werk</u> en onderkennen daarbij dat dit grenzen heeft voor sommige mensen. Iedereen zonder werk wordt benaderd om weer zo snel mogelijk actief te zijn op de arbeidsmarkt. We realiseren ons heel goed dat niet iedereen een betaalde baan kan krijgen. Het uitgangspunt is mensen mee te laten doen; wetgeving is daaraan ondersteunend. Voor zover daar spanningen zijn, zoeken we die bewust op; we gaan waar nodig gemotiveerd over wettelijke bepalingen heen. Daarmee zoeken we ook het gesprek met de wetgever op. 1.3 <u>We ontwikkelen mede op advies van onze partners innovatieve instrumenten, trajecten en projecten om werkzoekenden succesvoller aan het werk te helpen.</u> Naast traditionele re-integratie instrumenten zoals loonkostensubsidie, scholing, opleidingen, taalstages, jobcoaching streven we naar een duurzame en directe relatie tussen een werknemer en een werkgever. Daarom zetten we indirecte arbeidsrelaties, via uitzend of detachering, alleen in als dit de werkzoekende ook daadwerkelijk helpt op de lange termijn. Een initiatief gericht op het activeren en resocialiseren van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, inclusief statushouders, is najaar 2018 geïmplementeerd door het Leerwerkhuis (werktitel). Mensen die niet over het geëigende netwerk beschikken of niet meteen binnen reguliere vacatures passen (het merendeel), worden door onze arbeidsbemiddelaars actief begeleid op reguliere- en ontwikkelingsplekken, gebruikmakend van het lokale 'Wij maken Werk van Werk' partnership en het regionale Werkgever servicepunt (WSP). Onze arbeidsbemiddelaars zoeken ook in samenwerking met scholen en onze jongerenconsulent naar passende stageplekken met perspectief om een onderwijs-traject van Voortgezet Speciaal Onderwijs en/of praktijkonderwijs te laten uitmonden in een betaalde baan.

WAT WILLEN WE BEREIKEN ?	WAT DOEN WE ERVOOR ?
	1.4 <u>Het Mens Ontwikkelbedrijf, als onderdeel van het Leerwerkhuis, wordt ingezet om kandidaten in een werkomgeving te testen en werkervaring te laten opdoen.</u> SW bedrijf NLW wordt specifiek ingezet voor mensen met een arbeidsbeperking voor o.a. beschut werken en arbeidsmatige dagbesteding. Ook wordt onderzocht in hoeverre de infrastructuur van dit bedrijf onderdeel kan uitmaken van het Leerwerkhuis. De gemeentelijke organisatie neemt jaarlijks twee mensen uit de doelgroep in dienst, zoals regionaal is afgesproken in het kader van de banenafpraak. Statushouders krijgen in het kader van de participatieverklaring een workshop over werken in Nederland waar ook werknemersvaardigheden aan bod komen en los daarvan is een pilot gedaan met een aanvullende cursus voor statushouders over werknemersvaardigheden. 1.5 <u>We sturen op gelijkwaardigheid door zoveel mogelijk maatwerk te leveren.</u> Daarom besteden we veel aandacht aan de motivatie van werkzoekenden in het belang van duurzame participatie. Speciale aandacht blijft er voor participatie van statushouders en arbeidsmigranten. Binnen ons Regionaal Werkgeversservicepunt wordt hoofdzakelijk gekeken naar het plaatsen van groepen. Met onze aanpak willen we duurzame arbeidsinpassing realiseren. Door het inzetten van goed relatiebeheer richten we ons met name op het individueel plaatsen van werkzoekenden, vooral in het MKB. In samenwerking met betrokken bedrijven is onze ambitie dit te doen met behulp van de inzet van 'natuurlijke begeleiders': begeleiders die door het betreffende bedrijf zelf – 'vanaf de werkvloer' – worden geleverd. Dit in plaats van gebruik te maken van externe begeleiders, die vaak de structuur en cultuur van het betreffende bedrijf onvoldoende kennen. 1.6. <u>Voor statushouders faciliteren of organiseren we taal-ondersteunende activiteiten</u> , zoals de lokale taalcafés of de koppeling van een statushouder aan een taalmaatje via Vorkmeer, dichtbij de woonplek. In het leerwerkhuis wordt zo snel mogelijk ingezet op een duaal traject van taal leren en werken om taal in de praktijk te leren en vaardigheden te ontwikkelen. 1.7 Met gebruikmaking van de BBZ (Bijstand Besluit Zelfstandigen) <u>ondersteunen wij (startende) ondernemers</u>, gericht op behoud van werkgelegenheid. In 2019 zetten we ook het ondernemersklankbord in waarbij startende ondernemers advies krijgen van ervaren ondernemers. 1.8 <u>We realiseren een betere aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt.</u> Dit doen we o.a. door ondernemers, onderwijs en overheid aan een tafel te krijgen. Uit dit overleg zijn o.a. initiatieven als het Ontdeklab Peel en Maas en het Meet 2 Match Event ontstaan. Ook in 2019 zal het Ontdeklab verder functioneren en zal een nieuw Meet 2 Match event worden georganiseerd in het combinatieconcept van bedrijvencontactdagen, beroepenoriëntatie van jongeren (PO en VO) met hun opvoeders en een banenmarkt. Via een gemeentelijke subsidie is in schooljaar 2017-2018 en 2018-2019 een team van taalspecialisten in het primair onderwijs opgezet om individuele ondersteuning te bieden voor het leren van Nederlands aan kinderen van statushouders. Ook wordt door dit team van taalspecialisten de capaciteit van leerkrachten om deze ondersteuning in de schooljaren hierna zelf te bieden, versterkt.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN ?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR ?</u>
	1.9 <u>We onderzoeken</u>, in samenwerking met o.a. de bibliotheek en Vorkmeer, de mogelijkheden passend aanbod in bijscholing aan te bieden op het gebied van taal, rekenen en digitale vaardigheden, voor met name burgers die de Nederlandse taal spreken doch over onvoldoende schrijf- en leesvaardigheden beschikken om zelfstandig te kunnen participeren (bijv. afhankelijk zijn van netwerk/professionals voor het invullen van formulieren en/of beheren van financiën). Daarnaast wordt regionaal ook taalondersteuning aangeboden aan met name arbeidsmigranten en (ingeburgerde) statushouders door o.a. Gilde Educatie en Bureau Educatie.
2. Inkomen Iedereen heeft een inkomen dat het mogelijk maakt om als volwaardig burger mee te doen in de samenleving. Hierbij gaan we ervan uit dat mensen zelf inzetten op inkomen uit arbeid en/of de voorliggende voorzieningen.	2.1 <u>Alle burgers die hier behoefte aan hebben maken gebruik van beschikbare middelen en voorzieningen, zowel op lokaal als op landelijk niveau.</u> Hierin is uiteraard een rol weggelegd voor de gemeente als uitvoerder van de Participatiewet en de daarin geregelde voorzieningen zoals bijstand, bijzondere bijstand, bijstand aan zelfstandigen (BBZ 2004) en het aanbieden van een collectieve ziektekostenverzekering. 2.2 <u>We investeren in een goede samenwerking met onze netwerkpartners en zoeken actief naar nieuwe partners.</u> Deze partners hebben elkaar ook gevonden in een netwerk "Maatschappij armoedevrij Peel en Maas" waaraan ook de gemeente deelneemt. Partners zoals de Voedselbank, de Kledingbank, Stichting Leergeld, Jeugdsportfonds, Jeugdcultuurfonds. Naast het leveren van goederen en diensten hebben zij een rol in de doorverwijzing naar de landelijke en lokale voorzieningen en natuurlijk ook in doorverwijzingen naar elkaar. Deze doorverwijzing geldt natuurlijk ook voor de gemeente richting genoemde netwerkpartners. Om de samenwerking te versterken vindt periodiek overleg plaats met genoemd platform. 2.3 <u>We verstrekken een saneringskrediet op grond van bijzondere bijstand aan inwoners met (problematische) schulden en met een beperkt inkomen en vermogen, als we hiermee een MSNP (minnelijke schuldenregeling natuurlijke personen) kunnen bewerkstelligen.</u> Hierdoor kunnen inwoners weer participeren in de samenleving (financieel en 'emotioneel' doordat de stress van het hebben van problematische schulden is opgelost). 2.4 <u>In het kader van communicatie naar burgers vereenvoudigen we de toelichtingen in verordeningen en beleidsregels.</u> Dit doen we in samenspraak met de Adviesraad SD. Daarnaast worden formulieren gebruiksvriendelijker – digitaal - beschikbaar gesteld.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN ?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR ?</u>
3. Schuldhulpverlening We zetten in op het voorkómen van financiële problemen, door de oorzaak hiervan op te lossen of te stabiliseren, zodat burgers (beter) kunnen participeren in de samenleving.	3.1 <u>We verhouden ons positief tot initiatieven vanuit de gemeenschappen</u>, om ondersteuning te bieden bij schuldenproblematiek en andere financiële hulpvragen. 3.2 We bieden <u>integrale schuldhulpverlening</u> aan waarbij ook rekening wordt gehouden met eventuele andere problematieken, naast het oplossen/bemiddelen ten aanzien van de schuldenproblematiek. Daar waar nodig wordt het plan van aanpak afgestemd met de andere ondersteuners. Gezinnen met inwonende minderjarige kinderen hebben hierbij voorrang. De inzet voor laatstgenoemde is gericht op het zorgen dat kinderen mee blijven doen in de gemeenschap ongeacht de financiële situatie van het gezin. 3.3 <u>Wij hebben de regierol op het gebied van schuldhulpverlening</u>. Vanuit deze regierol maken wij afspraken met netwerkpartners en andere betrokken organisaties. Op het gebied van schuldhulpverlening gaat het bijvoorbeeld om afspraken met Vorkmeer (maatschappelijk werk en Wegwijzer), woningbouwverenigingen en bemoeizorg. 3.4 <u>Wij zetten in op schuldpreventie, op het voorkómen dat problemen en terugval ontstaan</u>. Preventie kan ook worden ingezet om grotere financiële problemen of herhaling te voorkómen. Schuldpreventie is een mix van maatregelen, activiteiten en voorzieningen die er op gericht zijn dat mensen financieel vaardig worden en zelf hun financiën op orde houden. Voorbeelden hiervan zijn het verstrekken van informatie en advies, een workshop ‘budgetteren’ en inzet van budgetcoaching. We werken daarbij samen met netwerkpartners, waaronder de inzet van vrijwilligers (Vorkmeer), “Kidzz en Armoede”, via Jongerensociëteit Mafcentrum Maasbree. Denk ook aan vroegsignalering waarbij de gemeente met woningbouwverenigingen, leveranciers van nutsvoorzieningen en zorgverzekeraars afspraken maakt en hulp aanbiedt. Ook consulenten van team WIJZ, huisartsen en dorpsinfoketten kunnen financiële problemen signaleren. Financiële problemen gaan vaak samen met problemen op andere gebieden. Het is belangrijk dat deze hulpverleners zich bewust zijn van hun signaleringsfunctie. Zij moeten geïnformeerd worden over de problematiek en het ondersteuningsaanbod zodat zij inwoners kunnen doorverwijzen.
4: Naleving en controle Bij uitkeringscliënten zetten we ons in om het eigen bewustzijn te verhogen, zodat ze de regels meer uit zichzelf naleven.	4.1 <u>We willen misbruik voorkómen door actief in te zetten op handhaving en fraudebestrijding</u>. In de Participatiewet, IOAW en IOAZ zijn tal van regels vastgesteld om ervoor te zorgen dat de gelden juist besteed worden. Misbruik en het niet naleven van regels en wetten zetten het draagvlak voor maatschappelijke solidariteit onder druk. 4.2 <u>We helpen mensen ook preventief om zich aan de regels te houden, door hen te informeren over rechten/plichten en het aanbieden van passende dienstverlening</u>. Daarbij sluiten we zoveel mogelijk aan bij het communicatieniveau van onze cliënten. Zo wordt de kans dat mensen fouten maken en (on)bewust fraude plegen een stuk kleiner. De kans dat cliënten zich spontaan aan de regels houden is namelijk groter als zij: • goed en tijdig geïnformeerd zijn over rechten en plichten; • de regels en de controles die daaruit voortvloeien accepteren; • de pakkans bij overtreding als hoog ervaren; • voldoende worden afgeschrikt door opgelegde en uitgevoerde straffen.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN ?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR ?</u>
	4.3 <u>We controleren op maat.</u> Het is niet effectief om elke cliënt op dezelfde manier te controleren. Wij maken onderscheid tussen cliënten en cliënt-groepen door het gebruik van risicoprofielen, bestands-vergelijkingen en themacontroles. Deze werkwijze geldt voor zowel de controle bij de aanvraag van een uitkering als voor de controle op de rechtmatigheid van lopende uitkeringen. Dit is een cliënt-vriendelijke en effectieve aanpak. 4.4 <u>We sanctioneren op maat.</u> Fraude mag niet lonen. We vorderen de ten onrechte ontvangen bijstand terug en ontnemen de fraudeur daarmee het voordeel dat hij / zij heeft genoten. Daarbij leggen we een bestuurlijke boete op. Bij de zwaardere fraudezaken (= benadelingsbedrag boven € 50.000) leggen we geen boete op maar doen we aangifte bij het Openbaar Ministerie. De sociaal rechercheurs maken dan proces verbaal op, waarna de fraudeur zich moet verantwoorden voor de strafrechter. 4.5 Handhaving beperkt zich niet zozeer op fraude en het in beeld brengen van risico's op fraude, maar speelt ook een rol bij bijvoorbeeld toezicht op kwaliteit- en rechtmatigheid ten aanzien van (zorg)aanbieders. Omdat handhaving een breder en integraal onderdeel vormt voor het gehele domein en niet zozeer voor de bijstand specifiek, <u>worden in 2018 aanvullende afspraken gemaakt met o.a. de sociale recherche over toezichthoudende taken binnen het hele sociale domein.</u>

WAT MAG HET KOSTEN

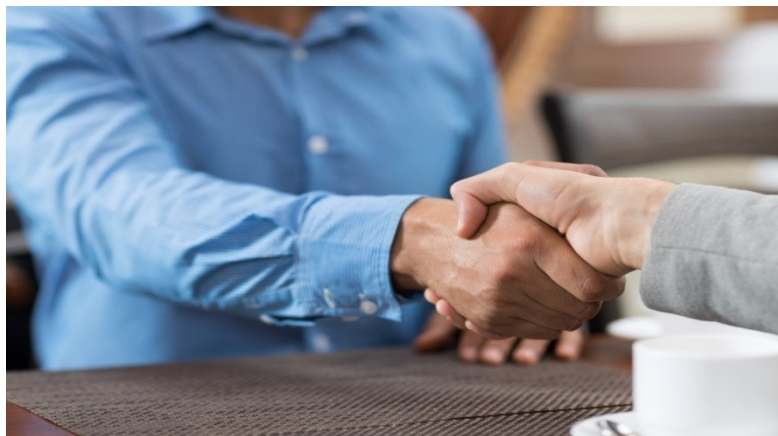
De baten en lasten van dit programma zijn als volgt:

	2019		2020		2021		2022	
	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>
2.1. <i>Werk en inkomen</i>	16.287.410	7.025.000	16.138.445	7.025.000	16.014.149	7.025.000	15.792.785	7.025.000

Welke claims en investeringen zijn er in 2019 m.b.t. dit programma?

In hoofdstuk 5 worden alle investeringen en claims voor 2019 specifiek toegelicht.

M.b.t. programma 2.1 zijn geen specifieke claims of investeringen opgenomen.

Programma 2.2 Zorg en Ondersteuning

Missie

Gemeenschappen in Peel en Maas kenmerken zich doordat iedereen naar vermogen mee doet; het Goede Leven wordt vanuit de samenleving bevorderd. Als ondersteuning nodig is worden collectieve voorzieningen ingezet. Waar nodig wordt als aanvulling de maatwerkvoorziening aangeboden. Om collectieve voorzieningen te realiseren, faciliteert de gemeente en ondersteunen we, waar nodig, verbanden van burgers en maatschappelijke partners.

We leven in een samenleving waarin de mens leidend is in plaats van het systeem. Daarom willen we met zijn allen een wereld opbouwen vanuit de talenten die er zijn en daar de systemen op aanpassen. Het samenleven van inwoners kenmerkt zich door het mee laten doen van iedereen, met specifieke aandacht voor mensen in een kwetsbare positie. Inwoners kunnen zo de kwaliteit van hun eigen leven en elkaars leven bevorderen.

Deze manier van leven in de gemeenschap helpt om zo lang mogelijk de regie over het eigen leven te voeren en om mee te doen. Daarbij bepalen gemeenschappen zelf welke voorzieningen ze vanuit hun eigen kwaliteiten realiseren en welke aanvullende woon-, welzijns- en zorgvoorzieningen nodig zijn. Als gemeente zijn wij vangnet voor kwetsbare groepen en zetten daarvoor maatwerkvoorzieningen en/of maatschappelijke opvang in. Als het gaat om professionele inzet geven we ruim baan aan nieuw vakmanschap van de zorgprofessional. Daarnaast brengen we regelgeving en protocollen terug tot het verantwoorde minimum.

WAT WILLEN WE BEREIKEN ?	WAT DOEN WE ERVOOR ?
1. Vitale gemeenschappen We ondersteunen, waar nodig, burgers en gemeenschappen die zelf regie voeren op het zorgen voor elkaar. Zo kunnen mensen zo lang mogelijk deelnemen aan de maatschappij en zo lang mogelijk zelfstandig wonen. Burgers en gemeenschappen geven zelf regie en vorm aan, zorgen voor elkaar om zo lang mogelijk deel te nemen aan het maatschappelijk leven en zo lang als mogelijk en wenselijk zelfstandig te wonen.	1.1 <u>We ondersteunen dit zorgen voor elkaar vanuit het perspectief van gemeenschapsontwikkeling.</u> De werkplaats gemeenschapsontwikkeling vervult een centrale rol in de ondersteuning van gemeenschappen. Daar waar nodig zetten we specifieke procesondersteuning in, zoals bij het vormgeven van de pilot hulp in de huishouding of bij de dorpsdagvoorzieningen en dorpsvervoer. Bij het faciliteren hoort nadrukkelijk ook het agenderen in de gemeenschap van het zorgen voor elkaar en het bevorderen van een inclusieve samenleving. We hebben te maken met een spanning tussen aan de ene kant het eigen ritme van een gemeenschap en aan de andere kant de beleidsontwikkeling van de overheid. We zetten onze rol zo in dat we altijd de gemeenschap voorop zetten, ook in onze communicatie uitingen. Zie ook programma 3.1. Gemeenschapsontwikkeling. 1.2 <u>Wij faciliteren nieuwe initiatieven en ondersteunen de doorontwikkeling van bestaande algemene voorzieningen van de gemeenschap.</u> Hier gaat het onder andere om de dorpsdagvoorzieningen, de pilot hulp bij het huishouden, het vrijwillig dorpsvervoer, de Theaterwerkplaats in Maasbree, Keske 6 in Panningen, de Begeleidingsdienst Helden-Panningen en de Dorpsinfoketten. Ook het faciliteren van bewegingen in de samenleving hoort hierbij, zoals positieve gezondheid en dementievriendelijk Peel en Maas. 1.3 <u>Wij ondersteunen en stimuleren het versterken van netwerken van informele en formele zorg.</u> Dit helpt met name zorgaanbieders om breder te kijken en ook aansluiting te zoeken bij het informele netwerk. We blijven vormgeven aan de nauwe samenwerking met de huisartsen en andere 1e lijnszorg. De in 2018 opgebouwde verbindingen tussen de consulenten en de bovengenoemde netwerken worden in 2019 verder versterkt en uitgebreid.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN ?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR ?</u>
	1.4 <u>Wij stimuleren de bewustwording van langer en veiliger zelfstandig wonen.</u> We continueren hiervoor de deelname aan het Huis van Morgen. Samen met gemeenschappen geven we vorm aan initiatieven rondom bewustwording van levensloopbestendigheid bij koopwoningen. Hierbij zoeken we meer en meer de samenwerking met andere partijen zoals woningcorporaties, makelaars en hypotheekverstrekkers. Langer zelfstandig thuis wonen vergt ook een omslag van zorgprofessionals met oplossingen op maat waardoor zorgen voor elkaar mogelijk blijft of wordt. In 2019 zetten we in op innovatie op het gebied van wonen in combinatie met zorg. 1.5 <u>We bevorderen een inclusieve samenleving.</u> We bevorderen dat volwassenen en ouderen met of zonder beperking of chronische ziekte kunnen meedoen en meetellen in een inclusieve samenleving: o.a. samen sporten, ontmoeten en gebruik maken van dezelfde voorzieningen en verenigingen als mensen zonder beperking. Dit doen we ook door het onderwerp te agenderen bij dorpsoverleggen, verenigingen en kernteams. We stimuleren naar buiten gerichte dagbesteding, waarbij mensen worden ingezet om de gemeenschap van dienst te zijn. Ook leveren we extra inspanning om jongvolwassenen met een beperking aan een duurzame arbeidsplaats te helpen.
2. Algemene en maatwerk voorzieningen Er zijn passende maatwerkvoorzieningen beschikbaar aanvullend aan algemene voorzieningen. Tot nu toe is de op aanbesteding gebaseerde contractrelatie met de aanbieders de vorm waarin we in de regio-voorzieningen inkopen. We gaan op zoek naar meer duurzame kwalitatieve relaties met aanbieders.	2.1 <u>We willen (blijven) inkopen met het oog op de belangen van de burgers en niet primair op de economisch meest voordelige aanbiedingen.</u> Samen met de regio zetten we leveranciersmanagement op en onderzoeken we inkoopscenario's die passen bij de regionale transformatie-ambitie. Ook bouwen we aan duurzame relaties met (lokale) zorgaanbieders, gericht op kwaliteit en transparantie. 2.2 <u>Onze inzet is gericht op voorzieningen van collectieven.</u> Een voorbeeld van onze inzet is de pilot hulp bij het huishouden. Hierin hebben we krachtig meegedacht om een collectieve voorziening, juist ook vanwege beperkende overheidsregels, mogelijk te maken. We werken samen met (zorg- en welzijns) organisaties aan de transformatie, waarbij gemeenschapszorg en nabijheid van welzijn en zorg uitgangspunt zijn. We streven in de driehoek van gemeenschappen, maatschappelijke organisaties en gemeente naar kwalitatieve duurzame relaties. Het zoeken is naar een schaalgrootte van voorzieningen die past bij burgers en gemeenschappen. Daaronder valt ook het faciliteren van kleinschalige wooninitiatieven. 2.3 <u>We bieden maatwerk voorzieningen als vangnet voor het geval dat er een hulpvraag blijft van burgers waarvoor hun sociale netwerk en/of algemene voorzieningen niet toereikend zijn.</u> We zorgen er voor dat niemand tussen wal en schip valt. Bij een melding passen we een brede vraagverheldering toe waarbij samenwerking met zowel het netwerk van de burgers als onze netwerken steeds meer aandacht krijgt. Waar het kan kiezen we daarbij voor een korte afhandeling, waar het moet voor een uitgebreide. We kijken met de burger naar de meest passende ondersteuning waarbij de mens leidend is in plaats van het systeem. 2.4 Het <u>regionale monitoringsysteem</u> biedt ons inzicht in ontwikkelingen rondom gebruik van voorzieningen o.a. de beweging van maatwerk- naar algemene voorzieningen. In 2019 monitoren we of de per 1 januari 2019 landelijke verlaging van de eigen bijdrage regeling leidt tot meer vraag naar ondersteuning.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN ?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR ?</u>
	2.5 <u>We zetten in op de transformatie van het handelen van professionals.</u> We doen wat nodig is, niet gehinderd door wet- en regelgeving of beperkingen vanuit een organisatie. Hier zoeken we de grenzen in op en zoeken afstemming in de grijze gebieden. In de pilot 17-27 jaar hebben we hier ervaring mee opgedaan en in 2019 zetten we in op de samenwerking met organisaties in het kader van de WLZ en de zorgverzekeringswet. Dat betekent ook dat (zorg-)organisaties op een nieuwe manier met hun professionals om moeten gaan, wil de aanpak bestendig zijn. Ook daar is de aandacht op gericht. 2.6 <u>We willen het vervoer voor verschillende doelgroepen in samenhang op regionaal/provinciaal niveau effectiever organiseren.</u> In 2019 wordt door de GR Omnibuzz het collectieve vraagafhankelijke vervoer opnieuw aanbesteed en onderzoeken we samen of het WMO-vervoer naar Dagbesteding en het leerlingenvervoer meegenomen kan worden.
3. Maatschappelijke opvang Er is maatschappelijke opvang voor kwetsbare groepen.	3.1 <u>We investeren in lokale en regionale maatschappelijke opvangvoorzieningen en -structuren.</u> We zetten ervaringsdeskundigen, instituties en/of professionals in om burgers in een kwetsbare positie te stimuleren deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Het gaat hierbij om de thema's Beschermd wonen (BW), openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ) en mensen met verward of onbegrepen gedrag. We voeren het gesprek met onze gemeenschappen om begrip te kweken voor kwetsbare burgers binnen die lokale gemeenschappen. We brengen deze thema's naar de kernen en voeren de dialoog hierover. Concreet bieden we cursussen aan hoe om te gaan met verwarde personen. We proberen de zorg zo lokaal mogelijk te regelen en gaan voor kleinschalige arrangementen. In 2018 zijn we al gestart met de verbreding van kennis en kunde op dit terrein binnen onze toegang. In 2019 zetten we dit voort. Voor de verdere decentralisatie BW is er een regionale projectgroep en samen met de in 2018 aangestelde projectleider krijgt de decentralisatie de komende twee jaar nader vorm. Aandachtspunten daarbij zijn de verkenning van scenario's, de verdeling van de financiële middelen en de samenwerkingsvormen. 3.2 <u>We gaan uit van een integrale aanpak voor onze kwetsbare burgers.</u> Vanwege de omvang van vraag en aanbod organiseren we hulpverlening en/of voorzieningen op regionale of bovenregionale schaal. Daarbij blijven we kijken naar de mogelijkheden om lokaal hulp in te zetten in samenspraak en samenwerking met gemeenschappen en maatschappelijke partijen. In de regio zijn we aan het kijken hoe we regionaal georganiseerde voorzieningen opnieuw vorm kunnen geven vanuit de gedachte dat elke gemeente zelf primair verantwoordelijk is voor haar eigen inwoners. Voorbeeld hiervan zijn de trajecthuizen bij dak- en thuisloosheid. Bij de opvang van dak- en thuislozen proberen we het mogelijk te maken dat mensen bij vrienden of familie kunnen wonen. Voor de preventieve aanpak van mensen met verward gedrag creëren we samen met partners inloopgroepen.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN ?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR ?</u>
	3.3 <u>Lokale netwerkpartners nemen structureel deel aan het zorgnetwerk</u>. In het zorgnetwerk stemmen we af om lokale problematiek en casussen op te pakken. Rondom de nazorg ‘ex-gedetineerden’ kijken we hoe we dit beter lokaal kunnen borgen in afstemming met het Zorg- en veiligheid huis . Speciale zorg in het netwerk betreft ook de groep “personen met verward gedrag” waarvoor we in 2019 het lokale implementatieplan gaan uitvoeren en de ketensamenwerking beter vorm gaan geven. Samen met Vorkmeer kijken we hoe we de aanpak van huiselijk geweld, kindermishandeling en ouderenmishandeling nog beter kunnen benaderen en aanpakken. We creëren een lokale alliantie met notaris, Rabobank en Vorkmeer om ouderenuitbuiting aan te pakken. 3.4 <u>Verbinding zorg- en veiligheid</u>: we versterken de binnen-gemeentelijke samenwerking tussen het veiligheidsdomein en het sociaal domein. We kijken vanuit een integrale bril naar sociale problematiek en de impact op de openbare ruimte en veiligheid. We stemmen af, informeren elkaar en maken gebruik van elkaars instrumenten om kwetsbare mensen en hun omgeving zoveel mogelijk te helpen (zie ook programma 6.1 Integrale veiligheid)
4: Positieve gezondheid We faciliteren gemeenschappen en (groepen) burgers bij het scheppen van omstandigheden, vaardigheden en (ver)houdingen die hen in staat stellen adequaat in te spelen op de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven.	4.1 <u>We zetten in op de beweging naar positieve gezondheid</u>. Deze benadering focust behalve op medische gezondheid ook op andere aspecten van gezondheid. Mensen die lekker in hun vel zitten ervaren een goede gezondheid en consumeren minder zorg. De eerste verantwoordelijkheid en daarmee ook het eigenaarschap voor gezond leven ligt bij burgers en gemeenschappen. We zetten in 2019 wederom in op een betere relatie tussen zorgprofessionals en burgers door de dialoog aan te gaan met burgers, gemeenschappen en maatschappelijke partners. 4.2 <u>We agenderen de beweging naar positieve gezondheid in gemeenschappen, zodat er van onderop een beweging in de gezondheidszorg ontstaat</u>. De aandacht is gericht op bewustwording en houding, zowel bij burgers en professionals. Aanvullend is focus nodig op een collectieve bewustwording van positieve gezondheid in gemeenschappen. Zo zijn gezondheidsverschillen niet alleen afhankelijk van de keuzes van het individu. Denk aan sociaaleconomische gezondheidsverschillen, waarbij opleidingsniveau en inkomensniveau bepalend blijken voor gezondheidsachterstanden van diverse groepen in onze samenleving. 4.3 <u>Aanvullend zetten wij – gericht en gedoseerd – preventie in om een gezonde leefstijl te bevorderen</u> (Coalitie Akkoord 2018-2022). Daarbij zetten we in 2019 nog meer in op een duurzame, op elkaar afgestemde aanpak, verankerd in de dagelijkse praktijk in plaats van incidentele, aanbodgerichte projecten. Ook in 2019 willen we de focus verleggen van het altijd gezonder maken van een gemeenschap (preventie) naar het meer bewust maken van keuzes, risico's en kansen (positieve gezondheid). Daarnaast zetten we collectief gezondheidsbescherming in waar nodig. In deze doelstellingen zitten de taken van de Wet Publieke Gezondheid opgesloten, die we voor een belangrijk deel hebben ondergebracht bij de GGD. De verschillende vormen van preventie en gezondheidsbescherming worden ingezet zo intensief als nodig en zo lang als nodig.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN ?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR ?</u>
	4.4 <u>Positieve gezondheid vraagt om een andere focus van onszelf en van tal van overige partijen</u>, bijvoorbeeld GGD, zorgverzekeraars, onderwijs- en welzijnsorganisaties en zeker ook de vele zorg-professionals in de 1e lijn. We dagen maatschappelijke partners en onszelf uit om te werken aan positieve gezondheid. Bij deze benadering is niet de zorg het uitgangspunt, maar wat aanvullend nodig is voor het goede leven vanuit het individu én het gemeenschapsbelang. In 2019 werken we aan relaties met de maatschappelijke partners (zoals Prisma bij Lekker in je vel) en maken afspraken over ieders houding, werkwijze en rol in de beweging naar positieve gezondheid.
5: Toezicht en handhaving We verhogen het bewustzijn bij burgers en zorgaanbieders over de regels rond het Persoonsgebonden budget en/of contractuele verplichtingen zodat ze deze meer uit zichzelf naleven.	5.1 <u>We zetten handhaving in op rechtmatig en doelmatig gebruik van middelen</u> . De gemeente is wettelijk verantwoordelijk voor zowel de kwaliteit als het toezicht op de uitvoering vanuit de WMO. Landelijk blijkt dat het risico op misbruik zich vooral voordoet bij de zorgaanbieders (80%) en voor een klein deel bij de burgers (20%) bij pgb's. De regionale toezichthouder WMO ziet toe op kwaliteit. In 2019 zetten we regionaal de sociale recherche in als toezichthouder rechtmatigheid voor zowel Wmo als Jeugd. 5.2 <u>We zorgen voor juiste en tijdige informatie zowel mondeling als schriftelijk, naar onze burgers en zorgaanbieders</u>. Voor de zorgaanbieders sluiten we daarbij aan bij de communicatie rondom de (regionale) inkoopprocedures. Wij reageren snel en adequaat op signalen van de burger, zorgverlener en derden – zoals sociaal netwerk van burger, de SVB en Justis. Daarnaast informeren wij de regiogemeenten over ons onderzoek en, indien van toepassing en toegestaan, gemeenten of instanties buiten onze regio. Voor dit laatste sluiten we in 2019 via de VNG aan bij het Informatieknooppunt Zorgfraude.

WAT MAG HET KOSTEN?

De baten en lasten van dit programma zijn als volgt:

	2019		2020		2021		2022	
	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>
2.2. Zorg en ondersteuning	10.725.275	200.000	11.076.818	200.000	11.364.321	200.000	11.764.131	200.000

Welke claims en investeringen zijn er in 2019 m.b.t. dit programma?

In hoofdstuk 5 worden alle investeringen en claims voor 2019 specifiek toegelicht.

M.b.t. programma 2.2. gaat het om de volgende investeringen en claims:

Investerings 2019:

Omschrijving van de investeringen	Investerings- bedrag	TOTAAL kapitaal- lasten <i>rente 2,0%</i>	Kapitaal- lasten gedekt via o.a. GRP / reserve	Kapitaal- lasten t.l.v. exploitatie
Aanschaf vervoersvoorzieningen WMO 2019	500.000	110.000	110.000	0

Claims 2019 e.v.:

Omschrijving claims	2019		2020		2021		2022	
	Kosten	Dekking	Kosten	Dekking	Kosten	Dekking	Kosten	Dekking
Aanpak verwarde personen	75.000		75.000		75.000		75.000	

Programma: 2.3 Jeugd en onderwijs

Missie

Opvoeden en opgroeien zien wij als een 'gemeenschapsverantwoordelijkheid'. Wij stimuleren gemeenschappen om 'hun jeugd' (0-23 jaar) te laten ontdekken wat ze willen in dit leven, met ruimte voor ontwikkeling van het sociale en culturele. Basisvoorzieningen zoals onderwijs en kinderopvang spelen hierin een belangrijke rol. Als daarvoor aanleiding is spreken we deze partijen aan op hun rol en verantwoordelijkheid. Als ouders tegen vragen of problemen aanlopen, is er professionele hulp die erop is gericht de opvoedvaardigheden van ouders te bevorderen. Daarnaast zetten we erop in de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de jeugdige, zijn ouders en de sociale omgeving in te schakelen en te herstellen. Daarbij richten wij ons op het voorkómen van en vroege interventie bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen. Deze hulp zetten we waar mogelijk aanvullend in op wat de gemeenschap hierin zelf kan betekenen.

Als er sprake is van meervoudige problematiek wordt integrale hulp aan de jeugdige en zijn ouders geboden. Bij dit soort interventies staat het kind voorop. We geven ruim baan aan vakmanschap van de zorgprofessional en brengen regelgeving en protocollen terug tot het verantwoorde minimum. Wij bevorderen de veiligheid van de jeugdige in de opvoedsituatie waarin hij opgroeit.

WAT WILLEN WE BEREIKEN ?	WAT DOEN WE ERVOOR ?
1: Opvoeden en opgroeien Wij ondersteunen gezinnen en gemeenschappen bij het veilig en gezond opgroeien van kinderen en jongeren.	1.1 <u>We stimuleren dat een gemeenschap bewust en actief vorm en inhoud geeft aan het opvoeden en opgroeien van kinderen.</u> We ondersteunen de beweging dat de omgeving waarin het kind opgroeit ook daarvoor de verantwoordelijkheid neemt. Voor kinderen en jongeren vormen het eigen gezin, familie, vrienden, de kinderopvang, de school, de verenigingen hun dagelijkse leefwereld. De hele leefwereld heeft invloed op het gezond en veilig opgroeien. De verantwoordelijkheid voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen ligt primair bij de ouders en de jeugdige zelf. Het moet voor ouders en professionals dan ook vanzelfsprekend zijn dat ouders zelf de regie nemen en houden over de opvoeding van hun kinderen. We willen daarnaast dat de gemeenschap als geheel zich meer bewust is van deze verantwoordelijkheid. Preventie wordt aanvullend ingezet waarbij professionals ruimte geven aan ouders en gemeenschappen om verantwoordelijkheid te nemen.
2: Jeugdhulp Kinderen, jongeren en gezinnen krijgen de hulp die nodig is.	2.1 <u>We zorgen ervoor dat de juiste hulp beschikbaar is.</u> Onze maatschappelijke partners werken vanuit een gedeelde visie op opvoeden en zorg voor jeugd. Een belangrijk middel om aan te sluiten op de waardenoriëntatie en de omgevingsdoelen is de kwaliteit van de professional. Deze kwaliteit is ook nodig om aan te sluiten op de persoonlijke behoeften en de mogelijkheden van de jeugdige en het gezin en het zoeken naar een meer kwalitatieve oplossing. Door hierbij uit te gaan van maatwerk stellen we het vakmanschap van de professional centraal in plaats van protocollen. Dit doel is aanvullend op programmadoel 1. Bij programmadoel 1 ligt de nadruk op een zich ontwikkelende gemeenschap waarin de verantwoordelijkheid voor het opvoeden en opgroeien breder wordt getrokken. De professional heeft zich daarmee tot beide perspectieven te verhouden: zowel de direct betrokkenen als de bredere omgeving. 2.2 <u>Er zijn goede professionals beschikbaar.</u> Professionals in Peel en Maas hebben de competenties en instrumenten om vroegproblemen te signaleren en daar naar te handelen. Dit doen zij vanuit de gedeelde visie op opvoeden en zorg voor de jeugd.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN ?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR ?</u>
	2.3 <u>Ouders voeren regie over de opvoeding van hun kind.</u> We ondersteunen opvoedingsvragen. Dat onze inwoners vragen hebben over opvoeden is normaal. De vraag van het kind, jongere en het gezin staat hierbij centraal. Professionele hulp is erop gericht ouders regie te laten voeren en toe te rusten, zodat zij zoveel mogelijk vanuit de eigen kracht en het eigen sociale netwerk oplossingen vinden voor vragen en eventuele problemen. 2.4 <u>We organiseren de hulp dichtbij.</u> Wanneer kinderen, jongeren of gezinnen uit Peel en Maas ondersteuning nodig hebben, wordt dit tijdig en waar mogelijk in eigen omgeving geboden. 2.5 <u>Er wordt integrale hulp aan gezinnen verleend.</u> We hanteren hierbij het uitgangspunt 'één gezin, één plan, één regisseur'. 2.6 <u>De gezinscoach is vast aanspreekpunt voor het gezin.</u> De gezinscoach is er voor jeugdigen van 0 t/m 17 jaar en hun gezin. Jongeren van 18 t/m 26 jaar hebben een vast aanspreekpunt binnen het sociaal domein. Kinderen, jongeren en/of ouders hoeven slechts één keer een hulpvraag te stellen. En het gezin wordt met zo min mogelijk hulpverleners geconfronteerd. 2.7 <u>We houden bij het aannemen van gezinscoaches rekening met de norm van de verantwoorde werktoedeling.</u> Dat betekent dat alleen geregistreerde jeugdwerkers en geregistreerde gedragswetenschappers worden aangenomen. Voor de ingekochte jeugdhulp geldt dat in het programma van eisen de eis wordt opgenomen dat wordt gewerkt volgens de norm van verantwoorde werktoedeling. 2.8 <u>We zetten de juiste hulp in.</u> Kinderen, jongeren en gezinnen uit Peel en Maas worden zoveel mogelijk eerder en effectiever ondersteund in hun eigen leefomgeving. Het gebruik van intensievere, duurdere zorg neemt daarmee af. De hulp is zo intensief als nodig en duurt zo lang als nodig. 2.9 <u>We leveren maatwerk.</u> In individuele gevallen kijken we altijd naar wat nodig is en leveren maatwerk, ook in het geval van kleine doelgroepen. We hebben daarom geen algemene beleidslijn voor kleine doelgroepen. Signalen (van onder meer kleine doelgroepen) kunnen leiden tot gesprekken met aanbieders om specifiek aanbod te leveren. 2.10 <u>We grijpen actief in als de veiligheid van het kind in het geding is.</u> Als ouders de verantwoordelijkheid voor de opvoeding niet meer kunnen dragen, de omgeving niet adequaat aanvult en de veiligheid van het kind in het geding is, stellen we ons actief op om de juiste hulp in te zetten. Zo nodig kan dat ook gedwongen hulp zijn.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN ?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR ?</u>
3: Zelfredzaamheid Kinderen en jongeren worden in staat gesteld om te groeien naar zelfstandigheid, om voldoende zelfredzaam te zijn en maatschappelijk te participeren. Daarbij wordt rekening gehouden met hun leeftijd en ontwikkelingsniveau.	3.1 <u>We werken aan een gezonde en veilige omgeving die bijdraagt aan de kansen voor kinderen.</u> Ieder kind moet de kans krijgen zich te ontwikkelen tot een zelfbewuste, betrokken en leergierige jongvolwassene met een maatschappelijke startkwalificatie. Een jongvolwassene die in staat is om verantwoordelijkheid te nemen voor zijn omgeving en die bijdraagt aan de eigen vitale gemeenschappen. Dit betekent een focus op kansen: een gezonde positieve opvoeding, de mogelijkheid een opleiding af te maken, talentontwikkeling en participatie in de samenleving. 3.2 <u>Het unieke perspectief van elk kind en elke jongere ontwikkelt zich in zijn eigen tempo en daar sluiten we op aan.</u> Een kind hoeft niet perfect te zijn: iedereen heeft eigenschappen die sterk en minder sterk ontwikkeld zijn. Kinderen ontwikkelen zich binnen de capaciteiten die zij hebben, soms begrensd door een handicap of een stoornis. 3.3 <u>We ondersteunen goede basisvoorzieningen.</u> Voor minimaal 85% van de jeugdigen uit Peel en Maas zijn de algemeen toegankelijke basisvoorzieningen, zoals kinderopvang (inclusief peuterprogramma, voor- en vroegschoolse educatie), school, consultatiebureau, jeugd- en jongerenwerk en gezinscoach, toereikend bij het opvoeden en opgroeien. Zij hebben geen specialistische ondersteuning nodig. 3.4 <u>We versterken waar nodig het opvoedkundig klimaat.</u> Het opvoedkundig klimaat wordt door professionele inzet in gezinnen, dorpskernen, scholen en in voorzieningen zoals kinderopvang, versterkt, als dat nodig is. Daarbij wordt aangevuld op de inzet van gemeenschappen, op de ontwikkeling van jeugdigen en op het vermogen van ouders om hun rol te nemen. Daar waar professionele ondersteuning nodig is, richt die zich zoveel mogelijk op preventie en de inzet van een sociaal netwerk. 3.5 <u>We zetten gezinscoaches in die zelf hulp en ondersteuning kunnen bieden aan gezinnen en die indien nodig andere beschikbare ondersteuning binnen het Sociaal Domein of gespecialiseerde hulp in kunnen zetten.</u> De-medicaliseren, ontzorgen en normaliseren, en werken aan het herstel van het gewone leven inclusief deelname aan de gemeenschap, zijn hierbij uitgangspunt. 3.6 <u>We werken samen met Veilig Thuis als achtervang.</u> We willen dat kinderen veilig opgroeien in het gezin. Het college maakt samenwerkingsafspraken met Veilig Thuis. De gezinscoaches werken samen met Veilig Thuis als de veiligheid van kinderen in gevaar komt. 3.7 <u>We dragen bij aan het veilig en gezond opgroeien in de gemeenschap.</u> We voeren wettelijke taken op het gebied van (preventieve) gezondheid uit. De focus is gericht op positieve gezondheid (zie ook programma 2.2). 3.8 <u>We dragen bij aan het behalen van een maatschappelijke startkwalificatie.</u> Dit doen we via het voorkomen van voortijdig schoolverlaten en het minimaliseren van schoolverzuim via onze leerplichtverantwoordelijkheid en het verzorgen van leerlingenvervoer. 3.9 <u>We stimuleren voor- en vroegschoolse educatie.</u> Voor- en vroegschoolse educatie draagt bij aan de ontwikkeling van kinderen in een zo vroeg mogelijk stadium.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN ?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR ?</u>
	3.10 <u>We werken samen met jeugdpartners.</u> We stimuleren samenwerking, gezamenlijke visieontwikkeling, vernieuwing en uitvoering bij organisaties die zich bewegen op de terreinen van jeugd en onderwijs. Hiervoor stimuleren we onder andere dat er een lokale samenwerking is, waarin onderwijs, kinderopvang, jeugdgezondheidszorg en gemeente relevante thema's met elkaar aanpakken. In deze context pakken we ook initiatieven van ouders over gewenste veranderingen in het onderwijs op en stimuleren de dialoog tussen de partijen, inclusief de gemeenschap. 3.11 <u>We faciliteren talentontwikkeling.</u> We stimuleren een infrastructuur die talentontwikkeling (in de brede zin van het woord) van jongeren faciliteert. Dit betekent een focus op kansen. De bijzondere positie van het onderwijs in het behalen van startkwalificaties maakt dat we met ze in gesprek gaan om te onderzoeken op welke wijze we uitstroom op hogere niveaus kunnen bevorderen, waar kansen liggen door een vernieuwende inzet zoals bij 'het ontdeklab'. 3.12 <u>We bevorderen een inclusieve samenleving.</u> We bevorderen dat kinderen en jongeren met of zonder beperking of chronische ziekte samen opgroeien in een inclusieve samenleving: samen spelen, samen naar school, samen sporten en gebruik maken van dezelfde voorzieningen. Dit doen we door het onderwerp via de werkplaats gemeenschapsontwikkeling te agenderen bij dorpsoverleggen, de inzet van buurtsportcoaches en door met het onderwijs duidelijke afspraken te maken over de inzet van extra zorg, ondersteuning of hulpmiddelen door de gemeente voor kinderen en jongeren met een beperking als het onderwijs daar niet in kan voorzien. Ook leveren we extra inspanning om jongeren met een beperking aan een duurzame arbeidsplaats te helpen, in samenwerking met onderwijs en arbeidsmarkt.
4: Efficiënte en effectieve inzet van jeugdhulp We zorgen ervoor dat hulp en ondersteuning integraal en samenhangend worden opgepakt in samenwerking tussen ouders, omgeving en jeugdhulppartners. Het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente, partners en gemeenschap, om binnen het financiële kader van het rijk, de zorg en ondersteuning voor jeugdigen en hun gezinnen te organiseren en verantwoord met gemeenschaps-geld om te gaan.	4.1 <u>Onze partners werken vanuit een gedeelde visie op opvoeden en zorg voor jeugd.</u> Hierin ligt de opdracht besloten dat er aandacht is voor de pedagogische samenleving en zich ontwikkelende gemeenschappen enerzijds en anderzijds de eigen rol en taak. Het perspectief van handelen is dat de eigen rol en taak zo wordt ingevuld dat de inclusieve gemeenschap kan groeien. Een belangrijk middel om aan te sluiten op de waardenoriëntatie en de omgevingsdoelen is de kwaliteit van de professional. Professionele kwaliteit is ook gevraagd bij het aansluiten bij de persoonlijke behoeften en de mogelijkheden van de jeugdige en het gezin en het zoeken naar een meer kwalitatieve oplossing. Door hierbij uit te gaan van maatwerk stellen we het vakmanschap van de professional centraal in plaats van protocollen. 4.2 <u>We stimuleren samenwerking.</u> De ondersteuning en zorg die wordt aangeboden is zo effectief dat herhaling van dezelfde zorgvraag van een gezin zo min mogelijk voorkomt. Om dit te bereiken stimuleren we de samenwerking tussen de partners in de jeugdhulpketen in Peel en Maas (en de regio Noord-Limburg). In 2018 zijn we gestart met de pilot Hendig Jeugdhulp. We willen met partners een andere manier van samenwerken ontwikkelen die past bij onze uitgangspunten. In 2019 willen we de pilot kleinschalig gaan vormgeven. 4.3 <u>We sturen op eenvoud van organiseren en regels.</u> We dragen bij aan het vereenvoudigen van de organisatie van de zorgstructuur en een vermindering van de regeldruk.

WAT WILLEN WE BEREIKEN ?	WAT DOEN WE ERVOOR ?
	4.4 <u>We gaan met partners op transformatiereis.</u> We maken (regionale) afspraken met onder meer jeugdhulp aanbieders, de instellingen voor kinderscherming en jeugdreclassering, Veilig Thuis en de Raad voor de Kinderbescherming om een transformatie van de aanpak zoals verwoord in de waardenoriëntatie sociaal domein en de missie te realiseren. We zijn in dialoog met de jeugd zodat we weten wat er bij hen speelt en wat zij belangrijk vinden. Dit doen we onder andere via cliëntenraden, jongerenwerk en Adviesvangers. 4.5 <u>Ontwikkelen van monitoring.</u> We ontwikkelen monitoring om inzicht te krijgen in basisgegevens, tevredenheid van jeugdigen en hun gezin over het nut en effect van de jeugdhulp en doelrealisatie. 4.6 <u>Handhaving en toezicht.</u> We zetten handhaving in op rechtmatig en doelmatig gebruik van jeugdhulp. We zijn wettelijk gezien verantwoordelijk voor zowel de kwaliteit als het toezicht op jeugdhulp. Landelijk blijkt dat risico op misbruik zich vooral voordoet bij aanbieders (80%) en in mindere mate bij jongeren en/of hun ouders (20%). Bij kwaliteitstoezicht heeft ook de inspectie Jeugdzorg een taak. We informeren zorgaanbieders en jongeren en/of hun ouders vroegtijdig over hun contractuele verplichtingen en rechten om fraude te voorkomen. Wij reageren snel en adequaat op signalen van jongeren en/of hun ouders, zorgverleners, derden en de SVB. We delen onze informatie met de regiogemeentes en inspecties.

WAT MAG HET KOSTEN?

De baten en lasten van dit programma zijn als volgt:

	2019		2020		2021		2022	
	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>
2.3. Jeugd en onderwijs	11.627.169	348.337	11.739.432	349.301	11.721.289	350.527	11.767.813	352.695

Welke claims en investeringen zijn er in 2019 m.b.t. dit programma?

In hoofdstuk 5 worden alle investeringen en claims voor 2019 specifiek toegelicht.

M.b.t. programma 2.3 is de volgende claim opgenomen voor 2019 en verder:

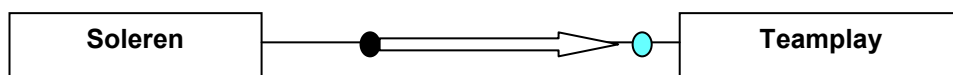
Omschrijving claims	2019		2020		2021		2022	
	Kosten	Dekking	Kosten	Dekking	Kosten	Dekking	Kosten	Dekking
Budgetten sociaal domein	350.000	350.000	250.000	250.000	150.000	150.000	0	

Thema 3: Vitale Gemeenschappen

Vanaf 2017 laten we een aantal – door bondgenoten uit de samenleving benoemde – bewegingen (we noemen deze bewegingen ‘waardenoriëntaties’) sturend zijn op alles wat we denken en doen als het gaat om de manier waarop wij met Vitale Gemeenschappen omgaan. Deze bewegingen zijn in de navolgende pagina's doorvertaald naar de programma's die onder dit thema vallen. Onder dit thema vallen de programma's 3.1 Gemeenschapsontwikkeling, 3.2 Onderwijshuisvesting, 3.4 Sport en Bewegen en 3.5 Kunst en Cultuur.

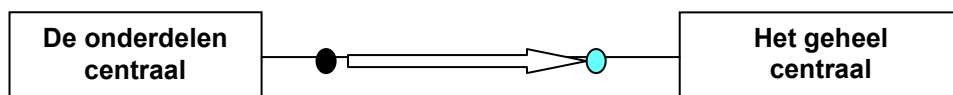
Concreet gaat het om de volgende bewegingen:

1. Van Soleren naar Teamplay

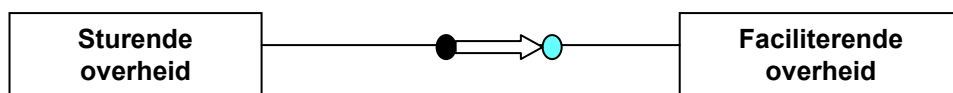
In de tijdsgeest waar we ons momenteel in bevinden staan het individu en individueel presteren centraal. Onder andere tijdens de expertgesprekken die wij in 2014 en 2015 hadden, maar zeker ook in het gewone dagelijkse contact met inwoners, hoorden wij terug dat deze oriëntatie op het individu geen oplossingen biedt voor de uitdagingen waar we momenteel voor staan. Er zijn collectieven nodig zijn om sterke gemeenschappen te vormen. Groepen inwoners die vanuit een gedeeld eigen belang en een empathische levenshouding zelf hun kwaliteit van leven definiëren en ontwikkelen. ‘Samenwerken’, ‘collectieven’, ‘coöperaties’ en andere termen die de kracht van ‘Teamplay’ illustreren, dragen bij aan een vitale toekomst. In de praktijk zien we al mooie voorbeelden van gemeenschappen die het belang van deze beweging inzien en hier in de praktijk proberen vorm en inhoud aan te geven.

2. Van ‘de onderdelen centraal’ naar ‘het geheel centraal’

We willen toe naar een situatie waarin de gemeenschap meer in de eigen driverseat zit. In dat kader is het goed dat een gemeenschap, nog meer dan nu al wordt gedaan, vanuit het geheel gaat kijken naar de uitdagingen waar men als gemeenschap voor staat. Deze brede blik is nodig om als lokale gemeenschap de beperkt beschikbare ‘gemeenschapstijd en -expertise’ op het juiste moment aan het juiste thema te besteden, in plaats van dit te besteden aan thema's die vanuit het perspectief van de delen mogelijk van belang zijn, maar vanuit het geheel bezien net wat minder urgent zijn.

3. Van een Sturende Overheid naar een Faciliterende Overheid

Duurzame, vitale gemeenschappen ontstaan vanuit een door verenigingen en betrokken burgers gedragen, open proces en niet omdat deze door een overheid worden afgekondigd. De kennis, competenties en ervaring die nodig zijn om een Vitale gemeenschap in stand te houden zijn meer dan voldoende aanwezig. De kunst voor de mensen die actief zijn in deze gemeenschap is om dit aan te boren. De kunst voor ons als overheid is om op een goede manier met onze ‘vakkennis’ aan te sluiten op de ‘contextkennis’ (de kennis van de lokale situatie en de lokale omstandigheden) die al in de gemeenschap aanwezig is.

Dit wil niet zeggen dat er geen rol voor ons als overheid is weggelegd. De bondgenoten die wij onder andere tijdens de expertgesprekken spraken zien onze rol als faciliterend waar nodig, wat meer op de achtergrond, ruimte latend, bescheiden en – als het de integraliteit of heelheid van het debat bevordert – agenderend en stuwend. Maar niet achter het stuur, op de driverseat. Daar zit de gemeenschap immers zelf. Aan ons de opdracht om doelregels te maken, dit zijn regels die gemeenschapsdoelen ondersteunen, in plaats van regels te maken die gemeenschapsinitiatief belemmeren. De experts die we spraken riepen ons krachtig op om minder beleid te maken, ‘beleid komt immers van bovenaf’ en meer te werken met kaders die ruimte geven aan gemeenschapsinitiatief.

Programma: 3.1 Gemeenschapsontwikkeling

Missie

Inwoners nemen maximaal deel aan ontwikkelingen in de (lokale) samenleving. Daarbij nemen zij zelf de regie over hun eigen ontwikkeling en de ontwikkelingen in hun omgeving, als onderdeel van de grotere samenleving. In het samenleven met andere inwoners gaan inwoners tolerant met elkaar om en respecteren zij elkaars verschillen. Generaties dragen zorg voor elkaar en geven elkaar ruimte om te vernieuwen en te veranderen: sociale innovatie en emancipatie zijn basisvoorwaarden voor het behoud van het goede leven. Inwoners zijn leidend als het gaat om het hoofddoel: het realiseren en behouden van vitale en intelligente gemeenschappen, die gevormd en gedragen worden door betrokken inwoners. Overheden en maatschappelijke organisaties nemen dit hoofddoel als uitgangspunt voor hun handelen en leveren, waar gevraagd, hieraan een ondersteunende bijdrage. Diversiteit zien we als een belangrijk gesprekstema in de ontwikkeling naar inclusieve gemeenschappen. Als overheid nemen we verantwoordelijkheid wanneer minderheidsgroepen onvoldoende deelnemer zijn in de gemeenschappen, wanneer ze te maken krijgen met discriminatie of voorzieningen hen onvoldoende bereiken.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN ?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR ?</u>
1: Vitaliteit We ondersteunen gemeenschappen in de eigen ontwikkeling, zodat de vitaliteit van gemeenschappen groeit. Subdoelen - Zelfsturende vitale gemeenschappen positioneren zich als volwaardig partner van overheden en maatschappelijke organisaties. - Overheid en maatschappelijke organisaties nemen het bovengenoemd hoofddoel als uitgangspunt voor hun handelen en leveren, waar gevraagd, hieraan een ondersteunende bijdrage. - Organisaties, verenigingen en gemeenschappen zijn zelf verantwoordelijk voor hun accommodaties.	Rol richting gemeenschappen 1.1 <u>We ondersteunen de ontwikkeling naar duurzame sociale kwaliteit, diversiteit van gemeenschappen en het vermogen om zich te ontwikkelen tot zelfsturende vitale gemeenschappen, gericht op een sterke identiteit.</u> Uitgangspunt is de gemeenschap zoals die zichzelf, vaak geografisch, manifesteert. In de perspectievennota is uitvoerig aandacht besteed aan de drie kernwaarden en de ontwikkeling van de eigen identiteit van gemeenschappen. Deze zaken hangen nauw met elkaar samen: we faciliteren het eigen ontwikkelproces van gemeenschappen onder andere door procesmatige begeleiding van gemeenschappen, buurten, wijken en netwerken van burgers via de Werkplaats Gemeenschapsontwikkeling. 1.2 <u>We faciliteren de dialoog in gemeenschappen.</u> Dit doen we primair via de Werkplaats Gemeenschapsontwikkeling. Belangrijke aandachtspunten hierbij zijn de verschillende rollen van de diverse partners. Rolzuiverheid is een belangrijk thema. Soms gaat de Werkplaats het veld in om actief te agenderen, om beweging te veroorzaken die een gemeenschap uitdaagt tot het innemen van standpunten of het uitvoeren van acties. Gelet op een aantal maatschappelijke ontwikkelingen, zoals ontgroening, vergrijzing, vermaatschappelijking van zorg, vraagstukken rondom nieuwkomers en veranderende verhouding overheid-burger, is deze dialoog waardevol en urgent. 1.3 Gemeenschappen vormen zelf netwerken met maatschappelijke partners en overheid om kwaliteiten in de gemeenschap te realiseren. <u>Waar nodig begeleiden we deze burgerinitiatieven zelf of faciliteren we ondersteuning.</u> Als een en ander leidt tot concrete voorstellen worden deze aan het college en waar nodig aan de gemeenteraad voorgelegd waarbij voor de dekking ook daarvoor bestemde reserves zullen worden ingezet. Eventuele gemeentelijke bijdragen in onderzoekskosten zullen worden onttrokken aan de reserves die nog voor de verschillende thema's aanwezig zijn.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN ?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR ?</u>
	1.4 <u>We stimuleren kennisdeling die er op gericht is om gemeenschappen krachtiger te maken.</u> Gemeenschappen zoeken elkaar op waar ze dit nodig vinden, denken na over hun eigen behoefte aan kennis en ontwikkeling en geven hier samen vorm en inhoud aan. Het manifest van de Dorpsoverleggen is hier een goed voorbeeld van. Door als Werkplaats Gemeenschapsontwikkeling actief relaties te onderhouden met alle gemeenschappen, kunnen verbindingen tot stand worden gebracht tussen gemeenschappen die met eenzelfde thema bezig zijn (samen ontwikkelen) of zijn geweest (leren van elkaar). Regionale samenwerkingsverbanden zijn daarbij ook van belang. Een goed voorbeeld van kennisdelen in de regio is het regionale netwerk "sLimburgers" waarbij een aantal inwoners van Peel en Maas direct betrokken is. 1.5 <u>We benadrukken de heelheid van gemeenschappen en faciliteren gemeenschappen bij het maken van hun eigen, integrale ontwikkelingsvisies.</u> Hierin geven gemeenschappen als krachtige, sociale verbanden zelf richting aan hun sociale-, economische- en fysieke leefomgeving. Zij stellen daarvoor zelf hun eigen beeld van hun toekomst op, door middel van een open proces waar velen bij betrokken zijn. In het geval dit dorpskernen betreft, kunnen de dorpsoverleggen als communicatief aanjager van dit proces dienen. Vanuit dit programma Gemeenschapsontwikkeling zorgen we voor een kwalitatieve en integrale analyse van de dorpsontwikkelings-visies, waarna we de gemeentelijke standpunten over eigenaarschap en inhoud terugkoppelen met de gemeenschap. <i>Rol richting eigen organisatie</i> 1.6 <u>We zien er op toe dat dat bestuur en organisatie Peel en Maas er zorg voor dragen dat de positie van vitale gemeenschappen in de andere programma's dusdanig wordt ingenomen dat deze ondersteunend is en dat het de gemeenschappen ook daadwerkelijk krachtiger maakt.</u> Als het gaat om ons eigen functioneren als overheid, is het belangrijk dat we de gemeenschappen niet meerdere gezichten van de gemeente laten zien, maar dat juist de eenheid van denken over de relatie wordt uitgestraald. Natuurlijk is het soms nodig om specifieke deskundigheid in te zetten. Het vraagt van ons als overheid sensitiviteit om elkaar goed aan te vullen in de ondersteunende rollen vanuit de gemeente. <i>Rol richting maatschappelijke organisaties</i> 1.7 <u>We stimuleren dat in de relatie met maatschappelijke partijen en ondernemers een richting wordt gekozen die ondersteunend is aan het realiseren en behouden van vitale en intelligente gemeenschappen.</u> We zien er op toe dat dit vervolgens door deze partijen ook beleidsmatig wordt vertaald.
2: Subsidies We voeren een subsidiebeleid gericht op stabiliteit en ontwikkelperspectief van verenigingen en stichtingen.	2.1 We waarderen het werk van verenigingen en subsidiëren dat via de systematiek van de waarderingssubsidies. Deze zijn vastgelegd tot en met 2020. 2.2 <u>Aanvullend op de algemene subsidieverordening zijn programma-specifieke uitvoeringsregels voor het toekennen van incidentele subsidies opgesteld.</u> Hierbij wordt sterk gekeken naar de mate en kwaliteit van samenhang en eenheid die aanvragers lokaal nastreven.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN ?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR ?</u>
	2.3 <u>We staan open voor gemeenschappen die een experiment willen starten rondom de verdeling van subsidiemiddelen in het eigen dorp.</u> In overleg bepalen we de omvang reikwijdte en andere voorwaarden die met een dergelijk experiment samen hangen. 2.4 <u>We zijn intensief in overleg met gemeenschappen die, in lijn met Zelfsturing 3.0 en het Manifest van de Dorpsoverleggen, verantwoordelijkheid willen nemen voor de economie die nodig is om allerlei trajecten binnen de vitale gemeenschap te ontwikkelen en in de lucht te houden.</u> Gemeenschappen blijken in staat diverse voorzieningen beter en goedkoper te kunnen organiseren dan gemeente of maatschappelijke instellingen. We onderzoeken of gemeenschappen die middelen besparen, deze in overleg en onder af te spreken voorwaarden, aan kunnen wenden om andere maatschappelijke initiatieven een impuls te geven.
3: Vrijwilligers Vrijwilligers leveren een belangrijke bijdrage aan de vitaliteit van gemeenschappen en dat ondersteunen we vanuit de gemeente.	3.1. <u>We faciliteren en ondersteunen desgevraagd vrijwilligers die hun deskundigheid willen vergroten of die zich inzetten om vrijwillige inspanning van mede-inwoners te bewerkstelligen.</u> We zijn present in de kernen en onderhouden de relatie met lokale vrijwilligersorganisaties. We hebben daarbij veel aandacht voor vraagstukken rond de inzet van vrijwilligers. We constateren nog steeds een grote bereidheid bij de inwoners van Peel en Maas om een maatschappelijke bijdrage te leveren, maar erkennen dat vrijwillige inzet zijn grenzen heeft. De discussie over de continuïteit van lokale activiteiten en de mate waarin dit afhankelijk is van de inzet van vrijwilligers, vindt primair plaats in de gemeenschappen zelf. Wij hebben daarbij een faciliterende rol, o.a. door inzet van de Werkplaats Gemeenschapsontwikkeling. 3.2 We zien burgerinitiatieven niet als instrumenten van overheidsbeleid. Burgerinitiatieven ontplooiën als private initiatieven publieke taken. Daarmee vormen ze een nieuw domein naast het publiek en private domein. Burgerinitiatieven, overheid en maatschappelijke organisaties ontdekken een nieuwe verhouding tot elkaar. <u>We gaan met alle betrokken partijen de dialoog aan over de vormgeving van het domein en over de daar wenselijke verhoudingen, waaronder op de eerste plaats de burgerinitiatieven zelf.</u>
4: Accommodaties Organisaties, verenigingen en gemeenschappen zijn zelf verantwoordelijk voor hun accommodaties.	4.1 <u>We ondersteunen organisaties en gemeenschappen bij accommodatievraagstukken.</u> Uitgangspunten bij deze ondersteuning zijn: • Organisaties zijn zelf eigenaar van accommodaties; • Gemeenschappen voelen zich mentaal eigenaar van accommodaties; • Organisaties voorzien in de eigen behoeften. De exacte uitgangspunten die gehanteerd worden bij de ondersteuning van gemeenschapshuizen zijn o.a. te vinden in de Kaderstelling Sociaal Domein en Vitale Gemeenschappen. 4.2 In alle kernen die over een gemeenschapshuis of MFC beschikken, wordt voldaan aan de uitgangspunten zoals in 4.1 beschreven, met uitzondering van Kessel. <u>Met de Kesselse gemeenschap hebben we een proces ingericht, met als doel om in 2019 te komen tot een toekomstbestendige situatie die past bij de beschreven uitgangspunten.</u>

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN ?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR ?</u>
5: Participatie van minderheids-groepen We zetten in op evenredige participatie van minderheidsgroepen.	5.1 Ons beleid richt zich op alle inwoners. We erkennen dat minderheidsgroepen niet altijd evenredig (kunnen) participeren. Daarom stimuleren we de <u>emancipatie en zelfontplooiing van individu en gemeenschap</u>. Het is een wederzijds proces, waar individu en gemeenschap gezamenlijk verantwoordelijk voor zijn en waar de overheid een ondersteunende en zo nodig een voorwaardenscheppende rol vervult. We faciliteren en ondersteunen initiatieven vanuit de gemeenschap die tolerantie en verdraagzaamheid in de samenleving nastreven. Via een gemeentelijke subsidie draagt de stichting Mondiaal Burgerschap in Peel en Maas hieraan bij. 5.2 We geven zelf het goede voorbeeld door als <u>gemeente in onze eigen uitingen aandacht te hebben voor diversiteit, bevordering van sociale cohesie en het tegengaan van discriminatie</u>. De anti-discriminatievoorziening ADV Limburg ontvangt een vast bedrag per inwoner voor deze wettelijke taak. 5.3 Daar waar statushouders en arbeidsmigranten niet zelfredzaam blijken, zorgen we voor passende ondersteuning.
6: Welzijnswerk Welzijnswerk ondersteunt de toegankelijkheid van het samenleven voor al onze inwoners.	6.1 <u>We sturen er op dat het welzijnswerk ondersteunend is aan de ontwikkeling van een gemeenschap</u>. De rol van het welzijnswerk verschuift van interventie naar presentie. Vorkmeer handelt als organisatie steeds meer vanuit het perspectief van Vitale Gemeenschappen, in lijn met de gemeentelijke visie op het welzijnswerk die we hebben vastgesteld.
7: Inburgering We stemmen diverse aspecten van inburgering op elkaar af en zoeken naar wegen om migranten actief deel te laten zijn van gemeenschappen.	7.1 <u>Met de huisvestingstaakstelling verwelkomt Peel en Maas Jaarlijks een aantal asielgerechtigde vluchtelingen (statushouders)</u>. Zij worden inwoner van Peel en Maas en de gemeente ondersteunt vanuit haar taakstelling hun inburgeringsproces. Meetellen en meedoen is het motto. Dat vraagt om een inspanning van de nieuwkomer, maar het vraagt ook wat van de ontvangende samenleving. 7.2 <u>We nemen als gemeente actief de regie op de inburgering terug. Diverse onderzoeken en ook de praktijk in Peel en Maas hebben aangetoond dat statushouders na vestiging moeite hebben hun weg te vinden om volwaardig te kunnen participeren</u>. Met de opzet van het Leerwerkhuis (zie ook Programma 2.1 Werk en Inkomen) kan de inburgering voortaan weer lokaal, in Panningen, gevolgd worden. Het leren van de taal wordt gecombineerd met vaardigheidstraining en taal oefenen op de lokale werkvloer met inzet van het bestaande netwerk van ondernemers en organisaties in Peel en Maas. Daarbij gaan we uit van de capaciteiten van de persoon. 7.3 <u>We faciliteren de maatschappelijke begeleiding, als onderdeel van de inburgering</u>. Wettelijk is vastgelegd dat het dan gaat om de praktische hulp bij het regelen van basisvoorzieningen, het kennismaken met de woonomgeving en de lokale samenleving, hulp bij het starten van de inburgering en het stimuleren van participatie en integratie. Deze maatschappelijke begeleiding sluit aan bij de regie op de inburgering zoals de gemeente deze voert.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN ?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR ?</u>
	7.4 Sinds 1 oktober 2017 is de participatieverklaring ook een verplicht onderdeel van het inburgeringsexamen geworden. Als gemeente bieden we dit traject aan. Vorkmeer verzorgt de uitvoering in de vorm van een interactief programma waarbij o.a. aandacht is voor de kernwaarden van de Nederlandse samenleving, integratie, participatie, werk, gezondheid, rechten en plichten en onderwijs en opvoeding.

WAT MAG HET KOSTEN?

De baten en lasten van dit programma zijn als volgt:

	2019		2020		2021		2022	
	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>
3.1. Gemeenschaps-ontwikkeling	3.199.793	32.757	3.152.311	33.031	3.165.596	33.307	3.182.878	33.586

Welke claims en investeringen zijn er in 2019 m.b.t. dit programma?

In hoofdstuk 5 worden alle investeringen en claims voor 2019 specifiek toegelicht. M.b.t. programma 3.1 zijn geen specifieke claims of investeringen opgenomen.

Programma: 3.2 Onderwijshuisvesting

Missie

Kinderen en jongeren worden in staat gesteld te groeien naar zelfstandigheid, voldoende zelfredzaam te zijn en maatschappelijk te participeren, rekening houdend met hun leeftijd en ontwikkelingsniveau. Een goede stimulerende onderwijshuisvesting faciliteert daarbij.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR?</u>
1. Vanuit onze wettelijke taak bijdragen aan een fysieke leeromgeving.	1.1 <u>We zorgen ervoor dat er een op de situatie goed afgestemde fysieke onderwijs infrastructuur is.</u> Op basis van onze wettelijke verantwoordelijkheid voor het zorgdragen van onderwijshuisvesting, dragen we bij aan een basisinfrastructuur voor kinderen en jongeren in de kernen en wijken. 1.2 <u>We gebruiken het integraal huisvestingsplan (IHP) 2014-2023 als kader voor planvorming.</u> Hierin staat dat we de basisinfrastructuur bij voorkeur zien in voorzieningen waarin scholen en kinderopvang in samenhang met elkaar zijn ondergebracht. Het onderwijs neemt daarin het initiatief om te werken aan de totstandkoming van integrale kindcentra. Eén van de speerpunten hierbij is de relatie die wordt gelegd met de gemeenschap en de ontwikkeling naar een pedagogische gemeenschap. 1.3 <u>We hebben in 2019 specifiek aandacht voor de volgende projecten:</u> 1. Koningslust: integratie van de onderwijshuisvesting (Prisma) in het gemeenschapshuis (naar verwachting in 2019 fase realisatie) 2. Meijel: nieuwe onderwijshuisvesting op het huidige terrein ter vervanging van het huidige gebouw (naar verwachting in 2019 fase realisatie) 3. Helden: Dit wordt voorbereid voor de basisscholen de Pas en de Fontein met als eindbestemming de oude Odaschool. De verwachte kosten voor deze projecten zullen hoger uitvallen dan het bedrag dat is genoemd in het IHP 2014-2023, vanwege de autonome kostenstijging en aanbestedingsdruk. De uiteindelijke meerkosten worden pas duidelijk, wanneer het definitieve ontwerp in relatie tot de omgeving gereed is.

WAT MAG HET KOSTEN?

De baten en lasten van dit programma zijn als volgt:

	2019		2020		2021		2022	
	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>
3.2 Onderwijs-huisvesting	1.978.990	50.322	1.769.023	50.825	1.762.531	51.334	1.743.938	51.848

Welke claims en investeringen zijn er in 2019 m.b.t. dit programma?

In hoofdstuk 5 worden alle investeringen en claims voor 2019 specifiek toegelicht.

M.b.t. programma 3.2 is de volgende claims opgenomen voor 2019:

Omschrijving claims	2019		2020		2021		2022	
	Kosten	Dekking	Kosten	Dekking	Kosten	Dekking	Kosten	Dekking
Vorbereidingskrediet verbouwen Kloosterstraat 14 tot school	208.000	208.000						

Programma: 3.3 Sport en Bewegen

Missie

Het eigenaarschap van Sport en Bewegen ligt nadrukkelijk bij de burgers, de verenigingen en de lokale gemeenschappen en is wat ons betreft onderwerp van het integrale debat in deze gemeenschappen. Onze rol is faciliterend en agenderend waar nodig. Sport en bewegen draagt bij aan vitaliteit van de kernen, zorgt voor vele ontmoetingen tussen sporters, vrijwilligers, ouders en supporters en draagt daarmee bij aan de gezondheid en het welzijn van de inwoners van Peel en Maas, aan het goede leven.

WAT WILLEN WE BEREIKEN ?	WAT DOEN WE ERVOOR ?
1: Facilitering We faciliteren de kernen en andere logische verbanden om sport en bewegen een krachtig deel van het geheel van gemeenschappen te laten zijn.	1.1 <u>We richten ons op het bevragen van gemeenschappen en sportorganisaties op hun samenhang.</u> Waar behoefte is, bieden wij gerichte ondersteuning aan verenigingen om het blikveld te verruimen. We onderhouden goede relaties met onze verenigingen, daarmee stimuleren en faciliteren we sportverenigingen om samen in een breder perspectief naar de toekomst te kijken. We faciliteren initiatieven rond sportieve omgevingen. 1.2 <u>De combinatiefunctionaris faciliteert de kernen en andere logische verbanden.</u> We hebben in 2017 en 2018 de inzet van de combinatiefunctionaris heroverwogen. Per 2019 gaan we aan de slag met een hernieuwde doelstelling en werkzaamheden voor de combinatiefunctionaris, met een duidelijke link tussen beleid en uitvoering, en een andere vorm van werkgeverschap. 1.3 We stemmen de inzet van combinatiefunctionarissen en buurt-sportcoaches af met de Werkplaats Gemeenschapsontwikkeling met als doel om aan te sluiten bij de behoefte van gemeenschappen op het gebied van sport en bewegen en positieve gezondheid. 1.4 <u>We agenderen problematieken als omgaan met een dalend aantal jeugdigen, vrijwilligers en (onder)bezetting van accommodaties.</u> <u>Wij vragen aan de gemeenschappen aandacht voor de specifieke rol van sport en bewegen, met name bij de (door)ontwikkeling van de dorpsvisies.</u> De gemeentelijke facilitering krijgt onder andere vorm door de inzet combinatiefunctionarissen, Huis van de Sport, Clubtotaal en andere professionals, die de verenigingen en kernen zo nodig zullen bevragen op hun bijdrage aan de gemeenschaps-ambities van Peel en Maas. 1.5 We dagen verenigingen uit om met ondersteuning van combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches een bijdrage te leveren aan aansprekende dagarrangementen (onderwijs, kinderopvang). 1.6 <u>De belangrijke rol van sportverenigingen in onze gemeenschappen waarderen wij.</u> Dit doen we onder andere door sportverenigingen waarderingssubsidies te geven. Verder promoten we sport specifiek door: het Sportgala; de nationale Sportweek; subsidiëren van incidentele sportevenementen / initiatieven.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN ?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR ?</u>
	1.7 <u>We ondersteunen topsport als een stimulering voor de breedtesport en als uithangbord voor onze gemeente.</u> In 2019 schrijven we hier collegebeleid over. 1.8 <u>We leggen een link tussen sport en bewegen en gezondheid en gebruiken hiervoor het gedachtegoed van positieve gezondheid.</u> Sport en bewegen draagt (individueel en in verenigingsverband) bij aan lichaamsfuncties, maar ook aan mentaal welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven, sociaal maatschappelijk participeren, en het dagelijks functioneren. Ook de combinatiefunctionaris zal vanaf 2019 het gedachtegoed van positieve gezondheid gebruiken om sport en bewegen in een breder perspectief te plaatsen en het gedachtegoed uitdragen in de werkzaamheden. 1.9 <u>We streven door middel van sport naar een gezonde leefstijl.</u> De combinatiefunctionarissen ondersteunen procesmatig en inhoudelijk. Wij ondersteunen sport- en beweeginitiatieven vanuit de gemeenschap, wanneer deze aansluiten bij de kaderstelling en het subsidiebeleid. Dit kan inhoudelijk, financieel en/of procesmatig. 1.10 <u>We zoeken actief de dialoog op binnen de gemeente binnen de diverse teams, met andere overheden, onderwijs en kennisinstellingen, bedrijfsleven en andere (sociale) partners.</u> Er is een duidelijke link tussen het gezondheidsbeleid en sport en bewegen, en we kijken naar de samenhang tussen het Sociaal Domein en Vitale Gemeenschappen. Ook zoeken we samenwerking met Omgevingsontwikkeling (OO) en Openbare Ruimte (OR), om vanuit een gezamenlijke visie te kijken naar sport en bewegen, gerelateerd aan ontwikkelingen in de dorpen. Uitgangspunt is dat we de openbare ruimte zo willen inrichten, dat deze uitnodigt om te sporten en te bewegen. De openbare ruimte is namelijk de grootste gemeentelijke sportaccommodatie.
2: Sportaccommodaties Sport en bewegen, en de sportaccommodaties daarvoor, zijn zoveel mogelijk van de gemeenschappen zelf en zijn zo optimaal mogelijk in gebruik.	2.1 <u>We nemen rond de exploitatie van sportvoorzieningen de rol van ondersteuner in en stimuleren de buitensportverenigingen (voetbal, tennis, hockey) om het beheer en de exploitatie van de accommodaties op zich te nemen.</u> Dit doen we door de verenigingen inhoudelijk en financieel te ondersteunen. 2.2 <u>We ondersteunen stichtingen en sportverenigingen om het beheer en de exploitatie van de binnensportaccommodaties op zich te nemen.</u> Dit doen we door samen met partijen het juiste inzicht in cijfers te krijgen en goede afspraken te maken over beheer en exploitatie. 2.3 <u>We streven naar een optimale bezettingsgraad van de sportaccommodaties waarvan de exploitatie tot onze verantwoordelijkheid behoort.</u> Dit doen we door goed inzicht te hebben in de bezettingsgraden van de gemeentelijke binnensportaccommodaties en daar waar mogelijk ook de niet-gemeentelijke accommodaties. 2.4 <u>We stimuleren nieuwe samenwerkingsverbanden bij accommodatievraagstukken.</u> Dit doen we om beheer, exploitatie en bezettingsgraad te verbeteren, maar tevens om te stimuleren dat verenigingen samen ook een grote maatschappelijke en sociale rol kunnen vervullen. Voorbeelden hiervan zijn Pius Park en Beringe Buiten.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN ?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR ?</u>
	2.5 We bouwen samen met initiatieven uit de gemeenschap aan een <u>openbare ruimte die uitnodigt om te sporten en te bewegen</u> . Hierbij kan gedacht worden aan beweegtoestellen, speeltoestellen, inrichting van speelplaatsen, maar ook de verkeersveiligheid en inrichting om de toegankelijkheid en het gebruik van beweegroutes te verbeteren.
3: Sport in de regio We werken samen aan een sport-klimaat in de regio.	3.1 We leveren een inhoudelijke en financiële bijdrage aan de <u>sportregio</u>. Als sportregio werken we samen aan een sport-klimaat in de regio. Samen met onderwijs, maatschappelijk partners, kennisinstellingen en het bedrijfsleven initiëren we (nieuwe) netwerken en kijken we waar we bovengemeentelijk kunnen samenwerken en inspireren. We verkennen samen waar kansen liggen op het gebied van sport en bewegen – en positieve gezondheid en gezonde levensstijl in bredere zin – en spreken af wie wat gaat doen. Daarbij worden ook de terreinen openbare ruimte, recreatie, toerisme en vrijetijdseconomie verkend. 3.2 Vanuit de sportregio worden projecten geïnitieerd die sport en <u>bewegen stimuleren</u>. Clubtotaal en iedereen kan sporten (IKS) zijn daarvan voorbeelden. Afhankelijk van de invulling van de regiovisie kunnen ook (tijdelijke) nieuwe regionale projecten ontstaan als regionale stimulans van sport en bewegen. In 2019 zal tevens bepaald worden wat Clubtotaal voor functie krijgt.

WAT MAG HET KOSTEN?

De baten en lasten van dit programma zijn als volgt:

	2019		2020		2021		2022	
	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>
3.3 Sport en bewegen	2.719.771	458.588	2.707.901	462.819	2.705.890	467.366	2.666.457	472.012

Welke claims en investeringen zijn er in 2019 m.b.t. dit programma?

In hoofdstuk 5 worden alle investeringen en claims die voor 2019 geprioriteerd zijn specifiek toegelicht.

M.b.t. programma 3.3 zijn de volgende investeringen opgenomen:

Omschrijving van de investeringen	Investerings-bedrag	TOTAAL kapitaal-lasten rente 2,0%	Kapitaal-lasten gedekt via o.a. GRP / reserve	Kapitaal-lasten t.l.v. exploitatie
Toplaag renovatie 5 tennisbanen LTC Maasbree	90.000	7.800	0	7.800
LTV Kessel; vervanging hekwerk	38.000	2.027	0	2.027

Programma 3.4 Kunst en Cultuur

Missie

Kunst en cultuur zijn van essentiële waarde voor een vitale gemeenschap: ze zorgen voor de verbinding tussen inwoners en ze stimuleren het wij-gevoel en de verdraagzaamheid in de gemeenschap. Kunst en cultuur dragen bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor mensen en bedrijven. Inspireren en vernieuwen zijn belangrijke kernwaarden van cultuur. Ze stimuleren dat inwoners zelf aan de slag gaan. Het eigenaarschap ligt bij de inwoners zelf en bij de gemeenschappen waar die inwoners deel van uit maken.

WAT WILLEN WE BEREIKEN ?	WAT DOEN WE ERVOOR ?
1: Dialogoog We stimuleren en ondersteunen de dialoog tussen verenigingen, instellingen en andere partijen in het culturele veld. Samen met de gemeenschap, juist ook over de grenzen van kunst en cultuur heen. Initiatieven tot samenwerking die in de gemeenschap ontstaan zijn, faciliteren we waar gevraagd en gewenst.	1.1. <u>We ondersteunen organisaties wanneer de activiteiten passen in ons beleid en subsidiabel zijn conform de uitvoeringsregeling Kunst en cultuurstimulering.</u> Deze cultuuractiviteiten vinden plaats binnen de gemeente en/of komen ten goede aan inwoners van de gemeente en een toegevoegde waarde hebben op het culturaanbod in de gemeente en in overeenstemming zijn met het gemeentelijk kunst en cultuurbeleid. Hiermee bevorderen we kunst en cultuurdeelname en stimuleren we laagdrempelige toegang tot cultuuractiviteiten. 1.2. <u>We ondersteunen cultuurorganisaties en initiatieven door middel van het leggen van contacten en verbindingen tussen organisaties/mensen en die de dialoog over kunst en cultuur stimuleren.</u> In 2019 : • Worden de kunstwerken gemaakt op het Baarlose kunstsymposium van 2018 aangeboden aan Baarlo; • Stimuleren we het proces van de ontwikkeling van het project Vossenbergh (ontsluiting Kazematten, Belfortoren en kunstproject); • Inventariseren we de activiteiten die in het kader van 75 jarig bevrijding Peel en Maas plaatsvinden en brengen we de communicatie hieromtrent samen; • Stimuleren we het proces om te komen tot een platform op het gebied van cultuurhistorisch erfgoed waarin de krachten van de organisaties worden gebundeld en de communicatie wordt versterkt. 1.3. De onderstaande organisaties inspireren, jagen projecten aan en maken activiteiten met een maatschappelijk karakter mogelijk. <u>Op basis van de kaderstelling “vitale gemeenschappen” ondersteunen wij onder andere de onderstaande organisaties</u> • De Openbare Bibliotheek Maas en Peel; • DOK6 theater; • Stichting Keverberg; • Het Streekmuseum 't Land van Peel en Maas; • Stichting PeelenMaasNet. 1.4. <u>We overleggen op lokaal, regionaal en provinciaal niveau over kunst en cultuur op diverse overlegtafels.</u> Talentontwikkeling, het verhogen van de zichtbaarheid van cultuur/erfgoed en het geven van vorm aan cultuureducatie met kwaliteit zijn hierin belangrijke agendapunten.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN ?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR ?</u>
	1.5. We onderhouden de relatie met de onderstaande organisaties/personen, die door de gemeente zijn benoemd als adviesorganen/personen. Zij geven gevraagd en/of ongevraagd advies aan het college. • Adviescommissie kunst en cultuur; • Adviescommissie muziekonderwijs; • Cultuurprijscommissie.
2: Initiëren en vernieuwen We erkennen de initiërende, vernieuwende en onafhankelijke rol van kunst en cultuur en zoeken die actief op.	2.1 We onderkennen de rol van cultuur als middel voor ontplooiing/educatie. De individuele creativiteit is een inspiratiebron voor vernieuwing en nieuwe collectieve betekenisvolle ontmoetingen. 2.2 We stimuleren innoverende activiteiten en gedragen evenementen die mensen stimuleren bezig te zijn met cultuur. 2.3 We stimuleren activiteiten die verenigingen en hun vrijwilligers ondersteunen in het ontwikkelen van cultureel aanbod. 2.4 We gebruiken cultuur als verbindende en verbredende factor om ondersteunend te zijn aan andere beleidsdoelen, zoals recreatie en toerisme en sociaal domein. 2.5 We willen inwoners met een andere culturele achtergrond uitdagen om zich zichtbaar te maken in Peel en Maas 2.6 We stimuleren activiteiten die gericht zijn op internationale steden-/dorpenbanden en/of Cittaslow.
3: De culturele omgeving van het kind Cultuur verbindt, inspireert en maakt mensen alert en vaak gelukkig. We versterken de sociaal emotionele ontwikkeling van het kind en de relatie met de culturele omgeving van het kind.	3.1. We ondersteunen activiteiten die actieve cultuurdeelname bevorderen en/of die gelegenheid geven om cultuur te beleven. 3.2. We faciliteren activiteiten die gericht zijn op het ontwikkelen van een culturele loopbaan van een kind, zoals cultuureducatie en muziekonderwijs op de basisscholen. 3.3. In het kader van doorontwikkeling op het gebied van cultuureducatie participeren we op Noord Limburgs niveau in de regeling Cultuureducatie met kwaliteit 2017-2020. 3.4. We stimuleren, in afstemming met de bibliotheek, activiteiten die bijdragen aan het voorkomen van laaggeletterdheid (zie ook programma 2.1). 3.5. We leggen verbanden tussen het onderwijs en het culturele veld ook in samenwerking met de combinatiefunctionarissen. 3.6. In het kader van de doorontwikkeling van muziekonderwijs stimuleren wij talentontwikkeling op lokaal en op regionaal (Noord Limburg) niveau. 3.7. We stimuleren de ontwikkeling van aansprekende programma's voor cultuuractiviteiten en –stimulering, zoals buitenschoolse muziekactiviteiten, podiumkunsten, popcultuur en filmhuiskunst.

WAT WILLEN WE BEREIKEN ?	WAT DOEN WE ERVOOR ?
4: Erfgoed Cultueel erfgoed is een resultaat van het verleden. We blijven zorgen voor erfgoed en voor de kunstwerken in de openbare ruimte.	4.1 We beschermen ons cultuurhistorisch erfgoed in de erfgoedwet en de komende omgevingswet. 4.2 We zorgen voor een passende advisering op het gebied van erfgoed door de inzet van een dorpsbouwmeester, een archivaris en een senior archeoloog. 4.3 <u>We zetten in op de doorontwikkeling van het materieel en immaterieel erfgoedbeleid in samenwerking met de lokale gemeenschappen (onder andere met heemkundeverenigingen).</u> In het kader van het erfgoedbeleid stimuleren we initiatieven die gericht zijn op • het (digitaal) ontsluiten van en de beleving van cultuurhistorische waarden (via de cultuurhistorische en de archeologische waardenkaart en digitaal erfgoedportaal), zowel bovengronds (monumenten) als ondergronds (archeologie); • Het behouden van rijksmonumenten; • Het doen van onderzoek naar en het zichtbaar maken van de Baarlose grafheuvels; • Het onderhouden van cultuurhistorisch erfgoed: kruisen, kapellen en het oude kerkhof te Panningen; • Het benoemen van hotspots (belangrijke gebeurtenissen in het verleden en in het nu). 4.4 We stimuleren activiteiten die bijdragen aan de bewustwording van de geschiedenis van Peel en Maas, haar kunstschaten en haar cultureel erfgoed, zowel fysiek als digitaal. 4.5 Onze inspanning wat openbaar kunstbezit is gericht op • Het (her)plaatsen van kunstwerken in de openbare ruimte; • Het onderhouden van kunstwerken; • Het opnemen van het onderhoud in het vastgoedbeleid; • Het laten restaureren van kunstwerken indien nodig en gewenst; • Het tonen van kunstwerken van lokale kunstenaars o.a. in het park van het Huis van de Gemeente; • Het laten vervaardigen van kunst; • Het geven van informatie over de gemeentelijke kunstwerken; • Het stimuleren van het in bruikleen geven van gemeentelijke kunstwerken; • Het digitaal tonen en documenteren van bovenstaande punten via digitaal erfgoedportaal.

WAT MAG HET KOSTEN?

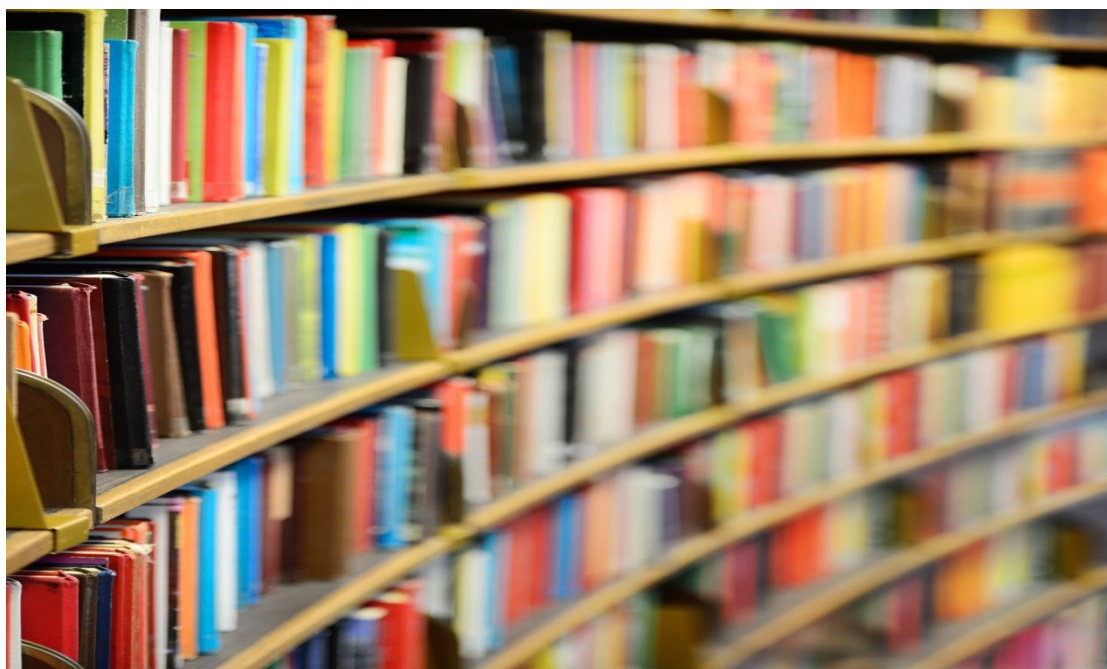
De baten en lasten van dit programma zijn als volgt:

	2019		2020		2021		2022	
	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>
3.4 Kunst en Cultuur	2.728.614	184.266	2.747.265	186.082	2.765.895	187.942	2.786.496	189.795

Welke claims en investeringen zijn er in 2019 m.b.t. dit programma?

In hoofdstuk 5 worden alle investeringen en claims voor 2019 specifiek toegelicht.

M.b.t. programma 3.4 zijn voor 2019 geen specifieke investeringen of claims opgenomen.

Thema 4: Economie

Een toekomstbestendige economie is een belangrijk onderdeel van het 'goede leven' in Peel en Maas. Als het gaat om Toekomstbestendige Economie wil de gemeente aansluiten bij de kracht van de gemeente / regio. Bij deze rol horen werkwoorden als verbinden, stimuleren en faciliteren. Onder dit thema vallen de programma's 4.1 Toekomstbestendige economie en 4.2 Ondernemen en Promotie.

Ook voor dit thema hebben we samen met partners een aantal bewegingen benoemd die sturend zijn op alles wat we denken en doen als het gaat om de manier waarop wij met Economie omgaan. Deze verkenning en benoeming van bewegingen is gecombineerd met het thema 1: Ruimte. De onder het thema Ruimte beschreven bewegingen zijn ook van toepassing voor Economie.

Programma 4.1 Toekomstbestendige economie

Missie

We ondersteunen de transitie naar een circulaire, waarden gedreven economie waarin het gaat om coöperatie in plaats van concurrentie en waarin kenniscirculatie uitgangspunt is. Een toekomst bestendige economie zorgt voor welvaart en draagt bij tot het goede leven in Peel en Maas. Een toekomstbestendige economie kenmerkt zich door een solide economische structuur, met verschillende economische dragers, zoals agrofood, maakindustrie, logistiek, vrijetijdseconomie en detailhandel. Peel en Maas staat niet op zichzelf en maakt nadrukkelijk onderdeel uit van een regionale economie. Door aan te sluiten bij de kracht van de regio leveren we een bijdrage aan de ontwikkeling van en innovatie in de lokale en regionale economie.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR?</u>
1. Een diverse en toekomstbestendige economische structuur	1.1 We stimuleren het ontstaan van en desgevraagd faciliteren we, netwerken waarin ondernemers, maatschappelijke instellingen (met name onderwijs) en/of inwoners bijdragen aan een toekomst bestendige economische structuur. Dit doen we door actief te zoeken naar koplopers. 1.2 We participeren in regionale samenwerkingsverbanden die bijdragen aan een diverse en duurzame regionale economische structuur. Met partners sturen we op prestatieafspraken en afgesproken doelen. 1.3 Het stimuleren van ondernemerschap, zoals door het ondersteunen van initiatieven van 'Labs' en tijdelijke concepten. 1.4 We waarderen samenwerkingsverbanden die (lokaal) bijdragen aan de circulaire economie.
2. Goede afstemming van de vraag en aanbod van arbeidskrachten, zowel kwalitatief als kwantitatief op alle beroepsniveaus	2.1 We werken aan het zijn van een aantrekkelijke regio voor arbeidsmigranten zodat arbeidsmigranten zich (blijvend) vestigen en integreren in onze regio. 2.2 We leveren een bijdrage aan een toekomstbestendige regionale kennisinfrastructuur, onder andere in verband met behouden van hoogopgeleide jongeren voor onze regio.

WAT MAG HET KOSTEN ?

De baten en lasten van dit programma zijn als volgt:

	2019		2020		2021		2022	
	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>
4.1. Toekomstbestendige economie	380.696	0	384.159	0	388.108	0	392.128	0

Welke claims en investeringen zijn er in 2019 m.b.t. dit programma?

In hoofdstuk 5 worden alle investeringen en claims voor 2019 specifiek toegelicht.

M.b.t. programma 4.1. zijn voor 2019 geen specifieke investeringen of claims opgenomen.

Programma: 4.2 Bedrijven en Promotie

Missie

In Peel en Maas zijn tal van innovatieve ondernemers in een verscheidenheid aan sectoren actief. Er heerst een ondernemersklimaat waarin bedrijven optimaal kunnen functioneren en er is voldoende, gevarieerd aanbod van werk aanwezig. Wij leveren onze bijdrage door individuele ondernemers zo goed mogelijk te ondersteunen en verbindingen te leggen tussen ondernemers en door een goed ondernemersklimaat te scheppen voor bestaande en nieuwe ondernemers om te ondernemen. Naast de te onderscheiden lokale kwaliteiten van de Maas en de Peel zien wij het begrip 'smaak' als verbindend thema voor onze regio, waarbinnen wij een actieve en onderscheidende rol spelen.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR?</u>
1. Diversiteit in bedrijvigheid als kracht en kwaliteit.	1.1 Opbouwen van gegevensinformatie over de economische structuur met onder meer werkgelegenheidscijfers, een database met alle gevestigde bedrijven en hun activiteiten en een continu overzicht van leegstaande panden (Inzicht in bedrijvigheid). 1.2 Faciliteren van lokale bedrijven, die geworteld zijn in de samenleving, met bijzondere aandacht voor de agrarische sector, het MKB (industrie en retail) en recreatie en toerisme.
2. Voldoende, vitale, goed bereikbare en duurzame werklocaties.	2.1 We zetten in op herstructurering boven uitbreiding. 2.2 Het faciliteren van energiebesparing en het opwekken van duurzame energie bij bedrijven.
3. Peel en Maas, als onderdeel van de Regio Venlo, is een aantrekkelijke groene toeristisch-recreatieve bestemming.	3.1 Samen met het bedrijfsleven en lokale organisaties (Toeristisch Platform en VVV Winkels) promoten we (de identiteit van) de regio Peel en Maas meer en beter. 3.2 We houden een museaal concept en geven in dat kader het bestuur van Streekmuseum het Land van Peel en Maas door middel van jaarlijks overleg en subsidie de kans om zich verder te ontwikkelen en zich te positioneren in de regio. 3.3 Samen met ondernemers werken we aan de positionering van onze gemeente rondom het thema 'smaak'. Voorbeelden hiervan zijn; Cittaslow, de Gastronomische Academy en de Amsterdam Connection. 3.4 Samen met partners werken aan (aantrekkelijke) centra mede vanwege de toeristische en culturele functie.
4. Evenementen die een positief effect hebben op de leefbaarheid en het imago van de gemeente Peel en Maas.	4.1 Door middel van een werkbaar kader moeten de lasten voor de initiatiefnemers en gemeente zo beperkt mogelijk zijn, waarbij de harmonie met de overlast en veiligheid gegarandeerd blijft. (Leidraad Evenementen, inclusief Bouwstenen). 4.2 Organiseren van kermissen en week- en jaarmarkten.

WAT MAG HET KOSTEN?

De baten en lasten van dit programma zijn als volgt:

	2019		2020		2021		2022	
	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>
4.2. <i>Bedrijven en promotie</i>	827.869	242.293	834.192	244.915	841.494	247.564	849.971	249.777

Welke claims en investeringen zijn er in 2019 m.b.t. dit programma?

In hoofdstuk 5 worden alle investeringen en claims voor 2019 specifiek toegelicht.

M.b.t. programma 4.1. zijn voor 2019 geen specifieke investeringen of claims opgenomen.

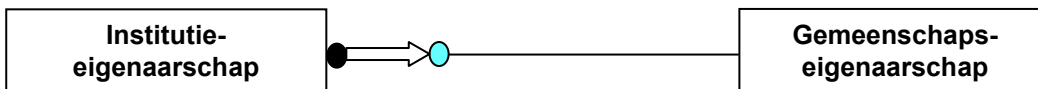
Thema 5: Integrale veiligheid

We willen als gemeente graag bijdragen aan het goede leven in Peel en Maas. Dit betekent voor ons onder andere dat het in Peel en Maas -waarin we met elkaar samenleven- veilig is. We leveren hier in de dagelijkse praktijk onze bijdrage aan. Gelet op onze wettelijke verantwoordelijkheden op het gebied van de integrale veiligheid is dit een behoorlijke bijdrage. En tegelijkertijd zijn er veel andere professionele en maatschappelijke organisaties, inwoners, ondernemers en andere groepen in de samenleving actief om een bijdrage te leveren aan een veilig Peel en Maas.

Op een aantal momenten zijn betrokken experts met elkaar in gesprek geweest over -wat we als gemeente- het thema Integrale Veiligheid noemen. Daaruit komen de volgende 'bewegingen' en doelen die bijdragen aan een veilig Peel en Maas:

De hoofdbewegingen

1. Van 'institutie-eigenaarschap' naar 'gemeenschapseigenaarschap'

Het waarborgen van veiligheid is altijd een klassieke overheidstaak geweest. Sterker nog; het waarborgen en handhaven van veiligheid in de samenleving is één van de belangrijkste redenen geweest voor het ontstaan van instituties als de overheid. Gelet op het feit dat deze taak tot het wettelijk takenpakket van bijvoorbeeld een gemeente behoort, is de verwachting zeer reëel dat overheden ook in de toekomst op dit terrein een dominante rol blijven spelen. Maar, we zien meer en meer initiatieven vanuit de gemeenschap die ervoor zorgen dat dit 'institutie-eigenaarschap' wat minder vanzelfsprekend wordt. Initiatieven die uitgaan van 'omzien naar elkaar' en die er daarmee 'van onder op' voor zorgen dat Peel en Maas een veilige samenleving is.

De mensen die we spraken, zien bijvoorbeeld een toename van initiatieven vanuit de gemeenschap die bijdragen aan een veiliger samenleven met elkaar. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de talrijke WhatsAppgroepen die in Peel en Maas zijn ontstaan; initiatieven die van inwoners zelf zijn. Ook hoorden we terug dat meer en meer groepen bedrijven en branches zelf verantwoordelijkheid nemen voor het naleven van wet- en regelgeving in hun sector. We zien steeds vaker een beweging naar zelfregulering in plaats van overheidsregulering.

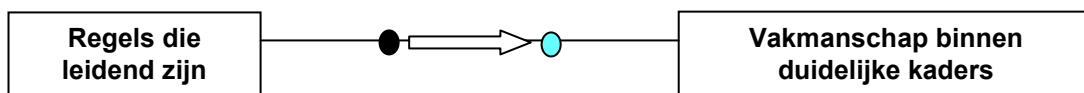
De stappen daar naar toe

1. Gemeenschappen bespreken thema's in openheid in hun eigen gemeenschap, bijvoorbeeld overlast door jongeren of het aanspreken van personen met verward gedrag.
2. Overheden en professionele organisaties kijken serieus naar desgevraagde facilitering van waardevolle initiatieven die uit dit gesprek naar voren komen en gaan in dat kader zuiver met het eigenaarschap met dit soort initiatieven om.
3. Groepen bedrijven en branches die een sterk genoeg collectief vormen, leven wet- en regelgeving in hun sector zelf na. De overheid houdt wel een betrokken vinger aan de pols en treedt waar nodig op als beschermer van het algemeen belang.
4. Het is in het kader van deze beweging ontzettend belangrijk dat een overheid duidelijk aangeeft wat wel en wat niet tot het takenpakket van de overheid behoort. En dat de overheid een eerlijk verhaal vertelt: 100% veiligheid kan niet gegarandeerd worden.

De omgevingsdoelen

1. 'Vitale gemeenschappen', waarin 'omzien naar elkaar' een vanzelfsprekend aspect is.
2. Groepen bedrijven en branches die een sterk collectief vormen leven zo veel als mogelijk, wet- en regelgeving in hun sector zelf na.

2. Van 'Regels die leidend zijn' naar 'Vakmanschap binnen duidelijke kaders'

We hoorden veel experts pleiten voor meer ruimte voor vakmanschap op de werkvloer. Niet allerlei gedetailleerde regels en protocollen, maar het professioneel gezonde verstand zou leidend moeten zijn. 'Verantwoordelijkheid' en 'leef' zijn begrippen die onderdeel uitmaken van deze professionaliteit.

Dit vakmanschap moet dan wel ingebed zijn in duidelijke (overheids)kaders. Duidelijke kaders die 'de professionals op de werkvloer' ook de veiligheid geven die ze nodig hebben. Kaders die het onderliggende doel als uitgangspunt nemen en dit doel versterken in plaats van belemmeren. Waar dit mogelijk is wordt er gewerkt met doelregels.

Deze kaders moeten ook duidelijk zijn voor de mensen die hier in de samenleving mee te maken krijgen. Tegen overtreding van regels en kaders moet krachtadig opgetreden worden. Goed uitleggen waarom je de dingen doet die je doet en uitleg geven over het 'hoe en waarom' van kaders en regelgeving is dan ook van groot belang.

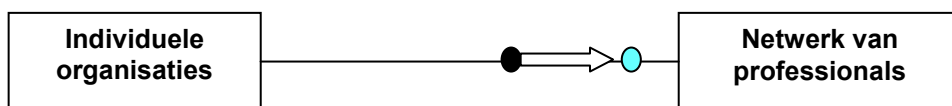
De stappen daar naar toe

1. Het is belangrijk dat de kaders waarbinnen professionals werkzaam zijn ook onconventionele oplossingen mogelijk maken; de meer gebaande wegen zijn vaak al bewandeld.
2. Er wordt door professionele organisaties actief gezocht naar ruimte binnen de bestaande regels. Ook worden bestaande eigen regels en protocollen tegen het licht gehouden.
3. Overheden maken een beweging naar 'doelregels': regels die een maatschappelijk doel als uitgangspunt nemen en dit doel mogelijk maken in plaats van beperken.

De omgevingsdoelen

1. Regelgeving wordt weer teruggebracht naar de oorsprong; het doel dat de betreffende regelgeving dient. Professionele organisaties onderzoeken daarom of de ruimte binnen de eigen regels voldoende wordt benut door de professionals, gaan eigen regels en protocollen tegen het licht houden en beperken deze waar mogelijk.
2. Professionele organisaties ondersteunen hun medewerkers in een verdere ontwikkeling van een nieuw soort professionaliteit. 'Verantwoordelijkheid', 'contextgevoeligheid', 'gezond boerenverstand' en 'leef' zijn begrippen die deze nieuwe professionaliteit mede duiden.

3. Van 'Individuele organisaties' naar een 'Netwerk van professionals'

De experts wezen ons er op dat het nodig is om te beschikken over een goed georganiseerd netwerk van professionals. Deze netwerken kunnen geografisch van aard zijn, maar raken mogelijk in de toekomst meer en meer georganiseerd rondom thematiek. Het gaat er om dat degenen die in de praktijk een bijdrage leveren aan de veiligheid van ons allemaal kwaliteit hebben, elkaar kennen en weten te vinden. De uitdaging is om de kwaliteiten van al bestaande netwerken in dit kader te benutten. De organisatie waar deze professional uit afkomstig is, staat feitelijk op de achtergrond en moet vooral dienstbaar zijn aan deze professional en het lokale netwerk.

De stappen daar naar toe

1. Er wordt door professionele organisaties en overheidsorganisaties blijvend geïnvesteerd in 'elkaar kennen'.

De omgevingsdoelen

1. Professionals op de werkvloer kennen elkaar. Het kennen van elkaars naam en gezicht maken de lijntjes in de uitvoeringspraktijk korter. Professionele organisaties en overheidsorganisaties blijven daarom investeren in 'ontmoeting op de werkvloer', bijvoorbeeld door het gezamenlijk aanbieden van opleiding.

Programma: 5.1 Integrale veiligheid

Missie:

In Peel en Maas delen (groepen van) inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden de verantwoordelijkheid voor een veilig samenleven. We beogen met zijn allen -ieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid- naar een zo veilig mogelijke samenleving en realiseren ons tegelijkertijd dat 100 procent veiligheid een illusie is. We werken als betrouwbare en proactieve partner samen met organisaties die ook een verantwoordelijkheid hebben op dit terrein. We appelleren bij dit alles nadrukkelijk aan de eigen verantwoordelijkheid van individuen en gemeenschappen als het gaat om preventie en het met elkaar bespreekbaar maken van overlast en ander ongemak.

Zelf geven wij op een heldere en transparante wijze uitvoering aan de wettelijke taken die wij op dit terrein hebben. We leggen ons handelen helder uit, omdat wij de verwachting hebben dat begrip voor ons handelen ervoor zorgt dat mensen eerder de regels volgen. Wij kiezen ervoor om onze handhaving te richten op activiteiten waarvan wij verwachten dat de maatschappelijke meerwaarde het grootst is. Bij het maken van deze keuze kijken wij ook naar handhaafbaarheid en uitvoerbaarheid. Wij verwachten dat het maken van deze duidelijke keuze ook bijdraagt aan een steviger veiligheidsgevoel in de samenleving en daarmee zorgt voor meer begrip voor ons handelen in dezelfde samenleving. We handhaven regels op een transparante manier, zodat overtredingen worden beëindigd en inwoners kunnen vertrouwen op hun gemeentebestuur. Overtredingen worden aangepakt via de inzet van bestuurs- en/of strafrechtelijke instrumenten in samenwerking met handhavingpartners.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR?</u>
1. Een veilig Peel en Maas waarin inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties zich mede-eigenaar voelen van een veilige woon- en leefomgeving.	1.1 We maken vraagstukken die te maken hebben met veiligheid bespreekbaar via de werkplaats gemeenschapsontwikkeling in de lokale gemeenschappen. 1.2 <u>Desgevraagd en desgewenst ondersteunen we gemeenschapsinitiatieven die bijdragen aan de ontwikkelrichting zoals die in deze kaderstelling staat omschreven, met respect voor het eigenaarschap van de overheid en de gemeenschap.</u> 1.3 <u>We stimuleren de vitaliteit van gemeenschappen en ondersteunen hen waar nodig, bijvoorbeeld door het bieden van ondersteuning bij het aanspreken van medebewoners op kleine ergernissen, buurtbemiddeling en mediation.</u> 1.4 <u>We investeren in ons netwerk -waaronder de politie- waarbij we onze inspanningen op elkaar afstemmen. Een uitgangspunt bij deze inspanningen is inzet naar impact voor de samenleving. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden voor het creëren van extra toezicht, met respect voor het eigenaarschap van de gemeenschap.</u> 1.5 <u>In samenwerking met de politie en het jongerenwerk continueren en ontwikkelen we onze succesvolle aanpak van (jeugd)overlast verder, waarin we de ontvangen signalen en eigen constateringën bespreken en onze inspanningen op elkaar afstemmen.</u> 1.6 We houden onze bestuursrechtelijke maatregelen actueel en zetten deze in als sluitstuk van een aanpak (ultimum remedium).

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR?</u>
	1.7 <u>We ontwikkelen en beheren de fysieke leefomgeving op een dusdanige manier dat nog bewuster rekening wordt gehouden met de openbare orde en veiligheid.</u> Door in de planvorming van de openbare ruimte rekening te houden met het thema Integrale Veiligheid kunnen we de kans op het ontstaan van overlast en criminaliteit verkleinen. Omgekeerd zijn we in staat om bestaande onveilige situaties beter aan te pakken door bij het ontwerp en beheer van de openbare ruimte expliciet aandacht te besteden aan veiligheid. 1.8 <u>We intensiveren de samenwerking met het zorgdomein, door:</u> • de bekendheid over en weer over elkaars instrumenten en mogelijke interventies te vergroten; • afspraken te maken over het afstemmen van casuïstiek en thema's die raakvlakken hebben met Zorg en Veiligheid; • ketenoverstijgende vraagstukken en casuïstiek op te pakken via (het netwerk van) het Zorg- en Veiligheidshuis. Mede door de decentralisaties en de extramuralisering in het sociaal domein zien we een toenemende verwevenheid tussen het veiligheids- en zorgdomein. Een nauwere samenwerking tussen beide domeinen vergroot de kans op het behalen van duurzame resultaten in casuïstiek. Gedacht kan worden aan het afdwingen van zorg via de strafrechtketen of het inzetten van begeleiding om te voorkomen dat een veelpleger in de fout blijft gaan.
2. Een weerbaar Peel en Maas dat bestand is tegen ondermijnende criminaliteit.	2.1 <u>We versterken publiek-private samenwerking, door:</u> • Een stevige relatie te onderhouden met relevante brancheorganisaties van het bedrijfsleven, waar nodig het thema ondermijning hier te bespreekbaar te maken, waardevolle initiatieven van deze branches te waarderen en onze inzet daarop af te stemmen; • Inwoners, ondernemers en overige relevante partijen te informeren over de risico's van (deelname aan) ondermijnende criminaliteit, omdat wij geloven dat bewustwording leidt tot bewustzijn. Dit doen we door in te zetten op het herkennen van signalen en het bieden van een handelingsperspectief. Waar mogelijk pakken we deze initiatieven op in samenwerking met de brancheorganisaties, waarbij we nadrukkelijk kijken naar het eigenaarschap van initiatieven; • Het continueren en verder ontwikkelen van een meldpunt bij de gemeente, waar inwoners, ondernemers en overige partners op een laagdrempelige manier terecht kunnen met vragen en het doen van (anonieme) meldingen. Deze meldingen krijgen opvolging en terugkoppeling. 2.2 <u>We blijven investeren in een bestuurlijke aanpak, onder meer door:</u> • signalen vanuit de samenleving en/of professionals via het RIEC-convenant op te pakken; • het bestuursrechtelijk instrumentarium, waaronder het Bibob- en Damoclesbeleid, up-to-date te houden en uit te voeren. We dragen dit beleid ook actief uit, zodat onze inwoners en ondernemers weten wat ze van de gemeente kunnen verwachten; • meer coördinatie en afstemming tussen onze (individuele) inspanningen en die van onze partners.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR?</u>
	2.3 <u>We benaderen ondermijnende criminaliteit als een maatschappelijk probleem</u>, niet enkel als een veiligheidsprobleem, waarbij we een verbinding maken met initiatieven die een voedingsbodem voor deelname aan ondermijnende criminaliteit kunnen wegnemen. Gedacht kan worden aan schuldhelpverlening, het aanbieden van zorg, maar ook het aanpakken van leegstand. 2.4 <u>We investeren stevig in een goede informatiepositie</u>. Een stevige bestuurlijke aanpak en een geïntegreerde aanpak zijn namelijk in grote mate afhankelijk van een goede informatievoorziening. Een goede informatiepositie draagt bij aan gedegen besluitvorming over uit te voeren interventies en (daarmee) aan de kwaliteit van interventies en het effect dat daarmee gesorteerd wordt. Partners moeten dus in staat en bereid zijn om informatie met elkaar te delen. Of partners daartoe in staat zijn, hangt onder andere af van de interne informatiepositie. Juist daarom investeren wij ook in onze interne informatiepositie, waarbij systeeminformatie en 'straat-informatie' -dat wil zeggen informatie die tussen de oren zit van verschillende gemeentelijke functionarissen- met elkaar in verbinding worden gebracht. 2.5 <u>We maken onze eigen, gemeentelijke organisatie weerbaarder</u> door te investeren in de bewustwording en betrokkenheid van raad, college en organisatie bij het onderwerp ondermijnende criminaliteit. 2.6 <u>We ontwikkelen onze informatieveiligheid verder</u> om de betrouwbaarheid van gemeentelijke processen te verhogen en (privacygevoelige) gegevens te beschermen.
3. In Peel en Maas kunnen ondernemers veilig ondernemen en mogen bezoekers van gelegenheden en evenementen rekenen op een veilig uitgaansklimaat.	3.1 We waarderen groepen bedrijven en branches van het Bedrijfsleven die de ambitie hebben om een sterk collectief te vormen en vanuit dit collectief wet- en regelgeving in hun sector zelf naleven. 3.2 We ondersteunen en faciliteren concrete initiatieven van ondernemers voor het verbeteren van de veiligheid van industrieterreinen, winkelcentra en uitgaansgebieden, waarbij we nadrukkelijk kijken naar het eigenaarschap van initiatieven. 3.3 We onderhouden contacten met de horeca en voeren, indien nodig, toezicht uit in en rond de uitgaansgelegenheden om overlast in de openbare ruimte te beperken. 3.4 We hanteren het vastgestelde horecabeleid, waarin ingegaan wordt op: para-commercialisme, alcoholmatigingsbeleid, alcohol gerelateerde verstoringen van de openbare orde, controle en handhaving. 3.5 <u>We adviseren over veiligheid in de voorbereiding van risicovolle evenementen in onze gemeente</u>, waaronder de zogenoemde categorie B- en C-evenementen. Bij de aanvraag van een evenementenvergunning worden de veiligheids- en gezondheidsrisico's in kaart gebracht. De aard en omvang van veiligheidsmaatregelen is afhankelijk van de hoogte van het ingeschatte risico. 3.6 We informeren ondernemers over ontwikkelingen en instrumenten op het gebied van veiligheid.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR?</u>
4. Een organisatie die adequaat is voorbereid op rampen en crises.	4.1 <u>We ontwikkelen onze bevolkingszorg verder door volgens de richtlijnen in het rapport 'Bevolkingszorg op orde 2.0 - Eigentijdse bevolkingszorg volgens afspraak'.</u> Met de term 'Bevolkingszorg' bedoelen we de wettelijke taken die de gemeente heeft toegewezen gekregen binnen de rampenbestrijdingsorganisatie. Denk hierbij aan de opvang van inwoners van een appartementencomplex na een grote brand. Het plaatsen van hekken om een gebied af te zetten of het organiseren van een bewonersbijeenkomst om inwoners te informeren. 4.2 <u>In samenwerking met onze inwoners en de Veiligheidsregio Limburg-Noord verbeteren we de risico- en crisiscommunicatie rond rampen en crises.</u> Risicocommunicatie omvat voorlichting en communicatie over risico's waaraan mensen kunnen blootstaan voordat zich een ramp voordoet. Crisiscommunicatie gaat over het op de juiste wijze informeren van de bevolking op het moment dat een ramp plaatsvindt (inclusief handelingsperspectief). De informatiebehoefte van onze inwoners levert waardevolle informatie voor de wijze waarop wij communiceren. 4.3 <u>We leveren een kwalitatief uitstekende brandweezorg en crisisbeheersing tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten.</u> Crisisbeheersing is een verzameling van risicobeheersing (het in kaart brengen van risico's en het nemen van maatregelen om te voorkomen dat een risico zich manifesteert) en crisisbestrijding (het nemen van maatregelen als een risico zich toch manifesteert). Bij het leveren van brandweezorg en crisisbeheersing handelen we volgens de strategische doelstellingen uit het beleidsplan 2016-2019 van de Veiligheidsregio Limburg-Noord.
5. Handelingen in strijd met geldende regels beëindigen als waarborg voor een gezonde en veilige leefomgeving.	5.1 Extern begrip en draagvlak creëren voor handhaving door het verstrekken van informatie, voorlichting en communicatie over onze handhavingstaken. 5.2 Door controle en het toepassen van bestuursrechtelijke, strafrechtelijke of privaatrechtelijke middelen bevorderen dat rechtsregels en voorschriften worden nageleefd. De specifieke context van een casus is hierbij voor ons leidend. Wij werken met de regels. 5.3 Handhaving gestructureerd uitvoeren (programmatisch, planmatig, cyclisch en integraal) volgens de landelijke kwaliteitscriteria. 5.4 Deelname aan de RUD Limburg-Noord.

WAT MAG HET KOSTEN?

De baten en lasten van dit programma zijn als volgt:

	2019		2020		2021		2022	
	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>
5.1. <i>Integrale veiligheid</i>	3.624.962	193.297	3.647.477	195.229	3.529.722	197.182	3.494.919	199.154

Welke claims en investeringen zijn er in 2019 m.b.t. dit programma?

In hoofdstuk 5 worden alle investeringen en claims voor 2019 specifiek toegelicht.

M.b.t. programma 5.1 is de volgende claim opgenomen:

Omschrijving claims	2019		2020		2021		2022	
	Kosten	Dekking	Kosten	Dekking	Kosten	Dekking	Kosten	Dekking
Bijdrage aanschaf en implementatie gezamenlijke VTH applicatie AVE			265.000	265.000				

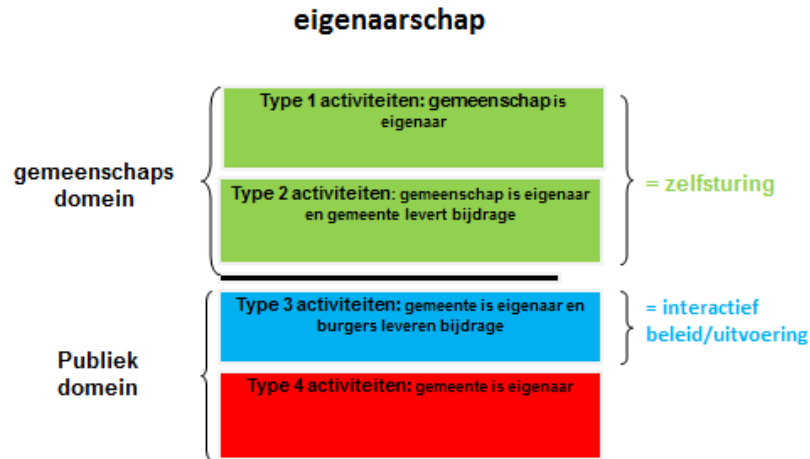
Thema 6: Bestuur, Communicatie en Dienstverlening

Op basis van het stevige fundament dat met de Perspectievennota, Besturingsfilosofie en Dienstverleningsfilosofie in 2008 en de jaren daarna is gelegd en de waardevolle ervaringen die we in Peel en Maas hebben opgedaan, komen we tot een negental kaderstellende uitgangspunten voor Bestuur, Communicatie en Dienstverlening. Uitgangspunten die ons kunnen helpen om als overheid ook de komende jaren een onderscheidende bijdrage te leveren aan een samenleving die stevig in ontwikkeling is.

1. **De 3 kernwaarden, diversiteit, duurzaamheid en zelfsturing** zijn steeds het hart geweest van alle kaderstelling en hebben nadrukkelijk de richting van Peel en Maas mee bepaald. Deze kernwaarden zijn nog steeds robuust en actueel en zijn in de onderlinge samenhang een uitstekend kompas. De kernwaarden veranderen in de basis niet. De wijze waarop wij als bestuur en als organisatie ons laten leiden door deze waarden ontwikkelt zich wel. Deze ontwikkeling geven we voor wat betreft de lange termijn een plek in onze nog te herijken perspectievennota. In de praktijk inspireren de kernwaarden ons dagelijks. De kaderstelling op de overige thema's laat zien dat ze fungeren als krachtig richtsnoer naar de toekomst. De kernwaarden helpen ons ook om koplopers te identificeren en het gesprek met ze aan te gaan.
2. **Vitale gemeenschappen met hun identiteit en eigenheid zijn uitgangspunt.** We zijn een gemeente van gemeenschappen en zijn zo ook gekend. Dit uitgangspunt houdt in dat we als overheid (bestuur en organisatie) aanvullend zijn aan de gemeenschap. Dat vraagt van ons allen dat we ons in de samenleving bewegen en ons daarbij bewust zijn van de rol die het meest passend is in iedere specifieke context.
3. **De meervoudige overheid, met de drie rollen van de autoritaire, regelgestuurde en communicatieve overheid,** helpt ons om in deze complexe samenleving een effectieve rol te spelen en daadwerkelijk van waarde te zijn. Dit betekent dat de gekende rollen autoritaire en regelgestuurde overheid worden aangevuld met een nieuwe rol, de communicatieve overheid. Voor een nadere duiding van deze drie overheidsrollen verwijzen we graag naar onderstaand schema.

De aanvullende rol van de communicatieve overheid houdt in dat we ons als overheid in netwerken begeven waarin de ander leidend is en waar wij ondersteunen waar nodig. Dat vraagt dat wanneer we ons in het “groene” begeven we onze regels in het Huis laten en aansluiten bij de vorm van de ander. Als we een effectieve bijdrage willen leveren, is het erg belangrijk dat we als overheid de rol kiezen die binnen een bepaalde context het meest passend is. Wat ons hierbij ontzettend helpt, is om goed te kijken naar het eigenaarschap van een onderwerp. Het onderstaande schema is hierbij voor ons een handig hulpmiddel.

We leveren vanuit deze drie rollen een effectieve bijdrage aan de samenleving door samen te werken in netwerken. Dit doen we rolbewust; soms zijn we regisseur, soms zijn we partner en soms kiezen we er weloverwogen voor niet deel te nemen.

Overigens, het zijn van een meervoudige overheid is geen vanzelfsprekendheid. Daarom is het belangrijk dat we in alle delen, raad, college en organisatie, een lerende organisatie zijn en dat alle delen daar ook actief invulling aan geven.

4. **Meervoudige communicatie.** We hebben als overheid de primaire verantwoordelijkheid om te communiceren over wie we zijn als overheid en waar we als overheid voor staan. Ook in deze communicatie zijn wij meervoudig. In het “rode” (autoritaire) deel is onze communicatie gericht op begrip creëren en uitleggen. In het “blauwe” (regelgestuurde) is de communicatie gericht op meedenken en meedoen. In deze beide rollen staat het product centraal, maar is ook de relatie met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties erg van belang. Omdat de partijen waar wij mee communiceren, en de relaties die we met hen hebben, heel divers zijn, is het de kunst hier vooral te zoeken naar maatwerk in onze communicatie-uitingen. In het “groene” (communicatieve) deel is onze communicatie waardierend en onderzoekend zodat de overheid het initiatief en inzichten van collectieven desgewenst steunt.
5. **We zijn een uitstekende dienstverlener.** Ook in onze dienstverlening zijn we meervoudig. Afhankelijk van de context kiezen we de meest passende rol; we zijn leverancier van een product of betrokken partner. Onze dienstverlening is – voor wat betreft de geleverde productie en de relatie die we onderhouden – van uitstekende kwaliteit.
6. **We besturen en sturen op basis van kwaliteit en waarden.** We hebben onze drie kernwaarden en we hebben daarnaast voor ieder van de inhoudelijke thema’s een aantal toekomstgerichte waarden benoemd. Waarden die wij delen met koplopers in de lokale samenleving. Deze waarden sturen het denken en doen van politiek, bestuur en organisatie. Het toevoegen van de rol van de communicatieve overheid aan ons overheidsrepertoire, betekent ook dat we de wijze waarop wij als gemeente naar kwaliteit kijken moeten verbreden. Het kwaliteitsbegrip dat vooral economisch en bedrijfskundig is ingestoken en waarop ook de controlerende functie van de raad steunt wordt uitgebreid. Binnen dit brede begrip van kwaliteit gaan we namelijk ook kijken naar te realiseren waarden. Wat ook belangrijk is, is dat er sprake is van een waarderende grondhouding en een waarderende benadering; zowel naar buiten als tussen raad, college en organisatie. De relaties zijn gericht op het ondersteunen van elkaars kwaliteiten en ontwikkelingen.

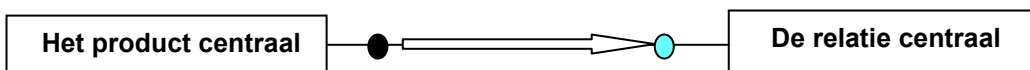
7. **Om invulling te geven aan onze (kern)waarden gaan we bij het opstellen van regelgeving uit van de bedoeling.** Doordat we meervoudig bestuur als uitgangspunt nemen, hebben we niet alleen een nieuwe rol aan het gekende overheidsrepertoire toegevoegd. We hebben ook de dienstverlening vanuit dit nieuw perspectief verrijkt door in het blauwe, regelgestuurde deel ook uit te gaan van doelregels in plaats van vooral limitatieve regels. Doelregels helpen de ander om een gewenste ontwikkeling te realiseren. Dit helpt regeldruk te voorkomen. Dat betekent niet dat er geen normatieve regels meer nodig zijn. Die zullen in de vorm van gebods- en verbodsbepalingen ook noodzakelijk blijven. Alleen proberen we het accent zoveel als kan te verschuiven naar de bedoeling. Dit geeft ruimte om maatwerk te leveren waar dat logisch te motiveren is. Maatwerk is onlosmakelijk verbonden met onze kernwaarden.
8. **Bedrijfseconomisch handelen blijft een basiskader.** Bestuurlijk realiseren we ons dat we handelen als volksvertegenwoordigers die de verantwoordelijkheid hebben op een transparante en integere wijze tot besluitvorming over de besteding van gemeenschapsgeld te komen. Dit maakt het belangrijk dat de kwaliteit van de beheersing op orde is. Daar hoort een transparante planning en controlocyclus bij met een betrouwbare voorspellende waarde. Deze bedrijfseconomische benadering blijft een fundament onder de ambitie van waardengestuurd handelen. Het kwaliteitsbegrip waarop ook de controlerende functie van de raad steunt, wordt uitgebreid. Binnen dit brede begrip van kwaliteit gaan we namelijk ook kijken naar te realiseren waarden.
9. **We sturen op innovatie en transformatie** die in lijn is met onze (kern)waarden, omdat deze innovatie en transformatie – gelet op de verandering van tijden waarin we ons bevinden – noodzakelijk is om het goede leven in Peel en Maas verder te brengen. Daarnaast treden we als gemeente technologische ontwikkelingen zo tegemoet dat ze voorzien worden van een maatschappelijk perspectief en we zetten technologie zelf zo in dat deze maximaal dienend en dienstverlenend is aan onze omgeving.

De hoofdbewegingen

We ontdekten in het overgrote deel van de verhalen van de mensen die we spraken één beweging die we toch wel fundamenteel willen noemen. Een beweging die heel veel zegt over hoe je je als overheid kunt verhouden tot de samenleving. Een beweging die daarmee sturend kan zijn op de wijze waarop een lokale overheid communiceert met de samenleving. En sturend kan zijn op de manier waarop wij ons als dienstverlener opstellen. Deze beweging willen we als volgt kenschetsen.

1. Van 'het product centraal' naar 'de relatie centraal'

De hoofdbeweging

De mensen die we spraken gaven aan dat de producten die je als dienstverlener aanbiedt 'gewoon' van een uitstekende kwaliteit moeten zijn. En uiteraard moet het streven zijn om de kwaliteit van deze producten zo veel als mogelijk te optimaliseren. Zorg dat je medewerkers goede vakkennis hebben en weten waar ze over praten. Kom je afspraken na en doe wat je belooft.

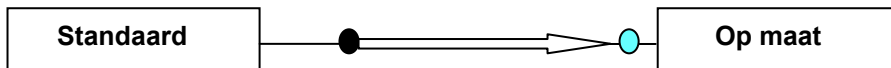
We hoorden daarbij terug dat, aanvullend op de kwaliteit van de 'productie', de relatie tussen de (groepen) inwoner(s) die de overheid bedient en de overheid zelf veel belangrijker is.

Persoonlijke betrokkenheid, de behoefte om als overheid de ander écht te kennen, empathie, authenticiteit, oprechte aandacht, het belang van de ander écht voorop stellen zijn kwaliteiten die de ook noodzakelijke vakkennis van de overheid moeten aanvullen. In communicatie betekent dit dat je afstapt van je 'zendings-behoefte'. Niet de informeringsbehoefte van de organisatie staat centraal, maar de informatiebehoefte van de inwoner. Luisteren, de dialoog voeren en constant evalueren.

De kunst is als overheid oprecht geïnteresseerd te zijn in de context van de ander en je goed te verhouden tot deze context, in plaats van je eigen context als overheid als enig uitgangspunt te nemen. Pas dan kun je excelleren als overheid in de rol van dienstverlener.

2. Van 'standaard' naar 'op maat'

De hoofdbeweging

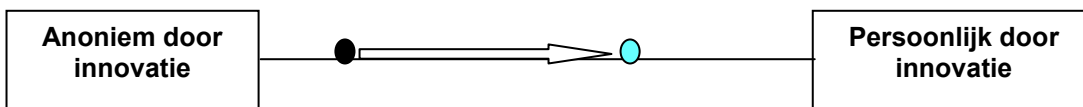
De samenleving vormt een ontzettend rijk en divers pallet. Een pallet dat bestaat uit talloze unieke individuen, collectieven, ondernemers, organisaties enzovoorts. De mensen die we spraken gaven aan dat het in deze tijden de kunst is om als organisatie deze diversiteit als uitgangspunt te nemen in de manier waarop je met de samenleving in contact bent. Er zijn geen gelijke monniken met gelijke kappen, dus er is ook niet één standaard manier van communiceren.

Het van oudsher gekende feitelijke, meer zakelijke (en vaak ook wat meer 'droge') communicatierepertoire moet naar de toekomst toe uitgebreid worden. De uitdaging ligt erin om echt in contact te zijn en de ander als vertrekpunt te nemen en niet de overheid. De behoefte van de ander bepaalt 'de maat', en niet de behoefte van de overheid. Denk aan een steeds grotere rol voor beelden in plaats van tekst, storytelling en persoonlijke verhalen en emoties. Zo beklijft een boodschap echt.

Wat we vaak hoorden is de uitdrukking: 'het zijn de kleine dingen die het doen'. Afwijken van standaard protocollen en echt op persoonlijk vlak het verschil maken. De positieve verrassing zorgt voor een als uitstekend ervaren dienstverlening.

3. Van 'anoniem door innovatie' naar 'persoonlijk door innovatie'

De hoofdbeweging

De technologische ontwikkelingen in de samenleving volgen elkaar in razendsnel tempo op. Soms voelt het als een onstuitbare tsunami waar we als mensen maar beperkt vat op hebben. Inzet van deze innovatie leidt geregeld tot het gevoel dat het de afstand tussen 'klant en dienstverlener' vergroot. Tot een 'Kafkaësk' gevoel van anonimisering en vervreemding. Het verkleint de menselijke maat vaak in dienstverlening in plaats van dat het deze vergroot. Terwijl de kansen die worden geboden door technologische innovatie gigantisch zijn. We hoorden terug dat het de kunst is innovatie voor je te laten werken. Door technologische innovatie juist dichterbij te zijn, in plaats van dat het afstand schept.

Programma: 6.1 Bestuur, Communicatie en Dienstverlening

Missie

Wij zijn een overheid die bijdraagt aan het goede leven. De kernwaarden diversiteit, duurzaamheid en zelfsturing blijven voor ons hierbij een waardevol kompas. We dragen bij door ons op een effectieve manier tot waardevolle bewegingen en initiatieven in de samenleving te verhouden en door op een uitstekende manier uitvoering te geven aan onze dienstverlening. Het concept van de meervoudige overheid helpt ons hierbij. Wij zijn duidelijk over deze drie rollen, zodat de buitenwereld weet wat ze van ons mogen verwachten. Daar waar wij beleid en regelgeving opstellen, hebben wij de ambitie om waar dit mogelijk is het doel centraal te stellen.

Wij zijn een consistente partner in de (Eu)regio. Overeenkomstig de met de regio gemaakte afspraak doen we lokaal wat we lokaal kunnen en werken we regionaal samen waar dit een meerwaarde heeft. We zijn een gemeente van gemeenschappen en willen ook zo gekend worden.

Inwoners, ondernemers en instellingen bepalen zoveel als mogelijk zelf hoe, wanneer en waarvoor zij contact leggen met of ondersteuning vragen van de gemeente.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR?</u>
1. Wij zijn van meerwaarde als het gaat om het behouden en verder brengen van het goede leven.	1.1 Het concept van de meervoudige overheid hanteren we consequent in ons denken en doen. 1.2 We zoeken innovatie rondom specifieke thema's – zoals Cittaslow – actief op en waarderen dit soort waardevolle bewegingen van harte. 1.3 <u>Raad, college en organisatie stellen zich expliciet de vraag wat de ambitie die in dit programmadoel staat opgenomen betekent voor het eigen functioneren en het eigen leren en ontwikkelen.</u> In dat kader denkt de raad bijvoorbeeld na over de vraag hoe in Peel en Maas de Raad van de Toekomst er uit ziet. 1.4 We gaan met elkaar het politieke debat aan over ontwikkelingen in de samenleving die er toe doen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het proces 'Raad van de Toekomst' zoals we dat met de raad lopen.. 1.5 We werken samen in netwerken. Dit doen we rolbewust; soms zijn we regisseur, soms zijn we partner en soms kiezen we er weloverwogen voor niet deel te nemen.
2. Onze kernwaarden diversiteit, duurzaamheid en zelfsturing en thema specifieke waarden, zorgen ervoor dat wij koersvast zijn in ons denken en doen.	2.1 We zijn in 2017 en 2018 op een waardengestuurde manier tot herziening van de kaderstelling op alle Begrotingsthema's gekomen. Dit leidt tot een kaderstelling die is opgebouwd uit waardevolle bewegingen van koplopers die onze kernwaarden delen, op doelen die deze koplopers zichzelf stellen en onze eigen bijdrage in de vorm van programmadoelen. <u>Deze wijze van kaderstellen herhalen we gemiddeld ééns per vier jaar.</u> 2.2 Op basis van de herijkte kaderstellingen gaan we uiterlijk in 2019 over tot actualisatie van de Perspectievennota. 2.3 De herijkte kaderstellingen vertalen wij in 2018 en 2019 door naar collegebeleid voor alle Begrotingsprogramma's. 2.4 Bij relevante beleidsvelden – zoals de Ruimtelijke Ordening en in het Sociaal Domein – is er consequent aandacht voor de beweging naar doelregels.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR?</u>
3. Vanuit het bewustzijn dat de samenleving een groter geheel is en gemeentegrenzen weinig relevantie hebben in de leefwereld van inwoners en ondernemers, willen wij ook buiten onze gemeentegrenzen effectief bijdragen aan het goede leven.	3.1 <u>Op diverse terreinen, zoals op het terrein van vitale gemeenschappen, ruimtelijke ordening, op economisch terrein en binnen het sociaal domein, wordt stevig samengewerkt in de Regio Venlo en leveren bestuur en ambtelijke organisatie hun bijdragen.</u> Dit doen we vanuit twee perspectieven: wij waarderen of ondersteunen waardevolle initiatieven waarvan wij als overheden geen eigenaar zijn. Dat betekent andere verhoudingen en nieuwe vormen van netwerksturing. Daarnaast werken we samen op een aantal thema's waarvoor wij als overheid wel aan de lat staan. Uitgangspunt is steeds dat de bovenlokale samenwerking een meerwaarde moet opleveren voor onze samenleving. 3.2 <u>We zoeken actief naar bondgenoten die met ons willen bijdragen aan het goede leven.</u> Denk hierbij onder andere aan de organisatie voor plattelandsgemeenten met een aantal specifieke kenmerken (de P10), het Platform Middelgrote Gemeenten (het PMG), de Vereniging Nederlandse Gemeenten (de VNG) en het netwerk van Cittaslow. 3.3 Wij zijn een gemeente van gemeenschappen, we kiezen ervoor om als overheid aanvullend te zijn en we dragen dit perspectief actief uit richting de partners waarmee wij samenwerken. 3.4 We komen actief op voor onze lokale en regionale belangen bij andere overheden – we richten ons met name op de provincie Limburg, de Euregio Rijn-Maas-Noord en de Rijksoverheid.
4. Wij komen op een transparante en integere wijze tot bestuurlijke besluitvorming.	4.1 <u>Wij spannen ons ieder jaar in om te komen tot een reële en sluitende begroting met een gezonde reservepositie en een overzichtelijk en sluitend meerjarenperspectief.</u> Positieve financiële meevallers wenden we in eerste instantie aan om onze reservepositie te versterken. 4.2 De beleidscyclus en de begrotingscyclus blijven in samenhang gericht op het stellen van heldere doelen, een deugdelijke financiële onderbouwing, concrete acties en controleerbare verantwoording. 4.3 We gaan in onze P&C-cyclus nadrukkelijker kijken of onze inzet bijdraagt aan de hoofdbewegingen (de zogenaamde 'waarden-oriëntaties') zoals die zijn opgenomen in de kaderstellingen.
5. De gemeentelijke dienstverlening is van uitstekende kwaliteit zodat inwoners, ondernemers en instellingen zelf kunnen bepalen hoe, wanneer en waarvoor zij contact leggen met of ondersteuning vragen van de gemeente.	5.1 Wij passen het concept van een meervoudige overheid ook toe in al onze contactmomenten. 5.2 We communiceren met inwoners, ondernemers en verenigingen op een begrijpelijke manier in gesprekken, op onze website, in brieven en mails, in de lokale bladen, op social media, enzovoorts. 5.3 Wij zorgen dat onze dienstverlening – voor wat betreft de geleverde productie en de relatie die we onderhouden – van uitstekende kwaliteit is. 5.4 <u>Wij monitoren frequent het door onze klanten beleefde niveau van dienstverlening.</u> Voor wat betreft de diensten die wij verlenen in onze autoritaire en regelgestuurde rol doen wij dit met name door continu klanttevredenheidsonderzoek en de uitkomst hiervan te benchmarken. Voor wat betreft de monitoring van de kwaliteit van dienstverlening die wij verrichten in onze communicatieve rol doen we in 2018 en 2019 onderzoek naar een passende vorm.

<u>WAT WILLEN WE BEREIKEN?</u>	<u>WAT DOEN WE ERVOOR?</u>
	5.5 We ontwikkelen onze dienstverlening continue. Dit doen we bijvoorbeeld door inwoners én andere 'klanten' actief te betrekken bij het verbeteren van onze dienstverlening; denk hierbij aan het burgerpanel. Ook doen we dit door bestuurlijk en ambtelijk actief te zijn bij bijvoorbeeld de VNG; dit biedt ons inspiratie in de doorontwikkeling van onze eigen dienstverlening. 5.6 In het Huis van de Gemeente werken we met diverse partners aan een integrale dienstverlening voor inwoners, ondernemers en verenigingen. 5.7 Waar dit gewenst wordt, zijn de relaties die wij aangaan met klanten en partners zo persoonlijk mogelijk. Door digitalisering gericht in te zetten – bijvoorbeeld door te werken met het digitaal aanvragen van producten zoals identiteitsbewijzen, vergunningen en WMO-voorzieningen – maken we hiervoor tijd en ruimte.

WAT MAG HET KOSTEN?

De baten en lasten van dit programma zijn als volgt:

	2019		2020		2021		2022	
	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>	<u>Lasten</u>	<u>Baten</u>
6.1. Bestuur, communicatie en dienstverlening	3.857.682	742.365	3.794.418	750.539	3.875.911	757.544	3.910.691	764.620

Welke claims en investeringen zijn er in 2019 m.b.t. dit programma?

In hoofdstuk 5 worden alle investeringen en claims voor 2019 specifiek toegelicht.

M.b.t. programma 6.1. gaat het om de volgende investeringen en claims.

Investeringen 2019:

Omschrijving van de investeringen	Investeringsbedrag	TOTAAL kapitaal-lasten rente 2,0%	Kapitaal-lasten gedekt via o.a. GRP / reserve	Kapitaal-lasten t.l.v. exploitatie
Vervangingsinvesteringen tractiemiddelen 2019	305.000	49.671	49.671	0

Claims 2019 e.v:

Omschrijving claims	2019		2020		2021		2022	
	Kosten	Dekking	Kosten	Dekking	Kosten	Dekking	Kosten	Dekking
Actualisatie ideaalcomplex ICT	85.000		85.000		85.000		85.000	
Digitalisering milieu-vergunningen	55.000		55.000		50.000		0	

Deze investeringen en claims hebben niet altijd een directe samenhang met het onderdeel bestuur, communicatie en dienstverlening maar betreffen de eigen organisatie en vallen daardoor binnen dit programma.

7. Paragrafen

Indeling paragrafen

In artikel 9 van het Besluit Begroting en Verantwoording is bepaald dat in de begroting en jaarstukken paragrafen moeten worden opgenomen. In die paragrafen moet beleidslijnen worden vastgelegd met betrekking tot beheersmatige aspecten en de lokale heffingen. Het doel van die paragrafen is dat onderwerpen die versnipperd in de begroting zijn opgenomen worden gebundeld in een kort overzicht zodat de raad voldoende inzicht krijgt. De paragrafen geven dus een dwarsdoorsnede van de begroting.

De paragrafen zijn:

A: Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf geeft aan hoe robuust de financiële positie van de gemeente is door het weerstandsvermogen te bepalen. Dit gebeurt door de weerstandscapaciteit af te zetten tegen de aanwezige risico's. De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn te dekken. In deze paragraaf worden verder enkele financiële kengetallen van de gemeente Peel en Maas berekend en vergeleken met landelijke normen om te bepalen in hoeverre er (financiële) risico's zijn of kunnen ontstaan.

B: Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Met het onderhoud van kapitaalgoederen is een substantieel deel van de exploitatie gemoeid die in diverse programma's voorkomt.

C: Paragraaf financiering

Deze paragraaf hangt samen met de wet FIDO en is een instrument voor het transparant maken, en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie.

D: Paragraaf bedrijfsvoering

Deze paragraaf geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens over de bedrijfsvoering. Bedrijfsvoering bestaat onder meer uit: personeel, informatisering, automatisering, communicatie, organisatie, financieel beheer en facilitaire dienstverlening.

E: Paragraaf verbonden partijen

In deze paragraaf worden de partijen waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft beschreven.

F: Paragraaf grondbeleid

Hier wordt de visie op het grondbeleid weergegeven in relatie tot de wijze waarop wordt getracht de doelstellingen zoals opgenomen in het programmaplan te realiseren.

G: Paragraaf lokale heffingen

De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente en zijn daarom een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid. Een totaaloverzicht van deze lokale heffingen is daarom van belang voor de raad. In deze paragraaf is ook een onderdeel m.b.t. de kostendekkendheid van de leges opgenomen. Daarin staat o.a. beschreven hoe de overhead is berekend en hoe de kostendekkendheid van de diverse leges is bepaald.

H: Paragraaf demografische verschuivingen

De toenemende vergrijzing van de bevolking en de krimp van de bevolking in bepaalde gebieden van Nederland zijn demografische feiten die gemeenten vaak voor nieuwe problemen plaatsen. In de paragraaf bevolkingskrimp is aangegeven hoe de gemeente Peel en Maas omgaat met de (op termijn) mogelijke daling van het aantal inwoners.

7.A Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

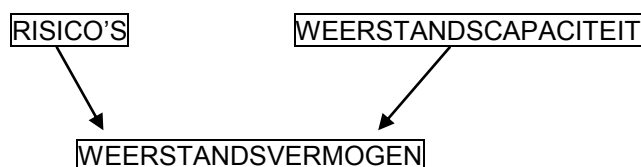
1. Inleiding

Het weerstandsvermogen is te definiëren als “het vermogen van de gemeente om onverwachte financiële risico's op te kunnen vangen ten einde haar taken te kunnen voortzetten”.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen weerstandscapaciteit (dit zijn de middelen waarover de gemeente beschikt/kan beschikken om niet-begrote kosten te dekken) en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of waarvoor geen verzekeringen zijn afgesloten. Risico's zijn alle feiten en gebeurtenissen die de gemeente ervan kunnen weerhouden haar geformuleerde doelstellingen te behalen. Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de financiële positie van de gemeente.

Om zicht te krijgen op de benodigde weerstandscapaciteit moet inzicht bestaan in de risico's die de gemeente loopt, en het beschikbare vermogen of de mogelijkheid van aanpassing van de baten en lasten op korte en middellange termijn. Je kunt hierbij denken aan (stille) reserves, onbenutte belastingcapaciteit, post onvoorzien, ruimte op de begroting enz.

Onderscheid wordt hierbij gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Het eerste is bedoeld om tegenvallers eenmalig op te vangen en het tweede voor het opvangen van structurele tegenvallers. Zoals gesteld vormen de weerstandscapaciteit en het inzicht in de risico's de ingrediënten van het weerstandsvermogen. De samenhang tussen de verschillende onderdelen wordt als volgt weergegeven:

De gemeenteraad besluit over de hoogte van de weerstandscapaciteit en dus ook over het weerstandsvermogen. Wanneer weerstandscapaciteit te laag is zal er een tijdsplan moeten worden vastgesteld waarbinnen de weerstandscapaciteit op peil wordt gebracht. In deze paragraaf worden de incidentele weerstandscapaciteit, structurele weerstandscapaciteit en de risico's nader toegelicht. Verder zijn deze paragraaf (financiële) kengetallen opgenomen over o.a. schuldquota, solvabiliteit.

2. Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is dat deel van de weerstandscapaciteit dat bedoeld is om tegenvallers eenmalig op te kunnen vangen. Tot het incidentele weerstandscapaciteit rekenen we de algemene reserve en de bestemmingsreserves die bedoeld zijn om bepaalde specifieke risico's op te kunnen vangen. De volgende reserves kunnen tot de incidentele weerstandscapaciteit worden gerekend (geprognostiseerde stand 01-01-2019 / afgeronde bedragen):

Reserves

Algemene reserve:	3.510.000
Algemene risicoreserve:	5.631.000
Reserve Sociaal domein	1.310.000
Reserve risico's grondexploitatie:	6.348.000
Hiervan bestemd voor Hart van Maasbree	-/- 3.250.000
Reserve werk en bijstand:	<u>619.000</u>
Totaal	14.168.000

De post onvoorzien, bedraagt € 150.000 per jaar en mag ook nog tot de incidentele weerstandscapaciteit worden gerekend.

Stille reserves

Stille reserves zijn de meerwaarden van eigendommen (activa) die niet of tegen een te lage waarde gewaardeerd zijn doch direct verkoopbaar zijn indien dit wenselijk is. Het betreft vooral de waarde van gronden, onroerende goederen/zaken (niet noodzakelijk voor de bedrijfsvoering), deelnemingen opgenomen in de balans tegen nominale waarden e.d.. In veel gevallen is de werkelijke waarde niet of moeilijk te bepalen omdat hiervoor geen markt aanwezig is. Hoe groot de waarde is van de nog in bezit zijnde gronden (o.a. bossen en restpercelen), onroerende zaken en deelnemingen, is niet exact aan te geven maar moet blijken uit concrete verkoopbesluiten.

3. Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit is dat deel van de weerstandscapaciteit dat gebruikt kan worden om onverwachte tegenvallers structureel op te vangen. Tot de structurele weerstandscapaciteit rekenen we de onbenutte belastingcapaciteit en eventuele ruimte op de begroting.

Onbenutte belastingcapaciteit

Bij de gemeente Peel en Maas worden de belastingtarieven jaarlijks bepaald. Tussen de tarieven die Peel en Maas hanteert en de tarieven die door het Rijk als redelijk worden geacht zit ruimte. Die ruimte wordt de onbenutte belastingcapaciteit genoemd. De onbenutte belastingcapaciteit wordt bepaald aan de hand van de norm welke het Rijk hanteert voor het bepalen van het artikel 12-status, het zogenaamde redelijk peil. Jaarlijks wordt deze norm vastgesteld in de meicirculaire inzake de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Deze norm bedraagt voor 2019 0,1905% (gecorrigeerd) percentage van de WOZ-waarde gesteld.

Voor de diverse belastingen die in Peel en Maas van toepassing zijn geldt het volgende:

a. Onroerende zaakbelasting

De limitering van de OZB-tarieven is per 1 januari 2008 afgeschaft. Het kabinet heeft wel het voorbehoud gemaakt dat de opbrengststijging voor de OZB landelijk beperkt moest blijven. Daartoe is een macronorm ingesteld die de maximale opbrengststijging voor een bepaald jaar aangeeft. In 2018 bedroeg de macro norm 3,20% terwijl de werkelijke stijging (landelijk gezien) 2,36 % bedroeg. Over 2018 is de stijging van de OZB dus binnen de macronorm gebleven.

De macronorm voor 2019 bedraagt 4,0 % (waarvan 1,6% reële trendmatige groei van het BBP en 2,4 % prijsontwikkeling). De OZB-stijging in Peel en Maas over 2019 bedraagt 2,0%.

b. Rioolrecht

Dit is in 2016 door de gemeenteraad geactualiseerd. Op basis van dat nieuwe GRP 2016 volgen de tarieven voor 2019 en verder die maximaal kostendekkend zijn.

c. Afvalstoffenheffing

Ook hierbij is het uitgangspunt maximaal 100% kostendekkendheid en de vervuiler betaalt.

d. Leges

Bij de leges geldt een maximale kostendekkendheid van 100%. Een hogere opbrengst is niet toegestaan. In de paragraaf lokale heffingen de mate van kostendekkendheid van de diverse soorten leges opgenomen. In totaal bedraagt de kostendekkendheid: 71,4%.

e. Verblijfsbelasting

De opbrengst van de verblijfsbelasting wordt aangewend als algemeen dekkingsmiddel. De onbenutte belastingcapaciteit op verblijfsbelasting wordt bepaald door de gemeenteraad aangezien de tarieven ook door de gemeenteraad worden vastgesteld. Voor de tarieven verblijfsbelasting worden van rijkswege geen kaders aangegeven.

f. Nieuwe belastingen

De gemeente Peel en Maas kan nog overgaan tot invoering van bepaalde nieuwe belastingen, zoals hondenbelasting, precariorechten e.d. De onbenutte belastingcapaciteit voor deze mogelijke nieuwe belastingen worden bepaald door de gemeenteraad. Omdat door de raad nieuwe belastingsoorten kunnen worden ingevoerd, bepaald hij ook de mogelijk onbenutte belastingcapaciteit van deze belasting/heffing.

Ruimte in de begroting

De ruimte in de gemeentelijke begroting is de laatste jaren sterk ingeperkt door o.a. de bezuinigingen die vanuit het rijk op de gemeenten worden afgewenteld. Verder hebben de decentralisaties van overheidstaken op het gebied van jeugdzorg, WMO en participatie ook hun effect op de begroting.

4. Risico's

4.1 Risicomanagement bij de gemeente Peel & Maas

Risicomanagement is ingebed in het wettelijk kader van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (de BBV). De uitgangspunten voor het risicomanagement van de gemeente Peel en Maas zijn:

- Risicomanagement voegt waarde toe en draagt bij aan de verbetering van de organisatie;
- Risicomanagement is een integraal onderdeel van de organisatieprocessen en een basis voor keuzes;
- Risicomanagement maakt deel uit van de besluitvorming;
- Zowel interne als externe transparantie rondom risico's wordt nagestreefd, om te zorgen voor meer vertrouwen bij de burgers en de bestuurders/medewerkers van de organisatie.

In de nota risicomanagement is ook aandacht besteed aan de taken en verantwoordelijkheden van de verschillende actoren in de organisatie op het gebied van risicomanagement. Om zorg te dragen voor implementatie en monitoring van het risicomanagementbeleid is het zogenaamde kernteam risicomanagement ingesteld. De structurele verankering van het risicomanagement op alle niveaus is een meerjarig proces, waarbij steeds aandacht dient te zijn voor de in de nota opgenomen uitgangspunten /doelstellingen.

4.2 De belangrijkste risico's

Risico's vloeien voort uit:

1. eigen beleid;
2. beleid van een hogere overheid;
3. samenwerking met andere gemeenten of instanties;
4. het doen/nalaten van derden;
5. niet te beïnvloeden (autonome) ontwikkelingen;
6. bedrijfsvoering.

Hieronder zijn de belangrijkste risico's die op dit moment in beeld zijn weergegeven.

4.2.1 Risico's voortvloeiende uit het eigen beleid

Het ontwikkelen en uitvoeren van (eigen) beleid van de gemeente betekent ook dat er risico's ontstaan op diverse gebieden. De belangrijkste risico's zijn:

- Grondexploitatie en projecten

Aan investeringsprojecten en grondexploitatie wordt jaarlijks kosten van personeel doorbelast. Afname of toename van de bouwactiviteiten en investeringen alsmede uitstel van de uitvoering van projecten heeft dus directe consequenties voor de exploitatiebegroting van de algemene dienst. Dit wordt gemonitord en indien nodig vindt bijstelling plaats in de bijstellingsrapportages. Op de grondexploitatie wordt nader ingegaan in de paragraaf grondbeleid.

- Open eind regelingen Sociaal domein

In het sociaal domein (thema 2) bestaan de meeste open-einde regelingen die in financiële zin een belangrijk risico vormen. Meer specifiek gaat het hierbij om de volgende onderdelen:

Jeugdzorg, WMO begeleiding en participatie;

De door het Rijk in 2015 gedecentraliseerde taken op het gebied van jeugdzorg en WMO begeleiding betreffen grotendeels open-einde regelingen. De rijksbudgetten die samen met de taken naar de gemeenten zijn overgeheveld zijn verlaagd met een efficiencykorting wat de risico's nog groter maakt. Het gemeentelijk beleid is er op gericht om door meer preventief te werken minder kosten te hoeven maken in (dure) 2^e lijns hulp. In de jaren 2015, 2016 en 2017 kende het sociaal domein weliswaar een tekort maar relatief gezien bedroeg dat minder dan 5% van het budget. Door gerichte acties (zoals nauwe samenwerking met huisartsen in het kader van doorverwijzingen) is de verwachting dat de tekorten in het sociaal domein binnen de perken kunnen blijven (< 5% van het budget). Feit blijft echter dat het gaat om open einde regelingen waarbij een enkele casus grote financiële impact kan hebben. In 2019 kan door de voorgestelde verlaging van de eigen bijdragen bij de WMO mogelijk een aanzuigende werking ontstaan waardoor meer mensen een beroep gaan doen op de WMO.

In regionaal verband worden de meest intensieve (en dure) vormen van jeugdhulp gezamenlijk ingekocht en worden de kosten via een vaste verdeelsleutel verdeeld. Verder is een financiële buffer gecreëerd voor het sociaal domein in de vorm van de reserve Sociaal domein die waarschijnlijk per 01-01-2019 € 1.310.000 bedraagt.

Bundeling van uitkeringen inkomensvoorzieningen aan gemeenten (BUIG / inkomensdeel participatiewet):

Voor BUIG geldt dat een overschot op het budget dat aan de gemeente toekomt vrij besteedbaar is. Aan de andere kant moet men bij een tekort (budget is lager dan uitgaven) het (financieel) nadeel mogelijk voor eigen rekening nemen. Indien er een tekort van meer dan 5% ontstaat kan, onder bepaalde voorwaarden een beroep worden gedaan op een tijdelijke vangnetuitkering. Daarvoor moet in het jaar zelf met de gemeenteraad zijn gecommuniceerd dat een tekort op de BUIG wordt voorzien en moet worden aangegeven welke maatregelen worden getroffen om dat tekort te verminderen. Afgelopen jaren is er geen tekort ontstaan op de BUIG dus is een vangnetuitkering niet aan de orde. Als financiële buffer is bovendien de reserve Werk en Bijstand aanwezig met een saldo van ca. € 619.000 per 1-1-2019 die kan worden aangewend voor tekorten op de BUIG.

Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO):

Ook wat betreft de WMO zijn de uitgaven voor hulp huishoudelijk werk (HHW), persoonsgebonden budgetten (PGB), woningaanpassingen en vervoersvoorzieningen niet altijd nauwkeurig te voorspellen.

Leerlingenvervoer:

Van te voren is moeilijk in te schatten hoeveel personen gebruik zullen maken van deze regeling. Indien er in enig jaar veel meer aanvragen worden gedaan, welke aan de criteria voldoen die zijn gesteld in de verordening, kunnen deze niet worden afgewezen. Er wordt zoveel als mogelijk gestreefd naar openbaar vervoer, fietsvergoeding en naar gecombineerd vervoer. Ervaringscijfers laten een zeer grillig beeld zien van de uitgaven voor leerlingenvervoer in de afgelopen jaren. De uitgaven voor het vervoer laten wel een dalend verloop zien. In 2017 zijn de werkelijke uitgaven binnen het daarvoor gestelde budget gebleven.

Vanwege een nieuwe aanbesteding in 2019 bestaat het risico dat de kosten voor leerlingenvervoer stijgen.

4.2.2 Risico's voortvloeiende uit het beleid van hogere overheid

De rijksoverheid, Europese unie en / of de provincie kunnen regelgeving aanpassen of wetten invoeren die voor gemeenten grote impact hebben. De gevolgen voor gemeenten kunnen financieel van aard zijn maar uiteraard ook organisatorisch grote invloed hebben. De gemeente Peel en Maas onderkent de volgende specifieke risico's m.b.t. het beleid van hogere overheden:

- Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De omvang van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is mede afhankelijk van de groei of krimp van de (gecorrigeerde) rijksuitgaven. Op die uitgaven hebben we als gemeente geen grip maar die bepalen wel in zekere mate de omvang van de algemene uitkering. Voor de verdeling van de algemene uitkering worden een groot aantal maatstaven gebruikt (zoals inwoneraantallen, aantal uitkeringsgerechtigden, aantal woningen etc.). Om de algemene uitkering te kunnen bepalen moet dus een inschatting worden gemaakt van het verloop van al die maatstaven. Als de werkelijke maatstaven blijken af te wijken van de inschatting ontstaat ook een positief of negatief effect op de algemene uitkering. De afgelopen jaren is gebleken dat het verloop van de algemene uitkering zeer grillig is en het nagenoeg onmogelijk blijkt om er als gemeente vooraf goed op te anticiperen. Dat heeft tot gevolg dat de algemene uitkering een onzekere factor vormt in het toekomstperspectief van de gemeentebegroting.

- Decentralisaties Jeugdzorg, WMO begeleiding en participatie

De door het Rijk gedecentraliseerde taken op het gebied van jeugdzorg en WMO begeleiding gaan gepaard met efficiencykortingen waarvan nog moet blijken of gemeenten deze structureel kunnen realiseren. De rijksmiddelen voor het sociaal domein worden verdeeld op basis van objectieve verdeelmodellen waardoor op termijn de inkomsten en uitgaven (meer) in evenwicht zullen geraken en gemeenten meer zekerheid kunnen krijgen over de verwachte inkomsten.

Er is een financiële buffer gecreëerd voor het sociaal domein in de vorm van de reserve Sociaal domein die per 01-01-2019 € 1.310.000 bedraagt.

In de komende jaren zal ook het beschermd wonen onder onze eigen verantwoordelijkheid komen te vallen. Nu ligt die taak (organisatorisch en financieel) nog bij de centrumgemeenten (in ons geval Venlo) maar in de plannen van de overheid wordt dat vanaf 2021 overgeheveld naar alle individuele gemeenten. Uiteraard hangen aan die nieuwe taak en de overheveling van de financiële middelen weer de nodige risico's vast.

- Vennootschapsbelastingplicht

De gemeente Peel en Maas is met ingang van 2016 belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting voor zover zij een onderneming in fiscale zin drijft. Onderhavige jaarrekening heeft derhalve betrekking op het eerste jaar waarover aangifte vennootschapsbelasting moet worden gedaan.

Op basis van de ingenomen standpunten wordt een verlies verwacht van ca. € 130.000 over de vpb- plichtige activiteiten in 2016. Deze standpunten zijn wel met de Belastingdienst besproken, maar zijn nog niet expliciet goedgekeurd door de Belastingdienst.

Indien de Belastingdienst niet akkoord gaat met de ingenomen standpunten kan het gecalculerde verlies omslaan in een belastbare winst. Het is onduidelijk hoe groot de kans is dat dit daadwerkelijk zal gebeuren.

4.2.3 Risico's voortvloeiende uit de samenwerking met andere gemeenten en instanties

Samenwerking met andere partijen betekent dat er ook een risico ontstaat wanneer er bij de betreffende partners bijv. financiële of organisatorische problemen ontstaan. Bij de gemeente Peel en Maas geldt dat in het bijzonder bij de volgende situaties:

- Gemeenschappelijke regelingen

De gemeente kan worden geconfronteerd met financiële tegenvallers van gemeenschappelijke regelingen, waarin de gemeente zich verplicht bij te dragen in eventuele nadelige saldi. Hierop is niet altijd directe invloed. Ook wordt met de gemeenschappelijke regelingen de discussie gevoerd hoe om te gaan bij de keuzes waar gemeenten voor staan in het kader van bijvoorbeeld rijksbezuinigingen. In de paragraaf verbonden partijen staan deze gemeenschappelijke regelingen benoemd. De specifieke risico's m.b.t. de WSW-organisatie NLW en reinigingsdienst Maasland worden onderstaand nog expliciet toegelicht:

NLW

Peel en Maas is aangesloten bij de gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningsschap NLW. Dit werkvoorzieningsschap is 100% aandeelhouder van NLW groep NV, waarin de daadwerkelijke activiteiten plaatsvinden. De financiering van de WSW verloopt op dit moment via twee geldstromen. Enerzijds de van het rijk te ontvangen WSW subsidie, (onderdeel van de participatiewet) anderzijds via een additionele gemeentelijke bijdrage. In principe moet de rijksbijdrage voldoende zijn om een SW plek te exploiteren. In de participatiewet is opgenomen dat er jaarlijks een korting zal plaatsvinden op deze rijkssubsidie terwijl de loonkosten van de SW medewerkers niet dalen. Het gevolg is dat er tekorten ontstaan die door een gezonde exploitatie van het NLW bedrijf moeten worden gecompenseerd. Voor NLW blijkt dat er de komende jaren nog flinke exploitatietekorten zullen zijn die door de deelnemende gemeenten worden afgedekt. De daarvoor geraamde bijdragen zijn in de begroting opgenomen. Die bijdragen zijn deels gebaseerd op taakstellende begrotingen van NLW waarbij is uitgegaan van een maximaal exploitatietekort van € 1,9 miljoen. Om te voorkomen dat direct een financieel tekort ontstaat als het werkelijke exploitatiesaldo lager is dan € 1,9 miljoen zijn in de begroting van Peel en Maas als stelposten opgenomen die een extra tekort kunnen opvangen.

Om op termijn een zo gezond mogelijke exploitatie te krijgen is NLW fors aan het reorganiseren. Gezien de onzekerheden die er zijn m.b.t. de herstructurering, exploitatie maar ook het beleid van de rijksoverheid is er voor gekozen in de reserve sociaal domein en de algemene risicoreserve rekening te houden met een buffer om incidenteel tegenvallers m.b.t. NLW op te vangen.

De gemeenten Venray, Horst aan de Maas en Peel en Maas oefenen een en strikt toezicht uit op de exploitatie van NLW en de voortgang van de herstructurering. Door een Raad van Advies (bestaande uit medewerkers van de betreffende gemeenten) wordt regelmatig overleg gevoerd met de directie en MT van NLW over de financiële stand van zaken en andere belangrijke organisatorische aspecten. De Raad van Advies geeft vervolgens (gevraagd en ongevraagd) een advies aan het bestuur van NLW (wethouders van de betreffende gemeenten). Door deze werkwijze hebben de gemeenten eerder inzicht in het financiële reilen en zeilen bij NLW, kan het bestuur desgewenst sneller ingrijpen en kunnen de gemeentelijke begrotingen eerder worden aangepast aan de werkelijke realisatie bij NLW.

Het resultaat van NLW over 2017 is positiever dan begroot hetgeen voornamelijk te danken is aan een hogere rijksvergoeding t.b.v. WSW. Ook voor het jaar 2018 zal een hogere rijksvergoeding m.b.t. de WSW het resultaat van NLW positiever kleuren dan begroot was.

In 2017 heeft NLW een egalisereserve van € 750.000 gevormd waarmee eventuele tekorten in 2019 en verder kunnen worden opgevangen. Daarmee daalt het risico voor de deelnemende gemeenten dat er een aanvullende bijdrage nodig is om de exploitatietekorten af te dekken.

Reinigingsdienst Maasland

De raad heeft op 5 juli 2016 besloten om per 1 januari 2018 uit te treden uit de Gr Reinigingsdienst Maasland. Volgens bepalingen in de Wgr (en bevestigd in jurisprudentie) moet de uittredende partij uittreetskosten betalen. De uittreedsom is vastgesteld door Maasland op € 1.745.000 en de gemeente Peel en Maas heeft hiertegen bezwaar aangetekend bij Maasland én administratief beroep ingesteld bij de provincie omdat er onduidelijkheid is over wie bevoegd gezag is. De provincie heeft besloten dat Maasland bevoegd gezag is. De gemeente en onze adviseurs denken echter dat de provincie dit is. Daarom is beroep aangetekend tegen het besluit van de provincie bij de rechtbank Limburg, we zijn in afwachting van een zitting.

- Samenwerkingsovereenkomsten

Op meerdere terreinen worden de taken van de gemeente uitgevoerd in samenwerking met anderen. Zo wordt er samengewerkt met de gemeenten in de regio op het gebied van, belastingen, brandweer, vergunning toezicht en handhaving e.d. en ook op het gebied van het sociaal domein doen we een aantal zaken samen. Voor de samenwerkingsvormen dienen goede afspraken op maat te worden gemaakt hoe met diverse zaken wordt omgegaan (beleid - informatie - bijsturing - financiën - verantwoording etc.). Wanneer dit niet goed is vastgelegd kunnen aanzienlijke risico's ontstaan (meerkosten, verantwoordelijkheid, claims).

- Gemeente Helden Holding B.V.

De vennootschap 'Gemeente Helden Holding B.V.' is een 100% onderneming van de gemeente Peel en Maas. Deze vennootschap heeft een 100% deelneming in 'Heldense Bossen B.V.' De resultaten van deze dochteronderneming zijn na een aantal jaren onder druk te hebben gestaan al weer enkele jaren positief. Ontwikkelingen krijgen vanuit Peel en Maas nadrukkelijk aandacht om zo het risico te minimaliseren.

4.2.4 Risico's voortvloeiende uit het doen/ nalaten van derden

De gemeente Peel en Maas heeft tal van overeenkomsten afgesloten met derden. Wanneer deze partijen hun verplichtingen niet nakomen ontstaan en voor de gemeente mogelijk financiële gevolgen. Het belangrijkste risico in deze betreft:

- Gemeentegaranties

De gemeente staat voor bepaalde andere organisaties en particulieren rechtstreeks of indirect (via achtervang) garant voor de betaling van rente en aflossing van aan hen verstrekte langlopende (hypothecaire) geldleningen of de zogenaamde startersleningen. Bij het niet voldoen aan de betalingsverplichtingen kan de gemeente hierop rechtstreeks worden aangesproken of eventueel als achtervang (WSW en NHG).

4.2.5 Risico's voortvloeiende uit voor de gemeente niet te beïnvloeden (autonome) ontwikkelingen

Op veel zaken die gebeuren kan de gemeente geen of nauwelijks invloed uitoefenen. Dat zijn veelal autonome ontwikkelingen die echter wel gevolgen kunnen hebben voor de gemeente. De belangrijkste risico's worden onderstaand beschreven:

- Ontwikkelingen grondexploitatie

Op de risico's grondexploitatie wordt binnen de paragraaf grondbeleid nader ingegaan.

- Renteontwikkeling

In de paragraaf financiering wordt nader ingegaan op de risico's met betrekking tot de lening portefeuille. Begrotingstechnisch wordt voor de berekening van de renteomslag uitgegaan van een bepaald rentepercentage voor de financiering van het financieringstekort. Rentestijgingen en –dalingen kunnen de (meerjaren) begroting danig beïnvloeden.

- Onroerende zaakbelastingen

Jaarlijks zullen alle eigenaren nieuwe beschikkingen ontvangen van de nieuwe waarde van hun eigendommen. Bij de bepaling van het tarief OZB wordt met een bepaald percentage rekening gehouden. Dit kan echter afwijken van de realiteit. Verder is onverwachte leegstand en de bouwcapaciteit een belangrijk item. Achterblijvende bouwactiviteiten betekent een lagere opbrengst. Er vindt jaarlijks een taxatie plaats met als peildatum het vorig jaar. Deze manier van taxeren in combinatie met verder optimalisering van het taxatiemodel, leidt tot meer geactualiseerde WOZ-bestanden, waardoor de risico's kleiner zijn.

De waardering van WOZ objecten wordt voor Peel en Maas uitgevoerd door BSGW. Dat betekent dat de informatie-uitwisseling tussen Peel en Maas en BSGW goed georganiseerd moet zijn en blijven om de WOZ-waardering actueel te houden.

- Verblijfsbelasting

Het risico bij de verblijfsbelasting is jaarlijks weer het aantal daadwerkelijke overnachtingen. Dit kan zeer sterk weersafhankelijk zijn. Ook de bedrijfsvoering van de individuele exploitanten van toeristische bedrijven kan een risico inhouden voor de belastingopbrengst van de gemeente.

- Ontwikkelingen in andere bedrijfstakken

Indirect kunnen ontwikkelingen in andere bedrijfstakken / sectoren ook (financiële) invloed hebben op de gemeente Peel en Maas. Als de loonkosten stijgen in een bepaalde bedrijfstak kan dat effecten hebben op de prijzen waardoor uiteindelijk de kosten voor Peel en Maas kunnen stijgen.

4.2.6 Risico's voortvloeiende uit bedrijfsvoering

Binnen de eigen organisatie van de gemeente Peel en Maas ontstaan ook risico's in het dagelijkse werk dat wordt verzet. De belangrijkste risico's m.b.t. de eigen bedrijfsvoering zijn:

- De organisatie / personeel

Op het personele vlak moet aangehaald worden dat in de begroting beperkt rekening wordt gehouden met kosten voor vervanging van medewerkers i.v.m. ziekte. Wanneer ziekteverzuim groter wordt dan de opgenomen budgetten zal dat effect hebben op het begrotingssaldo.

- Aansprakelijkheid

De gemeenten worden tegenwoordig steeds meer geconfronteerd met aansprakelijkheidsstellingen door zowel particulieren als bedrijven, al dan niet gebaseerd op de Algemene Wet Bestuursrecht. De gemeente is voor wettelijke aansprakelijkheid en de bestuursaansprakelijkheid verzekerd. Bij beleidswijzigingen van de gemeenteraad (eventueel uit kostenoverweging) dienen eventueel daaruit voortvloeiende risico's goed in ogenschouw te worden genomen.

- Tegen de gemeente ingediende claims

Regelmatig worden claims ingediend tegen de gemeente door partijen die de gemeente aansprakelijk stellen voor schade die volgens hen is veroorzaakt door het handelen van de gemeente. Dergelijke claims worden meestal door de gemeente doorgeleid naar de verzekeraar, die bepaalt of de claim terecht is en of dit onder de dekking van de verzekering valt. De gemeente loopt alleen een risico als een claim terecht is ingediend en niet gedekt wordt door de verzekering. In een enkel geval leidt onenigheid tussen de gemeente en de indiener van een claim tot een juridisch geschil, waarbij de rechter uiteindelijk bepaalt of een claim terecht is.

- Onderhoud / investeringen

De beheersplannen worden continue verder geoptimaliseerd. Hiervoor zullen bepaalde (onderhouds)niveaus worden gehanteerd waaruit noodzakelijke onderhoudsbudgetten voortvloeien. De uitvoering van deze programma's zullen zoveel mogelijk worden afgestemd binnen de beschikbare budgetten. Echter deze kunnen leiden tot fluctuaties in de (vervangings)investeringen met mogelijke financiële gevolgen voor de begroting dan wel reservepositie.

5. Eindconclusie

Zoals aangegeven in de vastgestelde nota risicomanagement vindt periodiek een inventarisatie plaats van de (op dat moment) bekende risico's die binnen de organisatie aanwezig zijn. De belangrijkste risico's die ten tijde van het opstellen van deze begroting speelden zijn in hoofdstuk 4 van deze paragraaf opgenomen. Tegenover deze risico's staat de incidentele en structurele weerstandscapaciteit (zoals toegelicht in hoofdstukken 2 en 3). De risico's worden periodiek tegen het licht gehouden en gekwantificeerd. Als blijkt dat de aanwezige weerstandscapaciteit niet toereikend is wordt een voorstel aan de raad gedaan om de weerstandscapaciteit op peil te brengen.

In de onderstaande tabel is aangegeven op welke wijze de belangrijkste risico's zoals die in deze paragraaf zijn opgenomen worden afgedekt. Daaruit blijkt dat de totale weerstandscapaciteit groot genoeg is om de risico's op te vangen wanneer deze zich mochten voordoen.

Risico's		Dekking
Risico's eigen beleid en samenwerking* O.a. open einde regelingen, NLW, schadeclaims	€ 3.200.000	Algemene risicoreserve => € 1.300.000 Reserve Sociaal domein => € 1.400.000 Reserve Werk en Bijstand => € 500.000
Risico's beleid hogere overheid en derden Algemene uitkering	€ 1.550.000	Algemene risicoreserve
Risico's autonome ontwikkelingen en bedrijfsvoering	€ 1.700.000	Algemene risicoreserve
TOTAAL	€ 6.450.000	

* Grondexploitatie via IFLO norm en dekking middels verliesvoorzieningen en risicoreserve grondexploitatie

Dekking van risico's uit reserve:		Verwacht saldo 1-1-2019
Algemene risicoreserve	€ 4.550.000	€ 5.631.000
Reserve sociaal domein	€ 1.400.000	€ 1.310.000
Reserve Werk en Bijstand	€ 500.000	€ 619.000
	€ 6.450.000	€ 7.570.000

Naast de specifiek opgevoerde reserves zijn er ook nog andere reserves die tot de weerstandscapaciteit behoren en dus kunnen worden aangewend wanneer specifieke risico's zich voordoen.

De totale (incidentele) weerstandscapaciteit bedraagt ruim € 14 miljoen en is dus ruim voldoende om de gekwantificeerde risico's op te vangen.

6. Financiële kengetallen

Vanaf 2016 worden in de begroting en jaarstukken ook financiële kengetallen opgenomen die iets zeggen over de financiële situatie van de gemeente. De waarde van deze kengetallen kenmerkt zich vooral door het inzicht in het verloop gedurende een langere periode van werkelijke realisatiecijfers. De informatiewaarde van kengetallen die (ver) in de toekomst liggen is beperkt aangezien de cijfers waar de kengetallen op gebaseerd zijn opgebouwd worden uit prognoses en niet op werkelijke realisatie. Dat maakt vergelijking van kengetallen tussen gemeenten onderling ook lastig. Over 2015 t/m 2017 zijn de kengetallen op basis van de werkelijke realisatie opgesteld. In deze begroting worden die werkelijke realisatiecijfers afgezet tegen ramingen van de kengetallen in de komende jaren. De opgenomen kengetallen zijn:

1. Netto schuldquote & de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Omdat bij leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekend voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen (zie artikel 36, onderdelen b en c, van het BBV).

2. De solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat volgens artikel 42 van het BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

3. Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken (ingevolge artikel 17, onderdeel c, van het BBV) en uitgedrukt in een percentage. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

4. Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (zie artikel 17, onderdeel c, van het BBV) en uitgedrukt in een percentage.

5. Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeenten zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De uitkomst van de berekening van dit kengetal is voor het jaarverslag hetzelfde als bij de begroting. Het kengetal hoeft dus voor het opnemen in het jaarverslag niet opnieuw te worden berekend. Het toch opnieuw opnemen houdt verband met het feit dat de kengetallen gezamenlijk en in samenhang bezien inzicht geven in de financiële positie van de gemeente.

De definitie van het kengetal belastingcapaciteit is:

Woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t (het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde in jaar t-1 (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar) uitgedrukt in een percentage.

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert ieder jaar deze lasten in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde waarde in die gemeente.

Normering financiële kengetallen

Voor de beoordeling van de financiële positie van gemeenten is het belangrijk dat zowel naar de balans als naar de exploitatie wordt gekeken. De kengetallen netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio en grondexploitatie hebben betrekking op de balans. De kengetallen structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit brengen tot uitdrukking of een gemeente over voldoende structurele baten beschikt en welke mogelijkheid de gemeente heeft om de structurele baten op korte termijn te vergroten.

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven.

De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten.

De relevantie van het kengetal structurele exploitatieruimte is om te weten welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

Voor de gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt).

Om een beeld te geven hoe de financiële positie van gemeenten zich ontwikkelt, zijn de gemeenten per kengetallen onderverdeeld naar 3 categorieën. In het algemeen is categorie A minder risicovol van dan categorie B en B weer minder risicovol dan C.

De onderstaande normering van de kengetallen is opgesteld door het ministerie van BZK en wordt landelijk gebruikt:

NORMEN		CATEGORIE A	CATEGORIE B	CATEGORIE C
		<i>Minst risicovol</i>	<i>Gemiddeld risicovol</i>	<i>Meest risicovol</i>
1a	Netto schuld quote	< 90%	90% - 130%	> 130%
1b	Netto schuld quote excl. leningen	< 90%	90% - 130%	> 130%
2	Solvabiliteitsratio	>50%	20% - 50%	< 20%
3	Grondexploitatie	<20%	20% - 35%	> 35%
4	Structurele exploitatieruimte	>0%	0	<0%
5	Belastingcapaciteit	<95%	95% - 105%	>105%

Kengetallen Peel en Maas 2015 - 2022

De berekeningen van de kengetallen voor de gemeente Peel en Maas leidt tot de volgende uitkomsten waarbij al is aangegeven in welke risicocategorie deze vallen.

	2015 Realisatie	2016 Realisatie	2017 Realisatie	2018 Begroot	2019 Begroot	2020 Begroot	2021 Begroot	2022 Begroot
Netto schuld quote	87%	86%	79%	83%	96%	81%	72%	63%
Netto schuld quote excl. leningen	85%	71%	71%	72%	89%	74%	65%	58%
Solvabiliteitsratio	34%	32%	33%	31%	30%	33%	35%	38%
Grondexploitatie	13%	13%	9%	7%	10%	4%	4%	3%
Structurele exploitatieruimte	11%	1%	0%	6%	2%	2%	2%	3%
Belastingcapaciteit	94%	94%	94%	94%	95%	95%	94%	94%

De uitkomsten laten zien dat Peel en Maas over het algemeen in de minst risicovolle categorie (A) zit en nergens boven de normen uitkomt voor de meest risicovolle categorie.

7-B Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Door middel van de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen krijgt de raad inzicht in de stand van zaken voor het onderhoud van de kapitaalgoederen en daardoor de mogelijkheid om kaders te stellen voor onderhoud van de infrastructuur (wegen, water, riolering, kunstwerken), voorzieningen (groen, verlichting, sportfaciliteiten) en gebouwen.

ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN OPENBARE RUIMTE

Inleiding

De notitie kapitaalgoederen openbare ruimte (vastgesteld door college op 26-9-2016) zet de basisinformatie ter onderbouwing van de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen van de gemeente Peel en Maas op een rij. Het betreft gegevens zoals het areaal, de hoeveelheid te onderhouden openbare ruimte, de huidige kwaliteit daarvan, beschikbare middelen en berekende onderhoudskosten. In deze samenvatting gaat het vooral om de financiële consequenties uit voorgenoemde notitie.

Er wordt zowel ingegaan op het technisch onderhoud als de verzorging en reiniging van de openbare ruimte. Riolering heeft een eigen beleidskader en financiering en is daarom buiten beschouwing gelaten. Beheer en onderhoud van de openbare ruimte richt zich op het veilig en functioneel houden van de openbare ruimte en op het gedurende lange termijn in stand houden. Om dit te bereiken worden maatregelen uitgevoerd, die zijn te splitsen in dagelijks en groot onderhoud en vervangingen (aan het eind van de levensduur).

De budgetten en bedragen die zijn opgenomen betreffen de budgetten 2018 exclusief indexatie. In de begroting 2018 zijn de budgetten met 1% prijsinflatie geïndexeerd. De doorbelasting van eigen uren vindt vanaf 2017 plaats exclusief een overheadopslag.

Areaal openbare ruimte

De openbare ruimte in de gemeente Peel en Maas beslaat bijna 703 hectare, waarvan 390 hectare groene openbare ruimte en 313 hectare verharding. Dit is ruim 4% van de totale oppervlakte van de gemeente. 65% van het areaal openbare ruimte ligt in het buitengebied en 35% ligt in de bebouwde kommen. In het buitengebied gaat het vooral om rijbanen met brede bermen. Het representeert Peel en Maas als een uitgestrekte gemeente met een aanzienlijke lengte wegen tussen de verschillende dorpen. Naast vierkante meters openbare ruimte staan er objecten in de openbare ruimte. De gemeente Peel en Maas beheert bijna 34.000 bomen, ruim 28.000 strekkende meter hekwerk en ruim 8.200 lichtmasten met armatuur. De bomen staan voor twee derde in het buitengebied. Daarnaast staat er in de openbare ruimte relatief veel meubilair, ongeveer 700 bankjes en picknicksets, ruim 750 speeltoestellen en ongeveer 600 afvalbakken.

Per woning

Per woning beheert de gemeente 391 m² openbare ruimte, waarvan 137 m² binnen de kernen en de rest in het buitengebied. Van het totaal is 220 m² groen (56%) en 171 m² verharding (44%). Deze verhouding tussen het openbaar groen en de verharding komt overeen met de cijfers van veel andere Nederlandse gemeenten, waar de verhouding groen-verharding vaak van half om half is.

Kwaliteit

De gemeente Peel en Maas heeft ambities voor de openbare ruimte vastgelegd in de kaderstelling openbare ruimte. De centra van de kernen wordt op onderhouden op niveau A, woongebieden en wegen op bedrijventerreinen en in buitengebied op niveau B en bedrijventerreinen en buitengebied op niveau C. Op basis van de ervaring en expertise van de beheerders voldoet de kwaliteit van de openbare ruimte in grote mate aan dit ambitieniveau. Het behaalde niveau voor groen wordt ingeschat op B-niveau. De bomen worden een aantal keer per jaar gecontroleerd en goedgekeurd. Ook de controles van de speeltoestellen laat geen afwijking van het ambitieniveau zien; de speelvoorzieningen zijn veilig.

Beschikbare middelen

In de analyse zijn de middelen geselecteerd die betrekking hebben op de openbare ruimte in Peel en Maas en beschikbaar zijn voor het uitvoeren van onderhoud. Dit betreft de 'middelen voor uitvoering', 'stortingen in de voorzieningen' en 'investeringen'. In totaal betreft dit ongeveer € 5 miljoen per jaar.

Middelen voor uitvoering

De 'middelen voor uitvoering' zijn de middelen die beschikbaar zijn voor de daadwerkelijke uitvoering van het beheer en onderhoud voor het domein openbare ruimte. Dit is het budget dat jaarlijks wordt uitgegeven aan uitbesteed werk, aannemers, eigen uren en materialen en VAT¹. Het is een beïnvloedbaar budget; van een aanzienlijk deel kan jaarlijks worden bepaald waaraan het wordt uitgegeven. In 2017 is dit voor de gemeente Peel en Maas € 4,1 miljoen. Vanaf 2017 is het bedrag uitvoering eigen dienst en VAT opgenomen exclusief overheadopslag.

Figuur 1 Uitsplitsing middelen voor uitvoering domein openbare ruimte

Onderhoudsgroep	Goederen en diensten derden	Materiaalkosten	Uitvoering eigen dienst en V.A.T.	TOTAAL UITVOERINGS-KOSTEN incl. V.A.T.
Groen (incl. bossen en landschap)	984.290	53.056	1.079.391	2.116.737
Straatmeubilair	0	26.085	15.099	41.184
Spelen	0	27.974	29.592	57.566
Reiniging	95.193	0	12.404	107.597
Openbare verlichting	360.136	132.043	19.372	511.551
Wegen	697.914	0	271.262	969.176
Gladheidsbestrijding	5.841	20.000	26.401	52.242
TOTAAL	2.143.374	259.158	1.453.521	3.856.053

Ongeveer € 2 miljoen is beschikbaar voor 'goederen en diensten derden' en wordt gebruikt voor uitbestedingen aan aannemers. Circa € 259.000 is beschikbaar als materiaalkosten (aankoop materialen, energie en plantmateriaal). Gezamenlijk bedraagt dit 55% van het uitvoeringsbudget. De overige middelen zijn bestemd voor de uren en kosten van de eigen dienst en VAT, ongeveer € 1,4 miljoen (45% van het totale uitvoeringsbudget).

Storting in voorziening

Voor verschillende onderhoudsgroepen beschikt de gemeente over een voorziening, waarin een jaarlijkse storting wordt gedaan. Hiermee wordt geanticipeerd op uitgaven voor groot onderhoud en worden fluctuerende uitgaven geëgaliseerd.

Figuur 2: Verloop van de voorzieningen onderhoud openbare ruimte in meerjaren perspectief

Omschrijving	Stand 01-01-2018	Stand 01-01-2019	Stand 01-01-2020	Stand 01-01-2021	Stand 01-01-2022
Voorziening openbare verlichting	435.698	365.714	295.730	225.746	155.762
Voorziening groot onderhoud speeltoestellen	239.079	128.334	79.174	25.612	-53.688
Voorziening groenbeheer	20.695	695	0	0	0
Voorziening onderhoud wegen	13.295	1.295	295	3.295	1.295
Voorziening onderhoud Parkbos en kasteelterrein D'Erp Baarlo	60.312	76.895	16.313	32.896	24.479
Voorziening riolering	12.428.000	12.363.715	12.476.025	12.821.063	13.135.436
Voorziening onderhoud fontein	21.590	12.330	3.070	0	0

Investerings

Naast de jaarlijks beschikbare middelen in de exploitatie worden er ook investeringen gedaan ten behoeve van groot onderhoud en de vernieuwing van de openbare ruimte.

Uitvoeringsbudget beheer en onderhoud

Uit de voorgaande paragrafen blijkt dat er in totaal circa € 5 miljoen) beschikbaar is voor de uitvoering van beheer en onderhoud van de openbare ruimte van de gemeente Peel en Maas (inclusief de onttrekking aan de voorzieningen en VAT, exclusief overhead). In Figuur 3 staat hiervan een gedetailleerd overzicht waar per onderhoudsgroep een uitsplitsing is gemaakt naar beschikbaar in exploitatie en onttrekking voorziening. Dit is exclusief het beschikbare investeringsbudget van € 1,3 miljoen voor herinrichting / vervanging van verharding.

¹ VAT kosten zijn kosten voor Voorbereiding, Administratie en Toezicht van het beheer en onderhoud.

Figuur 3 Samenvatting beschikbare middelen voor beheer en onderhoud van openbare ruimte Peel en Maas

Onderhoudsgroep	Uitvoeringskosten incl. V.A.T.	Beschikbaar voorziening	TOTAAL BESCHIKBAAR (excl. overhead)
Groen (incl. bossen en landschap)	2.116.737	39.397	2.155.134
Straatmeubilair	41.184	0	41.184
Spelen	57.566	99.067	156.633
Reiniging	107.597	0	107.597
Openbare verlichting	511.551	120.000	631.551
Wegen	969.176	880.000	1.846.176
Gladheidsbestrijding	52.242	0	52.242
TOTAAL	3.856.053	1.137.464	4.993.517

Berekende kosten onderhoud

In de vorige paragraaf zijn de beschikbare budgetten voor het uitvoeren van beheer en onderhoud in de openbare ruimte beschreven. Om te kijken of de beschikbare budgetten voldoende zijn op het areaal in Peel en Maas te beheren, worden deze budgetten vergeleken met de berekende onderhoudskosten.

Kosten onderhoud

De berekende kosten zijn gebaseerd op kostenkengetallen en het te beheren areaal in de gemeente. Deze kostenkengetallen zijn opgebouwd uit de kosten van maatregelen voor onderhoud (dagelijks en groot onderhoud) en vervanging. Dit geldt voor groen, meubilair, speeltoestellen en openbare verlichting. Voor verharding is een splitsing gemaakt in de kosten voor dagelijks en groot onderhoud en vervanging. In deze berekening zijn de kostenkengetallen gebaseerd op kwaliteitsniveau B. De berekende onderhoudskosten betreffen bijna € 5,0 miljoen, exclusief overhead. Van dit bedrag is bijna € 3,9 miljoen voor dagelijks onderhoud en circa € 1,1 miljoen voor groot onderhoud.

Vergelijking middelen en kosten

In figuur 4 is de vergelijking tussen de beschikbare middelen (exploitatie, voorzieningen en investeringen onderhoud) en de berekende onderhoudskosten. Deze bedragen zijn exclusief VAT, dus alleen de uitvoeringskosten.

De in de notitie onderhoud kapitaalgoederen in 2016 berekende (norm) kosten zijn geïndexeerd met 1% prijsinflatie voor 2017 en 2018. De basis voor de berekening van de beschikbare middelen is de begroting 2018. In deze begroting zijn de beschikbare budgetten, conform verplichting in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) opgenomen exclusief overhead. Echter, de berekende (norm) kosten zijn in 2016 opgesteld inclusief overhead. Om toch een vergelijk mogelijk te maken is aansluiting gezocht met het totaal van de overhead 2016 en het gehanteerde uurtarief in 2016. In totaal is er jaarlijks ruim € 5,6 miljoen beschikbaar, terwijl de berekende onderhoudskosten ruim € 5,7 miljoen zijn.

Figuur 4 Vergelijking middelen en berekende onderhoudskosten (exclusief VAT)

Onderhoudsgroep	Berekende kosten	Beschikbare middelen (incl. overhead)	Vershil
Wijk, natuur en landschap	3.062.164	2.953.908	-108.256
<i>Groen (incl. bossen en landschap)</i>	<i>2.232.945</i>	<i>2.374.825</i>	<i>141.880</i>
<i>Straatmeubilair</i>	<i>114.339</i>	<i>52.975</i>	<i>-61.364</i>
<i>Spelen</i>	<i>210.830</i>	<i>179.800</i>	<i>-31.030</i>
<i>Reiniging</i>	<i>504.050</i>	<i>346.308</i>	<i>-157.742</i>
Openbare verlichting	540.488	612.179	71.691
Wegen	2.049.538	1.987.491	-62.047
Gladheidsbestrijding	81.948	72.910	-9.038
TOTAAL	5.734.137	5.626.488	-107.649

Er is een tekort op de onderdelen in 'wijk, natuur en landschap' en 'wegen'. Hiervoor is in de kadernota 2019 een claim opgenomen voor 2019 van € 235.000 en vanaf 2020 € 325.000. Deze bedragen zullen na instemming door de raad met de begroting 2019 aan de beschikbare budgetten worden toegevoegd waardoor het verwachte tekort aan middelen wordt opgeheven.

Sinds de fusie in 2010 zijn er vele uitbreidingsplannen gerealiseerd zoals Giel Petershof, Schrames, Egchel Hook, In den Bosch, Startebos, Stox, enz., enz. Dat betekent dat ook het te onderhouden areaal is toegenomen. Tot op heden is het gelukt om met de beschikbare budgetten de gewenste onderhoudskwaliteit kunnen leveren inclusief die areaaluitbreidingen.

Dat kwam mede door de economische crisis waardoor het onderhoud tegen lage prijzen uitgevoerd kon worden en dus voor het beschikbare budget ook de areaaluitbreidingen onderhouden konden worden. Inmiddels is de economie weer aangetrokken en worden de onderhoudskosten aanzienlijk hoger worden waardoor het kwaliteitsniveau van het onderhoud onder druk komt te staan. Het is op korte termijn (2019) noodzakelijk om voornamelijk de budgetten voor groenonderhoud (gazons, bomen etc.) bij te stellen. Op middellange termijn (v.a. 2020) zal ook het budget voor wegenonderhoud moeten worden verhoogd om de door de gemeenteraad vastgestelde kwaliteitsniveaus te kunnen waarborgen.

In de in 2016 berekende kosten zijn bovengenoemde areaaluitbreidingen niet opgenomen. Wanneer een nieuwe berekening wordt gemaakt met het areaal dat op dit moment van toepassing is dan zullen de in bovenstaande tabel berekende kosten hoger uitvallen. Aan een actualisatie van de berekening wordt op dit moment gewerkt.

Kosten vervangingen

De enige vervangingen van de openbare ruimte die via investeringen worden gefinancierd is de vervanging van verharding. De gemiddelde kosten voor vervanging van verhardingen zijn ongeveer gelijk aan de kosten voor onderhoud, namelijk € 2,7 miljoen euro per jaar. Dit is een langjarig gemiddelde.

De vervangingen van verharding worden op diverse manier gefinancierd, namelijk:

- Jaarlijks beschikbaar investeringsbedrag voor herinrichting van gemiddeld € 1,3 miljoen;
- Samenloop met investeringen in riolering;
- Samenloop met investeringen in verkeer- en vervoersprojecten;
- Integrale aanpak van projecten in de openbare ruimte;
- Eventuele externe financiering en subsidies.

ONDERHOUD GEMEENTELIJKE GEBOUWEN

Onderhoud gemeentelijke accommodaties

In het 1^e halfjaar van 2018 zijn de meerjarenonderhoudsplannen van de gemeentelijke accommodaties geactualiseerd. Op dit moment worden deze plannen, samen met het externe bureau wat de plannen heeft opgesteld, inhoudelijk beoordeeld. Als dit gereed is dan worden de plannen financieel doorberekend om te bekijken of de begrote stortingen en de stand van de voorzieningen voldoende zijn om de geactualiseerde plannen te kunnen uitvoeren. De meerjarenonderhoudsplannen worden eens in de vier jaren geactualiseerd.

In deze begroting zijn we nog uitgegaan van de meerjarenonderhoudsplannen die eind 2015 / begin 2016 zijn geactualiseerd. Deze plannen zijn grotendeels samengevoegd in één centraal systeem wat de eenduidigheid van de plannen sterk vergroot. De plannen zijn opgesteld per accommodatie en de geplande onderhoudswerkzaamheden worden jaarlijks getoetst op nut en noodzaak. Afhankelijk van de fysieke inventarisatie van de accommodaties worden geplande uitvoeringsmaatregelen aangepast als deze niet direct noodzakelijk zijn door bijvoorbeeld onderhoudswerkzaamheden te verschuiven in de tijd.

De voorzieningen zijn opgesplitst naar het gebruiksdoel van de accommodaties. Een voorziening is dus bestemd voor het groot onderhoud van meerdere accommodaties met hetzelfde doel. We hebben de volgende onderhoudsvoorzieningen:

- Binnensportaccommodaties
- Buitensportaccommodaties
- Terreinobjecten buitensportaccommodaties
- Gemeentewerf en brandweerkazerne
- Huis van de Gemeente
- Sociaal culturele accommodaties
- Sociaal culturele accommodatie inzake Dok6
- Overige gemeentelijke gebouwen

De meerjarenonderhoudsplannen bestaan uit de volgende componenten:

1. Contractonderhoud
2. Jaarlijks onderhoud
3. Kosten onvoorzien
4. Wettelijke verplichtingen
5. Groot onderhoud
6. Investerings

Voor het contractonderhoud, jaarlijks onderhoud, kosten onvoorzien en de wettelijke verplichtingen zijn in de begroting jaarlijks budgetten opgenomen.

De uitgaven voor het groot onderhoud dekken we uit de daarvoor in het leven geroepen voorzieningen. Jaarlijks storten we eenzelfde bedrag in de voorziening. Dit bedrag moet dan voldoende zijn om al het groot onderhoud, in dit geval tot met 2034, te kunnen uitvoeren. Is de stand van een voorziening niet voldoende om al het groot onderhoud te kunnen uitvoeren dan zal er bijgestort moeten worden. Is daarentegen de stand van de voorziening te hoog dan moet een gedeelte van de voorziening vrijvallen. Dit vrijgevallen bedrag komt dan ten gunste van het resultaat.

Voor de investeringen wordt een nieuw krediet aangevraagd en hier op wordt afgeschreven. Het gaat hier om vervangingsinvesteringen. Deze investeringen zijn in het verleden ook geactiveerd. De "oude" kapitaallasten komen te vervallen omdat de oude investering is afgeschreven en hiervoor in de plaats komen dan de kapitaallasten van de nieuwe vervangingsinvestering.

Hieronder vindt u een overzicht van de stand van de voorzieningen van de gemeentelijke accommodaties over 2019.

Voorziening	Saldo 1-1-2019	Storting	Aanwending	Saldo 31-12-2019
Binnensportaccommodaties	86.837	77.987	39.515	125.309
Buitensportaccommodaties	198.452	60.269	58.333	200.388
Terreinobjecten buitensportacc.	0	75.344	21.004	54.340
Gemeentewerf en brandweerkazernes	122.240	26.463	0	148.703
Huis van de gemeente	256.504	86.000	20.636	321.868
Sociaal culturele accommodaties	73.475	18.425	2.260	89.640
Sociaal culturele accommodatie DOK 6	82.222	37.000	2.976	116.246
Overige gemeentelijke gebouwen	58.651	6.470	5.932	59.189
	878.381	387.958	150.656	1.115.683

7-C Paragraaf Financiering

Inleiding

Treasury is het sturen en beheersen van, het verantwoorden van en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

Treasurestatuut Peel en Maas

In het treasurystatuut heeft de gemeente zich als doel gesteld:

1. Het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities;
2. Het beschermen van gemeentelijke vermogens- en (rente)resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, koersrisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's;
3. Het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van geldstromen en financiële posities;
4. Het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van de Wet Fido, respectievelijk de limieten en richtlijnen van het treasurystatuut.

Bestaande wetgeving

De wet Financiering Decentrale Overheden (Fido) en de Regeling Uitzettingen en Derivaten Decentrale Overheden (Ruddo). Met de in voering Schatkistbankieren is de wet Financiering Decentrale Overheden aangepast en is een ministeriële regeling van kracht.

Invoering Schatkistbankieren voor decentrale overheden

Vanaf 15 december 2013 is de 'Wijzigingswet financiering decentrale overheden (Fido) van toepassing. Deze wet verplicht alle decentrale overheden om hun overtollige (liquide) middelen aan te houden in de schatkist. Het woord 'overtollig' verwijst naar alle middelen die decentrale overheden niet onmiddellijk nodig hebben voor de publieke taak. Een decentrale overheid behoudt, op basis van de wet Fido, de mogelijkheid om leningen te verstrekken en uitzettingen te verrichten uit hoofde van de publieke taak. Deelname aan schatkistbankieren verandert daar niets aan.

Algemene ontwikkelingen

De onzekerheden op de financiële markten maken het moeilijker om de renteontwikkelingen goed te voorspellen. Eerdere verwachte, substantiële stijgingen bleven ook nu weer uit. De verwachting is dat de rente toch enigszins stabiel zal blijven op dit, voor huidige begrippen, 'laag' niveau. In de begroting 2019 is uitgegaan van een rente van 2,0%. Het aantrekken van kortlopende geldleningen is goedkoop.

De toegestane toe te rekenen rente aan de grondexploitatie moet vanaf 2016 gebaseerd zijn op de daadwerkelijke te betalen rente over het vreemd vermogen. Het is niet meer toegestaan om rente over het eigen vermogen tot te rekenen aan de grondexploitatie. Het berekende rentepercentage voor de grondexploitatie bedraagt in 2019 1,28%.

Risicobeheer

Renterisico's worden beheerst door te voldoen aan de kasgeldlimiet en renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is een instrument voor beheersing van risico's op *korte termijn*. De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage van het totaal van de jaarbegroting en bedraagt 8,5%, ofwel afgerond € 7.763.000. Indien het financieringstekort deze limiet structureel overschrijdt dient tot consolidatie van deze "vlottende" schuld te worden overgegaan. De gemeente wordt dan verplicht om een langlopende geldlening af te sluiten (te consolideren).

De gemiddelde netto vlottende schuld en kasgeldlimiet in het 3e en 4e kwartaal van jaar t-2 (2017) en in het 1e en 2e kwartaal van jaar t-1 (2018), is als volgt.

Berekening kasgeldlimiet	3e kwartaal 2017	4e kwartaal 2017	1e kwartaal 2018	2e kwartaal 2018
Gemiddelde netto vlottende schuld	12.783.397	11.730.801	15.240.229	11.544.422
Kasgeldlimiet	7.763.000	7.763.000	7.763.000	7.763.000
Ruimte	- 5.020.397	- 3.967.801	- 7.477.229	- 3.781.422

De kasgeldlimiet wordt structureel overschreden. Dit zal er toe leiden dat we eind 2018 opnieuw overgaan tot het aantrekken van een lening zodat we voldoen aan de normen die gelden voor de kasgeldlimiet.

Renterisiconorm

De renterisiconorm is een instrument voor beheersing van risico's op *lange* termijn. De renterisiconorm geeft het maximumbedrag aan van het deel van de langlopende schuld waarover een renteaanpassing plaats kan vinden. Het doel is om spreiding aan te brengen in de rentetermijnen van de langlopende schuld en zo de invloed van een eventuele rentestijging niet te groot te laten zijn. Door binnen de renterisiconorm te blijven zal de invloed van een eventuele rentestijging op de exploitatie beperkt blijven. De renterisiconorm is vastgesteld op een percentage van 20% van het begrotingstotaal. Voor 2019 bedraagt de renterisiconorm van de gemeente Peel en Maas daarom:

20% van € 90.829.012 = € **18.165.802**

Overzicht 'renterisico en -norm'	2019	2020	2021	2022
Renteherzieningen langlopende leningen o/g	0	2.391.300	0	0
Renteherzieningen langlopende leningen u/g	0	0	0	0
Aflossingen	7.477.193	7.167.493	7.181.274	7.059.364
Totaal renterisico	7.477.193	9.558.793	7.181.274	7.059.364
Renterisiconorm	18.165.802			
Ruimte binnen renterisiconorm	10.688.609			

Kredietrisico

Kredietrisico's worden beperkt door bankzaken te doen met partners waarvan de rating voor kredietwaardigheid minimaal overeenkomt met de eisen uit Ruddo en / of Fido (korter dan 3 maanden: A rating en langer dan 3 maanden: AA-/- rating). Daar waar het gaat om het verstrekken van leningen en garanties aan instellingen, dient dit te geschieden ter ondersteuning van de publieke taak.

Verstreckte geldleningen

De gemeente Peel en Maas heeft uit hoofde van haar publieke taak bepaalde langlopende geldleningen verstrekt. Het grootste deel van deze leningen zijn verstrekt aan woningbouw- verenigingen. De renteopbrengsten van de verstrekte leningen worden voor 2019 geraamd op € 217.000.

Onderstaand is weergegeven welk soort leningen zijn verstrekt:

	<i>Restantschulden ultimo jaar</i>			
	2019	2020	2021	2022
Leningen aan woningbouwcorporatie	2.662.000	2.533.000	2.402.000	2.268.000
Leningen aan NLW	1.700.000	1.700.000	1.700.000	1.700.000
Leningen aan verenigingen en organisaties	1.938.000	1.890.000	1.861.000	1.831.000
Leningen aan deelnemingen	0	0	0	0
Totaal	6.300.000	6.123.000	5.963.000	5.799.000

Opgenomen geldleningen

De gemeente Peel en Maas heeft diverse langlopende geldleningen opgenomen. Veruit de meeste leningen zijn afgesloten bij de BNG. De rentekosten van de opgenomen geldleningen bedragen in 2019 € 1.375.354. Het gemiddelde rentetarief in 2019 bedraagt 1,93%.

De restantschulden zullen zich voor de bestaande lening portefeuille als volgt ontwikkelen:

	<i>Restantschulden ultimo jaar</i>			
	2019	2020	2021	2022
Opgenomen leningen	67.023.000	59.855.000	52.674.000	45.615.000

Koersrisico's, indien van toepassing worden zoveel mogelijk beperkt door transacties te sluiten waarbij we verzekerd zijn dat de hoofdsom aan het eind van de looptijd 100% wordt uitgekeerd.

Valutarisico's worden beperkt door transacties uitsluitend in euro's af te sluiten.

Gemeentefinanciering

Uit een recent opgestelde liquiditeitsplanning blijkt dat er naar verwachting eind 2018 een herfinanciering zal plaatsvinden van de aflossingen op geldleningen en financiering van de investeringen voor totaal een bedrag tussen de € 10 en € 15 mln., afhankelijk van de daadwerkelijke realisatie van de uitgaven op de grondexploitatieprojecten en de (infrastructurele) investeringen. Voor het oplossen van tijdelijke liquiditeitsproblemen zullen kasgeldleningen worden afgesloten.

Rentevisie

In 2019 bedraagt het gemiddeld rentetarief voor de al bestaande opgenomen geldleningen gemiddeld 1,93%. De rente voor een lening met een rentevast periode van 10 jaar (lineair) bedraagt momenteel (september 2018) ongeveer 0,70%. De verwachting is dat deze rente op het einde van 2018 zich nog op dit niveau zal bevinden. Voor 2019 is de verwachting dat de rente iets zal gaan stijgen.

Wet verplicht schatkistbankieren

Deze wet bepaald dat decentrale overheden hun overtollige liquide middelen moeten aanhouden bij het ministerie van Financiën. De wet biedt mogelijkheden dat decentrale overheden hun middelen mogen uitzetten bij andere decentrale overheden. Decentrale overheden mogen uitsluitend leningen aantrekken, middelen uitzetten en garanties verlenen ten behoeve van de uitoefening van de publieke taak. Tevens is er sprake van een overgangsregeling en een 'doelmatigheidsdrempel' (onder die drempel is schatkistbankieren niet van toepassing is). Peel en Maas heeft inmiddels ingeregeld dat schatkistbankieren ook mogelijk is. Aan de hand van bankstanden en liquiditeitsprognoses wordt bepaald in hoeverre geldmiddelen nodig of overtollig zullen zijn. Aan de hand van deze prognoses worden de mogelijkheden van kasgeldleningen optimaal ingezet. Naar verwachting zal er in 2019 geen sprake zijn van overtollige middelen die afgestort moeten worden naar het ministerie van Financiën waardoor de financiële gevolgen dan ook beperkt zullen zijn.

Wet Houdbare overheidsfinanciën (wet HOF) en EMU saldo

In de wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet HOF) is gekozen voor een eenvoudig beheermodel, waarbij de gezamenlijke gemeenten, provincies en waterschappen zelf verantwoordelijk zijn voor de beheersing van het afgesproken ofwel de macroreferentiewaarde. Het aandeel van de decentrale overheden in het EMU-saldo is, conform de Wet houdbare overheidsfinanciën, macro genormeerd. De rijksoverheid maakt daarover afspraken met het IPO, de VNG en de UvW. In het Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen (Bofv). Ieder najaar wordt er overleg gevoerd over de EMU-tekortnorm voor het komende begrotingsjaar en de eventuele onderverdeling per bestuurslaag (gemeenten, provincies en waterschappen).

Tot op heden is de norm gebruikt om de macronorm voor Nederland als totaal te monitoren. Bij overschrijding van de macronorm is tot nu toe telkens besloten om geen sancties op te leggen. In hoofdstuk 5 van deze begroting is de berekening van het EMU saldo voor Peel en Maas opgenomen.

7-D Paragraaf bedrijfsvoering

Inleiding

De gemeente Peel en Maas is een gemeente die wil bijdragen aan het goede leven in Peel en Maas. Om deze ambitie te kunnen realiseren is een organisatie met kwaliteiten nodig. Een gezonde, ontwikkelgerichte en dienstverlenende organisatie die voor wat betreft haar bedrijfsvoering 'in control' is en waarin leren een tweede natuur is.

Om sturing te geven aan de doorontwikkeling van deze kwaliteiten zal het college in het vierde kwartaal van 2018 een besturingskompas vaststellen. In dit besturingskompas zal rekening gehouden worden met de 9 kaderstellende uitgangspunten die de raad in maart 2018 heeft vastgesteld in de kaderstelling van het thema Bestuur, communicatie en dienstverlening. We spreken bewust van een 'kompas', omdat dit document vooral helpt om duiding en richting te geven zodat bestuur en organisatie in staat zijn om met ruimte te sturen en ontwikkelen. Het besturingskompas daagt de gemeentelijke organisatie uit om volgende stappen te zetten in haar ontwikkeling en is sturend op onze bedrijfsvoering. De organisatie zal de concrete stappen die zij de komende jaren nog gaat zetten concreet uitwerken in een organisatieplan.

Hieronder worden een aantal voor de bedrijfsvoering relevante aspecten op hoofdlijnen nader toegelicht:

Financiën / planning & control

De gemeente Peel & Maas is een financieel gezonde gemeente met een sluitende meerjarenraming en een gedegen reservepositie. Door middel van een adequate planning & controlcyclus wordt tijdig inzicht gegeven in de meerjarige financiële ontwikkelingen zodat op diverse niveau's weloverwogen besluitvorming kan plaatsvinden. Via de planning & control cyclus vindt zowel sturing op de (beleids)inhoud plaats (programmasturing) als op de financiën. Risicomanagement heeft een belangrijke plek binnen de organisatie. Daarbij wordt zo praktisch mogelijk ingestoken en staan teammanagers vanuit hun integrale verantwoordelijkheid aan de lat voor de inventarisatie en beheersing van de risico's.

De medewerkers/ HRM

Onze medewerkers en – bovenal – de manier waarop deze medewerkers met elkaar samenwerken zijn erg belangrijk in het nastreven van onze ambitie om bij te dragen aan het goede leven. Onze medewerkers zijn daarmee cruciaal voor het bereiken van het succes van de organisatie. Samen vormen zij immers die sterke organisatie die wij willen zijn. Een organisatie waarin teamplay leidend is en individueel presteren hier ondersteunend aan is. Dit vraagt om professionals die door het geven van respectvolle feedback aan elkaar bijdragen aan elkaars ontwikkeling. Dit vraagt om zelfbewuste, communicatief vaardige vakmensen die met elkaar zorgen voor een professionele werkrelatie en kwalitatief goede resultaten. Onze medewerkers ervaren ruimte en verantwoordelijkheid in het werk en er wordt van ze verwacht dat ze gericht zijn op eigenaarschap en vernieuwing in een omgeving waarin ze zich op hun plek voelen. Onze medewerkers voelen zich verbonden met onze kernwaarden, onze 7 wijzen van werken en leveren graag hun bijdrage aan het goede leven.

Een en ander komt tot uitdrukking in de tweejaarlijkse gesprekscyclus, die te zien is als een reisgids voor de loopbaan van de medewerker. In Peel en Maas krijgen en nemen de medewerkers de ruimte om zich verder te ontwikkelen en te ontplooiën. Dit vindt onder andere plaats in onze eigen Peel & Maas Academie, waarin zorg wordt gedragen voor passende leerstrategieën. Omdat leren contextgevoelig is, passen we onze leerstrategie (waarbij we kiezen uit een pallet van verschillende vormen van leren) aan indien de context hierom vraagt.

Uitdagende klussen in onze organisatie worden primair door eigen mensen gedaan, want deze 'krenten in de pap' dragen bij aan de ontwikkeling van onze organisatie. In voorkomende gevallen – bijvoorbeeld in het geval er echt specialistische kennis en expertise wordt gevraagd – is het nodig om extern in te huren. Ook bij een tijdelijke toename van de hoeveelheid werk kan externe inhuur de beste oplossing zijn.

Communicatie

In onze wijze van communiceren zijn we steeds alert op de verschillende rollen en posities die we vervullen als gemeente vanuit het principe van de meervoudige overheid. We zijn toegankelijk, open en transparant. We doen digitaal wat kan en communiceren persoonlijk waar dat nodig is. We stellen ons proactief op en we zetten onze inwoner centraal. We redeneren in onze communicatie zoveel mogelijk vanuit het 'waarom' van onze kernwaarden. Daarnaast sluiten we zoveel mogelijk aan op onze slogan 'Beleef de ruimte.' Hebben we als gemeente iets moois bereikt of iets goed gedaan? Dan hanteren we zoveel mogelijk het principe dat we 'anderen erover laten vertellen' ('be good and let others tell about it').

Facilitair

In Peel en Maas werken we zoveel mogelijk werkplekonafhankelijk. Dit maakt het mogelijk dat wij bij inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisatie op locatie aan het werk kunnen als dat nodig is. Dit helpt ons ontzettend in onze ambitie om een uitstekende dienstverlener te zijn.

Tegelijkertijd blijft ons Huis van de Gemeente ontzettend van belang als een inspirerende werkomgeving die vooral is gericht op ontmoeting en het aanjagen van het goede gesprek tussen medewerkers. Het is een werkomgeving die praktisch en efficiënt is, maar vooral uitdagend, inspirerend en gericht op elkaar ontmoeten. Daarmee is ons Huis van de Gemeente van grote waarde in onze ambitie om bij te dragen aan het goede leven. Onze buitendienst is ondergebracht op een afzonderlijke, professioneel ingerichte locatie. Vanuit hier leveren de vakmensen van de buitendienst, op een adequate manier toegerust, hun waardevolle werk.

Juridische kwaliteit

De zorg voor de juridische kwaliteit is bij ons een belangrijk onderdeel van onze bedrijfsvoering. Dit gebeurt door het treffen van organisatorische maatregelen die erop gericht zijn dat de juridische kwaliteit van de geleverde producten en diensten voldoet aan de wensen van de afnemer en de geldende wet- en regelgeving. Daarmee draagt juridische kwaliteitszorg bij aan een uitstekende dienstverlening richting inwoners. Door middel van het principe van integraal management staat iedere teammanager hiervoor binnen zijn team aan de lat. Voor juridische kwaliteit is het noodzakelijk dat er juridisch bewustzijn is. Binnen de gemeente Peel en Maas is een intern juridisch opleidingsprogramma ingericht.

Opleiding draagt bij aan een hoger juridisch bewustzijn en aan verhoging van de juridische kwaliteit van onze producten.

De gemeente Peel en Maas is een ontwikkelgemeente. Dat betekent dat we regelmatig – op basis van een weloverwogen inschatting van de daarmee gepaard gaande risico's - buiten de geijkte paden treden om samen met inwoners of andere partners oplossingen te bedenken voor nieuwe uitdagingen. Deze nieuwe oplossingen kunnen op gespannen voet staan met bestaande wet- en regelgeving. Wij zoeken hierbij zoveel mogelijk de ruimte binnen de wet- en regelgeving op, en – daar wij zelf over deze regels gaan – passen we indien nodig en mogelijk de regels aan als dit meer ruimte geeft voor het verwezenlijken van doelstellingen. Door te werken vanuit de bedoeling kunnen we nog effectiever bijdragen aan het goede leven.

Informatie- en communicatietechnologie

Voor onze gemeente is het de uitdaging om optimaal gebruik te maken van technologische ontwikkelingen en trends in de samenleving. Deze technologische ontwikkelingen kunnen namelijk helpend zijn in het verder optimaliseren van onze dienstverlening en onze bedrijfsvoering.

We zetten technologische ontwikkelingen in ten behoeve van onze klanten. We maken het bijvoorbeeld mogelijk dat inwoners digitaal producten en diensten kunnen aanvragen en leveren. We investeren hiermee in gebruiksgemak voor de klant en zorgen er met verdere digitalisering ook voor dat we de ruimte maken voor persoonlijk contact met klanten die juist dit persoonlijke waarderen.

Technologie zorgt verder voor de infrastructuur waarmee alle processen van de gemeente ondersteund worden en maakt ons digitale werken – in het Huis van de Gemeente, maar ook op locatie bij inwoners of ondernemers – mogelijk. We hebben daarbij gerichte aandacht voor de mogelijkheden die het gebruik van data ons bieden. We zoeken gericht naar digitale ontwikkelingen die ons als organisatie helpen om een sterk collectief te zijn.

We werken vanuit een veilige digitale werkomgeving waarbij de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van de gemeentelijke gegevens wordt geborgd. Daarbij zetten we in de organisatie in op hogere bewustwording van informatieveiligheid en richten we ons op het vergroten van de digivaardigheden en digibewustzijn van de organisatie. In dat kader hebben we onder andere een Chief Information Security Officer (CISO) en een Functionaris Gegevensbescherming (FG) in onze organisatie benoemd. De maatschappij is constant in beweging. Dit vraagt om een gedegen en wendbare organisatie die flexibel en proactief aansluit op initiatieven in de samenleving. Dit betekent ook constante aandacht voor kwaliteits-verbetering van de organisatie.

Budgetten en kosten

In onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in verloop van diverse kostensoorten die samenhangen met de bedrijfsvoering in onze organisatie.

	Realisatie 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
Salariskosten	20.306.295	21.485.907	22.882.700
Kosten inhuur personeel	2.340.908	1.062.093	1.409.250
Opleidingskosten	336.568	344.864	367.565
Huisvestingskosten (incl. gemeentewerf)	1.896.360	1.759.351	1.625.209
ICT kosten (vanaf 2019 incl. telefonie)	2.011.026	2.009.868	2.471.436
Tractie	513.266	503.075	471.654
Kantoorbenodigdheden (tot en met 2018 incl. telefonie)	460.465	398.814	175.031
Accountantskosten	63.886	72.591	73.317

Meer inzicht in de specifieke kosten voor bedrijfsvoering van de gemeente zijn opgenomen in hoofdstuk 3 bij de indicatoren en in hoofdstuk 5 bij de nadere specificatie van de overheadkosten.

7-E Paragraaf Verbonden partijen

Onder verbonden partijen worden verstaan deelnemingen (vennootschappen), gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen waarin de gemeente een bestuurlijk belang heeft **en** een financieel belang en waarbij de participaties zijn gericht op de behartiging van het publieke belang.

Het oprichten van een deelneming behoort in het duale stelsel bij het college van B&W. Het accent van de raad verschuift naar de kaderstellende en controlerende rol ten aanzien van de bestuurlijke participatie. Het college legt verantwoording af.

De organisaties Enexis B.V. en aanverwante deelnemingen (voormalige Essent) en de BNG, waar de gemeente Peel en Maas weliswaar aandeelhouder is, zijn niet opgenomen omdat het bestuurlijk belang dat Peel en Maas heeft op basis van het aantal aandelen te verwaarlozen is. Het financiële belang met betrekking tot deze organisaties beperkt zich tot het bedrag van de aandelen. Op de dividendpolitiek van deze organisaties kan de gemeente Peel en Maas nagenoeg geen invloed uitoefenen gezien het gering aantal aandelen. Enexis B.V. en de BNG worden dan ook door de gemeente Peel en Maas niet gezien als een verbonden partij.

De verbonden partijen worden volgens artikel 15 van het BBV onderverdeeld in:

- Gemeenschappelijke regeling
- Vennootschappen en coöperaties
- Stichtingen en verenigingen en
- Overige verbonden partijen.

De gemeente Peel en Maas kent de volgende verbonden partijen:

Gemeenschappelijke regelingen

- Werkvoorzieningschap Noord Limburg West (NLW)
- Belastingsamenwerking gemeenten waterschappen (BSGW)
- Modulair Gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein Limburg Noord (MGR SDLN)
- Gemeenschappelijke regeling Omnibuzz
- Veiligheidsregio Limburg Noord
- GR RUD Limburg Noord
- Maasveren Limburg - Noord

Vennootschappen en coöperaties

- Gemeente Helden Holding BV
- Nazorg Limburg B.V.

Stichtingen en verenigingen

- Stichting Leisure port

De gemeente gaat niet over tot de oprichting van of de deelneming in een verbonden partij, tenzij op deze wijze een publiek belang wordt behartigd dat niet op een andere wijze tot stand kan worden gebracht. De voorkeur heeft de publiekrechtelijke organisatie, omdat deze meer accent op de democratische controle en verantwoording heeft dan een privaatrechtelijke organisatie. Het aangaan van een verbonden partij, is afhankelijk van de vraag of het doelmatig en doeltreffend is om de publieke belangen te dienen. De toetsingscriteria ten aanzien van het wel of niet aangaan van een samenwerking zijn als volgt:

- Er dient sprake te zijn van een publiek belang;
- Dit belang kan niet volledig door de gemeente zelf worden uitgevoerd;
- De taken in het kader van dit belang kunnen niet uitbesteed worden of door marktpartijen uitgevoerd worden.

Daarnaast zijn er enkele aanvullende uitgangspunten opgesteld:

- De gemeente gaat geen toekomstige 50-50 zeggenschapsverhoudingen aan met externe partners wanneer de gemeente garant staat voor eventuele tekorten.
- Wanneer een samenwerking wordt aangegaan worden op voorhand eenduidige en adequate formele afspraken gemaakt tussen betrokken partijen, met name omtrent de rolverdeling, communicatie en informatievoorziening.
- Onnodige financiële verbondenheid van grootschalige projecten wordt vermeden.
- Bij grootschalige (regionale) evenementen zal expliciet een afwikkelingsfase worden beschreven en in tijd worden weggezet.

Op de volgende pagina's wordt een nadere toelichting gegeven per verbonden partij.

Naam:	Werkvoorzieningsschap Noord Limburg West (NLW)
Vestigingsplaats:	Venray
Gemeentelijke visie:	Het werkvoorzieningsschap dient op adequate en doelmatige wijze de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) te verzorgen namens de gemeente Peel en Maas.
Doelstelling:	De doelstelling van de organisatie is om samen met de andere schappartners; gemeente Venray en Horst aan de Maas WSW-geïndiceerden een passende (WSW) dienstbetrekking aan te bieden. (Gerelateerd aan thema 2 Sociaal domein)
Reden deelneming:	Uit efficiencyoogpunt is de deelneming aan de gemeenschappelijke regeling gunstiger dan het zelfstandig uitvoeren van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW).
Activiteiten / prestaties:	Het werkvoorzieningsschap voert de volgende taken uit: - Regiefunctie c.q. opdrachtgever voor de uitvoering WSW - Houder van de aandelen in de NLW groep NV en het uitoefenen van de zeggenschapsrechten in de algemene vergadering van aandeelhouders.
Organisatie bestuurlijk belang:	Werkvoorzieningsschap Noord Limburg West is een gemeenschappelijke regeling die bestaat uit de volgende gemeenten: Horst a/d Maas, Peel en Maas en Venray.
Eigen – en vreemd vermogen:	Volgens de jaarrekening <u>2017</u> van het werkvoorzieningsschap Noord Limburg West bedraagt per 31-12-2017 het: Eigen vermogen: € 113.000 Vreemd vermogen: € 5.856.000
Resultaat verbonden partij:	Het exploitatieresultaat van de gemeenschappelijke regeling over 2017 bedraagt: +/- € 12.000. De NLW groep NV (100% dochter van de gemeenschappelijke regeling NLW) heeft over 2017 een exploitatieresultaat behaald van € 13.000 waarbij al is meegeteld dat de aan het werkvoorzieningsschap deelnemende gemeenten aanvullende exploitatiebijdragen hebben betaald.
Risico's en weerstandspositie:	Het Werkvoorzieningsschap Noord Limburg West heeft een 100% deelneming in de NLW Groep NV. De waardering van die deelneming is gebaseerd op de omvang van het eigen vermogen + de stille reserves van de NLW Groep NV. Wanneer het eigen vermogen + de stille reserves van de NLW groep NV structureel lager blijken dan de deelneming bij het werkvoorzieningsschap dan zal afwaardering volgen. Het afwaarderen van de deelneming zal nadelige gevolgen voor de deelnemende gemeenten aan het werkvoorzieningsschap Horst aan de Maas, Venray en Peel en Maas. Er is besloten dat het eigen vermogen van de NLW groep NV minimaal € 1 miljoen moet bedragen. Wanneer het eigen vermogen onder dat minimum dreigt te komen zullen de gemeenten Venray, Horst aan de Maas en Peel en Maas aanvullende bijdrages verstrekken. (in de gemeentelijke begroting van Peel en Maas is hiermee al rekening gehouden bij de bepaling van het weerstandsvermogen)

Toekomstperspectief:

Vanaf 2012 / 2013 tot 2018 wordt een forse herstructureringsoperatie doorgevoerd bij de NLW Groep NV. Er zullen meer WSW- medewerkers moeten worden ingezet in het kader van Begeleid werken bij reguliere werkgevers, via detachering. Daarmee zal de omvang van het beschut werk afnemen. Deze operatie heeft forse gevolgen voor de bedrijfsvoering van de NLW groep NV.

De invoering van de participatiewet zal zowel financieel als organisatorisch fors ingrijpen in de NLW organisatie. In de meest actuele prognoses van NLW (o.b.v. participatiewet) wordt uitgegaan van een scenario waarbij er een structureel exploitatietekort zal ontstaan bij de NLW organisatie wat door de deelnemende gemeenten aan de gemeenschappelijke regeling wordt bekostigd. Bovendien worden voor de herstructureringsoperatie tot 2018 ook nog middelen beschikbaar gesteld door de deelnemende gemeenten. De bijdrages en prognoses zijn verwerkt in de begroting van Peel en Maas. (*programma 2.1 Werk en inkomen*)

De reserves sociaal domein en Werk en Bijstand zijn deels bestemd om financiële tegenvallers m.b.t. NLW op te vangen.

Met deze financiële buffer kunnen we naar verwachting tegenvallers op Het gebied van exploitatie en / of herstructurering opvangen. Wanneer mocht blijken dat afwaardering van de deelneming bij het werkvoorzieningsschap noodzakelijk is kan ook een beroep gedaan worden op de algemene risicoreserve.

Naam:	Belastingsamenwerking gemeenten en waterschappen (BSGW)																																
Vestigingsplaats:	Roermond																																
Gemeentelijke visie:	BSGW dient op adequate en doelmatige wijze de heffing en inning van de gemeentelijke belastingen (afvalstoffenheffing, rioolheffing, OZB en verblijfs en – forensenbelasting) te verzorgen namens de gemeente Peel en Maas.																																
Doelstelling:	BSGW behartigt als uitvoeringsorganisatie van de deelnemende gemeenten en waterschappen de zorg voor het volledig, tijdig, rechtmatig, juist en doelmatig heffen en innen van de lokale belastingen. BSGW werkt daarbij tegen de laagst mogelijke kosten, uitgaande van de beste prijs / prestatie verhouding gekoppeld aan een optimaal niveau van dienstverlening. <i>BSGW heeft een relatie met programma 1.2 beheer vitale leefomgeving en het onderdeel algemene dekkingsmiddelen (belastingen) uit de gemeentelijke begroting.</i>																																
Reden deelneming:	Uit efficiencyoogpunt is het heffen en innen van lokale belastingen via BSGW voordeliger dan het zelf uitvoeren van die taken.																																
Activiteiten / prestaties:	BSGW verzorgt de heffing en inning van de lokale belastingen (afvalstoffenheffing, rioolheffing, OZB, verblijf- en forensenbelasting) namens de gemeente Peel en Maas.																																
Organisatie bestuurlijk belang:	BSGW is een gemeenschappelijke regeling; per 1-1-2019 bestaande uit: <u>Waterschappen:</u> Waterschap Limburg (per 1-1-2019) <u>Gemeenten:</u> <table><tr><td>Venlo</td><td>Bergen</td></tr><tr><td>Nederweert</td><td>Roermond</td></tr><tr><td>Beek</td><td>Leudal</td></tr><tr><td>Nuth</td><td>Maasgouw</td></tr><tr><td>Echt-Susteren</td><td>Roerdalen</td></tr><tr><td>Peel & Maas</td><td>Stein</td></tr><tr><td>Brunssum</td><td>Heerlen</td></tr><tr><td>Landgraaf</td><td>Onderbanken</td></tr><tr><td>Simpelveld</td><td>Voerendaal</td></tr><tr><td>Maastricht</td><td>Sittard-Geleen</td></tr><tr><td>Weert</td><td>Eijsden-Margraten</td></tr><tr><td>Schinnen</td><td>Valkenburg aan de Geul</td></tr><tr><td>Meerssen</td><td>Vaals</td></tr><tr><td>Gulpen-Wittem</td><td>Beesel</td></tr><tr><td>Gennep</td><td>Kerkrade</td></tr></table>			Venlo	Bergen	Nederweert	Roermond	Beek	Leudal	Nuth	Maasgouw	Echt-Susteren	Roerdalen	Peel & Maas	Stein	Brunssum	Heerlen	Landgraaf	Onderbanken	Simpelveld	Voerendaal	Maastricht	Sittard-Geleen	Weert	Eijsden-Margraten	Schinnen	Valkenburg aan de Geul	Meerssen	Vaals	Gulpen-Wittem	Beesel	Gennep	Kerkrade
Venlo	Bergen																																
Nederweert	Roermond																																
Beek	Leudal																																
Nuth	Maasgouw																																
Echt-Susteren	Roerdalen																																
Peel & Maas	Stein																																
Brunssum	Heerlen																																
Landgraaf	Onderbanken																																
Simpelveld	Voerendaal																																
Maastricht	Sittard-Geleen																																
Weert	Eijsden-Margraten																																
Schinnen	Valkenburg aan de Geul																																
Meerssen	Vaals																																
Gulpen-Wittem	Beesel																																
Gennep	Kerkrade																																
Eigen – en vreemd vermogen:	Per 31-12-2017:																																
	Eigen vermogen:	€	160.000																														
	Vreemd vermogen:	€	5.869.000																														
Resultaat verbonden partij:	Over 2017 heeft BSGW een verlies geleden van € 433.000. De tekorten op de jaarrekeningen in de afgelopen jaren hebben voornamelijk te maken met de kosten die samenhangen met ingediend beroep en bezwaar tegen de OZB aanslagen en de WOZ waardering. Hier is weliswaar een voorziening voor gevormd maar die bleek de afgelopen jaren niet toereikend.																																
Gemeentelijk aandeel in de kosten:	In 2019 is de verwachte bijdrage van Peel en Maas aan BSGW: € 444.449 (incl. BTW)																																

*Risico's en
weerstandspositie:*

In 2017 hebben de deelnemers aan BSGW een aanvullende bijdrage gedaan waarmee het negatieve eigen vermogen is aangevuld tot het benodigde weerstandsvermogen. Door het negatief rekeningresultaat 2017 daalt het eigen vermogen opnieuw onder de grens van het minimale weerstandsvermogen. In 2018 is het voorstel gedaan om deelnemers opnieuw een bijdrage te laten doen om daarmee het weerstandsvermogen op het benodigde niveau van € 593.000 te brengen.

Toekomstperspectief:

Het aantal deelnemers aan BSGW zal in de toekomst niet veel verder stijgen aangezien nog slechts 3 gemeenten in Limburg niet deelnemen. Grote schaalvoordelen vanwege nieuwe toetreders zijn dan ook niet te verwachten.

De schaalvoordelen van de toetreders per 1-1-2015 en 2016 worden voorlopig benut om de exploitatieresultaten te verbeteren en het eigen vermogen en de weerstandspositie te versterken.

Naam:	Veiligheidsregio Limburg Noord (VRLN)
Vestigingsplaats:	Venlo
Gemeentelijke visie:	De Veiligheidsregio Limburg-Noord moet een coördinerende en uitvoerende rol vervullen op het gebied van veiligheid, gezondheid en diverse specifiek bepaalde onderwerpen. Het uitgangspunt is dat door het onderbrengen van die bepaalde taken bij de Veiligheidsregio efficiency voordelen behaald kunnen worden.
Doelstelling:	De Veiligheidsregio Limburg-Noord geeft vorm en inhoud aan intergemeentelijke samenwerking op de schaal van Noord- en Midden-Limburg en heeft tot doel: 1. De behartiging van de belangen van de gemeenten en hun ingezetenen op het gebied van: a) de brandweezorg; b) de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen; c) de rampenbestrijding en crisisbeheersing; d) het bevorderen van de multidisciplinaire uitvoering van de rampenbestrijding, de crisisbeheersing en de bestrijding van zware ongevallen; e) het bevorderen van een samenhangend integraal veiligheidsbeleid in de regio. <i>(Gerelateerd aan programma 5.1 Integrale veiligheid)</i> 2. De behartiging van die taken die door de wet- en regelgeving aan gemeenten zijn toegekend op het gebied van collectieve preventie volksgezondheid en maatschappelijke zorg en waarvoor samenwerking tussen gemeenten op de schaal van de regio uit het oogpunt van verhoging van efficiency en effectiviteit wordt vereist. <i>(Gerelateerd aan programma 2.2 Zorg en ondersteuning)</i>
Reden deelneming:	Uit efficiency overwegingen en omwille van bestuurlijke duidelijkheid is ervoor gekozen alle taken waarbij de gemeente wil of moet samenwerken met andere gemeenten onder te brengen bij één organisatie.
Organisatie bestuurlijk belang:	Het aantal deelnemers aan de Veiligheidsregio Limburg-Noord bestaat uit 15 gemeenten. Het algemeen bestuur bestaat uit de burgemeesters van de aan de gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten. Deze hebben ieder 1 stem.
Eigen- en vreemd vermogen:	Volgens de jaarrekening 2017 bedraagt het: Eigen vermogen: per 31 december 2017: € 2.711.000 per 31 december 2016: € 1.675.000 Vreemd vermogen: per 31 december 2017: € 46.889.000 per 31 december 2016: € 47.054.000
Absoluut en relatief belang:	Stemrecht in de gemeenschappelijke regeling waarin de 15 gemeenten in Noord- en Midden Limburg participeren.
Resultaat verbonden partij:	Er bestaat geen winstoogmerk. Een eventueel positief saldo op de baten en lasten in enig jaar zal in overleg met de deelnemende gemeenten worden terugbetaald of worden gestort in de bestemmingsreserve die is ingesteld om risico's op te vangen.
Gemeentelijk aandeel:	De bijdrage in 2019 volgens de begroting van de Veiligheidsregio is € 4.128.000. Hierbij is echter nog geen rekening gehouden met de extra loon- en prijsinflatie over 2018. Houden we hier wel rekening mee dan is de bijdrage die we moeten betalen over 2019 € 4.204.200.

Risico's en weerstandspositie: Vanuit de risico-inventarisatie is een benodigd weerstandsvermogen becijferd van € 1.059.220.
De stand bedroeg op 31 december 2017 € 944.000. Om het tekort op het weerstandsvermogen weg te werken heeft het Algemeen Bestuur d.d. 7 juli 2017 besloten om de gemeentelijke bijdrage ingaande 2018 gedurende 4 jaar op te hogen met € 152.500 per jaar (gemiddeld € 0,30 per inwoner per jaar). Eventuele positieve resultaten die in deze periode worden behaald, worden in mindering gebracht op de bijdrage van het daaropvolgende jaar.

In de begroting 2019 is deze storting daarom vervallen omdat het resultaat van de jaarverantwoording 2017, € 110.000, is toegevoegd aan dit weerstandsvermogen.

De Veiligheidsregio maakt op geregelde tijden een doorrekening van het resultaat. Dit om het risico op een afwijkend resultaat bij de jaarstukken zoveel mogelijk te voorkomen.

Toekomstperspectief: De ambitie van de VRLN is om in 2025 de gezondste en veiligste regio te zijn. Een veilige en gezonde regio Noord- en Midden-Limburg komt tot stand dankzij een gezamenlijke inspanning van burgers, organisaties, bedrijven en overheden. VRLN heeft een belangrijke en verbindende rol bij het voorkomen en bestrijden van onveiligheid en ongezondheid. Bij het voorkomen ondersteunt VRLN mensen in het maken van veilige en gezonde keuzes, bij het bestrijden ervan opereert VRLN slagvaardig en effectief. VRLN voldoet daarbij aan professionele standaarden en bestuurlijke verwachtingen.

De meerjarenstrategie van de VRLN kent drie speerpunten:

- risicogericht: door sturing op risico's en continue omgevingsanalyse kunnen we onze inspanningen beter richten (effectiviteit);
- vraaggericht: elke vraag gaat eigenlijk over een risico, we helpen de klant het liefst voordat hij een vraag stelt;
- informatie gestuurd: we maken op een slimme manier informatie levend en versterken hiermee de betrouwbare en deskundige informatiepositie.

De doorontwikkeling van de (jeugd)gezondheidszorg, zoals in 2018 in gang gezet, moet in het begrotingsjaar 2019 zijn vruchten gaan afwerpen; integrale (jeugd)gezondheidszorg, die optimale aansluiting vindt bij het brede sociale domein van de gemeenten in onze regio.

Een grote uitdaging is de betaalbaarheid en beschikbaarheid van de brandweer. Blijvend hoge verwachtingen over de beschikbaarheid van de brandweer verhoudt zich niet meer altijd met de financiële draagkracht van Veiligheidsregio Limburg-Noord. Door innovatieve trajecten wordt alles in het werk gesteld om, tegen (in principe) gelijke kosten, een goed product te blijven leveren. Belangrijk daarbij is de blijvende beschikbaarheid van met name vrijwilligers; de kurk waar de brandweer in onze regio nog steeds op drijft.

Naam:	Stichting Leisure Port
Vestigingsplaats:	Venlo
Gemeentelijke visie:	Versterking van het speerpunt Recreatie en Toerisme vereist een professionele en goed doordachte promotie en marketing strategie. Om daar uitvoering aan te geven is op 1 januari 2013 Leisure Port opgericht.
Doelstelling:	Het promoten van Noord Limburg als aantrekkelijke toeristische regio en het verstrekken van toeristische informatie via de 10 informatiepunten (TIV's) en 4 VVV winkels in Baarlo, Kessel, Meijel en Panningen. Dit doel blijft ook voor de periode 2019 tot en met 2020 overeind staan. (gerelateerd aan programma 4.2 Bedrijven en promotie)
Reden deelneming:	Promotie van de regio is een gezamenlijke taak van de overheid (provincie en gemeenten), (toeristisch) bedrijfsleven en VVV.
Activiteiten / prestaties:	Regiopromotie, informatieverstrekking en productontwikkeling.
Organisatie bestuurlijk belang:	De organisatiestructuur van Leisure Port bestaat uit een kleine compacte werkorganisatie, een directeur en een zestal lokale toeristisch- recreatieve platforms om de betrokkenheid van lokale ondernemers te waarborgen. De voorzitters van deze platforms zijn, samen met de directeur en een onafhankelijk voorzitter, vertegenwoordigd in de Raad van Commissarissen van Leisure Port.
Absoluut en relatief belang:	De gemeente Peel en Maas is een van de deelnemende gemeenten.
Bestuurlijk belang:	In de Raad van Commissarissen van Leisure Port zijn vanaf 2019 twee afgevaardigden namens de deelnemende gemeenten vertegenwoordigd.
Gemeentelijk aandeel:	De bijdrage in 2017 bedroeg € 65.500 aan Leisure Port en € 75.000 aan het Toeristisch Platform, de bijdrage in het transitiejaar 2018 bedroeg € 36.000 aan Leisure Port en € 80.000 aan het Toeristisch Platform Peel en Maas.
Eigen- en vreemd vermogen:	Volgens de laatst vastgestelde jaarrekening (2017) bedraagt per 31 december 2017 het: Eigen vermogen: € 191.382 Vreemd vermogen: € 80.062 Op 31 december 2016: Eigen vermogen: € 150.632 Vreemd vermogen: € 73.938 In 2017 heeft Stichting Leisure Port een winst gerealiseerd van € 40.750.
Toekomstperspectief:	De gemeente Peel en Maas had ingestemd met deelname in Leisure Port tot en met 31 december 2016 en die overeenkomst is verlengd tot 31 december 2017. 2018 is een transitiejaar waarin alleen de meest noodzakelijke werkzaamheden door Leisure Port worden uitgevoerd. Momenteel wordt gewerkt aan een Ambitiedocument voor de periode 2019 en 2020. De totale jaarlijkse kosten zijn op dit moment nog bekend.

<i>Naam:</i>	Gemeente Helden Holding BV
<i>Vestigingsplaats:</i>	Helden
<i>Organisatie bestuurlijk belang:</i>	De Gemeente Peel en Maas heeft via de Gemeente Helden Holding BV 100% van de aandelen van “De Heldense Bossen BV” in bezit. De aandelen van de Holding staan voor een bedrag van € 862.182 op de balans van de gemeente.
<i>Risico:</i>	De groei van het resultaat heeft zich de afgelopen jaren doorgezet tot een substantieel resultaat. De komende jaren wordt de mogelijkheid om te komen tot een dividenduitkering opnieuw afgewogen.
<i>Eigen- en vreemd vermogen:</i>	Volgens de jaarrekening (2017) van Gemeente Helden Holding BV bedraagt per 31 december 2017: Eigen vermogen: € 1.563.162 Vreemd vermogen: € 1.675 Op 31 december 2016: Eigen vermogen: € 1.421.716 Vreemd vermogen: € 1.675
<i>Ontwikkelingen:</i>	Op 24 mei 2016 heeft de raad besloten om de huidige eigendomsverhoudingen te handhaven en dus de camping niet te verkopen. In opdracht van de raad zijn aanvullende doelstellingen voor de camping uitgewerkt.

<i>Naam:</i>	Nazorg (bodemzorg) Limburg BV
<i>Vestigingsplaats:</i>	Maastricht
<i>Doelstelling:</i>	De kerntaak is het beheren van grotere complexe voormalige stortplaatsen. Er zijn voorzieningen aangebracht welke ervoor zorgen dat mogelijk in deze locaties aanwezige verontreinigingen zich niet verspreiden naar de omgeving. Bodemzorg Limburg draagt zorg voor het in stand houden van deze voorzieningen. (Gerelateerd aan programma 1.2 Beheer vitale leefomgeving)
<i>Organisatie bestuurlijk belang:</i>	Geplaatst kapitaal bestaat uit 55.528 aandelen van € 0,45. Bij de gemeenten staan 27.640 aandelen uit. Ieder aandeel geeft recht op één stem. De gemeente Peel en Maas heeft 990 aandelen.
<i>Deelnemende gemeenten:</i>	Bodemzorg Limburg functioneert als een zelfstandige vennootschap en heeft alle gemeenten in de provincie Limburg als aandeelhouder.
<i>Activiteiten / prestaties:</i>	De activiteiten van Nazorg Limburg BV, bestaan uit het verzorgen van de nazorgactiviteiten van een aantal gesloten voormalige stortlocaties in de provincie Limburg.
<i>Eigen- en vreemd vermogen:</i>	Volgens de laatste vastgestelde jaarrekening 2017 bedraagt per 31 december 2017: Eigen vermogen: € 3.852.237 Vreemd vermogen: € 25.632.580 (voorzieningen) Op 31 december 2016: Eigen vermogen: € 3.209.246 Vreemd vermogen: € 25.137.352 (voorzieningen)
<i>Resultaat verbonden partij:</i>	Het resultaat in 2017 bedraagt € 642.991 ten opzichte van € 308.954 in 2016. Dit resultaat is toegevoegd aan het eigen vermogen.
<i>Gemeentelijk aandeel:</i>	Alle gemeenten betalen jaarlijks een solidariteitsafdracht van € 0,25 per inwoner ter dekking van de nazorgkosten van nog aan Bodemzorg Limburg over te dragen gesloten stortplaatsen.
<i>Risico's en weerstandspositie:</i>	In 2015 is door de Raad van Commissarissen een nieuw beleggingsstatuut vastgesteld. Uitgangspunt is dat, conform Wet Fido, tenminste 42% van de portefeuille wordt belegd in producten waarvan de hoofdsom gegarandeerd is, zoals vastrentende waarden en liquiditeiten. Maximaal 58% mag worden belegd in zakelijke waarden. Het beheer van de portefeuille is uitbesteed aan Rabo Institutioneel Vermogensbeheer. Conform het beleggingsstatuut wordt de portefeuille beheerd overeenkomstig de criteria van de Rabobank voor Maatschappelijk Verantwoord Beleggen. Fondshuizen waar de Rabobank zaken mee doet dienen de regels van de Verenigde Naties voor verantwoord investeren (UNPRI) te ondertekenen.
<i>Toekomstperspectief:</i>	Bodemzorg Limburg zoekt actief naar mogelijkheden om gesloten stortplaatsen een maatschappelijk verantwoorde functie te geven. Daarbij dient als uitgangspunt dat de nieuwe activiteiten het beleid van de overheid ondersteunen.

Naam:	Maasveren Limburg-Noord
Vestigingsplaats:	Horst aan de Maas
Gemeentelijke visie:	De Gemeenschappelijke Regeling Maasveren Limburg - Noord moet zorg dragen voor het beheer en de exploitatie van de Maasveren op het grondgebied van de deelnemende gemeenten.
Doelstelling:	In het kader van de Gemeenschappelijke Regeling Maasveren Limburg-Noord draagt de gemeente Horst aan de Maas als centrumgemeente, in opdracht van de deelnemers aan deze Regeling, er zorg voor dat de belangen van de maasoevergemeenten, elk voor zover het hun grondgebied betreft, worden behartigd op het gebied van onderhoud en vervanging van de vaartuigen Maasveren Limburg-Noord en het onderhoud en beheer van de veerstoeppen. Het uitgangspunt bij de exploitatie is: - Handhaven van de continuïteit en kwaliteit van alle vijf Maasveren - Zo ruim mogelijke vaartijden - Zo laag mogelijke tarieven - Borging van veiligheid (Gerelateerd aan programma 1.2 Beheer vitale leefomgeving)
Reden deelneming:	Om de continuïteit en kwaliteit van alle vijf Maasveren te handhaven.
Organisatie bestuurlijk belang:	De deelnemende gemeenten in de Gemeenschappelijke Regeling Maasveren Limburg – Noord zijn Horst aan de Maas, Venlo, Beesel en Peel en Maas. Er is tenminste één maal per jaar portefeuillehouders-overleg. Dit overleg bestaat uit de verantwoordelijk portefeuillehouders Veren van de deelnemende gemeenten. Voorzitter van het overleg is de portefeuillehouder van de centrumgemeente Horst aan de Maas.
Eigen vermogen:	Volgens de jaarrekening 2017 bedraagt het eigen vermogen: per 31 december 2017 € 2.012.626 per 31 december 2016 € 1.904.757
Absoluut en relatief belang:	De gemeenteraden van de 4 deelnemers stellen jaarlijks vóór 1 juli, voorafgaand aan het jaar waarvoor deze geldt, de begroting vast.
Resultaat verbonden partij:	Uitgangspunt is een kostendekkende exploitatie van de vijf Maasveren gezamenlijk. Eventuele overschotten worden in de algemene reserve gestort, eventuele tekorten worden aan de algemene reserve onttrokken. De exploitatie geschiedt op basis van de op 10 december 2012 overeengekomen Concessieovereenkomst tussen de centrumgemeente Horst aan de Maas (namens de GR Maasveren Limburg-Noord) en Ton Paulus veerbedrijf BV. Het betreft een overeenkomst voor 10 jaar voor de gezamenlijke exploitatie van de vijf veerverbindingen. De veren blijven in eigendom van de centrumgemeente en worden door middel van een huurbepaling beschikbaar gesteld aan de exploitant, die tevens verantwoordelijk is voor het onderhoud. De exploitant betaalt een concessie vergoeding van € 300.000 per jaar aan de GR Maasveren. Hiermee worden naast de apparaatskosten van de centrumgemeente en het onderhoud aan de veerstoeppen, tevens de algemene reserve aangevuld welke gebruikt zal worden voor de vervangingsinvesteringen van de komende jaren.

- Gemeentelijk aandeel:* Uitgangspunt is een kostendekkende exploitatie van de vijf Maasveren gezamenlijk. Eventuele overschotten worden in de algemene reserve gestort, eventuele tekorten worden aan de algemene reserve onttrokken.
- Risico's en weerstandspositie:* Indien uit de exploitatie blijkt dat zich structurele tekorten zouden gaan voordoen, zullen via wijzigingen in de exploitatie (tarieven, veertarieven, in het uiterste geval opheffen van veerverbinding(en)) maatregelen getroffen worden om de exploitatie tenminste kostendekkend te houden of te maken.
- Indien sprake is van kosten die de omvang van de reserve te boven gaan, zijn de deelnemers samen verantwoordelijk voor de dekking van de kosten middels een evenredige verdeling op basis van inwoneraantal.
- Toekomstperspectief:* Eind 2017 is het eerste van de vier nieuwe veren in gebruik genomen. In 2018 zijn / worden de laatste 3 verouderde veren vervangen. Hiermee is de versnelde vervanging van de veren 1 jaar eerder afgerond dan verwacht. Het nieuwe veer Broekhuizen-Arcen wordt naar verwachting eind 2018 al in gebruik genomen in plaats van in 2019. De kapitaallasten die optreden ten gevolge van deze investeringen worden ten laste van de exploitatie gebracht. De opbrengsten van de oude veren worden ten gunste van de exploitatie gebracht. De financiering van de investeringen wordt verzorgd door de centrum-gemeente Horst aan de Maas. De exploitatie is meerjarig kostendekkend en de gemeenten dragen niet bij in de jaarlijkse exploitatie.

Naam:	Modulair Gemeenschappelijke regeling Sociaal domein Limburg Noord (MGR SDLN)						
Vestigingsplaats:	Venlo						
Gemeentelijke visie:	De MGR SDLN behartigt de belangen van de deelnemers ten aanzien van uitvoerende taken binnen het sociaal domein. (Gerelateerd aan thema 2 Sociaal domein)						
Doelstelling:	Sinds de start kent de MGR SDLN één module, het Regionaal Bureau Opdrachtgeven (RBO). Deze werkorganisatie is gericht op uitvoering van de volgende taken: - initiële inkoop (vormgeven en faciliteren van Ontwikkeltafels); - contracteren (uitvoeren van inkooptrajecten); - contractbeheer; - leveranciersmanagement (monitoring); - voorfinancieren bovenregionale functies. Bij die taakuitvoering gelden de volgende kaders: 1) goede prijs-kwaliteitverhouding raamcontracten; 2) kennisontwikkeling; 3) efficiency- en schaalvoordelen bij inkoop sociaal domein; 4) goede kwaliteit dienstverlening leveranciers; 5) ondersteunen deelnemende gemeenten; 6) sturingsinformatie.						
Reden deelneming:	Voor de inkoop van bepaalde bovenlokale en bovenregionale diensten is regionale samenwerking verplicht. Voor de andere inkoop binnen het sociaal domein is er vooral efficiencywinst te behalen door de regionale samenwerking.						
Organisatie bestuurlijk belang:	Aan de MGR SDLN nemen de volgende gemeenten deel: - Beesel; - Bergen; - Gennep; - Horst aan de Maas; - Peel en Maas; - Venlo; - Venray.						
Eigen vermogen:	Volgens de vastgestelde jaarrekening 2017 van de MGR zijn eigen en vreemd vermogen per 31-12-2017 als volgt: <table><tr><td>Eigen vermogen:</td><td>€</td><td>0</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen:</td><td>€</td><td>961.829</td></tr></table>	Eigen vermogen:	€	0	Vreemd vermogen:	€	961.829
Eigen vermogen:	€	0					
Vreemd vermogen:	€	961.829					
Resultaat verbonden partij:	Over 2017 heeft de MGR een positief resultaat van € 277.506 behaald en dit bedrag is uitgekeerd aan de deelnemers.						
Gemeentelijk aandeel:	Peel en Maas is één van de 7 deelnemende gemeenten en heeft aandeel van 1/7e deel in het stemrecht. De verwachte bijdrage voor 2019 is: € 277.146 (incl. € 25.079 BTW) (deze bijdrage is opgenomen in programma 2.2 Zorg en ondersteuning)						
Risico's en weerstandspositie:	Het eigen vermogen van de MGR is € 0 en daardoor is de weerstandspositie minimaal. Dat betekent dat eventuele overschrijdingen van budgetten ten laste zullen komen van de deelnemende gemeenten.						

Naam:

Gemeenschappelijke regeling Omnibuzz

Gemeentelijke visie + doelstelling:

Gemeenten organiseren gezamenlijk de aanpak van het doelgroepenvervoer in Limburg waarbij het onderdeel Regiotaxi met ingang van 11 december 2016 nieuwe vervoerder(s) dient te hebben. De gemeenten hebben meer taken in het vervoer gekregen door de decentralisaties terwijl de budgetten beperkt zijn. Gemeenten hebben de ambitie om het doelgroepenvervoer toekomstbestendig te organiseren met een nadrukkelijke aansluiting op het openbaar vervoer. De basis hiervan staat in twee door alle gemeenten vastgestelde regionale visies van Zuid-, Noord- en Midden-Limburg. *(gerelateerd aan programma 2.2 Zorg en ondersteuning)*

Organisatie bestuurlijk belang: Aan de gemeenschappelijke regeling Omnibuzz nemen 32 Limburgse gemeenten deel die allemaal een zetel hebben in het algemeen bestuur.

Eigen en vreemd vermogen: Volgens de jaarrekening 2017 van Omnibuzz zijn eigen en vreemd vermogen per 31-12-2017 als volgt:
Eigen vermogen: € 2.005.580
Vreemd vermogen: € 1.138.539

Resultaat verbonden partij: Omnibuzz heeft over het boekjaar 2017 een positief rekeningresultaat van € 633.032 gerealiseerd.

Gemeentelijk aandeel: Naast de vervoerskosten dragen gemeenten volgens een verdeelsleutel bij aan de kosten voor planning, regie en bedrijfsvoering.

Op basis van de conceptbegroting 2019 van Omnibuzz zijn de bijdragen voor Peel en Maas als volgt: *(opgenomen onder programma 2.2 Zorg en ondersteuning)*

Vervoerskosten:	€ 326.221
Bedrijfsvoering:	€ 101.306
Regie & planning:	€ 57.219
Totaal	€ 484.746

Risico's en weerstandspositie: Op 1-1-2018 is een weerstandsvermogen van ruim € 2,0 miljoen aanwezig dat op basis van de risico-inventarisatie voldoende is.

Naam:	Gemeenschappelijke regeling RUD Limburg Noord (GR RUD LN)
Gemeentelijke visie + doelstelling:	De GR RUD LN is een innovatieve, slagvaardige en efficiënte organisatie, die bijdraagt aan de verbetering van de kwaliteit, gezondheid en veiligheid van de leefomgeving en aan de verbetering van de dienstverlening aan burgers en bedrijven. De deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid om: 1. de kwaliteit van dienstverlening aan burgers, bedrijven en belanghebbenden te verbeteren bij de uitvoering van VTH-taken 2. de kwaliteit, veiligheid en gezondheid van de leefomgeving te verbeteren.
Deelnemers:	Aan de GR RUD LN nemen de volgende partijen deel: Provincie Limburg Gemeenten: Beesel Bergen Echt-Susteren Gennep Horst aan de Maas Leudal Maasgouw Mook en Middelaar Nederweert Peel en Maas Roerdalen Roermond Venlo Venray Weert
Eigen en vreemd vermogen:	De GR RUD LN is per 2018 gestart en derhalve is nog geen jaarrekening aanwezig.
Resultaat verbonden partij:	Er is nog jaarrekening opgesteld omdat de GR RUD LN pas per 2018 van start is gegaan.
Gemeentelijk aandeel:	De gemeentelijke bijdrage van peel en Maas aan de GR RUD LN bedraagt in 2019: € 100.855 <i>(deze bijdrage is opgenomen onder programma 5.1 integrale veiligheid)</i>
Risico's en weerstandspositie:	Er is een uitgebreide risico-inventarisatie uitgevoerd m.b.t. de GR RUD LN waaruit blijkt dat het niet noodzakelijk is om een eigen weerstandsvermogen op te bouwen.

7-F Paragraaf grondbeleid

Algemeen

Door middel van het grondbeleid kan de gemeente invloed uitoefenen op de wijze waarop gronden worden gebruikt. Sturing van het grondgebruik door middel van het grondbeleid is wenselijk omdat het kan bijdragen aan de realisering van publieke doelstellingen op het gebied van volkshuisvesting, infrastructuur, werkgelegenheid, milieu, financiën etc.

Hoofdpijnen voor kaderstelling vastgoed- en grondbeleid

Ten behoeve van het vastgoed- en grondbeleid van de gemeente Peel en Maas worden de volgende kaders meegenomen bij kaderstelling.

De hoofdpijnen zijn:

- De gemeente kiest voor een faciliterend passief grondbeleid voor zowel woningbouw als industrieterreinen;
- Voor de ontwikkeling van de gebieden met een passief grondbeleid worden zoveel mogelijk anterieure overeenkomsten aangegaan, waarbij de gemeente de kaders vaststelt;
- De gemeente bedingt steeds dat zij een beslissende stem heeft betreffende het bouwprogramma, stedenbouwkundige plannen en beeldkwaliteit;
- De gemeente wil maatschappelijk gewenst en efficiënt ruimtegebruik bewerkstelligen waarbij gestreefd wordt naar een optimale prijs/kwaliteitsverhouding;
- De gemeente hanteert marktconforme grondprijzen;
- De gemeente wil via haar grondbeleid ervoor zorgen dat voldoende geld beschikbaar komt voor de realisatie van publieke doelstellingen en gemeenschapsvoorzieningen en eventuele (in financiële zin) negatieve resultaten op bepaalde locaties opvangen door positieve resultaten elders.
- De gemeente heeft niet als primaire taak om vastgoedeigenaar te zijn. Zij zal daarom, daar waar mogelijk en wenselijk, haar vastgoed vervreemden.
- Het vastgoed dat in eigendom blijft bij de gemeente wordt tegen commerciële prijzen beheerd. Waar dit qua gebruikers niet mogelijk is zal dit aan de gebruikers worden gecompenseerd.

Grond- en vastgoedbeleid

Binnen de hiervoor genoemde hoofdpijnen van het grond- en vastgoedbeleid kan het college nadere regels stellen die de uitvoering van de kaders verduidelijken.

Ten aanzien van het grondprijzenbeleid zal het college jaarlijks de grondprijzen herzien.

Nieuwe wet- en regelgeving

Bouwgronden in exploitatie (BIE) en faciliterende projecten

Met ingang van het verslagjaar 2016 vallen de zogenaamde faciliterende projecten niet meer onder de grondexploitaties. Indien wij spreken van grondexploitaties dan worden nog alleen de actieve grondexploitaties bedoeld waar de gemeente aan zet is. De faciliterende projecten worden bij de jaarrekening wel toegelicht maar vallen balans technisch niet meer onder de grondexploitaties. De lopende faciliterende projecten worden nog wel vermeld in een aparte tabel zodat de afloop van deze projecten inzichtelijk is.

Plankostenscan

Per 1 april 2017 is de “Regeling plankosten exploitatieplan”, gebaseerd op het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) in werking getreden. Indien de gemeente een nieuw exploitatieplan opstelt, dient het onderdeel plankosten van het kostenverhaal volgens deze regelingen berekend te worden.

Omgevingswet

Voor 2019 is er, voor zover nu bekend, geen nieuwe regelgeving voor de grondexploitaties te verwachten. Wel zal er naar verwachting in de nieuwe wetgeving bij de conceptversie van de Aanvullingswet een naamsverschuiving plaatsvinden van “grondexploitatie” naar “kostenverhaal”. De omgevingswet zal naar verwachting in 2021 in werking treden. Een exacte invoeringsdatum is echter nog niet genoemd. In 2019 zullen de nodige voorbereidingen plaats gaan vinden om dit onderdeel van de nieuwe omgevingswet voor de gemeente uit te werken.

Grondexploitatie

In de toelichting op lopende projecten (plannen die door de gemeenteraad zijn vastgesteld) over de grondexploitatie worden voor het totaal van de in exploitatie zijnde complexen aangegeven:

- A. De boekwaarde aan het begin van het begrotingsjaar;
- B. De vermeerderingen (uitgaven en kosten) in het begrotingsjaar;
- C. De verminderingen (verkopen en/of subsidies) in het begrotingsjaar;
- D. De boekwaarde aan het einde van het begrotingsjaar;
- E. De geraamde nog te maken kosten en een onderbouwing hiervan;
- F. De geraamde opbrengsten en een onderbouwing hiervan;
- G. Het geraamde eindresultaat;
- H. Een uiteenzetting van de wijze waarop eventuele nadelige resultaten worden opgevangen;
- I. Van de nog niet in exploitatie genomen gronden wordt de gemiddelde boekwaarde per m² vermeld.

De actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie

In de tabel grondexploitaties vindt u de resultaten van de diverse grondexploitaties die bijgewerkt zijn tot en met de voorgestelde wijzigingen in de 2^e bijstellingsrapportage 2018. Belangrijk is te vermelden dat de berekeningen van de grondexploitaties altijd zijn gemaakt op basis van aannames en onderhevig zijn aan grote onzekerheden (denk aan afzet grond, inschatting kosten bouw- en woonrijp maken, rentepercentages). Hierdoor kunnen de resultaten van de grondexploitaties ieder jaar afwijken zonder dat de inhoud van het project wijzigt. De uitkomst (het resultaat) is daarom geen hard cijfer omdat dit veel in de toekomst ligt. Nadrukkelijk wordt vermeld dat nog géén rekening is gehouden met een eventuele reductie woningbouwplannen als gevolg van de plaatselijke invulling van de regionale woonvisie, omdat de besluitvorming hieromtrent bij het opstellen van deze paragraaf nog niet bekend was. In de doorrekening van de eigen grondexploitaties is de impact van de te nemen besluitvorming dus nog niet meegenomen, met uitzondering van het woningbouwplan In den Bosch te Maasbree. Bij dit plan is medio 2017 de verkoop van 37 kavels 'on hold' gezet en qua doorrekening van de grondexploitaties zijn deze 37 kavels vooralsnog niet opgenomen als te realiseren verkoopopbrengst.

Geraamde winstneming

Voor 2019 worden naar verwachting twee projecten afgesloten zijnde Egchel – Hook en Hart voor Maasbree. Voor beide projecten is in totaal circa € 3,7 miljoen gereserveerd in de voorziening verliezen grondexploitaties en deze zal hiervoor worden aangesproken.

De meerjarenbegroting voorziet in de volgende winsten en verliezen van de bouwgrondexploitatie meerjarig incidenteel te ramen en ten gunste te brengen van de reserve risico's grondexploitaties. Het gaat om de volgende jaren en bedragen:

- 2019: verwachte winst € 0 en verwachte verliezen ten laste van voorziening € 3.738.000
- 2020: verwachte winst € 0 en verwachte verliezen ten laste van voorziening € 3.843.000
- 2021: verwachte winst € 0 en verwachte verliezen ten laste van voorziening € 209.000
- 2022: verwachte winst € 761.000 en verwachte verliezen ten laste van voorziening € 0

Voor verliesgevende exploitaties is een voorziening gevormd.

Reserves en risico's

Grondbeleid gaat gepaard met grote financiële kansen en risico's. Uitgangspunt van het grondbeleid is dat de risico's afgedekt moeten kunnen worden. Hierbij geldt dat de reserves voor grondzaken groot genoeg moeten zijn om de grondexploitatie op reguliere wijze te laten functioneren als er onvoorzien een jaar lang bijvoorbeeld geen grond wordt verkocht.

Omvang weerstandvermogen (reserve en voorziening)

De gemeente Peel en Maas heeft ervoor gekozen om het weerstandsvermogen te bepalen via de IFLO-norm (Inspectie Financiën Lagere Overheden). De IFLO-norm relateert de hoogte van de benodigde weerstandscapaciteit aan de boekwaarden van (nog) in exploitatie te nemen complexen en de te maken kosten. De norm bedraagt:

- 10% van de boekwaarden van de exploitaties plus
- 10% van (nog) te maken kosten in de exploitaties.

De IFLO-norm houdt rekening met de toekomstige verplichtingen bij een lopende exploitatie.

Het verwachte verloop van de IFLO norm ziet er als volgt uit:

IFLO-norm						
Begin	Boekwaarde	10 % hiervan	Nog te maken kosten	10 % hiervan	Benodigd weerstands-vermogen	Aanwezig weerstands-vermogen
2019	-12.375.535	1.237.553	4.317.413	431.741	1.669.295	15.133.000
2020	-9.678.928	967.893	2.922.319	292.232	1.260.125	15.133.000
2021	-3.686.410	368.641	2.126.165	212.617	581.258	15.133.000
2022	1.646.798	164.680	1.479.773	147.977	312.657	15.133.000

Weerstandsvermogen:

Voorziening verliezen grondexploitaties per 1-1-2018	€ 8.860.000
Reserve risico's grondexploitatie per 1-1-2018	€ 6.293.000 +
Weerstandsvermogen per 1-1-2018	€ 15.153.000
Verwachte verliezen 2018	€ 20.000 -
Verwacht weerstandsvermogen begin 2019	€ 15.133.000

Grondbank

In de grondbank Peel en Maas zit (strategisch) verworven onroerend goed waar nog geen definitieve ontwikkeling voor plaatsvindt. De grondbank is als volgt samengesteld:

Overzicht boekwaarde grondbank Peel en Maas			oppervlakte m2	waarde per m2
Praktijkruimte JF Kennedylan 94 opgave B&U Panningen	327.082,00	bedrijfspan	630	€ 519,178
Pand Loosteeg 24 (voormalig Gourmetsalades) Panningen	592.916,11	bedrijfspan	11.960	€ 49,575
Totaal waarde bedrijfspanden	€ 919.998,11			
Geliberaliseerde pacht (vm gemeente Helden)	1.317.463,00	grond	752.836	€ 1,750
Reguliere verpachtingen (vm gemeente Helden)	934.990,88	grond	1.068.561	€ 0,875
Perceel H 979	99.975,00	grond	19.975	€ 5,005
Perceel H 197, 198 en 199	182.005,00	grond	36.401	€ 5,000
Perceel M 130 pachtvrij gemaakt	162.721,25	grond	46.710	€ 3,484
Giel Peetershof fase 2	1.956.780,00	grond	45.011	€ 43,473
Perceel G 4872 en 5045 (vm basisschool Panningen-zuid)	180.553,37	grond	7.324	€ 24,652
Regulier verpachtingen Kessel	43.337,88	grond	49.529	€ 0,875
Kern Meijel, achterterrein Dorpsstraat	13.825,00	grond	7.900	€ 1,750
Kern Meijel, achterterrein Zorgcentrum	24.612,88	grond	28.129	€ 0,875
BP Industrieterrein De Wielen V te Meijel	42.351,75	grond	48.402	€ 0,875
Geliberaliseerde pacht Meijel	8.785,00	grond	5.020	€ 1,750
Reguliere verpachtingen Meijel	171.380,13	grond	195.863	€ 0,875
K 2849 ged. aan de Heideweg te Maasbree	1.620,97	grond	1.845	€ 0,879
R 253 nabij uitbreiding De Schor te Maasbree	41.492,43	grond	47.227	€ 0,879
R 287 nabij uitbreiding De Schor te Maasbree	5.280,23	grond	6.010	€ 0,879
R 286 en R 342 nabij uitbreiding De Schor Maasbree	145.841,20	grond	24.585	€ 5,932
R 586 nabij De Schor te Maasbree	1.563,86	grond	1.780	€ 0,879
V 328 Rinkesfort te Maasbree (toek.natuurontw.)	2.635,72	grond	3.000	€ 0,879
Geliberaliseerde pacht Maasbree/Baarlo M 157	7.752,50	grond	4.430	€ 1,750
Reguliere verpachtingen Maasbree/Baarlo	114.998,63	grond	131.427	€ 0,875
Grondexploitatie Meuleveld 2e fase	486.237,67	grond	30.419	€ 15,98
Grondexploitatie Kuukven fase 5	165.374,10	grond	29.013	€ 5,70
Kuukven fase 3 tijdelijke locatie omliggend terrein	222.155,69	grond	2.968	€ 74,85
Totale waarde gronden	€ 6.333.734,12		2.594.365	
Totale waarde grondbank 1-7-2018	€ 7.253.732,23			

Het overzicht van de verpachte gronden is vergeleken met de pachtlijst van 2018. De (verpachte) gronden zijn gewaardeerd tegen aanschafwaarde of lagere marktwaarde. De gemiddelde boekwaarde van de totale gronden in de grondbank bedraagt € 2,441 per m2.

De gemeente is voornemens om ook in 2019 niet strategische (landbouw)percelen te verkopen. Hiermee is nog geen rekening gehouden in bovenstaand overzicht.

Overzicht grondexploitaties

De grondexploitaties zijn bij de jaarrekening 2017 (voorjaar 2018) herzien. Conform het advies van de accountant om de grondexploitaties vaker te herzien, zijn de afgelopen jaren de grondexploitaties nog eens geactualiseerd, voor zover daar aanleiding was, bij de 2^e bijstellingsrapportage 2018. In 2018 zijn echter niet dusdanige afwijkingen geconstateerd dat tussentijdse actualisatie nodig was.

project	BW 01-01-2019	2019 vermeerd.	2019 vermind.	BW 01-01-2020	2020 vermeerd.	2020 vermind.	BW 01-01-2021
Actieve projecten							
Egchel Hook (Egchel-noord)	-895.152	23.002	0	-918.154			
Hart voor Maasbree	-2.720.597	393.434	294.297	-2.819.734			
LOG Egchelse Heide	-4.387.275	136.055	803.520	-3.719.811	103.528	200.000	-3.623.338
Bedrijventerrein De Wielen IV	-685.358	51.080	281.647	-454.791	48.902	284.463	-219.230
Heierhof/Kuukven fase 2 Baarlo	-714.575	140.798	448.331	-407.042	132.109	455.056	-84.095
Terrein vm St Josephschool te Beringe	-426.124	21.556	228.018	-219.662	14.427	228.018	-6.070
Uitbreiding handelsterrein de Schor Maasbree	244.112	26.753	184.885	402.244	27.288	188.774	563.730
Bedrijvenpark Kennedylaan	1.639.098	57.335	271.751	1.853.514	58.482	277.063	2.072.096
In den Bosch Maasbree	-763.132	166.483	446.883	-482.732	143.487	453.587	-172.632
Giel Peetershof fase 1 vanaf 1-1-2015	-1.767.682	173.793	334.701	-1.606.774	160.900	336.497	-1.431.177
Industrieterrein Panningen	-1.309.768	119.253	359.544	-1.069.476	60.124	363.140	-766.461
Dorpshart Grashoek	-256.916	23.355	275.782	-4.489	20.448	100.222	75.286
Julianahof (voorheen: Koningslust Oost)	-332.163	62.196	162.339	-232.021	26.460	163.962	-94.519
	-12.375.535	1.395.094	4.091.698	-9.678.928	796.154	3.050.782	-3.686.410

	01-01-2019		01-01-2020		01-01-2021
(verwachte) verliesnames	0		-3.737.888		-3.842.569
(verwachte) winsten	0		0		0
Reeds genomen winsten jaarrekening 2017					
- Uitbreiding handelsterrein de Schor Maasbree					
- Bedrijvenpark Kennedylaan					
- In den Bosch					
- Industrieterrein Panningen					
- Julianahof					
Nog te nemen winsten	0		0		0

project	2021 vermeerd.	2021 vermind.	BW 01-01-2022	2022 vermeerd.	2022 vermind.	BW 01-01-2023	rest. vermeerd.	rest. vermind.	Resultaat eind
Actieve projecten									
Egchel Hook (Eghel-noord)									
Hart voor Maasbree									
LOG Egchelse Heide									
Bedrijventerrein De Wielen IV									
Heierhof/Kuukven fase 2									
Baarlo	124.600	0	-208.695						
Terrein vm St Josephschool te Beringe	220.805	228.018	1.143	225.139	228.033	4.037			
Uitbreiding handelsterrein de Schor Maasbree	27.835	192.725	728.620	28.391	56.343	756.572			
Bedrijvenpark Kennedylaan	59.651	282.454	2.294.899	60.844	287.926	2.521.981	62.061	293.479	2.753.399
In den Bosch Maasbree	106.617	460.391	181.142	87.037	469.669	563.774	110.412	7.386	460.748
Giel Peetershof fase 1 vanaf 1-1-2015	30.761	339.862	-1.122.075	26.952	343.261	-805.768	57.101	1.050.517	187.648
Industrieterrein Panningen	30.199	366.771	-429.888	26.193	370.439	-85.639	65.307	1.145.388	994.442
Dorpshart Grashoek	20.797	101.208	155.697	10.809	102.262	247.150	592.717	417.607	72.040
Julianahof (voorheen: Koningslust Oost)	25.128	165.602	45.955	24.368	167.860	189.448	102.442	707.535	794.541
	646.392	2.137.032	1.646.798	489.733	2.025.793	3.391.555	990.040	3.621.912	5.262.817

	01-01-2022	01-01-2023	Resultaat
(verwachte) verliesnames	-208.695	0	0
(verwachte) winsten	0	760.609	5.262.817
Reeds genomen winsten jaarrekening 2017			
- Uitbreiding handelsterrein de Schor Maasbree		530.000	2.090.000
- Bedrijvenpark Kennedylaan			330.000
- In den Bosch			860.000
- Industrieterrein Panningen			180.000
- Julianahof			
Nog te nemen winsten	0	230.609	1.802.817

7-G Paragraaf Lokale heffingen

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de omvang van de lokale heffingen die de gemeente Peel en Maas haar inwoners oplegt. Onder lokale heffingen worden de OZB, afvalstoffenheffing en reinigingsrecht en rioolheffing verstaan. In deze paragraaf komt ook de verblijfsbelasting aan bod maar voor de lokale lastendruk van de inwoner van Peel en Maas speelt verblijfsbelasting geen rol.

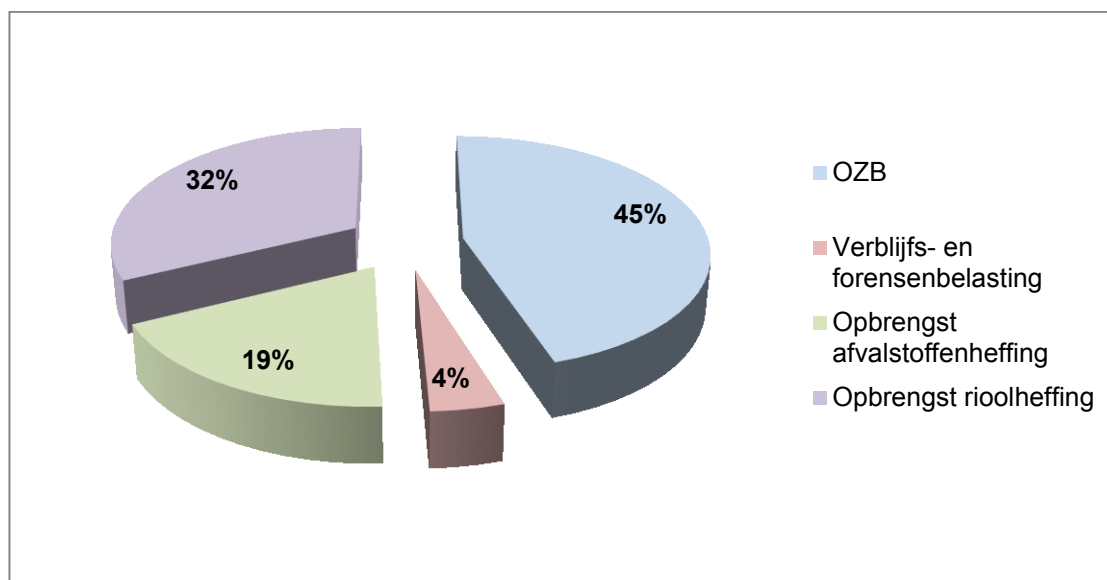
Algemeen / visie:

Voor riolering en afval zijn de tarieven gebaseerd op het uitgangspunt van kostendekkendheid. Voor riolering geldt dat op basis van het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) over een periode van meerdere jaren de kostendekkendheid is bepaald. De tarieven voor riolering zijn dus gebaseerd op het GRP. Vanaf 2017 wordt rioolrecht weer deels (2019: 75%) geheven bij eigenaren in plaats van gebruikers.

Voor de OZB-opbrengsten geldt dat er voor 2019 en verder een opbrengststijging is opgenomen van 2,0%. Dit betreft dan de stijging exclusief de areaaluitbreiding. De opbrengsten die voortkomen uit OZB vormen voor de gemeente algemene opbrengsten die vrij mogen worden ingezet. De jaarlijkse fluctuatie in de OZB tarieven wijkt meestal meer af dan de genoemde opbrengststijging omdat bij de bepaling van de tarieven ook de waardeontwikkeling van de onroerende zaken wordt meegenomen. Als bijvoorbeeld de WOZ waarde in Peel en Maas stijgen dan moeten de OZB tarieven minder stijgen dan 2,0% om toch de benodigde OZB opbrengst te realiseren. Voor de inwoners kan het in individuele gevallen natuurlijk zo zijn dat de waardeontwikkeling van het eigen pand niet exact gelijk is aan de gemiddelde waardeontwikkeling in Peel en Maas waardoor een andere lastenontwikkeling ontstaat.

De totale opbrengst aan lokale heffingen voor 2019 is als volgt verdeeld:

Lokale heffingen:	Baten 2019
OZB	7.727.318
Verblijfs- en forensenbelasting	791.704
Opbrengst afvalstoffenheffing	3.255.000
Opbrengst rioolheffing	5.465.329

Afvalstoffenheffing

Vanaf 2018 wordt binnen de gehele gemeente Peel en Maas op dezelfde wijze afval ingezameld. Daardoor dalen de inzamelingskosten t.o.v. de situatie in eerdere jaren. In 2019 is een forse stijging van de verwerkingskosten van het ingezamelde afval merkbaar. Bovendien wordt er vanaf 2019 belasting geheven op afval wat ook tot extra kosten leidt. De opbrengst van het gescheiden afval zoals plastic en papier is afhankelijk van het wereldwijde aanbod. In 2018 is al duidelijk dat die opbrengsten onder druk staan en naar verwachting in 2019 nog verder zullen afnemen.

In 2019 zal het tarief voor afval dan ook verhoogd moeten worden om de gestegen kosten te kunnen compenseren. Het tarief voor een meerpersoonshuishouden zal met 4,7% stijgen naar een tarief van € 197.

Rioolheffing

De gemeente heeft, naast de zorgplicht voor het afvalwater, ook de zorgplicht voor het hemel- en grondwater als het redelijkerwijs niet mogelijk is voor de perceeleigenaar om het hemelwater zelf te verwerken. Dit betekent dat alle kosten die gerelateerd zijn aan deze zorgplicht verhaald kunnen worden via de zorgplicht voor hemelwater. De heffing mag maximaal 100% kostendekkend zijn. Alle verwachte kosten m.b.t. riolering voor de komende 60 jaar zijn opgenomen in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). In dat GRP wordt expliciet rekening gehouden met het feit dat, naast de reeds bestaande planverplichting voor de riolering, ook de nieuwe zorgplichten voor hemel- en grondwater de verantwoordelijkheid zijn van de gemeente.

In het (rekenkundig geactualiseerde) GRP wordt vanaf 2019 gerekend met een jaarlijkse tariefstijging van 1,5% ter compensatie van loon- en prijsstijgingen. In 2017 is er incidenteel een overschot van € 416.000 ontstaan op de kosten en opbrengsten voor riolering. Dat overschot is bij de resultaatbestemming 2017 aan de reserve riolering toegevoegd. In 2019 zal dit overschot weer worden teruggegeven aan de inwoners door de tarieven rioolheffing niet te laten stijgen. De compensatie voor de gestegen lonen en prijzen (1,5% volgens GRP) wordt betaald uit de reserve riolering. Het tarief voor rioolheffing blijft daarmee € 280,04 in 2019.

Er is voor gekozen om vanaf 2017 de rioolheffing weer terug te leggen bij de eigenaar van een object in plaats van bij de gebruiker er van. Die verschuiving heeft onder andere tot gevolg dat leegstand van woningen geen effect heeft op de opbrengst van rioolrecht. De verschuiving is gestart in 2017 en in 2019 is de verhouding 75% eigenaren en 25% gebruikers.

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

De grondslagen voor de onroerende-zaakbelastingen worden jaarlijks aangepast aan de marktontwikkeling. De waarden voor 2019 worden vastgesteld op basis van de situatie op 1 januari 2018. Deze WOZ waarde is nog niet exact bekend en dus kunnen op dit moment de OZB tarieven voor 2019 nog niet worden aangegeven. De tarieven zullen in december 2018 aan de gemeenteraad worden voorgelegd waarbij het uitgangspunt is dat de OZB opbrengst in 2019 met 2,0% mag stijgen ten opzichte van 2018 exclusief de areaaluitbreiding als gevolg van nieuwbouw.

OPBRENGST OZB	2019	2020	2021	2022
OZB Woningen - eigenaar	4.447.087	4.558.709	4.673.133	4.790.429
OZB Niet woningen - eigenaar	1.976.130	2.025.731	2.076.577	2.128.699
OZB Niet woningen - gebruiker	1.304.101	1.336.834	1.370.389	1.404.786
	7.727.318	7.921.274	8.120.099	8.323.914

Verblijfsbelasting + forensenbelasting

De opbrengsten verblijfsbelasting zijn gebaseerd op een tarief van € 1,00 per overnachting. Het aantal overnachtingen is flink toegenomen sinds 2017 en daardoor wordt een opbrengst verwacht van € 760.000 aan verblijfsbelasting en € 30.000 voor forensenbelasting. Er is voor gekozen om het tarief voor de verblijfsbelasting niet te verhogen in 2019.

Kwijtschelding

Voor mensen met de laagste inkomens bestaat de mogelijkheid van een gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van de geheven belasting. Dit is het geval als aan de voorwaarden voor kwijtschelding van de Invorderingswet is voldaan. Bij zowel de afvalstoffenheffing als bij rioolrecht is rekening gehouden met een bedrag aan kwijtscheldingen. Door de verschuiving van gebruiker naar eigenaar bij de rioolheffing wordt er veel minder kwijtschelding voor rioolheffing verleend.

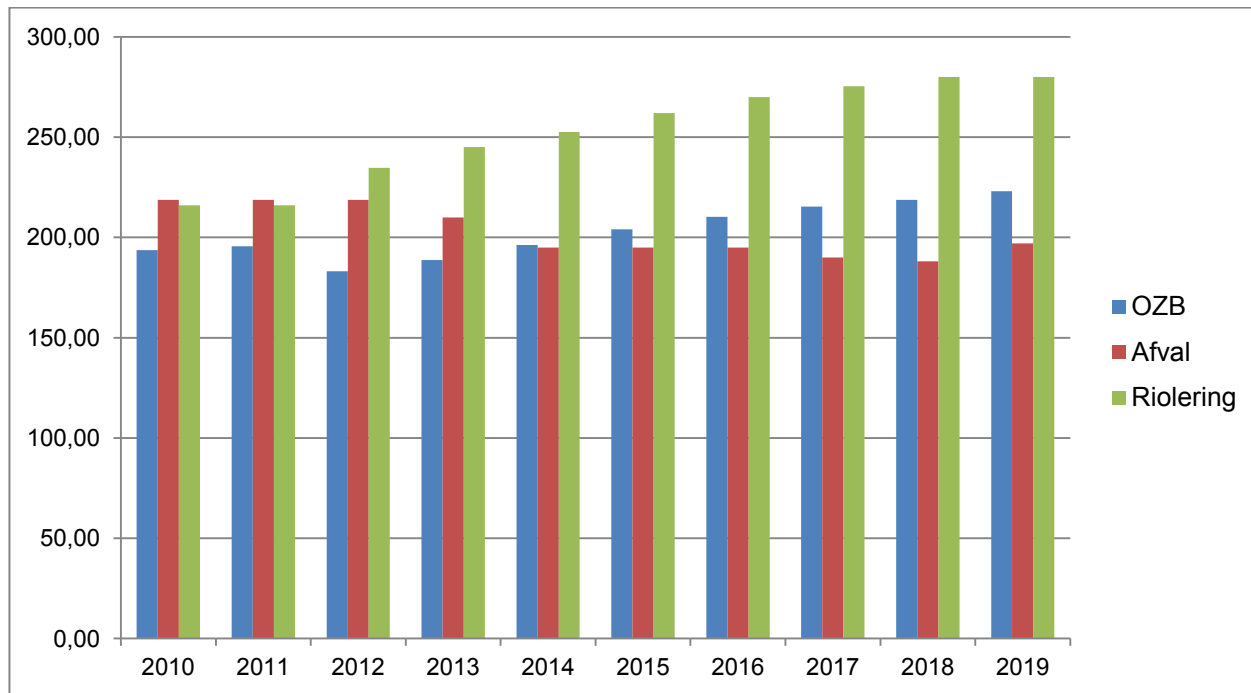
Gemiddelde belastingdruk

In de onderstaande tabel wordt de gemiddelde lastendruk van de inwoners van Peel en Maas voor de komende jaren weergegeven. Voor OZB is rekening gehouden met een stijging van 2,0 % in 2019 en voor de daaropvolgende jaren. De tarieven voor rioolrecht zouden conform GRP stijgen met 1,5% maar die stijging wordt volledig betaald uit de reserve riolering waardoor het tarief 2019 gelijk blijft aan dat van 2018. Door gestegen verwerkingskosten, invoering van belasting op afval en dalende opbrengsten voor gescheiden afval moet het tarief voor de afvalstoffenheffing worden verhoogd naar € 197 voor een meerpersoonshuishouden.

lokale lastendruk gemiddeld huishouden in Peel en Maas					
	2018	2019	2020	2021	2022
Riolering	280,04	280,04	288,50	292,83	297,22
Afval	188,00	197,00	197,00	197,00	197,00
OZB	218,66	223,03	227,49	232,04	236,68
	686,70	700,07	712,99	721,87	730,90
stijging in €uro's		13,37	12,92	8,88	9,03
stijging %		1,95%	1,85%	1,25%	1,25%

In de onderstaande tabel is de ontwikkeling van de lokale lastendruk vanaf 2010 weergegeven voor een gemiddeld huishouden* in Peel en Maas:

* Een gemiddeld huishouden is als volgt gedefinieerd:
Een meerpersoonshuishouden dat een eigen woning bezit en gebruikt met een gemiddelde WOZ waarde.

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing, rioolrecht en leges

De tarieven die worden geheven inzake afvalstoffenheffing, rioolrecht en leges mogen maximaal kostendekkend zijn. Dat wil zeggen dat de gemeente geen 'winst' mag maken op deze heffingen en leges. In deze paragraaf geven we een overzicht van de mate van kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing, het rioolrecht en overige leges uit de legesverordening.

Het is, als gevolg van de gewijzigde regels van het BBV, niet meer mogelijk om rechtstreeks uit de begroting te herleiden wat de totale kosten zijn die samenhangen met bijvoorbeeld afval of riolering. In het verleden was BTW de enige component die niet rechtstreeks was terug te vinden op de producten in de begroting, maar daar is met ingang van 2017 ook de component overhead bijgekomen. Overhead wordt in deze begroting als apart taakveld / categorie opgevoerd en niet verder doorverdeeld naar de andere programma's en producten. Een gevolg daarvan is dat de kosten die in de begroting zijn opgenomen voor afval en riolering niet de volledige kosten zijn die moeten worden gebruikt voor de bepaling van de kostendekkendheid. Onderstaand wordt eerst ingegaan op de wijze waarop de overheadcomponent is bepaald in deze begroting en vervolgens wordt specifiek per soort heffing aangegeven wat de kostendekkendheid is en hoe deze is berekend.

Overhead

Op het taakveld overhead zijn alle kosten verzameld die onder de overhead vallen. Dat betreft:

- Huisvesting gemeentehuis
- Management en directie
- ICT
- Financiële administratie
- Facilitaire zaken
- Bestuurssecretariaat
- P&O
- Juridische zaken (algemeen)
- Inkoop (algemeen)
- Bezwaarschriftencommissie
- P&C

Voorheen werden deze kosten verzameld op een kostenplaats en dan doorverdeeld naar de 'directe' producten in de begroting op basis van een opslag op het uurtarief van de betreffende teams. Met ingang van de begroting 2017 is die doorverdeling niet meer toegestaan en blijven de overheadkosten 'hangen' als een aparte rubriek (taakveld) in de begroting. De overheadkosten die samenhangen met investeringen en projecten mogen wel nog worden doorbelast maar alle overige overhead staat als totaalbedrag apart in de begroting. In de begroting 2019 bedraagt het totale overhead € 12,5 miljoen waarvan een bedrag van € 621.000 wordt doorbelast naar investeringen en projecten.

Om te bepalen welk deel van de overhead (extracomptabel) mag worden toegerekend aan de producten afval en riolering is de volgende systematiek gehanteerd:

Het totaalbedrag aan overhead (€ 12,5 miljoen) is gedeeld door het aantal 'productieve uren'. Dat is dezelfde systematiek die ook in voorgaande jaren is toegepast. Om te komen tot het aantal 'productieve uren' is het aantal FTE genomen van de teams die aan producten werken die rechtstreeks in de begroting zijn opgenomen. Dat zijn de teams zoals VTH, Omgevingsontwikkeling, Openbare ruimte etc..

Daaruit volgt een aantal FTE van 163,22. Per FTE gaan we uit van 1.400 productieve uren per jaar zodat er in totaal (163,22 x 1.400) 228.509 productieve uren voor 2019 zijn geraamd.

De opslag voor overheadkosten wordt op deze manier berekend op **€ 54,54** per uur. (€ 12,5 milj. / 228.509 uur).

Dit bedrag per uur is gebruikt om de overhead te bepalen die kan worden toegerekend aan investeringen en projecten en wordt eveneens gebruikt voor de (extracomptabele) bepaling van de kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing, rioolrecht en leges.

Afvalstoffenheffing

Het merendeel van de kosten voor afvalstoffenheffing is in de begroting al opgenomen op het product / taakveld afval (121: afvalinzameling). De rechtstreekse uitgaven op dit product bedragen: € 3.598.928. Ook een deel van de kosten voor straatreiniging (1/3^e deel) mag worden toegerekend aan afval. Er is een bedrag van € 3.305.000 geraamd als opbrengsten voor reinigingsrecht en afvalstoffenheffing.

In de rechtstreekse uitgaven op product 121 zijn een aantal componenten niet opgenomen die wel onderdeel uitmaken van de kostendekkendheid. Aan overheadkosten wordt een bedrag van € 540.665 toegerekend aan afval. Dit bedrag is gelijk aan de overhead die ook in 2017 en 2018 is toebedeeld aan afval. Vanaf 2018 is het aantal productieve uren toegenomen aangezien we de afvalinzameling uitvoeren met eigen personeel. Als elk uur wordt belast met een overheadopslag leidt tot een onevenredig groot aandeel overhead voor afval aangezien de meeste buitendienstmedewerkers slechts voor een gering deel gebruik maken van die overhead. Wanneer we voor de buitendienst een aangepast overheadtarief bepalen (omdat een groot deel van de reguliere overhead niet of nauwelijks voor de buitendienst van toepassing is) en dat vermenigvuldigen met het aantal uren dat de buitendienst aan 'afval' werkt komt het bedrag aan overhead overigens nagenoeg overeen met de nu opgevoerde € 540.665.

Verder is er nog de BTW component over de uitgaven die voor de kostendekkendheid aan de kosten moet worden toegerekend. Het bedrag aan BTW bedraagt € 415.000.

Bij de opbrengsten moeten ook de bedragen worden meegenomen die worden ontvangen als vergoeding van Nedvang bijvoorbeeld voor PMD restafval, opbrengsten afvalstromen zoals textiel en oud papier milieupark en subsidie m.b.t. zwerfafval.

Het overzicht voor de bepaling van de kostendekkendheid afvalstoffenheffing is als volgt:

Onderdelen kostendekkendheid afval	Uitgaven	Opbrengsten
Uitgaven product afval rechtstreeks (prod. 121)	€ 3.598.928	
Uitgaven m.b.t. straatreiniging (1/3e deel)	€ 38.800	
Overheadkosten afval	€ 540.665	
Btw-kosten m.b.t. afval	€ 415.000	
Rechtstreekste opbrengsten m.b.t. afval (prod. 121) zoals - vergoedingen Nedvang, - opbrengsten milieupark, - subsidies m.b.t. zwerfafval		€ 1.069.032
Opbrengst reinigingsrecht en afvalstoffenheffing		€ 3.305.000
Kwijtschelding afvalstoffenheffing		-€ 50.000
	€ 4.593.393	€ 4.324.032

Hieruit blijkt dus dat in 2019 de afvalstoffenheffing en het reinigingsrecht voor **94,14%** kostendekkend zijn.

Rioolrecht

Met betrekking tot riolering zijn de uitgaven en opbrengsten in de begroting gegroepeerd op product 124 Water en riolering. Voor de bepaling van de kostendekkendheid moeten echter ook nog de kosten met betrekking tot overhead en BTW worden meegenomen.

De bepaling van de overheadkosten gebeurt door middel van een overheadopslag per uur dat wordt gewerkt aan riolering door de eigen medewerkers. De overheadopslag bedraagt € 54,54 en in totaal wordt door de teams openbare ruimte en buitendienst 10.245 uur gewerkt aan het product water en riolering in 2019. Dat leidt tot een overheadopslag van € 558.762 (10.245 uur x € 54,54).

Het bedrag aan BTW (incl. investeringen riolering) dat nog voor de bepaling van de kostendekkendheid moet worden toegerekend aan water en riolering is € 897.000.

Het overzicht voor de bepaling van de kostendekkendheid rioolrecht is als volgt:

Onderdelen kostendekkendheid riolering	Uitgaven	Opbrengsten
Uitgaven product riolering rechtstreeks (prod. 124)	€ 4.061.488	
Overheadkosten riolering	€ 558.762	
Btw-kosten m.b.t. riolering	€ 897.000	
Rechtstreekste opbrengsten riolering (prod. 124)		€ 1.900
Opbrengst rioolheffing		€ 5.483.429
Kwijtschelding rioolheffing		-€ 20.000
	€ 5.474.050	€ 5.465.329

De kostendekkendheid voor rioolrecht in 2019 is: **99,06%**

Op 1 november 2016 heeft de raad het Waterketen plan en Gemeentelijk Riolerings plan 2017-2021 vastgesteld . Dit Gemeentelijk Rioleringsplan gaat uit van een kostendekkende berekening in 80 jaar. Uit de BBV-notitie uit november 2014 volgt dat de voorziening riolering zoals wij die berekenen, een voorziening BBV 44 lid 2 is, van derden verkregen middelen met een specifiek doel, namelijk de bekostiging van de gemeentelijke watertaken ex GW 288a. Die taken willen we bekostigen met een heffing die niet elk jaar fluctueert, en dan zijn er dus jaren dat er geld over is en jaren dat er geld tekort is. Dit wordt onder andere veroorzaakt doordat de kapitaallasten uit het verleden aflopen hetgeen zorgt voor een wisseling in jaarlijkse kosten. De voorziening functioneert dus als een voorziening voor tariefegalisatie, een 44 lid 2 voorziening. De heffingsinkomsten zijn van derden verkregen middelen met een specifiek doel. De berekening van de voorziening sluit aan het einde (na 80 jaar) op 0, er wordt dus kostendekkend gewerkt.

Leges

Om te bepalen in hoeverre de leges die worden geheven op basis van de legesverordening kostendekkend zijn moet een andere systematiek worden toegepast dan bij afvalstoffenheffing en rioolrecht. De uitgaven en opbrengsten moeten per onderdeel worden bepaald en die gegevens zijn niet rechtstreeks uit de begroting te herleiden. De kostendekkendheid wordt per titel (zoals ook in de legesverordening beschreven) bepaald. Titel 1 betreft leges / producten die betrekking hebben op algemene dienstverlening (burgerlijke stand, rijbewijzen etc.). Titel 2 betreft dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving en betreft producten zoals omgevingsvergunningen. Titel 3 tenslotte betreft dienstverlening vallend onder de Europese dienstenrichtlijn en bevat producten zoals horeca- en exploitatievergunningen.

In Peel en Maas bepalen we de kostendekkendheid van deze leges op productniveau. Per product is bepaald wat de kosten zijn. Daarbij worden uiteraard de externe kosten meegenomen (zoals af te dragen rijksleges bij rijbewijzen en paspoorten) maar ook de kosten van de eigen medewerkers.

Om die kosten te bepalen zijn normtijden opgesteld die aangeven hoe lang het verstrekken van een bepaald product gemiddeld duurt. Die normtijden zijn in 2018 geactualiseerd voor de begroting 2019 en de legestabel 2019. Om de kosten van de eigen medewerkers te bepalen wordt het uurtarief gebruikt van het betreffende team. In dat uurtarief zijn de salariskosten en overige directe personeelskosten van het team verrekend. Daar wordt dan de overheadtoeslag voor 2019 (€ 54,54) nog bij opgeteld om te komen tot een totaal uurtarief. Dat uurtarief wordt afgezet tegen de normtijd per product om de kosten te bepalen voor de eigen medewerkers. In de kosten wordt bovendien nog rekening gehouden met een BTW component op diverse soorten (overhead)kosten. Op die manier wordt de kostprijs van een product bepaald.

Het tarief voor de producten wordt vastgesteld in de legesverordening. De legesverordening voor 2019 wordt pas in december vastgesteld maar voor de bepaling van de kostendekkendheid is wel al uitgegaan van de verwachte tarieven voor 2019. Om te komen tot totaalbedragen (opbrengsten en kosten) is per product een raming gemaakt van het aantal producten dat in 2019 zal worden verstrekt.

Dat leidt er toe dat voor 2019 de volgende mate van kostendeckendheid wordt verwacht m.b.t. leges:

<i>Producten</i>	<i>Kosten 2019</i>	<i>Opbrengsten 2019</i>	<i>Kostendeckendheid 2019</i>
Titel 1: Algemene dienstverlening	740.480	567.676	76,7%
Titel 2: Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving	1.212.653	848.311	69,9%
Titel 3: Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	89.737	36.098	40,2%
TOTAAL	2.042.870	1.452.085	71,1%

In totaal komt dit neer op een gemiddelde kostendeckendheid van **71,1 %** in 2019.

7-H Paragraaf Demografische verschuivingen

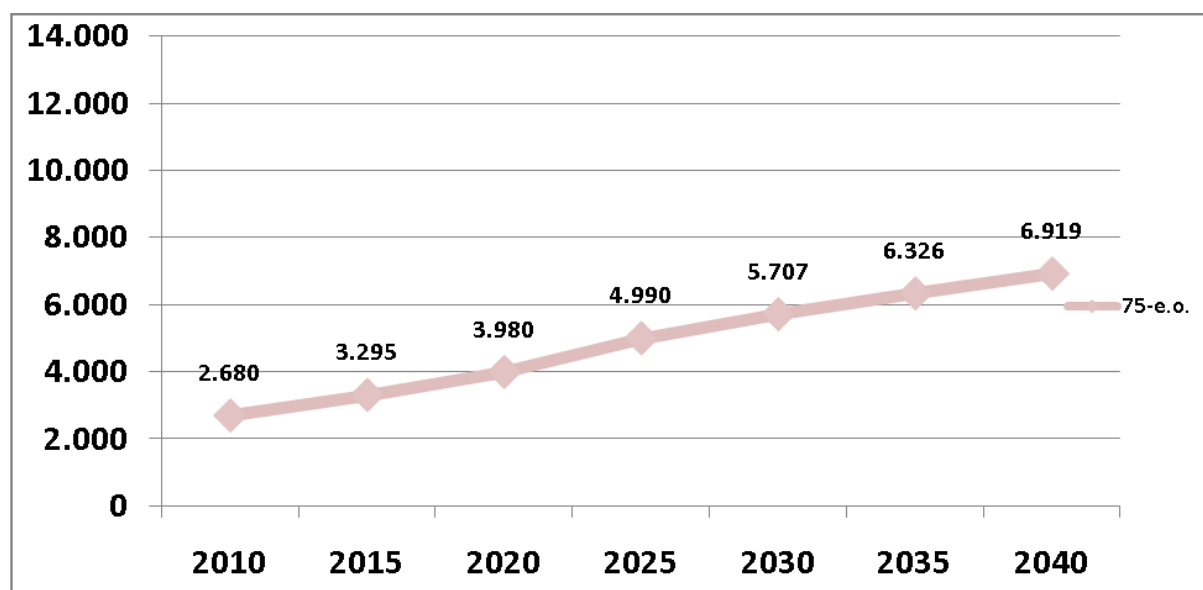
Algemeen

Op 25 januari 2011 heeft de raad de verkenning krimp vastgesteld met de titel “niet verkrampen bij krimpen”. Daarin heeft de raad vastgelegd dat de demografische ontwikkeling een duidelijk beeld heeft. Een absolute daling van de bevolking wordt verwacht vanaf 2015 in 25 jaar met 6 %.

De crux zit niet in de afname van de bevolking welke door de migratie als gevolg van economische activiteiten waarschijnlijk positief beïnvloed zal gaan worden, maar in de drie grote bewegingen:

- Afname van aantal jeugdigen van 10.356 in 2010 naar 8.108 in 2040, een afname van ongeveer 20%.
- Het aantal 65 plussers neemt toe van 6.624 inwoners in 2010 naar 12.195 inwoners in 2040.
- Toename van het aantal 75 plussers is nog spectaculairder namelijk van 2.690 in 2010 naar 6.919 in 2040. Dit is een toename van 157%.

Overzicht van inwoners van 75 jaar en ouder.

Het aantal potentiële werknemers, leeftijdsgroep van 20 tot 65 jaar daalt van 26.040 in 2010 naar 18.944 ofwel een afname van 27%. De raad heeft besloten deze ontwikkeling als onderligger voor toekomstige kaderstelling vast te stellen. De toen voorspelde ontwikkeling en de feitelijke ontwikkeling wijken niet noemenswaardig af. Het vastgestelde beleid is daarmee nog hoogst actueel.

De Tweede Kamer heeft in 2010 het ‘Actieplan Bevolkingsdaling biedt nieuwe kansen’ besproken en aangenomen. Het plan, opgesteld door VNG, IPO en Rijk, spoort de krimpende gemeenten aan een omslag te maken van ‘groei’ naar ‘kwaliteit en vitaliteit’. Niet meer maar beter.

Het volgende stappenplan wordt beschreven:

- Accepteer bevolkingsdaling en de gevolgen als een feit, ontken niet de ontwikkelingen. Krimp is een gegeven.
- Breng gezamenlijk met burgers en maatschappelijke organisaties kansen en bedreigingen voor de langere termijn in beeld.
- Ontwikkel een strategische, samenhangende visie voor de verschillende maatschappelijke vraagstukken.
- Vertaal de strategische visie naar beleidsplannen voor de langere termijn.
- Voer het beleid uit in nauwe samenwerking met maatschappelijke partners, overheidsinstanties en collega-gemeenten in de regio.
- Let op de solidariteit in en tussen de regio's. Samenwerking of zelfs fusie of herindeling is noodzakelijk voor een toekomst van vitale gemeenten.

De Tweede Kamer heeft in 2014 de aanpak geëvalueerd en is tot een aantal belangrijke uitgangspunten gekomen. Alleen die gemeenten waar een daling van het aantal wooneenheden wordt voorzien, wordt aangemerkt als krimpgebied. Dit zijn in Nederland 8 regio's. Noord Limburg is daarmee buiten beeld van het rijksbeleid gekomen. Dit betekent dat we geen extra middelen van het rijk krijgen in de krimpfactor algemene uitkering.

Dit betekent niet dat de algemene tendensen, groei aantal ouderen door dubbele vergrijzing, afname aantal potentiële werkenden en afname aantal jeugdigen, wijzigt. Wel spelen zaken als migratie ook een rol. Juist in Noord Limburg is het economisch perspectief van de voormalige anticipeerregio's in vergelijking met andere regio's sterk. Dit verklaart voor een belangrijk deel het feit dat het aantal inwoners in Noord Limburg voorsnog niet daalt.

Als Noord Limburg hebben we een dialoog tafel gehouden in 2012 om een aantal antwoorden te formuleren op de krimp. Onderstaande punten zijn op een betekenisvolle manier ingezet:

1. Noord Limburg is (tot nu toe) de enige krimpregio met een offensieve strategie om de krimp te keren, blijkend uit de economische ambities van Greenport Venlo.
2. In de regioagenda Noord Limburg zijn in het omgevingsspoor en overheidsspoor de ambities van de regio vastgelegd.
3. In het omgevingsspoor is sterk ingezet op de onderscheidende kracht van de regio in een 9 tal thema's.
4. De thema's doen een sterk appél op het innovatief vermogen van de economische sector.
5. Vitale gemeenschappen zijn daarbij een onderscheidend kenmerk in zowel het sociaal culturele, het sociaal maatschappelijke alsook het sociaal economische deel.
6. We werken aan een sterke euregionale arbeidsmarkt.
7. We zetten belangrijke stappen op het terrein van wetenschap en onderwijs op alle onderwijs niveaus.

Dit betekent een offensieve strategie die we vanuit een economisch perspectief hebben uitgelijnd als regio en waar we ook vol op inzetten. Daartoe is een regionaal programma vastgesteld met 9 thema's en 5 projecten. De thema's richten zich op sterke kanten van de regio om die voor de toekomst nog beter te positioneren en daarmee een aanjager te zijn van een krachtige regio Venlo. De projecten zijn voor een belangrijk deel ook gericht op het bijsturen van de consequenties van de demografische ontwikkeling. In de arbeidsmarkt wordt met name ingezet op een euregionale arbeidsmarkt. Dat voorkomt onevenwichtige ontwikkelingen in de eigen arbeidsmarkt regio. Met Greenport Venlo zetten we in op aanbod van kennis om de kennisarticulatie van bedrijven en maatschappelijke partijen te ondersteunen. In de POL samenwerking van de regio wordt gestuurd op duurzaam beheer en wordt overaanbod voorkomen. Bij infrastructuur zetten we in op de toekomst van de logistiek, zowel spoor, weg als water maar ook digitale infrastructuur. In het sociaal domein vullen we vitale gemeenschappen aan zodat deze regio ook vanuit het leef perspectief een meer dan gemiddeld aantrekkelijke regio is.

De raad neemt bij kaderstelling en specifieke besluitvorming het gegeven van de demografische veranderingen serieus en in het beleid wordt daarmee expliciet rekening gehouden. Op lokaal en regionaal niveau wordt impliciet uitgegaan van de demografische ontwikkelingen en worden opgaven sterk gerelateerd aan die demografische ontwikkelingen.

Kortom, de door de raad gegeven aanwijzing aan het college om in de beleidsvoorbereiding de gegevens van de demografische ontwikkelingen mee te nemen, blijven actueel.

BIJLAGEN:

- A. Overzicht baten en lasten 2019 op productniveau
- B. Overzicht incidentele en structurele baten en lasten 2019 – 2022
- C. Overzicht reserves en voorzieningen 2019 – 2022
- D. Specificatie algemene uitkering
- E. Begroting 2019 op taakveldniveau

BIJLAGE A: BATEN EN LASTEN OP PRODUCTNIVEAU

Deze bijlage bevat een overzicht van de baten en lasten op productniveau voor de jaren 2019 – 2022.

		2019		2020		2021		2022	
Product		uitgaven	inkomsten	uitgaven	inkomsten	uitgaven	inkomsten	uitgaven	inkomsten
100	Beleidskader ruimtelijke ontwikkeling	838.071	100.000	746.159	0	749.051	0	756.811	0
101	Plattelandsontwikkeling	303	0	306	0	309	0	313	0
102	Ruimtelijke ontwikkeling kernen	1.000	0	1.000	0	1.000	0	1.000	0
103	Gronden	372.580	267.937	376.377	270.436	380.107	272.960	382.883	275.510
104	Uitvoering ruimtelijke ontwikkeling	540.679	133.597	539.730	134.933	542.763	136.282	544.822	137.644
105	Beleidskader wonen	77.755	0	78.695	0	79.562	0	80.461	0
106	Wonen-volkshuisvesting	159.991	74.292	160.630	70.597	160.891	68.242	159.147	68.287
107	Grondexploitatie wonen	517.691	0	524.075	0	529.914	0	535.991	0
108	Beleidskader vergunning en toezicht	182.749	0	184.287	0	185.837	0	187.706	0
109	Integrale vergunningverlening	1.334.407	678.537	1.348.256	684.622	1.362.088	690.768	1.376.157	696.976
110	Toezicht fysieke omgeving	597.193	0	603.584	0	609.978	0	616.483	0
120	Beleidskader openbare ruimte	342.482	0	398.881	0	399.317	0	399.757	0
121	Afvalinzameling	3.598.928	4.324.032	3.611.494	4.345.000	3.613.964	4.345.520	3.630.827	4.346.045
122	Wegen	3.458.013	12.296	3.679.213	12.419	3.643.342	12.543	3.625.595	12.668
123	Wijk natuur en landschap	2.601.394	5.140	2.633.342	5.141	2.617.461	5.192	2.637.876	5.193
124	Water en riolering	4.061.488	5.465.329	4.266.487	5.784.731	4.455.222	5.886.930	4.463.322	5.886.949
125	Verkeer en vervoer, ondergrondse infrastructuur	447.853	11.000	458.618	11.000	456.932	11.000	458.818	11.000
126	Openbare verlichting	594.465	0	599.044	0	603.524	0	608.191	0
212	Werk	7.665.727	0	7.375.388	0	7.228.747	0	6.962.015	0
213	Inkomen	7.140.044	6.995.000	7.276.991	6.995.000	7.339.915	6.995.000	7.380.916	6.995.000
214	Minima	1.481.639	30.000	1.486.066	30.000	1.445.487	30.000	1.449.854	30.000
222	Huishoudelijk werk	3.033.362	200.000	3.271.450	200.000	3.425.108	200.000	3.678.241	200.000
223	Woonvoorzieningen	315.257	0	316.242	0	317.165	0	317.927	0
224	Leef- en vervoersvoorzieningen	1.169.976	0	1.193.969	0	1.163.675	0	1.246.291	0
225	WMO Begeleiding	4.846.909	0	4.954.953	0	5.112.400	0	5.168.459	0
226	Uitvoeringsprogramma WWZ	407.776	0	412.069	0	416.856	0	421.604	0
227	Maatschappelijke opvang	183.722	0	185.019	0	186.225	0	187.446	0
228	Volksgezondheid	151.985	0	151.496	0	150.966	0	151.987	0
229	Bedrijfsvoering sociaal domein	616.288	0	591.620	0	591.926	0	592.176	0
231	Jeugdhulp	8.102.287	0	8.168.144	0	8.182.356	0	8.248.280	0
232	Jeugd en gezin	1.952.936	168.656	1.989.973	169.193	1.950.367	169.938	1.924.827	171.620
233	Onderwijs	1.571.945	179.681	1.581.315	180.108	1.588.566	180.589	1.594.706	181.075

		2019		2020		2021		2022	
Product		uitgaven	inkomsten	uitgaven	inkomsten	uitgaven	inkomsten	uitgaven	inkomsten
312	Samenlevingsopbouw	2.597.495	25.400	2.557.126	25.600	2.579.515	25.802	2.603.962	26.006
313	Gemeenschaps-accommodaties	602.298	7.357	595.185	7.431	586.081	7.505	578.916	7.580
325	Onderwijshuisvesting	1.978.990	50.322	1.769.023	50.825	1.762.531	51.334	1.743.938	51.848
331	Sport en bewegen	1.141.003	275.878	1.131.526	278.363	1.138.339	281.146	1.147.815	283.959
332	Sportvoorzieningen en accommodaties	1.578.768	182.710	1.576.374	184.456	1.567.551	186.220	1.518.641	188.053
341	Cultuurstimulering	1.773.488	29.551	1.789.461	29.846	1.805.359	30.144	1.822.836	30.445
342	Cultuurbehoud	133.063	2.533	134.320	2.533	135.585	2.558	136.893	2.558
343	Culturele voorzieningen en accommodaties	822.063	152.182	823.484	153.703	824.951	155.240	826.767	156.792
411	Beleidskader economische ontwikkeling	84.348	0	85.300	0	86.207	0	87.138	0
412	Regionale economische samenwerking	296.348	0	298.859	0	301.901	0	304.990	0
423	Platteland	9.696	0	9.775	0	9.380	0	9.336	0
424	Detailhandel	104.722	80.000	105.797	80.800	106.868	81.608	107.954	82.424
426	Ondernemersloket	188.050	0	190.355	0	192.469	0	194.665	0
427	Recreatie en toerisme	250.256	256	250.310	259	252.184	262	254.607	265
428	Evenementen	275.145	162.037	277.955	163.856	280.593	165.694	283.409	167.088
510	Openbare orde en veiligheid	377.785	0	381.391	0	385.182	0	389.026	0
515	Brandweerdistrict Peel en Maas	2.889.191	193.297	2.905.610	195.229	2.831.571	197.182	2.790.391	199.154
520	Handhaving fysieke leefomgeving	357.986	0	360.476	0	312.969	0	315.502	0
611	Raad	842.414	0	846.305	0	854.330	0	862.438	0
612	College B&W	895.070	0	902.054	0	902.607	0	907.733	0
613	Ondernemingsraad	56.804	0	57.352	0	57.939	0	58.563	0
614	Rekenkamercommissie	106.517	0	107.648	0	108.763	0	109.899	0
615	Regionale bestuurlijke samenwerking	153.329	50.000	154.997	50.000	156.336	50.000	157.729	50.000
616	Verkiezingen	186.620	0	88.154	0	139.604	0	141.008	0
620	Burgerzaken	1.616.930	692.365	1.637.912	700.539	1.656.334	707.544	1.673.320	714.620
710	Belastingen	178.346	8.535.152	180.129	8.730.169	181.930	8.948.972	183.750	9.152.952
711	Algemene Dekkingsmiddelen	59.722	59.161.094	339.512	60.845.172	589.426	62.201.244	839.339	63.603.869
712	Dotaties en onttrekkingen aan reserves	1.199.940	2.411.036	1.702.292	2.008.664	1.962.182	1.792.750	1.975.600	1.472.358
713	Onvoorzien	150.000	0	150.000	0	150.000	0	150.000	0
714	Overhead	12.031.243	61.000	12.259.414	61.000	12.109.586	61.000	12.053.828	61.000
715	Treasury	-475.513	213.113	-567.937	213.113	-466.473	213.113	-370.945	213.113
		90.829.012	90.930.780	92.265.032	92.674.738	93.052.821	94.164.282	93.649.937	95.482.051
		101.768		409.706		1.111.461		1.832.114	

BIJLAGE B: OVERZICHT INCIDENTELE BATEN EN LASTEN en STRUCTUREEL BEGROTINGSEVENWICHT 2019 - 2022

Onder incidentele baten en lasten worden posten verstaan van (in principe) méér dan € 15.000 die niet in alle vier jaren voorkomen in de periode 2019 – 20212

		INCIDENTELE MUTATIES							
		2019		2020		2021		2022	
Product	Omschrijving Product	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
100	Beleidskader ruimtelijke ontwikkeling <i>baten: detachering personeel lasten: kosten bestemmingsplannen (t.i.v. reserve)</i>	160.000	100.000	60.000		60.000		60.000	
312	Samenlevingsopbouw <i>middelen t.b.v. integratie nieuwkomers (reserves)</i>	60.000							
321	Onderwijshuisvesting <i>bijdrage onderwijshuisvesting (reserves)</i>	208.000							
712	Dotaties en onttrekkingen aan reserves <i>bijdrage reserve bestemmingsplannen</i>		160.000		60.000		60.000		60.000
712	Dotaties en onttrekkingen aan reserves <i>dekking middelen integratie nieuwkomers</i>		60.000						
712	Dotaties en onttrekkingen aan reserves <i>bijdrage onderwijs uit reserve</i>		208.000						
712	Dotaties en onttrekkingen aan reserves <i>toevoeging algemene reserve</i>	250.000		750.000		1.000.000		1.000.000	
712	Dotaties en onttrekkingen aan reserves <i>dekking meerkosten onderhoud ICT</i>		19.500		19.500		189.500		90.000
712	Dotaties en onttrekkingen aan reserves <i>dekking bijdrage VTH module AVE</i>				265.000				
943	KP Informatisering en automatisering <i>meerkosten onderhoud ICT</i>	19.500		19.500		189.500		90.000	
943	KP Informatisering en automatisering <i>kosten VTH module AVE</i>			265.000					
943	KP Informatisering en automatisering <i>kosten digitaliseren milieuvergunningen</i>	55.000		55.000		50.000			
TOTAAL per jaar		752.500	547.500	1.149.500	344.500	1.299.500	249.500	1.150.000	150.000
Per saldo incidentele lasten -/- baten		205.000		805.000		1.050.000		1.000.000	

Op de volgende pagina's is een overzicht opgenomen waarin de incidentele mutaties worden gecorrigeerd op de totale saldi en dus het structurele begrotingsevenwicht wordt weergegeven.

BEGROTINGSEVENWICHT	Begroting 2019			Begroting 2020			Begroting 2021		
	Totaal	waarvan incidenteel	structureel	Totaal	waarvan incidenteel	structureel	Totaal	waarvan incidenteel	
Lasten programma's									
1.1	4.622.419	160.000	4.462.419	4.563.100	60.000	4.503.100	4.601.499	60.000	
1.2	15.104.624		15.104.624	15.647.080		15.647.080	15.789.764		
2.1	16.287.410		16.287.410	16.138.445		16.138.445	16.014.149		
2.2	10.725.275		10.725.275	11.076.818		11.076.818	11.364.321		
2.3	11.627.169		11.627.169	11.739.432		11.739.432	11.721.289		
3.1	3.199.793		3.199.793	3.152.311		3.152.311	3.165.596		
3.2	1.978.990	60.000	1.918.990	1.769.023		1.769.023	1.762.531		
3.3	2.719.771	208.000	2.511.771	2.707.901		2.707.901	2.705.890		
3.4	2.728.614		2.728.614	2.747.265		2.747.265	2.765.895		
4.1	380.696		380.696	384.159		384.159	388.108		
4.2	827.869		827.869	834.192		834.192	841.494		
5.1	3.624.962		3.624.962	3.647.477		3.647.477	3.529.722		
6.1	3.857.682		3.857.682	3.794.418		3.794.418	3.875.911		
TOTAAL LASTEN PROGRAMMA'S	77.685.274	428.000	77.257.274	78.201.621	60.000	78.141.621	78.526.169	60.000	
Baten programma's									
1.1	1.254.363	100.000	1.154.363	1.160.588		1.160.588	1.168.252		
1.2	9.817.797		9.817.797	10.158.291		10.158.291	10.261.185		
2.1	7.025.000		7.025.000	7.025.000		7.025.000	7.025.000		
2.2	200.000		200.000	200.000		200.000	200.000		
2.3	348.337		348.337	349.301		349.301	350.527		
3.1	32.757		32.757	33.031		33.031	33.307		
3.2	50.322		50.322	50.825		50.825	51.334		
3.3	458.588		458.588	462.819		462.819	467.366		
3.4	184.266		184.266	186.082		186.082	187.942		
4.1	0		0	0		0	0		
4.2	242.293		242.293	244.915		244.915	247.564		
5.1	193.297		193.297	195.229		195.229	197.182		
6.1	742.365		742.365	750.539		750.539	757.544		
TOTAAL BATEN PROGRAMMA'S	20.549.385	100.000	20.449.385	20.816.620	0	20.816.620	20.947.203	0	
SALDO PROGRAMMA'S	-57.135.889	-328.000	-56.807.889	-57.385.001	-60.000	-57.325.001	-57.578.966	-60.000	

BEGROTINGSEVENWICHT	Begroting 2019			Begroting 2020			Begroting 2021		
	Totaal	waarvan incidenteel	structureel	Totaal	waarvan incidenteel	structureel	Totaal	waarvan incidenteel	s
SALDO PROGRAMMA'S	-57.135.889	-328.000	-56.807.889	-57.385.001	-60.000	-57.325.001	-57.578.966	-60.000	
Lasten diverse									
Algemene dekkingsmiddelen	238.069		238.069	519.641		519.641	771.357		
Treasury	-475.514		-475.514	-567.936		-567.936	-466.473		
Overhead	12.031.243	74.500	11.956.743	12.259.414	339.500	11.919.914	12.109.586	239.500	
Vennootschapsbelasting	0		0	0		0	0		
Onvoorzien	150.000		150.000	150.000		150.000	150.000		
TOTAAL LASTEN DIVERSE	11.943.798	74.500	11.869.298	12.361.119	339.500	12.021.619	12.564.470	239.500	
Baten diverse									
Algemene dekkingsmiddelen	67.696.246		67.696.246	69.575.341		69.575.341	71.150.216		
Treasury	213.113		213.113	213.113		213.113	213.113		
Overhead	61.000		61.000	61.000		61.000	61.000		
Vennootschapsbelasting	0		0	0		0	0		
Onvoorzien	0		0	0		0	0		
TOTAAL BATEN DIVERSE	67.970.359	0	67.970.359	69.849.454	0	69.849.454	71.424.329	0	
SALDO DIVERSE	56.026.561	-74.500	56.101.061	57.488.335	-339.500	57.827.835	58.859.859	-239.500	
SUBTOTAAL PROGRAMMA'S en DIVERSE	-1.109.328	-402.500	-706.828	103.334	-399.500	502.834	1.280.893	-299.500	
Mutaties reserves									
Stortingen in reserves	1.199.940	250.000	949.940	1.702.292	750.000	952.292	1.962.182	1.000.000	
Onttrekkingen aan reserves	2.411.036	447.500	1.963.536	2.008.664	344.500	1.664.164	1.792.750	249.500	
SALDO RESERVES	1.211.096	197.500	1.013.596	306.372	-405.500	711.872	-169.432	-750.500	
GERAAMD RESULTAAT	101.768	-205.000	306.768	409.706	-805.000	1.214.706	1.111.461	-1.050.000	
TOTAAL STRUCTURELE LASTEN	90.076.512			91.115.532			91.753.321		
TOTAAL STRUCTURELE BATEN	90.383.280			92.330.238			93.914.782		
STRUCTURELE BATEN - LASTEN	306.768			1.214.706			2.161.461		

BIJLAGE C: OVERZICHT RESERVES EN VOORZIENINGEN 2019 – 2022

Op de volgende pagina's wordt een totaaloverzicht gepresenteerd van het verwachte verloop van de reserves en voorzieningen van Peel en Maas voor zover deze mutaties nu bekend zijn.

Omschrijving	Saldo 01-01-2019	toevoegingen		onttrekkingen	Saldo 01-01-2020
		rente	overige		
Reserve parkeerfonds	21.256	213			21.469
Reserve kasteeltuinen/ruïne Kessel	45.983	920			46.903
Reserve Wowezo Baarlo	94.044	940			94.984
Reserve Hart voor Maasbree	0	0			0
Reserve fonds infrastructurele werken	29.618	592		0	30.210
Reserve herstructureringsfonds	1.344.289	13.443			1.357.732
Reserve risico's grondexploitaties	6.348.172	0	55.000		6.403.172
Reserve overkluizing Bosbeek Baarlo	0	0			0
Reserve bushaltes Maasbree / Baarlo	0	0			0
Reserve materieel openbare werken	204.220	2.042	13.073		219.335
Reserve egalisatie afval	0	0			0
Reserve fonds strategische verwervingen	500.000	5.000		5.000	500.000
Reserve kwaliteitsfonds ruimtelijke ontwikkeling	247.959	2.480			250.439
Reserve concessie openbaar vervoer	75.212	752			75.964
Reserve herziening bestemmingsplannen	375.562	3.756	56.000	160.000	275.318
Reserve riolering	416.000	4.160		82.251	337.909
Reserve thema 1	43.898	878			44.776
Reserve werk en bijstand	618.985	6.190			625.175
Reserve thema 2	86.858	1.737		20.000	68.595
Reserve onderwijshuisvesting	7.642.134	152.843	215.671	440.007	7.570.641
Reserve voorzieningen voor jeugd	66.492	665			67.157
Reserve kunst en cultuur	51.005	510			51.515
Reserve Hockeyclub Helden	36.171	362	4.202		40.735
Reserve Sociaal domein	1.310.245	13.102		350.000	973.347
Reserve integratie nieuwkomers	297.150	2.972			300.122
Reserve thema 3	83.279	1.666		40.000	44.945
Reserve risico's deelneming CV Klavertje 4	0	0			0
Reserve schering en inslag	46.260	463			46.722
Reserve ontsluiting glastuinbouwgebieden	169.794	1.698	50.000	41.000	180.492
Reserve ondernemersfonds	PM				PM
Reserve thema 4	58.069	1.161			59.230
Reserve thema 5	53.782	1.076			54.858
Algemene reserve	3.510.585	80.212	250.000	0	3.840.797
Algemene risicoreserve	5.631.400	0			5.631.400
Reserve dekking kapitaallasten	7.365.858	147.317	17.218	594.486	6.935.908
Reserve ICT	0	0	85.000	19.500	65.500
Reserve uitgezette middelen	12.453.205	0		658.792	11.794.413
Reserve basisregistraties	10.222	204			10.426
Reserve vernieuwingsimpulsen	0	0			0
Reserve strategische investeringen	196.297	1.963			198.260
Reserve van derden ontvangen pensioengelden	446.080	4.461			450.540
Totaal reserves	49.880.085	453.776	746.164	2.411.036	48.668.989

Omschrijving	Saldo 01-01-2020	toevoegingen		onttrekkingen	Saldo 01-01-2021
		rente	overige		
Reserve parkeerfonds	21.469	215			21.684
Reserve kasteeltuinen/ruïne Kessel	46.903	938			47.841
Reserve Wowezo Baarlo	94.984	950			95.934
Reserve Hart voor Maasbree	0	0	0		0
Reserve fonds infrastructurele werken	30.210	604		0	30.814
Reserve herstructureringsfonds	1.357.732	13.577			1.371.310
Reserve risico's grondexploitaties	6.403.172	0	55.000		6.458.172
Reserve overkluizing Bosbeek Baarlo	0	0			0
Reserve bushaltes Maasbree / Baarlo	0	0			0
Reserve materieel openbare werken	219.335	2.193	13.073		234.601
Reserve egalisatie afval	0	0			0
Reserve fonds strategische verwervingen	500.000	5.000		5.000	500.000
Reserve kwaliteitsfonds ruimtelijke ontwikkeling	250.439	2.504			252.943
Reserve concessie openbaar vervoer	75.964	760			76.724
Reserve herziening bestemmingsplannen	275.318	2.753	56.000	60.000	274.071
Reserve riolering	337.909	3.379		0	341.288
Reserve thema 1	44.776	896			45.672
Reserve werk en bijstand	625.175	6.252			631.427
Reserve thema 2	68.595	1.372		0	69.967
Reserve onderwijshuisvesting	7.570.641	151.413	215.671	228.520	7.709.205
Reserve voorzieningen voor jeugd	67.157	672			67.829
Reserve kunst en cultuur	51.515	515			52.030
Reserve Hockeyclub Helden	40.735	407	4.202		45.344
Reserve Sociaal domein	973.347	9.733		250.000	733.081
Reserve integratie nieuwkomers	300.122	3.001			303.123
Reserve thema 3	44.945	899			45.843
Reserve risico's deelneming CV Klavertje 4	0	0			0
Reserve schering en inslag	46.722	467			47.190
Reserve ontsluiting glastuinbouwgebieden	180.492	1.805	50.000	41.000	191.297
Reserve ondernemersfonds	PM				PM
Reserve thema 4	59.230	1.185			60.415
Reserve thema 5	54.858	1.097			55.955
Algemene reserve	3.840.797	96.816	750.000	265.000	4.422.613
Algemene risicoreserve	5.631.400	0			5.631.400
Reserve dekking kapitaallasten	6.935.908	138.718	17.218	577.039	6.514.805
Reserve ICT	65.500	1.310	85.000	19.500	132.310
Reserve uitgezette middelen	11.794.413	0		562.605	11.231.808
Reserve basisregistraties	10.426	209			10.635
Reserve vernieuwingsimpulsen	0	0			0
Reserve strategische investeringen	198.260	1.983			200.243
Reserve van derden ontvangen pensioengelden	450.540	4.505			455.046
Totaal reserves	48.668.989	456.128	1.246.164	2.008.664	48.362.617

Omschrijving	Saldo 01-01-2021	toevoegingen		onttrekkingen	Saldo 01-01-2022
		rente	overige		
Reserve parkeerfonds	21.684	217			21.900
Reserve kasteeltuinen/ruïne Kessel	47.841	957			48.798
Reserve Wowezo Baarlo	95.934	959			96.894
Reserve Hart voor Maasbree	0	0	0		0
Reserve fonds infrastructurele werken	30.814	616		0	31.430
Reserve herstructureringsfonds	1.371.310	13.713			1.385.023
Reserve risico's grondexploitaties	6.458.172	0	55.000		6.513.172
Reserve overkluizing Bosbeek Baarlo	0	0			0
Reserve bushaltes Maasbree / Baarlo	0	0			0
Reserve materieel openbare werken	234.601	2.346	13.073		250.020
Reserve egalisatie afval	0	0			0
Reserve fonds strategische verwervingen	500.000	5.000		5.000	500.000
Reserve kwaliteitsfonds ruimtelijke ontwikkeling	252.943	2.529			255.472
Reserve concessie openbaar vervoer	76.724	767			77.491
Reserve herziening bestemmingsplannen	274.071	2.741	56.000	60.000	272.812
Reserve riolering	341.288	2.558		0	343.846
Reserve thema 1	45.672	913			46.585
Reserve werk en bijstand	631.427	6.314			637.741
Reserve thema 2	69.967	1.399		0	71.367
Reserve onderwijshuisvesting	7.709.205	154.184	215.671	225.051	7.854.009
Reserve voorzieningen voor jeugd	67.829	678			68.507
Reserve kunst en cultuur	52.030	520			52.551
Reserve Hockeyclub Helden	45.344	453	4.202		50.000
Reserve Sociaal domein	733.081	7.331		150.000	590.411
Reserve integratie nieuwkomers	303.123	3.031			306.154
Reserve thema 3	45.843	917			46.760
Reserve risico's deelneming CV Klavertje 4	0	0			0
Reserve schering en inslag	47.190	472			47.661
Reserve ontsluiting glastuinbouwgebieden	191.297	1.913	50.000	41.000	202.210
Reserve ondernemersfonds	PM				PM
Reserve thema 4	60.415	1.208			61.623
Reserve thema 5	55.955	1.119			57.074
Algemene reserve	4.422.613	113.452	1.000.000	0	5.536.065
Algemene risicoreserve	5.631.400	0			5.631.400
Reserve dekking kapitaallasten	6.514.805	130.296	17.218	559.594	6.102.725
Reserve ICT	132.310	2.646	85.000	189.500	30.456
Reserve uitgezette middelen	11.231.808	0		562.605	10.669.203
Reserve basisregistraties	10.635	213			10.847
Reserve vernieuwingsimpulsen	0	0			0
Reserve strategische investeringen	200.243	2.002			202.245
Reserve van derden ontvangen pensioengelden	455.046	4.550			459.596
Totaal reserves	48.362.617	466.018	1.496.164	1.792.750	48.532.049

Omschrijving	Saldo 01-01-2022	toevoegingen		onttrekkingen	Saldo 01-01-2023
		rente	overige		
Reserve parkeerfonds	21.900	219			22.119
Reserve kasteeltuinen/ruïne Kessel	48.798	976			49.773
Reserve Wowezo Baarlo	96.894	969			97.863
Reserve Hart voor Maasbree	0	0	0		0
Reserve fonds infrastructurele werken	31.430	629		0	32.059
Reserve herstructureringsfonds	1.385.023	13.850			1.398.873
Reserve risico's grondexploitaties	6.513.172	0	55.000		6.568.172
Reserve overkluizing Bosbeek Baarlo	0	0			0
Reserve bushaltes Maasbree / Baarlo	0	0			0
Reserve materieel openbare werken	250.020	2.500	13.073		265.594
Reserve egalisatie afval	0	0			0
Reserve fonds strategische verwervingen	500.000	5.000		5.000	500.000
Reserve kwaliteitsfonds ruimtelijke ontwikkeling	255.472	2.555			258.027
Reserve concessie openbaar vervoer	77.491	775			78.266
Reserve herziening bestemmingsplannen	272.812	2.728	56.000	60.000	271.540
Reserve riolering	343.846	1.714		0	345.560
Reserve thema 1	46.585	932			47.517
Reserve werk en bijstand	637.741	6.377			644.119
Reserve thema 2	71.367	1.427		0	72.794
Reserve onderwijshuisvesting	7.854.009	157.080	215.671	221.605	8.005.155
Reserve voorzieningen voor jeugd	68.507	685			69.192
Reserve kunst en cultuur	52.551	526			53.076
Reserve Hockeyclub Helden	50.000	500	4.202		54.702
Reserve Sociaal domein	590.411	5.904		0	596.315
Reserve integratie nieuwkomers	306.154	3.062			309.215
Reserve thema 3	46.760	935			47.695
Reserve risico's deelneming CV Klavertje 4	0	0			0
Reserve schering en inslag	47.661	477			48.138
Reserve ontsluiting glastuinbouwgebieden	202.210	2.022	50.000	41.000	213.232
Reserve ondernemersfonds	PM				PM
Reserve thema 4	61.623	1.232			62.856
Reserve thema 5	57.074	1.141			58.215
Algemene reserve	5.536.065	135.721	1.000.000	0	6.671.786
Algemene risicoreserve	5.631.400	0			5.631.400
Reserve dekking kapitaallasten	6.102.725	122.054	17.218	542.148	5.699.849
Reserve ICT	30.456	609	85.000	90.000	26.065
Reserve uitgezette middelen	10.669.203	0		512.605	10.156.598
Reserve basisregistraties	10.847	217			11.064
Reserve vernieuwingsimpulsen	0	0			0
Reserve strategische investeringen	202.245	2.022			204.268
Reserve van derden ontvangen pensioengelden	459.596	4.596			464.192
Totaal reserves	48.532.049	479.435	1.496.164	1.472.358	49.035.290

VERLOOP VOORZIENINGEN 2019 – 2022

Omschrijving	Saldo 1-1-2019	Saldo 1-1-2020	Saldo 1-1-2021	Saldo 1-1-2022	Saldo 1-1-2023
Voorziening onderhoud binnensportaccommodaties	86.837	125.309	175.279	-31.226	51.226
Voorziening onderhoud buitensportaccommodaties	198.452	200.388	187.496	206.456	185.456
Voorziening onderhoud terreinobjecten buitensportaccommodaties	0	54.340	48.367	106.618	106.618
Voorziening onderhoud gemeentewerf en brandweerkazernes	122.240	148.703	171.224	174.638	18.563
Voorziening onderhoud gemeentehuis	256.504	321.868	324.016	358.088	325.088
Voorziening onderhoud sociaal culturele acc.	73.475	89.640	117.612	135.995	105.995
Voorziening sociaal culturele acc. inzake Dok 6	82.222	116.246	105.039	146.543	156.543
Voorziening onderhoud overige gem. gebouwen	58.651	59.189	34.017	9.919	24.919
Voorziening onderhoud cultuurobjecten	47.565	53.865	60.165	66.465	70.465
Voorziening groot onderhoud speeltoestellen	128.334	79.174	25.612	-53.668	12.612
Voorziening groenbeheer	695	0	0	0	0
Voorziening openbare verlichting	365.714	295.730	225.746	155.762	175.762
Voorziening onderhoud wegen	1.295	295	3.295	1.295	1.295
Voorziening parkbos en kasteelterrein D'Erp Baarlo	76.895	16.313	32.896	24.479	24.479
Voorziening riolering	12.363.715	12.476.025	12.821.063	13.135.436	13.315.650
Voorziening onderhoud fontein Meijel	12.330	3.070	0	0	0
Voorziening afwikkeling CP Beringe	0	0	0	0	0
Voorziening pensioen wethouders	180.391	180.391	180.391	180.391	180.391
Subtotaal voorzieningen	14.055.315	14.220.546	14.512.218	14.617.191	14.755.062
Voorzieningen gepubliceerd als correctie op activa					
Correctie op financiële vaste activa					
Voorziening vordering Escrow Attero	51.297	51.297	51.297	51.297	51.297
Correctie op voorraden bouwgronden in exploitatie					
Voorziening verliezen grondexploitatie	8.860.353	8.860.353	8.860.353	8.860.353	8.860.353
Correctie op leningen aan deelnemingen					
Voorziening verkoop vennootschap	121.959	121.959	121.959	121.959	121.959
Correctie op overige vorderingen					
Voorziening dubieuze (belasting) debiteuren	33.411	33.411	33.411	33.411	33.411
Totaal voorzieningen	23.122.335	23.287.566	23.579.238	23.684.211	23.822.082

BIJLAGE D: SPECIFICATIE ALGEMENE UITKERING 2019

ALGEMENE UITKERING 2019 PEEL & MAAS o.b.v. septembercirculaire 2018

Gemeente:

Peel en Maas

Opgave:

Septembercirculaire 2018

Onderdeel A - Inkomstenmaatstaven			
Maatstaf	Aantallen	Gewicht / %	Uitkering
1c Waarde niet-woningen eigenaren	7.714.973,00	-0,1569	-1.210.479,26
1f Waarde niet-woningen gebruikers (onder aftrek amendement De Pater)	7.001.561,00	-0,1265	-885.697,47
1a Waarde woningen eigenaren	34.731.104,00	-0,1	-3.473.110,40
Subtotaal			-5.569.287,13

Onderdeel B - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor van toepassing is			
Maatstaf	Aantallen	Gewicht	Bedrag in basis
1e OZB waarde niet-woningen	700,16	380,7	266.549,69
8a Bijstandsontvangers (vanaf UJR 2016)	424	2.132,68	904.256,32
3a Eén-ouder-huishoudens	910	744,47	677.467,70
2 Inwoners	43.400,00	159,92	6.940.528,00
4a Inwoners: jongeren < 18 jaar	7.815,00	666	5.204.790,00
5 Inwoners: ouderen > 64 jaar	9.150,00	99,73	912.529,50
5a Inwoners: ouderen > 74 en < 85 jaar	2.875,00	26,43	75.986,25
7 Lage inkomens	5.050,00	30,56	154.328,00
7c Lage inkomens (drempel) (vanaf UJR 2016)	3.174,50	677,99	2.152.279,26
12 Minderheden	1.155,00	321,76	371.632,80
11a Uitkeringsontvangers (vanaf UJR 2016)	2.636,00	85,82	226.221,52
3b Huishoudens	18.609,00	90,53	1.684.672,77
3c Eenpersoonshuishoudens	4.815,00	50,08	241.135,20
8b Loonkostensubsidie	100	1.941,10	194.110,00
13 Klantenpotentieel lokaal	39.430,00	45,7	1.801.951,00
14 Klantenpotentieel regionaal	16.850,00	23,5	395.975,00
15e Leerlingen VO	1.292,00	370,5	478.686,00
15d Leerlingen (V)SO	214,52	230,78	49.506,93
38 Bedrijfsvestigingen	4.025,00	75,58	304.209,50
27a Oppervlak historische kernen basisbedrag	5	3.222,18	16.110,90
31a ISV (a) stadsvernieuwing	0,00041444	6.133.771,60	2.542,08
31b ISV (b) herstructurering	0,00025301	3.764.536,49	952,47
36 Meerkernigheid	18	9.070,21	163.263,78
37 Meerkernigheid * bodemfactor buitengebied	18	14.877,08	267.787,44
36a Kernen met 500 of meer adressen	6	60.035,85	360.215,10
34 Oeverlengte * bodemfactor gemeente	1.747,00	11,72	20.474,84
35a Oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	4.698,80	5,82	27.347,00
32b Omgevingsadressendichtheid (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016)	10.859,15	59,09	641.666,88

Onderdeel B - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor van toepassing is			
Maatstaf	Aantallen	Gewicht	Bedrag in basis
23 Oppervlakte bebouwing buitengebied * bodemfactor buitengebied	233	1.524,90	355.301,70
22 Oppervlakte bebouwing woonkernen * bodemfactor woonkernen	288	3.089,24	889.701,12
21 Oppervlakte bebouwing	520	595,42	309.618,40
23a Oppervlakte bebouwing buitengebied	233	1.936,54	451.213,82
22a Oppervlakte bebouwing woonkern	288	2.302,40	663.091,20
19 Oppervlakte binnenwater	203	38,02	7.718,06
16 Oppervlakte land	15.933,00	41,18	656.120,94
18 Oppervlakte land * bodemfactor gemeente	15.933,00	26,89	428.438,37
24b Woonruimten (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016)	18.755,00	57,54	1.079.162,70
25b Woonruimten (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016) * bodemfactor woonkernen	18.755,00	50,79	952.566,45
39 Vast bedrag	1	249.399,46	249.399,46
7g Jeugdigen in gezinnen met armoederisico	550	210,01	115.505,50
15j Basisonderwijsleerlingen met leerlingengewicht 0,3	70	-1.395,91	-97.713,70
15k Basisonderwijsleerlingen met leerlingengewicht 1,2	55	-2.191,59	-120.537,45
7h Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen (huishoudens)	11.894,00	-107,07	-1.273.490,58
7i Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen (huishoudens met kinderen)	2.890,00	-419,03	-1.210.996,70
3h Ouders met langdurig psychisch medicijngebruik	116	3.091,75	358.643,00
3g Eenouderhuishoudens met 2 of meer kinderen	355	1.094,08	388.398,40
8c Bijstandshuishoudens met minderjarige kinderen	108	564,16	60.929,28
8d Bijstandsontvangers eenouderhuishoudens	96	1.494,54	143.475,84
11b Uitkeringsontvangers minus bijstandsontvangers	2.160,00	941,45	2.033.532,00
11c Wajong	605	825,34	499.330,70
3i Medicijngebruik met drempel	6.907,00	356,43	2.461.862,01
8e Re-integratie klassiek	0,2102252	326.766,88	68.694,63
4b Inwoners < 65 jaar	34.084,00	3,9	132.927,60
5b Inwoners: ouderen 65 t/m 74 jaar	5.533,00	0,17	940,61
5c Inwoners: ouderen 85 jaar en ouder	913	0,17	155,21
3d Eenpersoonshuishoudens 65 t/m 74 jaar	866	15,19	13.154,54
3e Eenpersoonshuishoudens 75 t/m 84 jaar	901	60,75	54.735,75
3f Eenpersoonshuishoudens 85 jaar en ouder	431	106,29	45.810,99
7d Huishoudens met laag inkomen 65 t/m 74 jaar	557	118,91	66.232,87
7e Huishoudens met laag inkomen 75 t/m 84 jaar	344	475,26	163.489,44
7f Huishoudens met laag inkomen 85 jaar en ouder	106	830,58	88.041,48
7j Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen (65 t/m 74 jaar)	1.548,00	108,46	167.896,08
7k Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen (75 t/m 84 jaar)	934	433,89	405.253,26
7l Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen (85 jaar en ouder)	290	759,3	220.197,00
3j Bedden	76.193,00	0,78	59.430,54
Subtotaal			35.425.406,44
Onderdeel C - Uitkeringsfactor (uf)			
Uitkeringsfactor			1,567
Subtotaal (B x C (=uf))			55.511.611,90

ALGEMENE UITKERING 2019 PEEL & MAAS
o.b.v. septembercirculaire 2018

Gemeente:

Peel en Maas

Opgave:

Septembercirculaire 2018

Onderdeel D - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is

Maatstaf	Aantallen	Uitkering
56d Suppletie-uitkering integratie sociaal domein	-15.473,00	-15.473,00
56b Cumulatieregeling gemeentefonds (SU)	-7.120,00	-7.120,00
61 Suppletieregeling OZB	1.489,00	1.489,00
56e Suppletie-uitkering Jeugdzorg	-15.021,00	-15.021,00
56f Suppletie-uitkering WMO 2015	-320	-320
Subtotaal		-36.445,00

Onderdeel E - Integratie- en decentralisatieuitkeringen waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is

Maatstaf	Aantallen	Uitkering
71 Brede impuls combinatiefuncties/buurtsportcoaches (DU)	176.884,00	176.884,00
170 Decentralisatie provinciale taken vergunningverlening, toezicht en handhaving (DU)	147.874,00	147.874,00
103 Gezond in de stad (DU)	35.200,00	35.200,00
205 Voorschoolse voorziening peuters (DU)	71.106,00	71.106,00
223 Armoedebestrijding kinderen (DU)	107.371,00	107.371,00
262 Schulden en armoede (DU)	44.666,00	44.666,00
Subtotaal		583.101,00

Onderdeel F - 3 D's in het sociaal domein

Maatstaf	Aantallen	Uitkering
260 Participatie (IU)	5.851.792,00	5.851.792,00
261 Voogdij/18+ (IU)	1.103.781,00	1.103.781,00
Subtotaal		6.955.573,00

Totaal uitkering 2019:

57.444.553,77

BIJLAGE E: Begroting 2019 op taakveldniveau

TAAKVELD	Begrote uitgaven 2019	Begrote inkomsten 2019
0.1 Bestuur	1.997.330	50.000
0.10 Mutaties reserves	1.199.940	2.411.036
0.2 Burgerzaken	1.744.013	644.560
0.4 Overhead	12.147.021	61.000
0.5 Treasury	-441.782	1.929.656
0.61 OZB woningen	152.808	4.447.087
0.62 OZB niet-woningen		3.280.231
0.64 Belastingen Overig	14.211	16.130
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds		57.444.553
0.8 Overige baten en lasten *	277.760	-2
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.889.191	193.297
1.2 Openbare orde en veiligheid	377.785	
2.1 Verkeer en vervoer	4.886.236	23.296
3.1 Economische ontwikkeling	380.696	0
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	6.260	0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	363.422	122.783
3.4 Economische promotie	469.515	911.214
4.2 Onderwijshuisvesting	1.831.215	50.322
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.721.720	179.681
5.1 Sportbeleid en activering	1.160.906	275.878
5.2 Sportaccommodaties	1.578.768	182.710
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.539.444	170.522
5.4 Musea	61.260	10.406
5.5 Cultureel erfgoed	143.910	3.338
5.6 Media	984.000	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.100.311	5.140
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	5.019.405	66.082
6.2 Wijkteams	2.837.871	135.331
6.3 Inkomensregelingen	8.571.683	7.025.000
6.4 Begeleide participatie	10.974.977	200.000
6.5 Arbeidsparticipatie	1.269.750	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.029.233	0
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	586.909	0
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	6.240.000	0
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	183.722	0
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	1.900.000	0
7.1 Volksgezondheid	1.632.248	0
7.2 Riolering	4.169.086	5.465.329
7.3 Afval	3.598.926	4.324.032
7.4 Milieubeheer	384.961	0
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	59.536	47.805
8.1 Ruimtelijke ordening	1.176.791	133.597
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	899.660	267.937
8.3 Wonen en bouwen	2.710.082	752.829
TOTAAL	90.830.780	90.830.780

* inclusief begrotingssaldo van € 101.768

Begroting 2019

Een uitgave van
de gemeente Peel en Maas

Postbus 7088,
5980 AB Panningen
Wilhelminaplein 1
5981 CC Panningen
T (077) 306 66 66,
E info@peelenmaas.nl
www.peelenmaas.nl